SCRISOARE DIN MONTEVIDEO

de la Eduardo GALEANO

Tensiune socială în Peru

Luptele de partizani din Peru iau o amploare tot mai mare. Deşi trupele guvernamentale desfăşoară importante acţiuni de antiguerilă, răscoala s-a extins în mai multe provincii ale ţării. În provinciile Junin şi Ayacucho guvernul a trimis unităţi de artilerie şi aviaţie de bombardament. Intensitatea luptelor care au loc într-o altă provincie, Satipo, reiese chiar din comunicate oficiale care recunosc anumite „pierderi ale armatei". Răzmeriţa a izbucnit şi în centrul ţării. În apropiere de localitatea Pucuta, s-au produs ciocniri serioase între armată şi detaşamentele de guerilă.

Guvernul este foarte îngrijorat de extinderea mişcării de partizani şi de sprijinul de care se bucură în rîndurile populaţiei. Concomitent cu operaţiile militare, se intensifică represiunile, arestările în rîndurile celor bănuiţi că au legături cu răsculaţii. De două luni a fost decretată „stare excepţională" în toată ţara.

Încă anul trecut, au avut loc anumite acţiuni de răsunet ale partizanilor. În vara anului 1964, grupul de guerilă *Tupac Amaru* a invadat mina Santa Rosa din nord-vestul departamentului Junin ; în acelaşi timp a fost atacată o mare fermă din apropiere. Partizanii au împărţit alimente ţăranilor şi materiale de propagandă minerilor, după care s-au retras luînd cu ei 40 de cutii de dinamită. În drum au distrus două poduri. Un alt grup staţionează în El Valle de la Convención, în tabăra Illary Chasquy (Steaua zorilor). Staţia „Vocea Anzilor revoluţionari", condusă de partizani, emite de mult timp în spaniolă şi quechua, dintr-o regiune în care mişcările ţărăneşti au o tradiţie îndelungată.

Pînă nu de mult, existenţa partizanilor era tăgăduită de autorităţi. S-a întîmplat însă ca o patrulă a poliţiei, urmărind un grup de partizani, să cadă victimă unei curse într-un defileu din apropierea localităţii Huancayo. Supravieţuitorii au reuşit să ajungă în oraş abia după trei zile. La o săptămînă după sosirea lor la Lima 7 sicrie coborau în pămînt cu corpurile poliţiştilor morţi în ambuscadă. Cam în această perioadă s-au constituit detaşamente de partizani în diferite regiuni ale ţării — deşi guvernul a însărcinat forţele armate să suprime „mugurii extremişti" şi, de la 1 iulie, a suspendat garanţiile constituţionale *).

Extinderea pe care o cunoaşte acum mişcarea de partizani exprimă nemulţumirea maselor largi din Peru, împotriva politicii actuale a guvernului. Programul de reforme cu care preşedintele Belaunde Terry a venit la putere trezise multe speranţe. Este interesant de subliniat că, în linii mari, acest program iniţial nu se deosebea prea mult de postulatele principale ale manifestului difuzat în iunie 1964 de grupul de guerilă Tupac Amaru, din tabăra Inti Yalhamuy (răsare soarele). Manifestul grupului *Tupac Amaru* a definit, în principal, următoarele obiective de luptă : reforma agrară, exproprierea latifundiarilor fără despăgubiri, pămînt gratuit pentru ţăranii săraci, pămînt mai bun şi mai mult pentru comunităţile indiene, credite, şcoli şi spitale pentru ţărani ; recuperarea centrelor petroliere Brea şi Pardinas, exploatate de International Petroleum Company, şi a „tuturor bogăţiilor noastre care se află în mîinile întreprinderilor străine" ; stabilirea de relaţii cu toate ţările din lume. Se cere, de asemenea, dezvoltarea industriei, reforma urbană, salariu vital şi mobil, învăţămînt gratuit, lărgirea posibilităţilor de muncă, naţionalizarea comerţului exterior, a băncilor şi a creditului precum şi lichidarea monopolurilor. Dar între timp reformele economice şi sociale au fost ori abandonate total, ori mutilate pînă la ineficienţă. Cei apropiaţi de Belaunde Terry motivează eşecul reformelor prin faptul că partidul preşedintelui democrat-creştin nu are majoritate parlamentară. Este adevărat că presiunile forţelor conservatoare de dreapta împotriva reformelor sînt mari, dar tot atît de adevărat este că guvernul nu a acţionat cu hotărîre pentru transpunerea în viaţă a programului său.

Gruparea politică A.P.R.A. care, iniţial, avusese o orientare de stînga, a abandonat multe din principiile sale anterioare, iar acum poziţia ei în parlament este deseori foarte echivocă. În această situaţie, puternicele tensiuni sociale ale unei ţări cu grave contradicţii izbucnesc cu o intensitate crescîndă. Guvernul lui Belaunde încearcă să înfrunte unicele forţe pe care ar fi putut să se sprijine pentru a duce înainte o politică socială progresistă. Acest lucru s-a văzut clar în momentul masacrului de la Sicuani, cînd guvernul a optat pentru arestarea conducătorilor ţăranilor, în loc să pedepsească forţele poliţieneşti care trăseseră cu acest prilej, şi cu altele — împotriva coloanelor de indigeni care, fără arme, invadau şi continuă să invadeze pămînturile latifundiarilor (gamonales), pentru a redobîndi ceea ce aceştia au smuls cu japca de la strămoşii lor.

Cu cîteva luni în urmă, cînd au reizbucnit tulburările ţărăneşti, guvernul a prezentat în parlament un proiect de reformă agrară. Dar, aşa cum a fost adoptată, reforma este redusă la o formulă inofensivă care nu serveşte beneficiarilor nominali. Ca răspuns la izbucnirea guerilelor, Belaunde a ordonat să fie reţinuţi la Lima 600 de militari de stînga, pentru a preîntîmpina contactul acestora cu răsculaţii. De asemenea, guvernul a mobilizat contra partizanilor forţe militare special antrenate de către nord-americani în tehnica „antisubversivelor".

Va exista oare o altă cale decît aceea a luptei duse de guerilleros pentru cucerirea revendicărilor generale formulate în manifestul grupului Tupac Amaru ? Timpul va arăta. Dar nici o previziune, într-un sens sau altul, nu ar putea să fie formulată fără a se ţine seama de situaţia generală a ţării, de Peru aşa cum este, aşa cum suferă astăzi, o ţară al cărei venit pe cap de locuitor este de 15 ori mai scăzut ca în Statele Unite, iar media de viaţă a locuitorilor săi atinge jumătate din media de viaţă a populaţiei albe nord-americane. (Salariul maxim plătit la munte este de 8 soles pe zi de lucru. Aceasta în cazul cel mai bun. De nenumărate ori însă ţăranul nu primeşte absolut nimic şi plăteşte cu muncă dreptul său la bucata de pămînt arid pe care latifundiarul i-o „închiriază". Alteori salariul este numai de unu sau doi soles pe zi. În acelaşi timp, 500 de latifundiari depun la banca centrală un venit lunar de peste 200 000 soles fiecare). Peru este o ţară unde, alături de imensele latifundii din regiunea andină, cu un regim de exploatare tipic feudal, există minifundiile, în care s-au retras indigenii şi cei cărora proprietăţile le-au fost luate prin forţă, prin înşelătorie. Dar imensa masă a analfabeţilor, apreciată la 6 milioane de persoane, arareori interesează pe politicieni : analfabeţii nu votează.

Multe din bogăţiile ţării, sursele sale de energie (petrol, electricitate, cărbune) se află în mîinile întreprinderilor nord-americane, la fel ca şi minele (plumb, zinc, cupru şi fier). Departe de a favoriza procesul de industrializare, aceste întreprinderi îl înăbuşe sau îl deformează.

Promisiunile politicienilor care guvernează ţara, de a aduce schimbări situaţiei economice şi sociale, n-au fost îndeplinite. Izbucnirea amplă a mişcărilor de partizani dovedeşte că peruvienii nu mai au încredere în aceste promisiuni. Speranţele lor sînt legate acum de calea luptei.

Montevideo, august 1965

*) După sosirea scrisorii, de la Lima ne-a venit ştirea votării de către parlamentul ţării a unei legi privind pedeapsa capitală pentru partizani şi pentru toate persoanele care le-ar acorda ajutor.

SCRISOARE
DIN LONDRA

Bătălia pentru apărarea lirei sterline continuă

În literatura de specialitate se vorbește frecvent despre „rolul Marii Britanii" și mai ales despre găsirea „locului ei pe glob". Tema a devenit stăruitoare, menținîndu-se într-o îndelungă actualitate și reflectînd o neconsumată preocupare a cercurilor economice și politice.

Potrivit părerii unor economiști, încă nu se poate afirma că fostul „atelier al lumii" — cum era denumită Anglia în a doua jumătate a secolului trecut — ar fi depășit în întregime faza desprinderii de legendă, în ciuda asprei întîlniri cu realitățile contemporane. Se dau chiar și exemple. Ca și cum ar fi continuat să rămînă metropola lumii capitaliste, Marea Britanie a investit în străinătate, din 1952 încoace, peste 3 miliarde lire sterline și a cheltuit pentru scopuri militare în străinătate, în aceeași perioadă, circa 2,5 miliarde lire.

Într-o largă măsură aceste cifre explică de ce economia britanică trece astăzi prin serioase dificultăți, pentru a căror înlăturare s-au luat o serie de măsuri de austeritate, combinate cu măsuri de stimulare.

Laburiștii, de pildă, reproșează conservatorilor împovărătoarea moștenire de 800 milioane lire la capitolul deficitului balanței de plăți externe. Aproape jumătate din această sumă, 350 milioane lire, reprezintă cheltuielile militare anuale în Europa, Orientul Mijlociu și Extremul Orient, în valută străină. De fapt, angajamentele externe, atît militare cît și de altă natură, întrec în mod disproporționat posibilitățile financiare reale ale țării.

Săptămînalul *Observer*, care analizează acest aspect, se exprimă plastic și sever: „Rezultatul este că Marea Britanie seamănă din ce în ce mai mult cu un om fără un picior, care încearcă să cîștige decatlonul olimpic".

În ultimii 20 de ani, eforturile în direcția adaptării Marii Britanii la ritmul de dezvoltare a altor țări industriale occidentale au fost însoțite de succesive zguduiri și de succesive măsuri economice, nelipsind totodată nici recomandările de „dezmorțire" și „modernizare".

Sub trecutele guverne conservatoare, așa cum a arătat introducerea pachetelor de măsuri drastice în 1957 și 1961, starea de alarmă pentru salvarea lirei a fost aproape neîntreruptă. Tabloul pare să se repete, deși cu unele deosebiri de formă, sub actuala guvernare laburistă. Trebuie menționat desigur că, în timp ce conservatorii erau legați de povara unor dificultăți ce le aparțineau nemijlocit, laburiștii s-au văzut nevoiți să descurce mai întîi o situație rămasă de la predecesorii lor, inclusiv acele inerente agravări adăugate pe parcursul primelor zece luni de guvernare.

Pentru a apăra cursul de schimb al lirei, din octombrie 1964 și pînă la încheierea primei sesiuni parlamentare (începutul lunii august 1965), au fost adoptate de cinci ori la rînd drastice măsuri economice. Încă de la preluarea puterii, conducerea laburistă a exclus soluția devalorizării, sugerată de unele cercuri financiare, preferînd alte remedii, nu mai puțin tradiționale.

Spre nemulțumirea partenerilor comerciali au fost sporite cu 15 la sută taxele asupra mărfurilor manufacturate importate; în noiembrie, așa-numitul „buget de toamnă" a adus o mărire a impozitelor; numai după o săptămînă a fost contractat un masiv împrumut de 3 miliarde dolari de la băncile centrale occidentale; alte măsuri, printre care o nouă restrîngere a creditului, au fost introduse în bugetul din aprilie; continuînd spirala, au venit măsurile de austeritate din iulie, recent prezentate de ministrul finanțelor James Callaghan în Camera Comunelor.

Împrejurările în care aceste măsuri au fost adoptate au evoluat treptat, astfel încît în momentul apariției lor nu au mai constituit o surpriză. Încă de la începutul lunii iulie, așteptările optimiste au fost infirmate de semne neîndoielnice: cifrele balanței comerciale pe luna iunie nu îndreptățeau prevederile de echilibrare treptată între import și export; concomitent, lira sterlină intra într-o nouă rundă de presiuni crescînde la bursele din țările occidentale. O repetare a situației din noiembrie, potrivit părerii multor experți, ar fi creat riscuri incomparabil mai mari, poate chiar insurmontabile pe căile obișnuite, și în condițiile unei slăbiri a resurselor financiare se întrevede apropierea unor noi restricții economice, deși ministrul de finanțe James Callaghan declarase în Parlament că încearcă „să reziste tentației" de a le introduce.

Ceea ce părea inițial o simplă tendință nefavorabilă, s-a transformat subit într-o accentuare a crizei de încredere în lira sterlină. La aceasta au contribuit în mod substanțial și zvonurile din ce în ce mai frecvente despre o iminentă devalorizare a monedei britanice. Banca Angliei a trebuit să intervină ca de obicei cu rezervele sale, pentru a sprijini lira la bursele străine. A apărut apoi raportul recent al O.E.C.D. (Organizația pentru Cooperarea și Dezvoltarea Economică) cu o anumită influență în cercurile financiare occidentale, care dădea temei îndoielilor față de economia britanică. Se crease astfel o atmosferă de încertitudine și suspiciuni în principalele capitale vest-europene, de unde se urmărea îndeaproape fiecare mișcare din Whitehall și City.

Al treilea buget

Marea Britanie trebuia să acționeze de urgență. Ca atare, pentru a calma agitația, pregătirile au fost accelerate, noile măsuri de austeritate au fost elaborate în mare grabă și aduse imediat în fața Camerei Comunelor. Era în 27 iulie. Se lansase ceea ce a căpătat apoi denumirea de „al treilea buget", însoțit de noi asigurări că guvernul n-are intenția de a devaloriza lira sterlină. Obiectivul mărturisit al noilor restricții economice a fost de a obține anumite economii, atît prin renunțarea la unele cheltuieli bugetare, cît și prin măsuri destinate să ducă în continuare la micșorarea cererii pe piața internă, adică la o reducere a consumului populației. Un șir de cheltuieli considerate „neesențiale" au fost amînate cu 6 luni. Cu excepția construcțiilor de locuințe, școli și spitale, în această categorie intrau toate celelalte proiecte, ca — de pildă — clădiri pentru birouri, piețe, biblioteci, bazine de înot, șosele, clădiri universitare. Unele dintre ele, cum ar fi șoselele și completarea unor universități cu noi construcții, sînt apreciate în presă ca puncte deosebit de sensibile pentru alegători. Probabil că și mai adînci vor fi repercusiunile politice ale prevederilor care afectează direct buzunarul cetățeanului. Astfel, la cunoscutul grup de măsuri nepopulare adoptate anterior s-au adăugat altele noi: termenul de achitare a ratelor la mărfurile cumpărate pe credit a fost redus de la 36 la 30 luni; s-a renunțat deocamdată la proiectul de a desființa integral plata serviciilor în domeniul sănătății publice; va întîrzia de asemenea respectarea promisiunii de a garanta venitul minim, cît și aceea de a reduce dobînzile la împrumuturile contractate pentru cumpărarea de locuințe.

În City reacția n-a fost deloc nefavorabilă, dat fiind că cercurile financiare n-au fost afectate de noile măsuri. Pentru bănci, societăți, industriași nu s-a schimbat nimic. După cum arăta *Sunday Times*, „avem acum situația dinainte. Liniile directoare rămîn aceleași".

Potrivit calculelor preliminare, economiile rezultate ar urma să reprezinte sume importante — numai în domeniul cheltuielilor publice, circa 200 milioane lire într-un an întreg.

Un sector în care se pun mari speranțe este cel al investițiilor în străinătate (în afara zonei lirei sterline). Controlul strict introdus aci are rolul de a asigura aplicarea principiului potrivit căruia este mai înțelept să se investească un volum mai mare în interior decît peste hotare. După ani de șovăială, unii economiști constată astăzi că poate nu era rău să se pună mai demult întrebarea dacă nu cumva este mai avantajoasă investiția în construcția unei fabrici undeva în Marea Britanie, decît, de pildă, în Noua Zeelandă sau Australia. „Multe pot fi făcute — constata săptămînalul *Observer* — cu ajutorul propriilor noastre resurse. Dar și mai multe ar putea fi făcute dacă am fi pregătiți să folosim resursele noastre într-un mod mai eficace și mai rațional".

Unul din efectele noilor măsuri este și ascuțirea argumentelor pro și contra, care se ciocnesc uneori chiar în sînul partidului laburist. Autorii acțiunii restrictive, fără a-i contesta caracterul nepopular, o prezintă ca fiind imperios necesară. Se afirmă chiar că laburiștii ar fi fost nevoiți să facă o alegere dramatică și anume între unele puncte ale programului promis alegătorilor în toamna trecută și realitățile de neocolit ale economiei, aruncînd în același timp tot blamul asupra precedentelor administrații conservatoare.

S-a semnalat însă și existența unei nemulțumiri — apărută în primul rînd în aripa de stînga a partidului — față de nerespectarea unor promisiuni electorale,

mai ales în domeniul social, cît și față de amînarea proiectului de naționalizare a industriei metalurgice. Cazul deputatului laburist de stînga William Warbey, care i-a cerut lui Harold Wilson să demisioneze din funcția de lider, a stîrnit multe discuții în contradictoriu, cu perspectiva de a fi continuate și la congresul din septembrie al partidului laburist.

Ultimul sondaj efectuat de Institutul Gallup în opinia publică nu pare să fie lipsit de o anumită semnificație, atunci cînd arată că popularitatea laburiștilor a scăzut de la 50,5 la sută în noiembrie 1964, la 41,5 la sută imediat după anunțarea recentelor măsuri de austeritate. Mult mai îndoielnică însă pare constatarea unei creșteri de 10 la sută — în aceeași perioadă — a popularității conservatorilor, ale căror merite nu sînt mai mari acum decît în momentul cînd au plecat de la guvern.

În acest climat al controverselor, aripa de stînga a reușit să smulgă un succes remarcabil. Chiar în ziua cînd în Camera Comunelor se dezbătea moțiunea de neîncredere prezentată de noul lider conservator Edward Heath, o întrunire a grupului parlamentar laburist, cu participarea primului ministru Harold Wilson, a aprobat, fără nici o obiecție, rezoluția unor deputați de stînga, în frunte cu Frank Allaun, în care se afirma: „Nu este posibilă nici o soluție pentru problemele economice ale țării, dacă nu sînt efectuate reduceri drastice în cheltuielile militare, mult mai repede decît se propune în prezent".

Ulterior, ministrul apărării, Denis Healey, a anunțat că se proiectează „o raționalizare a programului", astfel încît să se poată realiza economii în valoare de 220 milioane de lire la capitolul cheltuielilor militare, care în 1969—1970 urmează să-și păstreze totuși nivelul de 2 miliarde de lire anual (6 la sută din venitul național brut). Iar „ajustările" respective urmează a fi făcute de așa manieră încît să nu afecteze cu nimic principalele angajamente militare ale Marii Britanii în străinătate, ca de pildă cele din Germania occidentală și la est de Suez. În fond, după părerile unor comentatori, se pare că e vorba mai degrabă de o renunțare la sumele cu care urmau să fie mărite cheltuielile militare, decît de o reducere efectivă.

Problema deficitului comercial

Completînd măsurile anterioare, al treilea buget a căpătat rolul unor forțe suplimentare în sprijinul înaintării în direcția stabilită inițial: echilibrarea balanței de plăți și menținerea cursului de schimb al lirei. Reducerea deficitului comercial a devenit o problemă esențială pentru însănătoșirea situației financiare a Marii Britanii. De aceea, scopul tuturor intervențiilor făcute în ultimele 9 luni în acest domeniu a fost de a mări cît mai mult exportul, oferind credite avantajoase și alte stimulente, și în același timp de a micșora volumul importului prin restricții descurajatoare. Lună de lună cifrele Ministerului Comerțului sînt așteptate cu înfrigurare, analizate și interpretate. Datele pe iulie vor mări probabil optimismul, întrucît arată o creștere a exportului — lucru de altfel puțin obișnuit în statisticile britanice pentru această lună — deși importul se menține la aproape același nivel.

Pentru economiști, rezultatele unei singure luni nu sînt concludente. Ținînd însă seama de tendința oarecum satisfăcătoare manifestată în prima jumătate a anului se apreciază că lunile iulie, august și septembrie sînt determinante pentru țelul urmărit: dacă ele vor confirma așteptările, ceea ce ar însemna că măsurile guvernului își produc efectele scontate, deficitul comercial ar trebui să scadă la sfîrșitul acestui an sub 400 de milioane de lire. Prelungind aceleași eforturi în 1966 se speră ca la sfîrșitul anului viitor să fie lichidat întregul minus de 800 de milioane de lire rămas de la conservatori.

Acoperirea deficitului, care concentrează atîtea eforturi, este privită ca un factor-cheie pentru o stabilitate reală a lirei sterline. De altfel se și afirmă că riscul devalorizării va diminua în măsura în care acțiunile economice restrictive vor influența favorabil balanța comercială. Ceea ce urmează a se constata de-abia de acum înainte.

Pozițiile pe care le deține în prezent

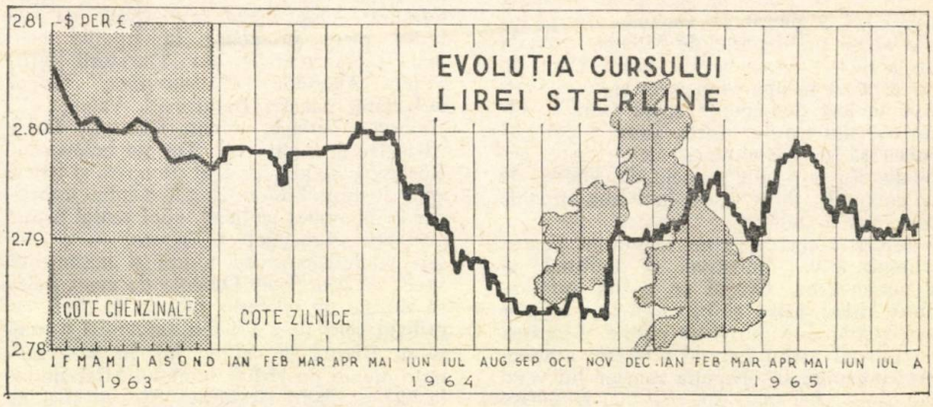

lira nu sînt de natură a risipi integral temerile. Specialiștii în materie cred că lira trece acum prin ultima fază a celei de-a treia crize de încredere de la venirea laburiștilor la putere. Și dacă tot de atîtea ori la rînd a fost salvată, acest lucru este asemănat de unii cu un miracol, deși se spune că în general lumea finanțelor este cel mai puțin dispusă să creadă în asemenea minuni.

În schimb, mai înclinată pare a fi să creadă în fapte petrecute aievea, ca de pildă substanțialul sprijin primit din partea Washingtonului. Un comentator economic, Robert Heller, relatează următorul amănunt: „Secretarul de stat Dean Rusk a spus la o recepție recentă că ar face orice ca să ajute Marea Britanie în schimbul sprijinului acesteia în problema Vietnamului". Întrebat la ce anume se referă, el a răspuns: „Bineînțeles la salvarea lirei sterline". Cert este că zilele trecute s-a făcut publicitate în jurul unor noi asigurări venite din partea Administrației Statelor Unite, că va continua să acorde asistență financiară lirei sterline, oricît de mari vor fi eventualele presiuni împotriva ei.

Unul din principalele motive ale gestului american este că lira sterlină deține un loc de frunte în sistemul valutar internațional, și o slăbire a ei, adică o devalorizare, s-ar repercuta în mod negativ asupra dolarului. Cu toate acestea, unii economiști britanici recomandă mai multă prudență față de promisiunile S.U.A., mai ales după ce recente știri din Washington au anunțat că acolo nu s-ar manifesta intenția de a se face din aceasta o politică americană permanentă, iar săptămînalul *Newsweek* afirma că „starea lirei sterline provoacă neliniște în cercurile înalte din Washington".

Zvonul devalorizării, care a circulat cu insistență la bursele occidentale, inclusiv cea din New York, a fost amplificat de incertitudinea față de liră, dar în multe cazuri el a fost lansat în mod premeditat. Chiar aici la Londra, oameni din City au recunoscut că speculanții de bursă au răspîndit în mod intenționat acele „zvonuri menite să întrețină nevroza", cum le-a denumit Harold Wilson, tocmai pentru a profita de pe urma lor. În ce fel? Prin operațiuni succesive de vînzare și cumpărare, pîndind momentul cînd o scădere a cursului lirei ar face să crească cursul aurului și al acțiunilor. La Bursa din Frankfurt (Germania occidentală) au făcut vîlvă cîteva zvonuri de-a dreptul fanteziste: că lordul Cromer, guvernatorul Băncii Angliei, ar fi fost rechemat urgent din concediu (nu plecase!), că s-ar fi certat cu premierul britanic și că ar fi amenințat cu demisia, dacă lira nu este devalorizată, că devalorizarea „se anunță oficial astăzi" etc., etc. Este ceea ce la Londra a fost apreciat ca „o sabotare deliberată a lirei sterline". Totuși, pînă cînd zvonurile au fost dezmințite și s-au dovedit false, speculanții respectivi și-au făcut sumele, iar Banca Angliei a fost nevoită să cheltuiască 60 milioane de lire (!) la diferite burse pentru a apăra cursul de schimb al monedei britanice. La toate acestea se adaugă o scădere pe luna iulie a rezervelor de aur și valută cu 50 milioane lire. (Comentariile presei pretind că în realitate s-ar fi pierdut în total peste 100 milioane de lire).

Cauzele principale sînt expuse de economiști ca provenind din cheltuielile efectuate în străinătate pentru plata importului, pentru investiții, baze militare și altele. Aici se află totodată încă un izvor al neîncrederii în lira sterlină, întrucît partenerii occidentali ai Marii Britanii știu că rezervele valutare ale acesteia sînt formate în cea mai mare parte din bani împrumutați care trebuie restituiți în următorii 3—5 ani. Potrivit datelor publicate în presă, rezervele actuale ale Marii Britanii însumează 1 miliard 350 milioane lire. Din acestea, 1 miliard 100 milioane lire provin din împrumuturi. Ceea ce înseamnă că rezervele proprii reprezintă doar 250 milioane lire. Cam atît cît ar ajunge pe o durată de două luni și ceva pentru a face față ritmului de scădere înregistrat în iulie.

Cercurile oficiale britanice au reafirmat și reaccentuat că soluția devalorizării este respinsă în mod categoric. Înainte de a pleca în vacanță, primul ministru Harold Wilson a declarat, într-un interviu acordat ziarului *Guardian*, că hotărîrea guvernului de a nu devaloriza lira este permanentă. „Sîntem decișI — a spus el — să menținem puterea lirei sterline". Un punct de vedere similar a exprimat și Edward Heath, liderul opoziției. Și unul și altul au recunoscut că stabilitatea acestei monede a devenit o problemă vitală pentru economia britanică și că bătălia pentru apărarea lirei sterline trebuie să continue.

Liviu RODESCU

Londra, august 1965

REPORTAJ PE GLOB

De la Tbilisi la Suhumi

O străveche legendă gruzină spune că în urmă cu 1 500 de ani ţarul Vahtang Gorgassal a plecat la vînătoare în pădurile aflate nu departe de Mţheta, capitala de atunci a Gruziei. Un fazan rănit de ţar a căzut în apa unui izvor şi... s-a fiert. Aşa au fost descoperite apele termale sulfuroase din aceste locuri. Ţarul a dat poruncă să se construiască aici o nouă capitală. Ea a primit numele de Tbilisi, de la cuvîntul „tbili", care în limba gruzină înseamnă „cald".

Astăzi Tbilisi este un important centru administrativ, industrial şi cultural al Transcaucaziei. Oraşul se răsfiră pe malurile rîului Kura şi pe coastele munţilor care-l străjuiesc din toate părţile. Aşezarea lui într-un cadru natural pitoresc, arhitectura lui originală, bogăţia zonelor lui verzi fac din Tbilisi unul din cele mai frumoase oraşe ale Uniunii Sovietice.

Pe malul drept al Kurei se află oraşul vechi, cu străzi înguste şi întortocheate. Sus, în vîrful unui promontoriu de piatră, veghează de zece secole biserica Metekhi, iar în faţa ei pe celălalt mal la fel de stîncos şi de înalt, s-au cuibărit unele deasupra celorlalte căsuţe de lemn cu verande şi balcoane ornamentate cu gust. Deasupra oraşului vechi se înalţă ruinele cetăţii Narekala, durată în veacul al patrulea. Nu departe de aici sînt pavilioanele băilor sulfuroase, adevărate palate în stil persan.

Inima oraşului este Piaţa Lenin, dominată de un monument al lui Vladimir Ilici aşezat pe un postament de marmură roşie. Din piaţă, călcăm pragul Galeriei Naţionale, unde admirăm o interesantă colecţie de artă medievală : picturi murale, emailuri şi obiecte din aur, icoane realizate de meşteri gruzini în secolele 9—12, precum şi tablouri ale pictorilor gruzini.

Ajungem pe artera principală a oraşului — bulevardul Rustavelli — umbrit de coroanele dese ale unor platani bătrîni. În stînga apare clădirea teatrului rus „Griboedov" iar ceva mai încolo Palatul pionierilor, fosta reşedinţă a guvernatorului ţarist al Caucazului. Clădirea Consiliului de Miniştri e un edificiu auster şi maiestuos, construit în stil naţional. O clădire cu două etaje adăposteşte Muzeul de literatură, unde facem cunoştinţă cu diferite piese privitoare la figurile cele mai reprezentative ale literaturii gruzine : Alexandr Ciavciavadze, Grigol Orbeliani, Nikolas Baratasvili, Vajpciaveli, Ghiorghi Ţereteli, Simon Sikovani, Irakli Abasidze şi mulţi alţii. Tot pe bulevardul Rustavelli se află Teatrul de operă şi balet, apoi Institutul Marx-Engels-Lenin, îmbrăcat în marmura galbenă, apoi sediul întreprinderii „Gruzugol" (Cărbune) — o clădire impunătoare cu loggii şi ornamente specifice georgiene. Dincolo de acest palat se zăreşte un teleferic, montat în 1958, cu prilejul celei de-a 1 500-a aniversări a oraşului. Urcînd în cabina lui, în zece minute ajungi pe vîrful muntelui Mtaţminda, la 727 de metri altitudine. Aici se află un restaurant cu coloane înalte şi arcade, de pe terasa căruia seara ţi se dezvăluie splendida panoramă a oraşului scăldat în lumini. În spatele restaurantului, pe un platou, a fost amenajat un parc, loc preferat de odihnă al locuitorilor oraşului. De partea cealaltă, pe un alt munte, a fost înălţată, tot cu prilejul împlinirii a 1 500 de ani de existenţă a oraşului, o statuie monumentală, înaltă de 26 de metri — o georgiană în costum naţional ţinînd într-o mînă o sabie iar în cealaltă o cupă. E simbolul Gruziei care şi-a apărat de-a lungul secolelor libertatea primindu-i pe duşmani cu sabia, iar pe prieteni cu ospitalitate.

De vorbă cu primarul oraşului

Alexandr Beladze, preşedintele comitetului executiv al sovietului orăşenesc, ne-a primit cu amabilitate în cabinetul său, declarîndu-se gata să răspundă la toate întrebările noastre. Jovialul nostru interlocutor a început prin a ne spune că Tbilisi a fost distrus complet de zeci de ori de-a lungul multiseculare sale istorii, dar tot de atîtea ori a fost refăcut. Au venit pe aici macedonenii lui Alexandru, arabii, mongolii, ienicerii turci. Dar năvălitorii au venit şi s-au dus, poporul gruzin a rămas. În prezent oraşul are 805 000 locuitori, de circa patru ori mai mulţi decît avea înainte de revoluţie. Aici produc peste 1 000 de întreprinderi industriale, aici se află Academia de ştiinţe a R.S.S. Gruzine, 117 institute de cercetări ştiinţifice, o universitate şi alte 11 institute de învăţămînt superior cu peste 55 000 de studenţi, 140 de şcoli medii. În fiecare an se construiesc circa 280 000 de metri pătraţi de locuinţe. În anii din urmă au apărut noi cartiere, numeroase magazine, cîteva stadioane, un palat al sporturilor. Pentru că oraşul e mult întins în valea Kurei, pe o distanţă de 32 de kilometri, se construieşte o linie de metrou. La sfîrşitul anului vor intra în funcţiune primele şase staţii. Constructorii întîmpină numeroase dificultăţi. La fiecare pas, ei dau peste izvoare termale, peste roci dure, traseul trece de două ori pe sub albia Kurei. Anul viitor, cînd va intra în funcţiune întreaga linie, ca să ajungi de la o extremitate a oraşului la cealaltă, nu va mai fi nevoie de o oră — cît se face acum cu autobuzul — ci de numai 17 minute.

Are cuvîntul ştiinţa

Oamenii de ştiinţă gruzini rezolvă cu succes probleme complexe în cele mai actuale domenii de cercetare. Astfel, la Institutul de fizică al Academiei de ştiinţe a R.S.S. Gruzine, s-a construit o cameră de traiectorii cu scînteiere — un aparat nou, mai perfecţionat, destinat studierii traiectoriei de mişcare a protonilor, electronilor, mezonilor şi a altor particule încărcate. Noua cameră permite să se vadă nemijlocit particulele care pătrund în ea sub orice unghi, separat sau în jerbe. Calea particulei se înregistrează sub forma unei dîre din puncte luminoase. Aparatul, de o construcţie simplă, se caracterizează prin viteza mare de funcţionare : durata declanşării este de milionimi de secundă. Într-un interval de timp atît de scurt nici un obstacol nu poate deforma urma particulei. În afară de aceasta, regimul de lucru al camerei se restabileşte de mii de ori mai repede decît în camera Wilson. Aparatul este destinat studierii radiaţiei cosmice la staţiile de altitudine ale institutului.

Specialiştii de la Institutul energetic „A. Didebulidze" au ajuns la concluzia că apa mării poate fi folosită şi ca sursă de energie termică. Temperatura apei Mării Negre nu scade niciodată, pe litoralul caucazian, sub 6 grade. Cu ajutorul unei instalaţii temperatura apei de mare poate fi ridicată de 6—7 ori. În acest scop ea este pompată într-o serpentină introdusă într-un mediu de freon. Gazul reţine caloriile din apă, iar după comprimare cu ajutorul unui compresor temperatura creşte pînă la 50 de grade. Căldura astfel ob-

Recoltatul ceaiului cu maşinile, la Inghirsk

ținută poate fi folosită pentru încălzirea locuințelor în timpul iernii. Vara, aceeași instalație poate răcori încăperile. „Acumulatorul de energie" din Marea Neagră va intra în funcțiune anul acesta în Abhazia, unde va alimenta cu energie termică o fabrică de prelucrare a frunzelor de ceai și sistemul de încălzire a marelui magazin universal din Suhumi.

O filă de istorie

Șoseaua înaintează spre apus. În depărtare, ca un ferăstrău uriaș, se înșiruie crestele de piatră ale Caucazului. Ne aflăm pe drumul care lega în antichitate lumea greco-romană cu India și Persia. Încă Strabon și Pliniu pomenesc despre frumusețea și bogăția acestor locuri, despre înflorirea meșteșugurilor, despre palatele de marmură și statuile uriașe ale Colhidei — iar mitologia greacă a păstrat peste milenii legenda despre temerarii argonauți porniți în căutarea lînii de aur.

Părăsim șoseaua pentru a ajunge la unul din monumentele cîntate de Lermontov în poemul său „Mtziri". Este o biserică înălțată din porunca țarului Gruziei între anii 586—605 pe locul unde s-a aflat o cruce încă din secolul patru cînd a pătruns creștinismul pe aceste meleaguri. În timp ce admirăm măiestria meșterilor gruzini întru îmbinarea blocurilor de piatră în bolți și arcade, din naosul bisericii au început să răsune acordurile grave ale unei muzici tulburătoare de parcă ar fi început deodată să cînte pe mai multe voci zeci de creștini ai primelor veacuri înviați printr-o vrajă. După ce surpriza a fost realizată pe deplin, ghidul ne-a explicat că nu demult au fost descoperite partituri cu muzica din secolele 11—12. Profesorul Ingorohova le-a descifrat, apoi o formație corală a reînviat străvechile cîntece. Înregistrate pe banda de magnetofon și amplificate de megafoane ascunse pe după arcade, ele sînt o plăcută surpriză pentru vizitator.

Mașina coboară pe mai multe serpentine, în vale spre Mțheta, prima capitală a Gruziei, pînă în secolul șase. Trecem un pod peste apele Kurei și ajungem la mînăstirea Samatavro unde au fost înmormîntați țarina Nina și țarul Mirian, primii care au adoptat creștinismul în secolul al patrulea. Puțin mai încolo e catedrala Sveti Tskoveli, capodopera arhitecturii vechi gruzine, ridicată în secolul 11 de arhitectul Arsukidze. Mîna sa dreaptă este sculptată în piatră pe peretele nordic al catedralei. Legenda spune că, după ce a desăvîrșit această operă, i s-a tăiat mîna dreaptă pentru ca Sveti Tskoveli să rămînă unică în lume.

Colhida legendară

Încet, încet munții se retrag lăsînd loc unei fîșii de șes. Intrăm în legendara Colhida și în capitala ei — Kutaisi, important centru industrial al Gruziei apusene. Orașul are o populație de 150 000 de locuitori. Cele mai importante întreprinderi sînt o mare fabrică de autocamioane grele, o uzină chimică producătoare de sulfat de cupru și coloranți și o fabrică de mătase. Am vizitat fabrica de autocamioane care poartă numele lui Sergo Ordjonikidze. Ne-a condus prin secții Gheorghi Kobaladze, directorul întreprinderii. Primele autocamioane au fost produse aici în 1951. În prezent producția anuală a fabricii este de 10 000 de autocamioane grele cu semiremorcă plus o mare cantitate de piese de schimb. În cincinalul viitor producția va crește de două ori și jumătate. Marca autocamionului este, firește, „Colhida". Greutatea lui totală, încărcat, este de 19 tone din care 11,5 tone încărcătura. Autocamionul „Colhida" este destinat în principal transporturilor din agricultură, iar începînd de anul viitor o parte a producției va fi destinată exportului.

Nu departe de Kutaisi, spre apus, se află una din cele mai mari stațiuni climaterice ale Gruziei — Tzhaltubo. Legenda spune că vitejii luptători ai țarinei Tamara veneau să-și vindece rănile făcînd băi în apele de aici. Izvoarele de la Tzhaltubo au o apă termală, gazoasă, cu puternice emanații de radiu și conținînd azot, cripton, xenon, apă grea. În sanatoriile de aici se tratează suferinzi de reumatism, de boli ale sistemului cardiovascular și sistemului nervos periferic, boli de femei etc. Lîngă izvoare au fost construite pavilioane de băi cu cabine individuale și cu bazine. Ape atît de puternic radioactive și cu efect terapeutic atît de înalt există în Europa, după cum au declarat medicii de aici, numai la Baden-Baden, în Germania occidentală. În acest Baden-Baden al Gruziei vin anual la odihnă și la cură o sută de mii de oameni din toate colțurile Uniunii Sovietice.

Gruzia subtropicală

Munții au rămas departe, în urmă. Ne apropiem tot mai mult de țărmul Mării Negre. Pe nesimțite, peisajul se schimbă, locul platanilor și fagilor îl iau palmierii și eucaliptii, bananierii și cedrii, smochinii și magnoliile. Am intrat în regiunea subtropicală a Gruziei. Suprafețe întinse sînt ocupate cu plantații de ceai (Gruzia dă 97 la sută din producția de ceai a Uniunii Sovietice, iar anul acesta cultivatorii din republică s-au angajat să livreze statului 200 000 de tone de ceai). Culesul frunzelor este acum în toi.

Aici, în depresiunea Colhidei, pe terenuri mlăștinoase, improprii altor culturi, au fost sădite crînguri întinse de bambus din cele mai bune soiuri, aduse din Japonia și China de sud. Tulpinile mlădioase ale unora dintre aceste soiuri ating o înălțime de 18 metri. În același timp se desfășoară, pe un front larg, lupta cu mlaștinile. Călătorind de-a lungul țărmului mării spre Suhumi am văzut cum buldozerele smulgeau din rădăcini sălciile, curățind terenul care fusese în prealabil apărat de inundații cu diguri. Pînă acum au fost cucerite aproape 100 000 de hectare care se transformă în noi plantații de ceai, în grădini de lămîi, portocali, mandarini și dafini. În anii viitori vor fi drenate și transformate în grădini subtropicale alte 100 000 de hectare.

O perlă a mării — Suhumi

Suhumi, ținta finală a călătoriei noastre prin Gruzia, e așezat într-un arc de cerc vrînd parcă să îmbrățișeze marea. Mirții, ca niște lumînări uriașe, își împlîntă vîrfurile ascuțite în tăriile de un albastru pur. Șirurile de palmieri, adevărate colonade vegetale cu frunzele lor enorme ca niște evantaie deschise, străjuiesc de-a lungul străzii paralele cu țărmul și în fața hotelului „Abhazia". În fișia de parc de pe țărm, neobișnuit de înalte boschete de leandri au înflorit răspîndind în aer un parfum suav. O estacadă sprijinită pe piloni găzduiește restaurantul „Lira" — o navă de beton pe sub care clipocesc valurile. Puțin mai încolo, debarcaderul înaintează adînc în mare. La capătul lui e ancorat „Petru cel Mare", elegant vapor de pasageri pe care își petrec concediul, oprind în toate porturile sovietice ale Mării Negre, sute de oameni. Privit de aici, din capătul debarcaderului, orașul așezat pe coasta muntelui devine seara un impresionant amfiteatru de lumini. La Suhumi fiecare stradă are arborii săi decorativi: pe una sînt palmieri, pe cealaltă magnolii, pe a treia cedri de Himalaia, pe a patra lauri, pe a cincea platani și așa mai departe. Vegetația țîșnește aici peste tot cu o vigoare neobișnuită pe meleagurile noastre mai nordice. Suhumi se află pe aceeași latitudine cu Nisa. Populația lui este de 85 de mii de locuitori. Aici s-a aflat în secolele 6—5 înainte de era noastră colonia grecească „Dioscuria". În urma unei surpări a țărmului, orașul antic a fost înghițit de valuri. Cînd marea e liniștită, la 100—200 metri de actualul țărm, pe fundul ei se pot distinge edificiile Dioscuriei. În secolul 1 al erei noastre, romanii au construit aici fortăreața Sebastopolis. Mai tîrziu, în secolele 11—13, Suhumi devine un important port comercial. Astăzi este capitala Republicii Autonome Abhazia: un oraș-grădină, un important centru cultural și științific și o căutată stațiune balneară. Aici funcționează filiala abhază a Academiei gruzine de științe, un institut pentru plante subtropicale, un altul pentru plante aromate, o celebră grădină botanică, un institut pedagogic, un institut de patologie experimentală pe lîngă care există o crescătorie de maimuțe, unică în Uniunea Sovietică și în Europa.

În golful Suhumi apa mării e mai caldă decît în alte regiuni ale coastei, pentru că aici nu există curenți. Primăvara sosește aici la începutul lui februarie, iar sezonul de plajă începe în aprilie și se termină la sfîrșitul lui noiembrie. Soarele strălucește deasupra acestor locuri 220 de zile dintr-un an. Binecuvîntat colț de lume și un punct terminus cum nu se poate mai potrivit pentru o călătorie de neuitat pe meleagurile Caucazului.

Silviu PODINĂ

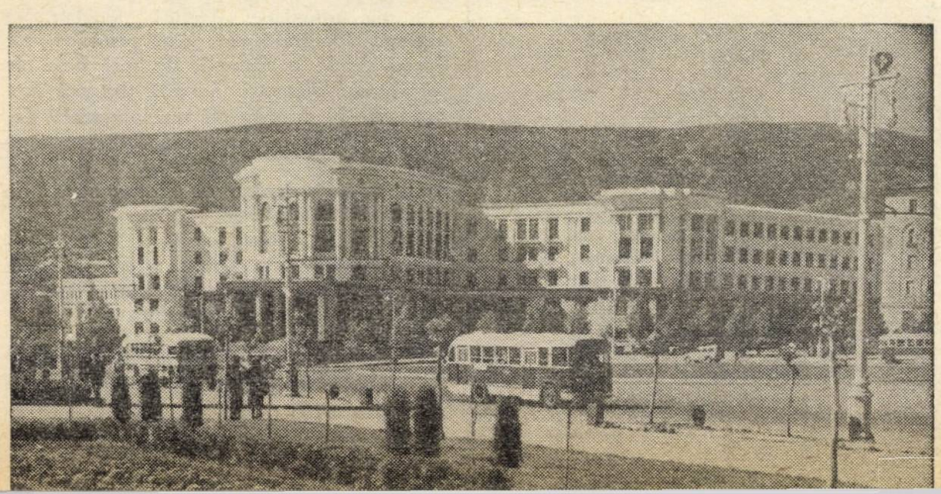

Tbilisi — Institutul politehnic „V. I. Lenin"

SUPRAFAŢA LUNII NU MAI ESTE O ENIGMĂ

Staţia automată interplanetară „Sonda-3" a fotografiat la 20 iulie 1965 partea ascunsă a Lunii. Clişeele au fost retransmise pe Pămînt cu ajutorul aparatelor telefoto. S-au realizat imagini foarte clare ale suprafeţei, necunoscute pînă acum, a satelitului natural al Pămîntului, astfel încît oamenii de ştiinţă vor putea acum să treacă la întocmirea unei hărţi complete şi a planiglobului selenar.

În istoria astronomiei, observaţiile telescopice ale lui Galileu sînt considerate drept primele cercetări lunare. Acum 356 de ani el şi-a îndreptat pentru prima oară spre Selene (vechea denumire a Lunii) micul său telescop, realizînd o schiţă a suprafeţei lunare. Pe la mijlocul secolului al XVII-lea au început să apară primele hărţi lunare, precum şi descrieri ale suprafeţei sale. Imaginile Lunii au fost marcate cu denumiri de cratere, munţi, depresiuni. Pe harta Lunii au apărut denumiri de munţi de pe Pămînt ca Alpi-Apenini, Caucaz, Carpaţi... Regiuni Lunare, considerate drept bazine de apă, au fost botezate atunci de astronomi cu nume poetice neconforme cu realitatea: Marea Ploilor, Oceanul Furtunilor, Lacul Morţii. Cartografii au atribuit adesea craterelor numele unor personalităţi suspuse care nu aveau nimic comun cu ştiinţa iar alteori propriile lor nume. Numai craterele lunare cele mai mari au fost botezate cu numele unor cunoscuţi oameni de ştiinţă din trecut: Copernic, Tikho Brahe Kepler.

La începutul secolului nostru, astronomii şi-au asumat sarcina de a pune „în ordine" toponimia lunară, de a definitiva denumirile şi de a alcătui o listă completă a lor. Această sarcină complicată şi-a asumat-o Asociaţia Astronomică Internaţională. După o activitate de 20 de ani în acest domeniu, lucrarea a fost încheiată în anul 1928. Au fost puse de comun acord şi aprobate toate denumirile care sînt uzitate şi în prezent.

În ultimul deceniu în diferite ţări au început să apară hărţi şi atlase lunare de mai bună calitate alcătuite pe bază de observaţii vizuale şi îndeosebi fotografice. Hărţi şi atlase lunare excelente au apărut recent în Cehoslovacia şi Statele Unite ale Americii. O nouă hartă lunară în culori va fi în curînd editată în Uniunea Sovietică.

Perfecţionarea selenografiei continuă. Specialiştii descoperă mereu pe suprafaţa Lunii noi amănunte (numărul lor a atins deja 35 000). Pentru ca toate aceste detalii să încapă pe hartă, a trebuit ca unul dintre cele mai precise atlase ale Lunii să fie realizat la o dimensiune de 7 metri!

Tot ce cunoscuseră pînă în prezent astronomii despre suprafaţa Lunii se referea numai la partea ei vizibilă de pe Pămînt. Numai datorită oscilaţiilor periodice ale Lunii din apropierea centrului ei, aşa-numitele librаţii, poate fi cercetată şi trecută pe hartă o zonă de aproximativ 59 la sută din suprafaţa ei (ceva mai mult de 180 de grade longitudine).

Nu de mult oamenii de ştiinţă americani au obţinut fotografii de bună calitate ale suprafeţei lunare, la mică distanţă, cu ajutorul aparatelor cosmice „Ranger-7", „Ranger-8" şi „Ranger-9". Aceste fotografii vor oferi un material valoros viitorilor cosmonauţi care vor veni în contact cu suprafaţa lunară. Aceste fotografii prezintă imaginile părţii vizibile ale Lunii. Oamenii de ştiinţă urmăresc însă să obţină date asupra întregii suprafeţe selenare.

Primele fotografii au fost obţinute în 1840. În dreptul uneia dintre aceste fotografii, publicată cu mai bine de 100 de ani în urmă de revista *Illiustraţiia*, editată la Petersburg, se scria că „...vedem mereu numai o parte a Lunii şi nu vom vedea niciodată cealaltă parte...".

Cu ajutorul staţiei interplanetare automate sovietice „Luna-3" la 7 octombrie 1959 a fost fotografiată partea ascunsă a Lunii. Astfel au ieşit la iveală nenumărate „amănunte" noi, necunoscute oamenilor pe satelitul nostru natural. Au fost descrise şi trecute în atlas 498 obiective mai mult sau mai puţin autentice. Pentru prima oară în istorie a fost elaborată harta părţii invizibile a Lunii. Tot atunci a apărut primul planiglob lunar, care prezenta totuşi pete albe întrucît se reuşise fotografierea numai a unei părţi a reversului Lunii. Rămînea necunoscută aproape o treime din suprafaţa ei.

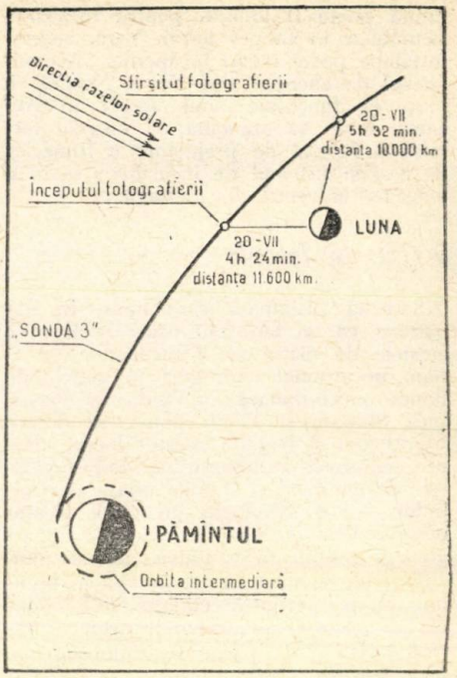

Schema evoluţiei staţiei interplanetare Sonda-3 în apropierea Lunii şi perioada fotografierilor

Cu ajutorul staţiei sovietice „Sonda-3" la 20 iulie 1965 a fost fotografiată pentru prima oară acea zonă a părţii lunare invizibile care n-a fost prinsă în obiectiv în octombrie 1959. Noua tehnică sovietică a permis să se obţină imagini lunare deosebit de clare. Se disting cele mai mici amănunte. Pe suprafaţa lunară există foarte multe cratere, care au fost reproduse pe fotografii atît de bine încît îţi face impresia că au fost realizate de un fotograf: se disting cratere cu dimensiuni de aproximativ 5 km.

Se vede foarte bine Marea Răsăriteană. Această depresiune este înconjurată din toate părţile de lanţuri muntoase. S-au descoperit două mări noi, necunoscute înainte, despărţite de munţi, precum şi numeroase lanţuri de cratere, inexistente pe partea vizibilă a Lunii, care se întind pe distanţe de sute de kilometri.

Noile fotografii ne oferă posibilitatea să ne facem o idee despre structura suprafeţei lunare. Aşa de pildă, dacă jumătatea nordică a părţii vizibile a Lunii este ocupată în special de „mări" — depresiuni — partea nordică a reversului ei prezintă un gigantic „continent". Acest fenomen urmează să fie explicat de specialiştii în cosmogonie.

De azi înainte este cunoscută întreaga suprafaţă lunară. Este deosebit de important faptul că concomitent cu partea invizibilă, obiectivele aparatelor fotografice au cuprins şi o zonă a părţii vizibile. Aşadar sîntem în măsură să facem o „corelaţie", să stabilim coordonatele noilor obiective şi să le trecem pe hartă.

Staţia automată sovietică „Sonda-3" a realizat fotografii ale părţii ascunse ale Lunii de la o distanţă de mai bine de 10 000 de kilometri. Această distanţă este aproximativ de şase ori mai apropiată decît cea de la care au fost realizate fotografiile în 1959. S-a obţinut imaginea unei regiuni lunare cu o suprafaţă de aproape 5 000 000 km².

Oamenii de ştiinţă continuă ofensiva asupra Cosmosului. Omul a smuls Lunii încă o taină. Se apropie timpul cînd el va pune piciorul pe suprafaţa ei.

Valeri LUŢKI

Comentator ştiinţific al agenţiei *Novosti*.

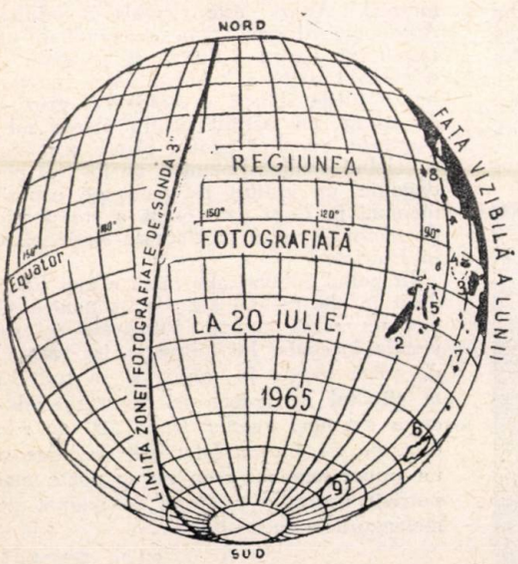

Zona fotografiată de Sonda-3 pe partea invizibilă a Lunii şi cîteva detalii de pe faţa vizibilă a Lunii (în partea dreaptă a schemei): 1. Oceanul Furtunilor, 2. Marea Orientală, 3. Craterul Grimaldi, 4. Craterul Riccioli, 5. Marea Toamnei şi Marea Primăverii, 6. Craterul Shickard, 7. Craterul Byrgins, 8. Craterul Einstein, 9. Craterul Bailly

ZBORUL CAPSULEI GEMINI-5

Lansarea capsulei americane Gemini-5, condusă de cosmonauții Leroy Gordon Cooper și Charles Conrad, marchează o nouă etapă în pregătirile menite să ducă la atingerea primului obiectiv spațial : zborul omului în Lună. Programul celor doi cosmonauți prevedea o ședere în spațiul cosmic (8 zile, 121 rotații, adică 5 025 600 km, 191 ore și 53 minute) egală cu durata unei călătorii dus-întors de la Pămînt la satelitul natural, o întîlnire cu un satelit artificial lansat de echipaj, fotografierea luminii zodiacale și a luminozității nocturne, obținerea de spectrograme ale unor formații de nori, recunoașterea cu ochiul liber a cîtorva obiective terestre, măsurarea radiațiilor ultraviolete și infraroșii, precum și a cîmpului magnetic al planetei noastre. La acestea se adaugă observațiile de ordin biologic și medical făcute asupra celor doi cosmonauți chiar în timpul zborului.

Cu o întîrziere de două zile (datorită condițiilor meteorologice și unei defecțiuni tehnice), capsula Gemini-5, purtată de o rachetă Titan cu două trepte, și-a luat zborul de la Cape Kennedy sîmbătă, 21 august, la orele 14. Deasupra insulelor Canare, ea s-a plasat pe orbită. „Lansare perfectă", au declarat specialiștii. Această reușită încununa șase luni de antrenament intens, în care cei doi piloți fuseseră supuși la cele mai diverse încercări : rotiri în „mașina centrifugă", sărituri cu parașuta, scufundări în costum da scafandru, detectarea de „curse" în junglă și în deșertul Nevada, picaj etc. O singură zi de odihnă — în ajunul proiectatei lansări ; plus — prin forța împrejurărilor — cele două zile de amînare. În momentul plecării, Cooper și Conrad se simțeau „în formă".

Un film cu surprize

Curînd, aventura lor spațială avea să se transforme într-un adevărat film cu surprize, plin de *suspense*.

Abia plasați pe orbită, ei au constatat că parametrii reali diferă de cei prevăzuți : perigeul — 158 km (în loc de 160 km), apogeul 347 km (în loc de 368 km). „Faptul nu prezintă nici o importanță", a declarat directorul programului Gemini-5, dr. Christopher Columbus Kraft. De fapt, cosmonauții au avut posibilitatea de a corecta orbita capsulei. La orele 15,40, Gemini-5 a intrat în a doua rotație și a lansat satelitul electronic „Little Rascal" („Micul Strengar") în greutate de 34 kg, cu care, mai tîrziu, trebuia să se întîlnească. Îndată după aceea N.A.S.A. a anunțat că presiunea în rezervorul de oxigen lichid al bateriei electrochimice (care asigura curentul electric) e insuficientă. Rezultat : cosmonauții au trebuit să renunțe la întîlnirea cu „Micul Strengar", principalul obiectiv al misiunii lor. De altfel, acesta le-a oferit și el mica lui surpriză : o viteză mai mare decît cea prevăzută. În caz că bateria va fi încetat să funcționeze, Gemini-5 ar fi fost obligată să se întoarcă pe Pămînt, deoarece acumulatoarele de rezervă nu-i puteau asigura decît amerizarea.

La Cape Kennedy *suspense*-ul începuse. Imediat, din insulele Haway au decolat cîteva avioane : după toate probabilitățile, amerizarea urma să se facă în Pacific, nu în Atlantic — cum se prevăzuse inițial. Dar în Pacific se anunțau valuri de 7—8 metri înălțime, iar forța de salvare a N.A.S.A. putea să se dovedească insuficientă. Timp de trei ore, funcționarea bateriei s-a degradat continuu. Dar în timp ce în Pacific, două distrugătoare se îndreptau cu toată viteza spre punctul unde putea să apară capsula, dr. Kraft i-a invitat pe cosmonauți să continue zborul pînă la a 18-a rotație. Cooper și Conrad jubilau. Imediat după aceea, Kraft a declarat că „bateriei electrochimice nu i se poate reproșa nimic". Duminică dimineața, N.A.S.A. a anunțat că Gemini-5 va executa 33 de rotații. Totodată, dr. Kraft și-a rezervat dreptul de a da zilnic dispoziții de prelungire a zborului. Dar „întîlnirea spațială" era definitiv ratată.

Flota din Atlantic pusă la dispoziția N.A.S.A. (un port-avion cu 135 de aparate, 3 distrugătoare, 25 vase de tonaj mediu, 10 000 de oameni) a început din nou să spere că amerizarea se va face totuși — conform planului inițial — la sud-vest de Bermude. Între timp, din cabină, Conrad a anunțat alte două lucruri neprevăzute : răgușise („A vorbit prea mult în primele ore de zbor, cînd bateria nu funcționa normal", i s-a explicat „de jos") iar temperatura în costumul său de cosmonaut scăzuse la 9,4 grade. Se constata de asemenea că, cosmonauții dormiseră mai puțin decît era normal și că nu consumaseră decît 1800 de calorii, în loc de 2 750 calorii, prevăzute. În fine, ultima surpriză a fost înregistrată la centrul spațial Houston : un „creier electronic", însărcinat cu culegerea datelor din cosmos, s-a defectat și „a pierdut memoria" ultimelor patru ore de zbor.

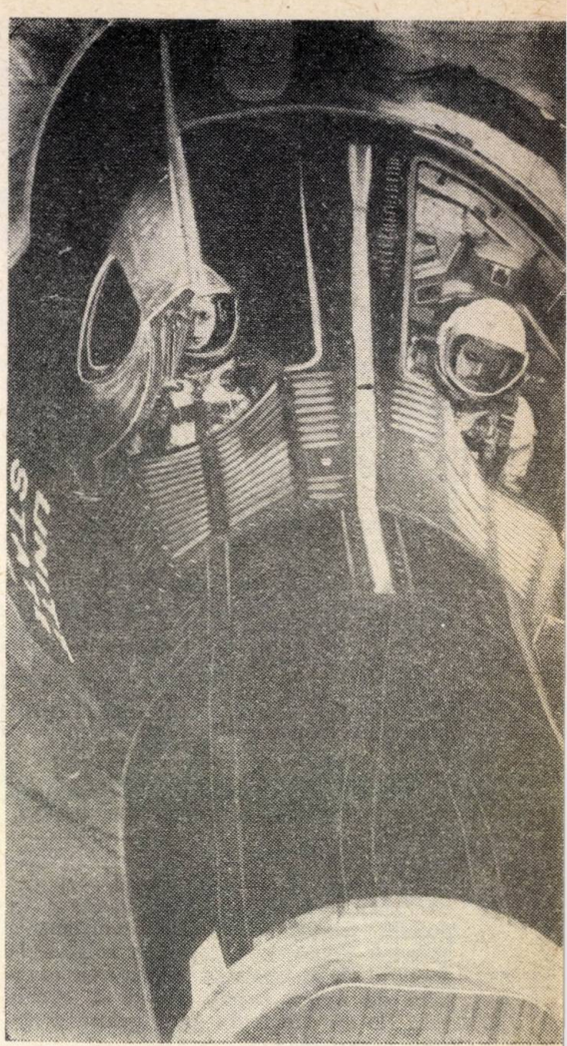

Gordon Cooper și Charles Conrad în cabina navei Gemini-5

Bateria buclucașă

Bineînțeles, atenția specialiștilor și a opiniei publice s-a îndreptat asupra „bateriei buclucașe" care amenința să compromită total experiența Gemini-5. Această baterie e o inovație tehnică. Deoarece acumulatorii clasici n-ar fi putut furniza curent electric pentru cele opt zile de zbor decît cu prețul unui plus de greutate prea mare, s-a recurs la un sistem de alimentare pe bază de pile electrice ; el permite să se obțină o producție electrică de doi kW la o greutate totală de 11 ori mai mică. Pînă acum o asemenea pilă nu a fost utilizată în spațiul cosmic. Curentul electric în această baterie e furnizat de o reacție chimică : combinarea oxigenului și hidrogenului. Bateria funcționează fără zgomot (spre deosebire de un grup electrogen), nu degajează subproduși nocivi, se alimentează singură (ca orice grup electrogen). Așezată în partea dindărăt a cabinei, unitatea producătoare de electricitate se compune din două grupuri de pile, fiecare de cîte 34 kg. Un grup e format din trei baterii electrice. La rîndul lor, acestea sînt compuse din 32 de elemente plate, conținînd cîte un electrod. De o parte și de alta, se află două rezervoare sferice : unul cu oxigen, celălalt cu hidrogen — în stare lichidă. Cum rezervorul trebuie să aibă o temperatură de —252 grade, se pun delicate probleme de izolare termică.

→

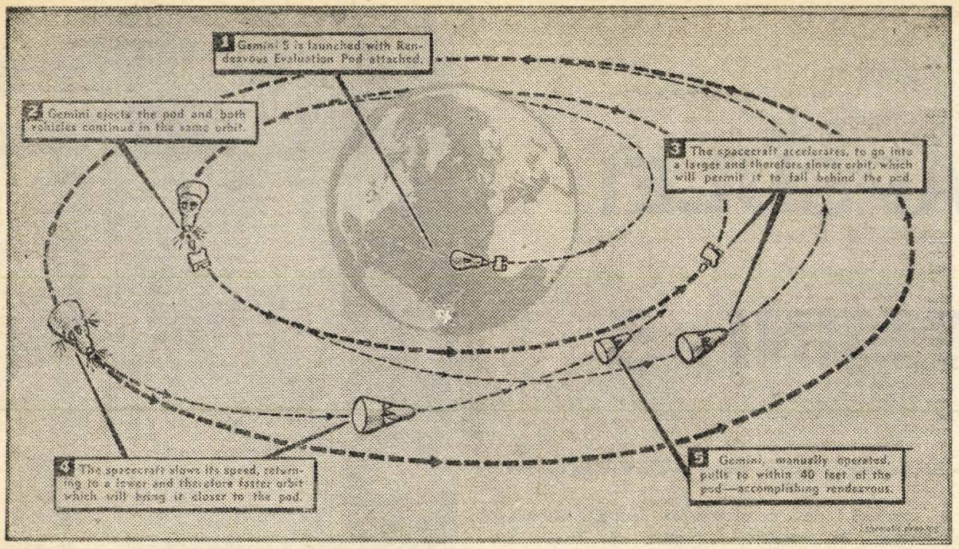

Iată principalele momente ale proiectatei întîlniri a capsulei Gemini-5 cu satelitul ei „Micul Ştrengar" :

1. Capsula Gemini-5 e lansată împreună cu satelitul pe care urma să-l întîlnească în spaţiu.

2. La rîndul ei, Gemini-5 lansează satelitul „Micul Ştrengar" ; ambele continuă să zboare pe aceeaşi orbită.

3. Gemini-5 accelerează, pentru a se plasa pe o orbită mai amplă ; ceea ce îi va permite să rămînă în urma „Micului Ştrengar".

4. Gemini-5 îşi micşorează viteza, revenind pe o orbită cu altitudine mai mică, pe care o parcurge mai repede, apropiindu-se astfel de satelit.

5. Prin comanda manuală, Gemini-5 se apropie la circa 6—7 metri de satelit, pentru a realiza rendez-vous-ul **spaţial.**

La 21 august, Gemini-5 a executat primele două manevre indicate mai sus. După aceea, din cauza unei defecţiuni la bateria care alimenta capsula cu curent electric, a renunţat la întîlnirea cu satelitul.

Cu calmul lor imperturbabil, cei doi cosmonauţi au făcut tot ce le-a stat în putinţă pentru a stabiliza funcţionarea bateriei. Principala manevră a constat în „curăţirea", la intervale regulate, a canalelor de oxigen lichid, făcînd să circule prin ele un curent de gaze, pentru a elimina impurităţile.

O întîlnire ratată şi una fictivă

Întîlnirea cabinei Gemini-5 cu „Micul Ştrengar" trebuia să dovedească posibilitatea de a atinge un obiect real în spaţiul cosmic, cu ajutorul unor manevre executate de cosmonauţi. Faţă de McDivitt şi White (care eşuaseră într-o tentativă similară), Cooper şi Conrad erau avantajaţi : în timp ce primii se serviseră exclusiv de ochii lor pentru a observa obiectul cu care aveau întîlnire, Gemini-5 era prevăzută cu radar şi cu un calculator electronic. De altfel, „Micul Ştrengar" era el însuşi un aparat radar. Cosmonauţii trebuiau să-l lase să se depărteze, să se plaseze pe o altă orbită şi apoi, micşorînd viteza, să revină pe orbita iniţială, apropiindu-se de satelit. Întîlnirea trebuia efectuată între a doua şi a şasea rotaţie, întrucît bateriile care alimentează radarul de pe „Little Rascal" aveau o „longevitate" de numai şase ore. La a opta rotaţie, cînd Cooper a efectuat cu Gemini-5 o întoarcere de 360 de grade pentru a-l vedea pe „Micul Ştrengar", acesta dispăruse.

Pentru ca decepţia cosmonauţilor să nu fie totală, li s-a oferit, în compensaţie, o întîlnire fictivă. În a treia zi de zbor N.A.S.A. le-a comunicat parametrii unei rachete ipotetice, „Agena", ordonîndu-le să se apropie cît mai mult de punctul din spaţiu indicat de coordonatele date. Pentru aceasta, ei trebuiau să pună în funcţie micile rachete anexe la bordul capsulei şi să se îndrepte spre un punct ideal, ca şi cînd ar fi avut în faţă o ţintă materială. Operaţia a reuşit. Parametrii ei : perigeu 199 km, apogeu 312 km. Dar efectuarea unei adevărate experienţe de acest fel rămîne în seama lui Gemini-6 care, la mijlocul lui octombrie, va încerca să realizeze un *rendez-vous* cu o rachetă „Agena" reală.

După părerea specialiştilor, realizarea unor asemenea manevre prezintă o importanţă capitală. Ele au ca scop nu numai să readucă pe Pămînt pe cosmonauţi, ci şi să permită atingerea staţiilor orbitale care, plasate în jurul Pămîntului, vor constitui adevărate „halte de ajustare" pe drumul pînă la Lună. Iată de ce acostarea unui vehicul în spaţiul cosmic trebuie să devină un fapt de rutină, o operaţie absolut sigură, care să nu prezinte nici un pericol.

■

Deocamdată, Cooper şi Conrad se pot mîndri cu cîteva performanţe personale. Cel dintîi — care la 7 mai 1963 a zburat pentru prima dată în cosmos timp de 34 de ore şi 30 de minute, în capsula Mercur — a arătat că are o remarcabilă acuitate vizuală : el a distins cu ochiul liber uriaşa tablă de şah, cu pătrăţele albe şi negre, montată pe o plajă lîngă Toledo (Texas); a identificat reţeaua de lacuri mărunte de lîngă Houston ; a recunoscut rampele de lansare de la Cape Kennedy ; şi spera să observe şi eşichierul, confecţionat din cochilii, de pe o plajă australiană. E drept că n-a izbutit să înregistreze lansarea unei rachete „Minuteman" de la Cape Kennedy, care a avut loc în momentul cînd Gemini-5 zbura pe deasupra acestui punct. Cît priveşte pe Conrad — care a identificat cu ochiul liber oraşul australian Perth — acesta are deja la activul său două „titluri". El s-a dovedit „cel mai vesel cosmonaut".

La a 31-a rotaţie, Conrad a început să cînte două versuri improvizate de el însuşi. Este cea dintîi melodie compusă în cosmos. Cîntată fals — după cum pretinde Cooper — ea cuprinde doar primele măsuri din ceea ce va constitui, cîndva, adevărata muzică a sferelor.

Ştefan POPA

REFLECTOR

Soarele şi energia

Cinci state — Mali, Mauritania, Niger, Senegal şi Volta Superioară au creat în comun un centru pentru fabricarea unor motoare acţionate de energia solară. Aceste motoare cu baterie solară, al căror preţ de cost este foarte redus, vor putea fi utilizate pentru desalinizarea apei de mare sau forarea puţurilor foarte adînci.

Alfabetele africane

În programul de lucru al U.N.E.S.C.O. au fost cuprinse măsuri imediate pentru transcripţia limbilor africane şi unificarea alfabetelor lor. După cum se ştie, un mare număr de limbi africane a căror literatură orală este foarte bogată, nu posedă încă un sistem de transcripţie. După părerea specialiştilor, această transcripţie trebuie să răspundă la trei imperative : simplificarea limbilor, fixarea şi unificarea dialectelor. Pînă la sfîrşitul anului 1966 misiuni de experţi vor ajuta statele interesate în transcripţia a şase grupe de limbi ; peul, mandigă, hausa, zermasongoi, tamacheq şi more. Cu concursul centrului regional instalat la Accra vor fi pregătite şi publicate opere de bază ale popoarelor africane, a căror circulaţie este pînă astăzi orală.

Dezgroparea unui oraş galo-roman

Pe valea Ronului, în apropiere de Lyon, arheologi şi studenţi francezi lucrează la dezgroparea oraşului Alba Augusta, centru important în epoca galo-romană. Săpăturile au scos la iveală construcţii datînd din epoci diferite : o piaţetă cu şapte loji din secolul I, era noastră ; o bazilică paleocreştină din secolul al IV-lea ; o biserică romano-catolică din secolele XI—XII ; un zid din secolul al XIII-lea. Alba Augusta a fost în secolul al III-lea reşedinţa primului episcop de Vivarais ; în anul 411 ea a fost complet distrusă de vandali.

Secretele Pămîntului

Comitetul Uniunii internaţionale de geodezie şi geografie a făcut recent un apel la savanţii din lumea întreagă pentru a se asocia la continuarea studiului Marii Gropi Africane. Secretul configuraţiei actuale a planetei noastre se poate găsi, după părerea savanţilor, în stratificările scoarţei terestre pe 50 000 km. Aceste vestigii ale trecutului accidentat al pămîntului se găsesc cel mai adesea pe fundul oceanelor şi în cîteva limite ale continentelor, în special în Africa Orientală unde Marea Groapă se întinde pe 3 000 km. De la sud de Marea Roşie ea traversează Etiopia, Kenya, Tanzania, Uganda şi Mozambicul. Studiul Marii Gropi va permite de asemenea să se exploateze resursele minerale şi geotermice.

Arabia – peninsulă rătăcitoare

Cercetătorii de la Institutul britanic de oceanografie care participă la Expediţia Internaţională din Oceanul Indian, patronată de U.N.E.S.C.O., au confirmat recent un fenomen interesant : peninsula Arabia se îndepărtează treptat de Africa. După părerea savanţilor, această derivă ar fi început cu 20 milioane de ani înainte. În prezent, peninsula „navighează" cu o viteză de 2 cm pe an.

O problemă de culoare

În editura Hamish Hamilton a apărut o originală pledoarie pentru cauza negrilor americani, cartea intitulată **O problemă de culoare.** Autoarea, Lorraine Hansberry, (cunoscută şi la noi, prin piesa „Un strugure în soare"), îşi subordonează textul unui vast material fotografic, care concretizează în instantanee reprezentative arsenalul de procedee folosite de Ku-Klux-Klan, momente dramatice din lupta negrilor, precum şi intervenţia brutală a poliţiştilor din sud.

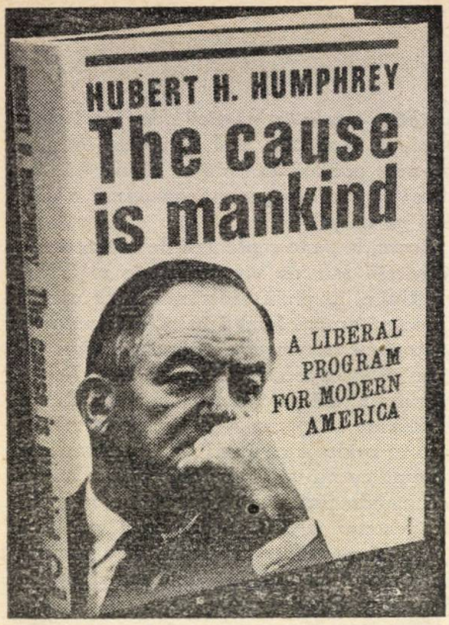

INCONSECVENȚELE UNEI PLEDOARII PENTRU „LIBERALISM"

Nu a trecut decît un deceniu de cînd epitetul „liberal" aplicat unui om politic american implica riscuri serioase pentru cariera celui astfel stigmatizat. Era pe vremea maccarthysmului și, printre vrăjitoarele vînate de răposatul campion de tir al ultrareacțiunii, „liberalul" era unul din țintele sale preferate.

Cît de serioasă este mutația efectuată în rîndurile opiniei publice din S.U.A., o dovedește lucrarea lui Hubert Humphrey „Cauza întregii omeniri".*) Publicînd-o anul trecut, într-o perioadă cînd era numai candidat, actualul vicepreședinte al Statelor Unite își subintitulează cartea „un program liberal pentru o Americă modernă". Ceea ce dovedește nu numai că termenul a încetat să mai inspire temerile de pe timpuri, ci și că el a căpătat o oarecare forță de atracție, din moment ce era folosit în plină campanie electorală.

În zestrea politică pe care Humphrey a adus-o alegătorilor se înscrie activitatea sa depusă, ca lider al majorității democratice din Senat, pentru adoptarea legii drepturilor cetățenești. Poziția de adversar al discriminării rasiale și-a afirmat-o încă în urmă cu douăzeci de ani, cînd, în calitate de primar al orașului Minneapolis, a creat prima „Comisie municipală pentru o practică corectă în problema mîinii de lucru" (cu alte cuvinte, pentru tratarea pe picior de egalitate a salariaților negri). De asemenea, alături de Durham, el este coautorul unui proiect de lege menită să combată traficul de stupefiante în S.U.A., dovedindu-se unul dintre politicienii cei mai alarmați de proporțiile luate de acest flagel.

Titlul lucrării se inspiră dintr-o frază a cunoscutului doctrinar al revoluției americane, Tom Paine — *„cauza Americii e într-o mare măsură cauza întregii omeniri"* — și dintr-o parafrază a lui J. F. Kennedy — *„cauza întregii omeniri este cauza Americii"*. Pornind de la aceste premise, Humphrey se străduie să demonstreze de-a lungul întregii lucrări că această cauză, atît a Americii, cît și a omenirii, ar fi liberalismul.

Autorul analizează cu luciditate conținutul acestei noțiuni de-a lungul istoriei. *„Pe unii din semnatarii «Declarației de independență»*, scrie el, *recunoașterea egalității între oameni... nu-i împiedica să-i considere pe negri drept vite sau, în cel mai bun caz, drept o rasă inferioară... Clasele mijlocii socoteau că libertatea cîștigată se cuvine numai membrilor lor, adică negustorilor, proprietarilor de manufacturi și plantatorilor.... Mulți dintre întemeietorii națiunii respingeau cu oroare ideea că muncitorii sau argații agricoli ar putea să aibă un cuvînt de spus în conducerea treburilor statului"*.

Humphrey subliniază că aceasta a fost pretutindeni atitudinea liberalilor care *„se opuneau oricărei intervenții a guvernului în favoarea celor săraci... Nu e de mirare că, pentru aceștia din urmă, libertatea, astfel definită, avea un gust amar..."* De la un moment dat însă, afirmă el, liberalii americani s-au arătat mai supli decît cei din Europa, *„mai capabili să se adapteze vremurilor"*, ceea ce le-a creat *„o bună poziție în Statele Unite și un ecou favorabil în restul lumii"*. Autorul nu ne oferă o definiție foarte precisă a liberalismului american, dar printre trăsăturile lui caracteristice menționează pe de o parte, respectul față de *„libera concurență a întreprinderilor particulare"*, pe de altă parte, apărarea *„tradiționalelor libertăți ale cuvîntului, presei, adunărilor etc."*

Trecînd la ilustrarea acestui dublu atașament al liberalismului american, Humphrey demonstrează că foloasele pe care le-au tras de pe urma lui marile corporații sînt mult mai substanțiale decît cele de care se bucură libertățile enunțate. Demonstrația nu este totdeauna intenționată, dar datele și faptele citate de el pledează în acest sens, chiar dacă ipotezele sau concluziile sale sînt altele. Astfel, după ce arată că există 2 200 de societăți pe acțiuni cu capitaluri de peste 50 de milioane de dolari fiecare, *„cîteva"* companii cu capitaluri de cîte 5 miliarde și una cu un capital de 24,6 miliarde de dolari, autorul adaugă : *„O sută de firme realizează 10% din totalul afacerilor... Restul de 90% se împarte între 11 milioane de proprietari de întreprinderi"*. O simplă socoteală aritmetică ne dovedește că media celor 100 de monopoluri joacă, în viața economică a S.U.A., un rol de circa 12 000 de ori mai mare decît media întreprinderilor mijlocii și mici. Ceea ce nu-l împiedică pe Humphrey să susțină, în mod surprinzător, că *„marele business nu domină economia noastră"*.

La fel de contradictorii sînt afirmațiile sale cînd, în favoarea tezei că *„marile întreprinderi sînt o componentă fundamentală a vieții economice americane"*, aduce ca argument efortul lor în producție în cursul celui de al doilea război mondial ; pentru ca, imediat după aceea, să arate că singurul lor client de atunci — guvernul — le-a plătit marfa la prețul stabilit de ele și că beneficiile realizate au fost fabuloase.

Ca exponent al *liberalismului în general* Humphrey se întreabă : *„Oare există la marele business tendința de a înăbuși concurența, de a produce mai puțin pentru a vinde mai scump și de a strînge în mîinile sale o excesivă putere politică ?"* Ca exponent al *liberalismului american de astăzi*, Humphrey declară că răspunsul la această întrebare nu e ușor de dat ; dar pînă la urmă îl dă, afirmînd că trusturile *„sînt necesare economiei S.U.A."* și invitînd intelectualitatea *„să pună capăt tradiționalei sale ostilități față de conducătorii marilor întreprinderi"*.

Într-un violent contrast cu aceste profesii de credință în apărarea *„situației economice așa cum este ea în clipa de față"*, sînt paginile consacrate de autor aspectelor pe care el le numește *„mai puțin reconfortante"*. După ce menționează că *„peste 4 milioane de muncitori nu-și pot găsi de lucru"* și că *„proporția șomajului nu a scăzut sub 5% în ultimii șase ani"*, Humphrey scrie : *„O cincime din concetățenii noștri — 36 milioane de americani — trăiește în sărăcie, sub nivelul minim al unui trai decent și avînd puține speranțe de a se ridica deasupra lui... Peste 200 000 de bărbați și femei părăsesc în fiecare an regiunile rurale, unde nu au de lucru... Din cele 8 milioane de familii cu un venit sub 2 500 de dolari mai mult de jumătate locuiesc la țară..."*

Oprindu-se asupra situației în care se află populația de culoare, autorul notează că *„veniturile negrilor sînt în medie inferioare cu 45% celor ale albilor... Un negru care a absolvit o facultate cîștigă de regulă mai puțin decît un alb care are la bază numai școala medie... 40% din slujbele ocupate de negri intră în categoria celor*

*) Hubert H. Humphrey, **The cause is mankind**, Ed. Praeger, Washington, 1964.

prost plătite ; numai 10% din ei sînt muncitori calificați, dar și aceștia au salarii cu 37% mai mici decît albii". Comentînd lupta care se desfășoară în S.U.A. pentru înlăturarea barierelor rasiale, Humphrey remarcă, pe bună dreptate, că *„dreptul de a te așeza la masa unei cafenele nu face o ceapă degerată, atîta vreme cît n-ai în buzunar banii necesari să-ți comanzi o cafea... Cea mai urgentă problemă a negrilor e găsirea unor slujbe care să le permită să mănînce, să se îmbrace și să-și găsească locuințe decente*".

Abordînd problemele politicii internaționale, Humphrey ia poziție în favoarea intensificării schimburilor comerciale dintre Statele Unite și țările socialiste. *„Restricțiile impuse exporturilor americane către Europa răsăriteană ne-au făcut să suferim pierderi enorme*, scrie el. *Fără nici un folos, deoarece necesitățile țărilor comuniste au fost totuși satisfăcute, pe alte căi, în ciuda opoziției noastre*".

Uneori Humphrey analizează nu fără realism situația în diferite părți ale lumii. *„Trebuie să ne dăm seama că vor avea loc tulburări, violențe și dezordini în America Latină... Tulburările sînt efectul, nu cauza marii nemulțumiri care domnește în zone întinse din America Latină... Sărăcia cea mai cumplită și deznădejdea constituie acolo soarta majorității oamenilor. Am văzut asta cu ochii mei... America Latină este bolnavă. Și e bolnavă de mulți, mulți ani... Două treimi sau chiar trei pătrimi din populație trăiesc într-o mizerie abjectă*".

În ciuda părerii foarte bune pe care o afișează despre amploarea și eficacitatea „ajutorului" acordat de S.U.A. țărilor în curs de dezvoltare, Humphrey deplînge *„caracterul lui predominant militar în multe ocazii"* și citează cîteva declarații făcute în Congres, care dezvăluie adevăratul scop al asistenței americane : *„Dacă aș crede că risipirea unor sume atît de uriașe, spunea un senator, ar putea împiedica răspîndirea comunismului, aș vota în favoarea ei. Dar, în lumina istoriei, cine se încumetă să afirme că un asemenea program poate forma o barieră în calea comunismului ?*" Humphrey critică lipsa de interes arătată de diferitele organisme din S.U.A. în crearea unei mîini de lucru calificate și a unei intelectualități proprii în tinerele state din Asia și Africa : *„În țările comuniste fiii și fiicele celor care și-au dobîndit independența au găsit universități, laboratoare și ateliere, unde au putut învăța profesii și meserii. E firesc ca aceasta să fi generat sentimente de profundă recunoștință și prietenie în rîndurile populației*".

Trecînd în revistă politica externă a S.U.A. din ultimii ani, Humphrey găsește mari merite Administrațiilor Kennedy și Johnson, ceea ce e explicabil pentru un lider al partidului democrat și pentru omul care avea să devină numărul 2 în ierarhia puterii executive. E mai puțin explicabil pentru un liberal declarat să susțină că *„trebuie să fim dornici și pregătiți să utilizăm forța armelor, atunci cînd aceasta va deveni necesară*" sau că *„ideea dezarmării totale se bazează pe o concepție utopică despre om și lume*". Totuși autorul recunoaște că *„nu există securitate dacă se desfășoară o cursă a înarmărilor, ci numai o stare de nesiguranță crescîndă, în care greșeala uneia din părți se poate transforma într-o nimicire reciprocă*".

Ideea unei încetiniri a cursei înarmărilor inspiră lui Humphrey îngrijorări în legătură cu efectele pe care o astfel de măsură le-ar avea asupra economiei americane, deoarece, subliniază el, *„guvernul nostru e complet nepregătit pentru această situație*".

Și, în alineatul imediat următor, Humphrey arată : *„La fel de puțin pregătiți sîntem în ceea ce privește atitudinea noastră față de fermentul revoluționar care agită popoarele din America Latină, Asia și Africa... Să nu uităm că cei care fac imposibilă revoluția pașnică fac inevitabilă revoluția violentă... Sînt pe deplin convins că orice politică, externă ca și internă, întemeiată exclusiv pe anticomunism, e clădită pe nisip*".

Acum, la peste șapte luni de la începerea activității sale de vicepreședinte al Statelor Unite, în presa americană apar uneori aprecieri asupra felului în care Humphrey își traduce convingerile în practică. Un articol publicat recent de revista *New Republic* analizează poziția „acestui liberal care a devenit un personaj cu influență". Scoțînd în evidență că „unii s-au întrebat dacă Humphrey nu va aduce obiecții sau nu va recomanda mai multă cumpătare în politica externă a S.U.A.", articolul arată că „el a susținut necondiționat linia impusă de Casa Albă atît în Vietnam, cît și în Republica Dominicană..."

New Republic comentează această atitudine cu o ironie nuanțată de regret : „Astăzi Humphrey spune că compromisurile la care recurge nu înseamnă trădare..." Referindu-se la umbra relativă în care se află vicepreședintele, revista adaugă : „Văzîndu-și de treburile sale casnice, el nu riscă să fie blamat, dacă politica noastră externă se va încheia cu un fiasco".

Fără îndoială, apărînd intervenția armată a S.U.A. împotriva vietnamezilor și a dominicanilor sau evitînd cu grijă acest subiect, Humphrey își menajează în același timp prezentul și viitorul său politic și procedează cu obișnuita abilitate politică a unui american grijuliu față de cariera lui. Pe altarul acesteia e inevitabil să fie sacrificat liberalul care scria în „Cauza întregii omeniri" : *„Trebuie să ne dăm seama, o dată pentru totdeauna că forța militară* (a Statelor Unite — n.n.) *e ineficace în fața unor popoare pline de hotărîrea pe care o dă deznădejdea*".

Nicolae MINEI

„cartea brună"

Consiliul național al Frontului național al Germaniei democratice și Centrul de documentare al administrației de stat din R. D. Germană au publicat recent, la Berlin, un volum intitulat „Cartea brună".*)

Pe baza unei ample documentații, susținută cu fotografii și facsimile, volumul își propune să dezvăluie prezența unor criminali de război și naziști notorii în viața publică de astăzi a Republicii Federale Germane. Sînt trecute în revistă biografiile a 1 800 de persoane care au participat nemijlocit la sîngeroasele crime hitleriste, persoane care au scăpat de pedeapsa meritată și care își fac marcată prezența și astăzi în administrația de stat, în economie, justiție, știință și armată.

Într-un sumar larg — capitolele corespund diverselor domenii ale activității publice — biografiile înfățișează paralel activitățile desfășurate în timpul regimului nazist și al războiului, și posturile deținute actualmente, cu toate implicațiile pe care acestea le comportă. În cele 48 de pagini de ilustrații care însoțesc volumul, se pot cerceta facsimile a numeroase acte, documente secrete, ziare, hărți militare, scrisori din timpul celui de-al treilea Reich.

Volumul a fost prezentat de curînd presei internaționale în cadrul unei conferințe de presă, la Berlin. Luînd cuvîntul cu acest prilej, prof. Albert Norden, membru al prezidiului Consiliului național al Frontului național al Germaniei democratice, a spus : „Douăzeci de ani după încheierea războiului mondial, care a costat viața a 55 de milioane de oameni, opinia publică mondială — dureros impresionată de agresivul imperialism german — are din nou motive să fie alarmată... Este de neconceput ca responsabili de crime naziste sau complicii lor să poată deține și astăzi posturi în aparatul de stat și economic, sau să primească pensii. Cu atît mai condamnabilă este încercarea de a prescrie crimele de război sau naziste — în majoritate încă nepedepsite".

*) „Braunbuch", Staatsverlag der Deutschen Democratischen Republik, Berlin 1965 (340 pag.).

ACUM 150 DE ANI:

CONGRESUL DE LA VIENA

La începutul verii anului 1815, „Actul final" al Congresului de la Viena punea capăt unor îndelungi negocieri diplomatice şi totodată încerca să înmormînteze urmările Revoluţiei burgheze din Franţa şi ale frămîntatei perioade napoleoniene. Menţinerea orînduirii feudale perimate, combaterea Revoluţiei, încercarea de a pune stavilă oricărei viitoare expansiuni franceze au fost obiectivele marilor puteri europene, care au încercat în 1815 realizarea unei formule de retuşare „definitivă" a hărţii politice a continentului, fără a lua în seamă nici realităţile dezvoltării social-economice europene şi nici voinţa popoarelor. Pentru ei — comenta Engels poziţia plenipotenţiarilor Congresului — „cea mai neînsemnată dinastie conta mai mult decît cel mai mare popor".

Dar Congresul de la Viena, apărînd o orînduire care se afla în ultima ei fază de experienţă şi a cărei pieire era inevitabilă, a fost totodată arena în care s-au ciocnit, deosebit de puternic, interesele marilor puteri europene. Acestea au reuşit să „rezolve" problemele în dezbatere trecînd peste opiniile şi dorinţele statelor mai mici, dar, în acelaşi timp, nici una dintre ele n-a izbutit să-şi impună în exclusivitate punctul de vedere. În culisele negocierilor „amabile" ale suveranilor şi ale diplomaţilor şi în atmosfera festivă care a caracterizat desfăşurarea acestui Congres s-au găsit în permanenţă acţiunile abile şi deseori cinice ale principalilor negociatori, Metternich şi Talleyrand. Cel dintîi, după ce a căutat să amîne Congresul pentru a îngădui Austriei să se refacă, i-a prelungit apoi dezbaterile tocmai pentru a obţine succesive cesiuni din partea partenerilor săi. „N-ai idee — scria regele Danemarcei soţiei sale, dezvăluind unul din aspectele cele mai caracteristice Congresului de la Viena — cum îţi pierzi vremea aici". La rîndul său, Talleyrand a folosit dezbaterile Congresului pentru a-şi arăta iscusinţa diplomatică şi a consolida atuurile Franţei.

Deşi Congresul de la Viena s-a situat în general pe poziţii utopice şi reacţionare, deşi el apare în perspectiva istorică — cum plastic l-a apreciat Karl Marx — drept o monstruoasă ficţiune, este cert că el a prilejuit cea mai de seamă întîlnire diplomatică din perioada modernă şi că participanţii la dezbaterile sale şi îndeosebi plenipotenţiarii marilor puteri n-au putut să nu ţină seama de anumite realităţi, de însuşi stadiul de evoluţie al umanităţii din acea vreme. Congresul a statuat astfel o serie de reguli de natură diplomatică rămase în vigoare şi pînă astăzi, după cum în partea de sfîrşit şi în anexele „Actului final" se găsesc concepte ale convenţiilor internaţionale ale epocii moderne şi ale celei contemporane. Dar aceasta — şi nici măcar „Declaraţia puterilor cu privire la desfiinţarea comerţului de negri", semnată la 8 februarie 1815 — nu modifică, desigur, trăsătura principală, reacţionară şi retrogradă, a Congresului de la Viena din 1814—1815.

Congresul dansează

Rareori — iar la epoca aceea pentru întîia oară — un astfel de congres a prilejuit întrunirea laolaltă, timp de luni de zile, a atîtor conducători de state şi diplomaţi. Francisc I, împăratul Austriei, ţarul Alexandru I, regele Friedrich-Wilhelm al III-lea, s-au aflat în fruntea unui număr impresionant de suverani, mai mari sau mai mici. „Toţi strigă : Pace ! Dreptate ! Echilibrul puterilor ! Despăgubire ! — scria în acea vreme bătrînul şi spiritualul prinţ de Ligne. Cît despre mine, sînt un simplu spectator. Despăgubirea pe care eu o cer este aceea a unei pălării noi ; mi-am turtit-o pe a mea tot scoţînd-o în faţa suveranilor pe care-i întîlnesc la colţurile străzilor". Dar nu suveranii, cu excepţia ţarului care se amesteca mai direct, cît diplomaţii şi în special conducătorii politicii externe ai marilor puteri, erau personajele cele mai de seamă ale Congresului. În fruntea acestora se evidenţiau prin talent, abilitate, dar şi putere, Metternich, Talleyrand, Castlereagh, Nesselrode, Capodistria, Hardenberg, în jurul cărora se găseau o multitudine de alţi diplomaţi, reprezentînd state mai importante ca Spania, Portugalia şi Suedia, state mai mărunte ca Modena şi Lucca, ori chiar oraşe libere ca Franckfurt, Lübeck şi Brema. „E o intrigă — exclamă acelaşi prinţ de Ligne — caracterizînd pe toţi aceşti diplomaţi — în care abundă tipuri de Almaviva şi de Figaro. Cît despre Basili, sînt pretutindeni".

Congresul s-a desfăşurat timp de nouă luni într-o atmosferă neobişnuită la astfel de reuniuni. Negocieri şi conciliabule diplomatice, întrevederi şi discuţii referitoare la viitorul continentului european şi mai ales la cel al dinastiilor ce se simţeau ameninţate, s-au împletit cu o aproape neîntreruptă „serbare dansantă". „Pentru întîia oară — exclama un martor al evenimentelor, reflectînd automulţumirea diplomaţilor vremii — se vedea plăcerea cucerind pacea".

Încă înainte de deschiderea Congresului, Viena se pregătise să întîmpine pe viitorii săi oaspeţi, suitele lor şi întregul lor personal. Se deschiseseră în capitala Imperiului habsburgic hoteluri şi localuri noi, chiriile sporiseră într-o proporţie îngrijorătoare (conducătorul delegaţiei engleze va plăti o chirie lunară de 500 lire !), întreaga viaţă a oraşului se animase sub impulsul neobişnuitei afluenţe de străini. Suveranii şi

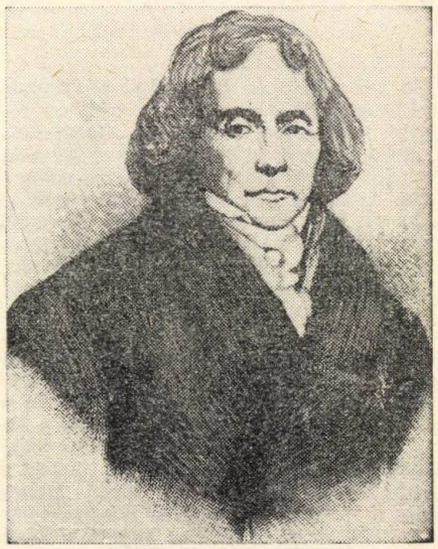

Talleyrand (1754—1838)

principii au beneficiat de ospitalitatea directă a curţii imperiale ; numai masa acestor personaje a costat zilnic 300 000 franci. De altfel, curtea austriacă, direct interesată în atmosfera festivă şi în prelungirea dezbaterilor de care lega consolidarea poziţiilor ei, a suportat pînă la urmă cheltuieli care au însumat cîteva zeci de milioane de lire. Serbările erau mai numeroase decît întrevederile diplomatice oficiale şi deseori ele erau prilej pentru rezolvarea chestiunilor celor mai spinoase. Baluri la Hofburg, reşedinţa capetelor încoronate şi princiare, baluri la principalele familii aristocratice vieneze sau baluri populare — frecventate cu plăcere de ţar — strîngeau aproape în fiecare seară pe toţi cei ce veniseră la Viena pentru Congres. Discuţiile din saloanele prinţesei Bagration sau ale ducesei de Sagan, vizitate de capetele încoronate şi de diplomaţi, contribuiau şi ele la elucidarea problemelor în dezbatere. Într-o oarecare măsură, valsul, dansul la modă, era o armă diplomatică ! Dar balurile, saloanele, intrigile amoroase erau şi arme ale spionajului, care înflorea în această Vienă a Congresului din 1814—1815. În această atmosferă s-au desfăşurat timp de luni de zile lucrările mai multe secrete, în comitet restrîns, ale Congresului şi într-o oarecare măsură ea a influenţat însuşi cursul hotărîrilor marilor puteri.

Diplomaţii lucrează

Negocierile au durat peste aşteptări. Ele au fost grăbite doar de debarcarea lui Napoleon în sudul Franţei şi de marşul

Metternich (1773—1859)

său triumfal spre Paris. Această revenire a temutului „uzurpator" a fost un element catalizator al lucrărilor Congresului, care a determinat soluționarea unor neînțelegeri și găsirea unor soluții de compromis. Antagonismul dintre marile puteri s-a dovedit însă deosebit de viu în tot timpul desfășurării Congresului, fiecare dintre ele căutînd să-și extindă posesiunile sau să-și întărească pozițiile politice și fiecare opunîndu-se totodată ca alte puteri să obțină ceea ce ele înșile năzuiau ! Chiar în timpul dezbaterilor și negocierilor, trei dintre puteri s-au coalizat printr-un tratat secret împotriva celorlalte două ; astfel, prin acest tratat din 3 ianuarie 1815 Austria, Anglia și Franța și-au făgăduit ajutor împotriva celorlalte puteri, care nu puteau fi decît Rusia și Prusia. De altfel, Metternich a încercat să atragă și Prusia de partea coaliției ce se schițase împotriva Rusiei țariste, puterea care ieșise cea mai consolidată din lupta antinapoleoniană, dar n-a reușit. O dată cu reîntoarcerea lui Napoleon, care s-a grăbit să comunice țarului textul tratatului secret, s-a vădit că față de pericolul principal pe care-l reprezenta pentru marii suverani absoluți ai Europei exilatul reîntors din insula Elba, divergențele lor nu era fundamentale. Totul s-a soldat doar cu o „explicație" furtunoasă între țar și Metternich și prin refacerea coaliției antinapoleoniene.

Congresul a avut, între preocupările sale, un complex de probleme privind reorganizarea teritorială a Europei, îndeosebi, a Germaniei și Italiei, organizarea confederației germane, măsuri pentru a preîntîmpina o nouă agresiune franceză, probleme de natură generală referitoare la ansamblul relațiilor internaționale; în schimb „problema orientală" a fost neglijată și nu s-a ținut seama de o notă a țarului din februarie 1815 prin care se ridica problema comportării turcilor față de popoarele din sud-estul Europei. În linii generale, sistemul de relații internaționale creat de Congresul de la Viena a rezistat pînă în perioada revoluțiilor de la 1848 și a creării statelor naționale italian și german.

Tratatul de la Paris, care a pus capăt războiului dintre Franța învinsă și puterile membre ale coaliției antinapoleoniene, prevăzuse convocarea pentru 1 august 1814 a unui congres internațional la Viena. Datorită neînțelegerilor dintre marile puteri, precum și tacticii ministrului de externe austriac Metternich, Congresul de la Viena nu și-a putut începe lucrările decît la sfîrșitul lunii septembrie 1814. Cea dintîi „convorbire de încercare" organizată de Metternich cu conducătorii delegațiilor Angliei, Rusiei și Prusiei a dus la împărțirea problemelor în două mari serii, una consacrată celor europene și una în special celor germane, fiecare fiind încredințată cîte unei comisii. „Este de cea mai mare importanță — preciza una din stipulațiile acestei convorbiri preliminarii — de a nu intra în conferință cu plenipotențiarii francezi decît atunci cînd un obiect va fi fost complet tratat". În mod evident, cele pentru mari puteri învingătoare ale lui Napoleon au căutat să evite de a avea Franța alături de ele. Dar această intenție a fost dejucată de Talleyrand cu o deosebită abilitate, chiar de la începutul lucrărilor Congresului.

Cînd Metternich l-a invitat la o conferință preliminară cu reprezentanții celor patru puteri, vestindu-l totodată că la acesta urma să participe și reprezentantul Spaniei, Talleyrand a răspuns că era dispus să participe la întrevedere *alături* de reprezentanții Angliei, Spaniei și Rusiei : cu alte cuvinte, el a subliniat în răspunsul său că *nu exista o deosebire* între țările ai căror reprezentanți fuseseră convocați la conferința organizată de Metternich. El a combătut apoi cu energie termenul de „aliați", tocmai pentru a scoate Franța dintr-o poziție singulară și a cerut un regim de egalitate politică pentru toate statele participante la congres. De fapt, el nu urmărea decît cîștigarea unei egalități a Franței cu celelate mari puteri, dar, abil, a solidarizat prin acțiunea sa pe reprezentanții statelor mai mici, consolidîndu-și pozițiile. Ca urmare, s-a ajuns la formula unui comitet coordonator de opt — cele patru puteri „aliate", precum și Franța, Spania, Suedia și Portugalia — care și-a asumat sarcina de a rezolva problemele luate în discuție, acestea fiind apreciate a nu fi ajuns „la un grad de maturitate suficientă". În luna noiembrie 1814, un comunicat al celor opt declara că „dată fiind starea actuală a negocierilor particulare, o întrunire generală n-ar fi de nici un folos" și aceasta era amînată „pentru o epocă mai îndepărtată".

Problemele majore ale congresului au rămas astfel în sarcina acestui comitet de opt. În realitate, comitetul de opt se reducea la grupul celor cinci mari puteri, iar între plenipotențiarii acestora cuvîntul hotărîtor îl aveau Metternich și Talleyrand. Pînă la debarcarea lui Napoleon în sudul Franței, s-au dezbătut în discuții deschise și în culise problema Poloniei, cea a Saxoniei, noile hotare ale statului prusian și problema configurației politice viitoare a peninsulei italice. Marele ducat al Varșoviei a trecut sub stăpînirea țarului, cu toată opoziția lui Metternich și cea a lui Talleyrand. În schimb, ei au izbutit să evite dispariția regatului Saxoniei, din al cărui teritoriu doar o parte a fost dată Prusiei. Aceasta a reușit însă să-și întindă hotarele și implicit să-și întărească pozițiile. În Italia a învins punctul de vedere al lui Metternich, care a impus trecerea întregii peninsule, direct sau indirect, sub autoritatea Austriei, neținîndu-se seama de voința de libertate a poporului italian.

După ce la 7 martie Viena a primit vestea reîntoarcerii pe continent a lui Napoleon, s-au definitivat în lunile următoare lucrările întreprinse în prima fază a Congresului, s-a rezolvat problema organizării confederației germane, s-au făcut retușări pe harta politică a Europei impuse de noile împrejurări și mai ales s-au pregătit acțiunile politice, diplomatice și militare ale coaliției antinapoleoniene. La 13 martie, suveranii dădeau o declarație, ce le-o impusese de fapt Talleyrand, prin care Napoleon era pus „în afară de relațiile civile și sociale" și era expus „vindictei publice". Răspunsul pe care cel incriminat îl va face acestei declarații nici nu va fi luat în considerație. La 17 martie, reprezentanții celor cinci mari puteri, inclusiv Talleyrand, care în realitate nu mai reprezenta Franța (ce trecea din nou sub stăpînirea lui Napoleon) s-au întrunit pentru a discuta măsurile ce urmau să fie adoptate și pentru a numi o comisie militară, căreia i s-a dat în sarcină rezolvarea practică a impasului La 25 martie încheierea unui nou tratat antinapoleonian între Anglia, Austria, Prusia și Rusia a indicat refacerea coaliției în formele ei din 1814.

„Serbarea dansantă" de la Viena a descrescut în intensitate în primăvara anului 1815. Suverani și personalități politice — în primul rînd Wellington, viitorul învingător al lui Napoleon — — părăsesc Viena, unde rămîne însă Talleyrand, hotărît să asiste la semnarea documentelor finale ale Congresului și mai ales hotărît de a impune încheierea lucrărilor acestuia prin rezultate concrete. De aci, scria el mulțumit lui Ludovic al XVIII-lea, aflat în exil, „toate încercările lui Bonaparte de a obține relații de orice natură cu puterile străine sînt respinse și rămîn fără rezultat".

La 9 iunie clipa mult așteptată a avut loc. Plenipotențiarii au semnat „Actul final" al Congresului. Unii — între care reprezentantul Spaniei — au refuzat să semneze, dar în cea mai mare parte statele europene au acceptat rezultatul celor nouă luni de pertractări și tratative diplomatice dintre marile puteri, impus acum spre acceptare întregului continent. 121 articole și 17 anexe reprezentau în mod concret rezultatul acestor lucrări. „Actul final" se referea la Polonia, la problemele germane și la organizarea confederației germane, la noua împărțire și la viitorul Italiei și la o seamă de alte probleme europene ; interesante erau prevederile referitoare la navigație, drumuri, vămi, care se încadrau dreptului internațional. Germania se transforma într-o confederație de 38 de state, în care cuvîntul hotărîtor îl avea Austria, dar în care se ridica din ce în ce mai puternică autoritatea Prusiei. Pe harta Europei apărea un nou regat, cel al Țărilor de Jos, incluzînd Olanda și Belgia ; Danemarca primea în stăpînire provincia germană Hollstein ; Polonia rămînea împărțită, partea ei cea mai importantă fiind inclusă în Imperiul țarist ; Austriei i se recunoștea stăpînirea directă a nordului Italiei, dar practic întreaga peninsulă era supusă autorității ei, iar Anglia își vedea consolidate posesiunile coloniale, la care adăugase, ocupîndu-le direct, Malta și insulele Ionice.

Nouă zile mai tîrziu, bătălia de la Waterloo consfințea în mod practic semnăturile plenipotențiarilor pe actele Congresului, care avusese un categoric caracter antinapoleonian, dar care nu ținuse în seamă nici principiul naționalității și nici dorințele popoarelor. Suveranii absoluți ai Europei, în frunte cu țarul Alexandru I, inițiatorul „Sfintei Alianțe", au căutat, apoi, la 26 septembrie 1815, să-și asigure un sprijin reciproc împotriva a ceea ce credeau că îngropaseră prin stipulațiile documentelor de la 9 iunie 1815. Dar nici „Actul final" al Congresului de la Viena și nici „Sfînta Alianță", expresii ale absolutismului și reacțiunii, nu vor putea opri mersul istoriei. Implacabil, acesta se va desfășura mai departe, măturînd cîteva decenii mai tîrziu, opera plenipotențiarilor din 1814—1815. Indiferent însă de caracterul său reacționar, Congresul de la Viena, care a inclus în preocupările sale, prin însăși firea lucrurilor, și unele aspecte internaționale înscrise pe o linie de progres, reprezintă un moment de seamă în istoria diplomației moderne europene.

Dan BERINDEI

PUNCTE DE VEDERE

Newsweek

NEW YORK

PENTAGONUL ELABOREAZĂ PLANURI NOI

ÎNTR-O VREME cînd aspectul războiului din Vietnam devenea tot mai sumbru şi cînd la Washington se înteţeau ştirile despre noi şi încă neanunţate măsuri militare ale S.U.A., generalul Earle Wheeler, preşedintele Comitetului mixt al şefilor de state majore, a zburat la Honolulu pentru a conferi cu cei doi subordonaţi principali ai săi din Extremul Orient : comandantul şef al forţelor din Pacific, amiralul Ulysses Grant Sharp şi generalul William Westmoreland, comandantul forţelor americane din Vietnamul de sud. „O întîlnire strict militară", au declarat cei trei oameni şi Sharp a adăugat că scopul ei a fost numai de „a face aranjamentele pentru diferitele desfăşurări" necesare aplicării deciziei preşedintelui Johnson de a spori forţele S.U.A. din Vietnam la 125 000 oameni.

Întîlnirea din Honolulu s-a desfăşurat conform dorinţei Casei Albe de a se evita provocarea unui şoc poporului american sau aliaţilor săi. Cu toate acestea, participanţii la conferinţa de la Honolulu şi-au dat bine seama că recentele acţiuni ale preşedintelui nu erau decît începutul. Pînă la sfîrşitul anului, conform planurilor elaborate, S.U.A.vor avea circa 200 000 oameni în Vietnamul de sud, adică, în realitate, mai mulţi decît are armata sud-vietnameză în unităţile din prima linie. Purtătorii de cuvînt ai Departamentului de Stat nu mai repetă fraza încurajatoare a „unui război vietnamez care să fie cîştigat de vietnamezi". Căci pas cu pas războiul din Vietnam devine ceva de temut pentru mulţi americani, după războiul din Coreea : un război american pe continentul Asiei.

Pentru a pune în practică americanizarea războiului, harnicii planificatori ai Pentagonului au elaborat „o nouă strategie" — avînd un caracter predominant militar în spirit şi în amănunte. Dat fiind că în prezent Vietcongul deţine controlul asupra unei mari părţi a regiunilor rurale din Vietnamul de sud, ideea este ca trupele americane să controleze cinci mari enclave de coastă, de-a lungul coastei de 1 000 de mile de la oraşul Hue din nord, pînă la Saigon în sud.

Din aceste enclave, de îndată ce vor fi completate bazele şi instalaţiile de aprovizionare, trupele S.U.A. vor lansa, folosind elicoptere şi focul armelor grele, asalturi — fără îndoială sîngeroase — împotriva bastioanelor deţinute de multă vreme de partizani, ca faimoasa „zonă D" şi pădurea Tay Ninh la nord-vest de Saigon, unde se spune că Vietcongul şi-a stabilit cartierul general.

Noua strategie se bazează pe premisa că, pe măsură ce trupele americane vor ieşi din enclavele lor, organizînd sate pe care să se poată conta, teritoriul de sub controlul armelor americane va creşte ca o uriaşă „pată de ulei". Apoi, după ce va fi asigurată „securitatea" unei întregi regiuni, controlul va fi preluat de autorităţi regionale şi locale ale guvernului sud-vietnamez.

Toate acestea înseamnă că preşedintele Johnson este hotărît să transforme războiul din Vietnam într-un joc cu totul nou. Şi chiar dacă multe elemente din aşa-numita „nouă strategie" seamănă cu vechea strategie nereuşită, există totuşi o deosebire importantă. Acum acest plan va fi pus în aplicare într-o mare măsură de soldaţi americani. Şi deşi Pentagonul continuă să insiste asupra necesităţii de a ajuta pe sătenii Vietnamului de sud la rezolvarea problemelor lor, este limpede că vechiul scop de „a cîştiga inimile şi minţile poporului vietnamez" a fost depăşit demult. „Se vorbeşte puţin la Washington de cîştigarea poporului vietnamez", relatează corespondentul lui *Newsweek*, Lloyd Norman. „Noua atitudine este : Vom nimici Vietcongul şi nu ne vom preocupa să cîştigăm prieteni — deşi ne-ar conveni ca poporul să fie amical".

Le Monde

PARIS

REVIZUIREA TRAGICĂ A STRATEGIEI BRITANICE

DEZINTEGRAREA Federaţiei Malayeze a reînviat în Marea Britanie discuţiile despre strategia britanică „la est de Suez". Dacă, pentru moment, Londra continuă să dea ajutor Malayeziei şi statului Singapore, Harold Wilson este primul care recunoaşte că în cele din urmă va fi necesară o revizuire a rolului Marii Britanii în Orientul Apropiat şi în Extremul Orient. Aceasta cu atît mai mult cu cît, din motive economice, cheltuielile militare, potrivit recentelor declaraţii ale ministrului apărării, Dennis Healey, vor fi reduse la aproximativ 2 miliarde lire sterline anual, adică 6 la sută din produsul naţional brut.

După părerea unora, dacă doreşte să joace în continuare rolul de mare putere mondială, Marea Britanie trebuie să-şi menţină prezenţa în toate zonele unde poate contribui la strategia aliată. După părerea altora, despărţirea statului Singapore, a cărui bază costă aproximativ 350 milioane lire sterline anual, şi renunţarea în cele din urmă la Aden, care reprezintă cheltuieli de 200 milioane lire sterline în Orientul Apropiat, ar trebui să constituie prilejul revizuirii unei politici de apărare al cărei cost depăşeşte posibilităţile financiare ale Marii Britanii şi al cărei caracter „imperialist" nu poate decît să provoace ostilitatea mişcărilor naţionaliste.

La drept vorbind, de la independenţa Indiei şi renunţarea la Ceylon, echipe de experţi britanici şi americani studiază soluţii de schimb şi crearea eventuală a unui nou lanţ de baze. Astfel au fost luate în considerare „centre de comunicaţie prin radio" care pot avea în mod accesoriu un caracter militar. Este vorba printre altele de arhipelagul Seychelles, de insula Aldabra, la nord de Madagascar, de atolul de corali Diego Garcia din arhipelagul Chagos (dependenţă a coloniei Mauritius) precum şi de insulele Cocos, la sud de Sumatra, administrate de Australia. La aceste puncte de sprijin trebuie adăugat atolul Addu, din arhipelagul Maldive, a cărui independenţă a fost recunoscută în mod oficial de Marea Britanie la 26 iulie. Atolul ar fi folosit ca bază de tranzit pentru forţele aeriene britanice. În acelaşi timp, Marea Britanie a început convorbiri cu Australia în vederea creării eventuale a unor baze comune la Darwin şi la Freemantle, pe coasta de vest a Australiei. Se proiectează construirea la Darwin a unei baze aeriene, deoarece aviaţia australiană este deja înzestrată cu avioane americane F-111 pe care Marea Britanie intenţionează să le comande pentru forţele ei aeriene, în timp ce oraşul Freemantle, unde există deja instalaţiii portuare moderne, ar putea fi utilizat ca bază navală.

Dar dilema fundamentală de la care Marea Britanie nu se va mai putea sustrage multă vreme pare să fie de cu totul altă natură. Marea Britanie intenţionează oare să ajute în continuare state care solicită un sprijin militar, sau doreşte ca prin S.E.A.T.O. şi alte organizaţii regionale să menţină echilibrul de forţe în această parte a lumii ? În timp ce unii observatori britanici recunosc în mod sincer că aliniindu-şi politica în Extremul Orient după cea a Washingtonului, Londra s-a angajat în mod ireversibil, alţii consideră că a sosit momentul să se opteze

→

În Vietnamul de sud. Un soldat american din infanteria marină dă foc cu bricheta unei case ţărăneşti

pentru o nouă strategie care să nu se mai limiteze „la est de Suez" ci să aibă mai degrabă un caracter global.

Fără îndoială cheltuielile impuse de menţinerea unei armate a Rhinului cu efective de peste 50 000 de oameni — fără să mai vorbim de serviciile auxiliare — ar putea fi şi ele simţitor reduse. Dar o asemenea atitudine, pe plan politic, nu ar avea oare inconveniente grave, dînd Republicii Federale Germane noi argumente pentru a reclama paritatea nucleară, şi spulberînd toate speranţele Marii Britanii de a intra în Europa ? Acest ultim punct reţine în mod deosebit atenţia englezilor „europeni", pentru care viitorul Marii Britanii este mai mult în Europa decît în mările îndepărtate.

Dacă bazele militare britanice din întreaga lume — se întreabă aceiaşi observatori — au devenit mai mult un motiv de suspiciuni decît un izvor de putere, nu s-ar impune oare revizuirea pe de-antregul a filozofiei intervenţiei militare într-un punct oarecare al globului ? În această perspectivă s-ar putea închipui o forţă permanentă cu baza în Marea Britanie şi în Germania federală ale cărei unităţi cu caracter mobil ar putea fi trimise în punctele „nevralgice" unde prezenţa lor ar fi solicitată. În această nouă strategie, reţeaua de insulițe din Oceanul Indian cu piste de decolare pentru avioane şi instalaţii portuare, precum şi bazele de la Darwin şi Freemantle, ar putea să completeze dispozitivul. Astfel, în ochii lumii întregi, Marea Britanie ar renunţa în sfîrşit la rolul de „poliţist" pe care şi l-a luat, şi pe care nu şi-l mai poate permite, pentru a-şi consacra mai degrabă resursele unei participări la operaţiuni cu caracter internaţional de menţinere a păcii.

Jean KNECHT

LE NOUVEL OBSERVATEUR
PARIS

MOMENT DIFICIL ÎN ECONOMIA JAPONEZĂ

ECONOMIA JAPONEZĂ se va prăbuşi oare ? Iată întrebarea care se pune nu numai la Tokio, dar şi în majoritatea capitalelor financiare occidentale şi în special la New York.

După 20 de ani de expansiune vertiginoasă, după ce a doborît numeroase recorduri mondiale, industria niponă trece printr-o criză extrem de gravă. Falimentele se succed într-un ritm impresionant şi nu afectează numai firmele mai puţin importante. Astfel falimentul firmei siderurgice „Sanyo Special Steel" a fost urmat imediat de naufragiul unuia din cele mai importante grupuri financiare din Japonia, „Yamaichi Securities".

Cînd Yamaichi s-a prăbuşit, datoriile firmei reprezentau 200 milioane de dolari. Această prăbuşire a fost amortizată în parte de Banca Japoniei, care a fost nevoită să deburseze 33 milioane dolari pentru a evita un dezastru complet. În acelaşi moment, Banca Japoniei a trebuit să scoată de asemenea din rezervele ei aproape 450 milioane dolari pentru a împiedica o prăbuşire la Bursa din Tokio datorită panicii. În ciuda acestei intervenţii, de la începutul anului, piaţa valorilor japoneză a scăzut cu peste 15 la sută.

De fapt, principalele societăţi japoneze au devenit atît de vulnerabile, deoarece au contractat datorii cu totul excesive. În momentul de faţă, se consideră că majoritatea lor nu posedă decît 15 la sută din activele lor (uzine, imobile, magazine etc.) şi sînt îndatorate la bănci sau la organisme specializate pentru restul de 85 la sută.

Pînă în prezent, economia japoneză a trăit după principiul bicicletei, cum se spune în Japonia. Bicicleta trebuie să înaintez cît mai repede, altminteri se prăbuşeşte. Atît timp cît a reuşit să-şi sporească cifra de afaceri în ritm de 10—15 la sută pe an, industria a găsit bancheri pentru a-i finanţa investiţiile sau a-i furniza creditele necesare, fără să se uite cu prea multă atenţie la bilanţurile reale. Dar din momentul în care expansiunea a slăbit şi bicicleta a început să se clatine, creditorii s-au speriat şi au încercat să-şi recupereze fondurile. În acel moment falimentele s-au înmulţit.

Or, astăzi nu se mai pune problema unui avînt al producţiei, ci, dimpotrivă, a unei recesiuni — e drept, deocamdată moderată. În cursul ultimelor opt luni, indicele general al producţiei a scăzut cu 4 la sută.

Sfîrşitul miracolului japonez neliniştește grupurile financiare internaţionale care pe vremea euforiei cumpăraseră la Bursa din Tokio titluri în valoare de sute de milioane de dolari şi cîştigaseră de altfel sume uriaşe. Astăzi, aceleaşi consorţii îşi lichidează cît mai rapid activele.

Ceea ce este cel puţin la fel de grav este că băncile japoneze s-au îndatorat din greu faţă de băncile americane. Acestea le-au împrumutat aproximativ 6 miliarde de dolari pe termen scurt pentru a le permite să-şi asigure plăţile curente. Dacă băncile din New York şi-ar revendica fondurile, aşa cum au dreptul s-o facă, întreg sistemul bancar japonez ar fi ameninţat de prăbuşire. Or, ţinînd seama de dificultăţile globale ale dolarului, instituţiile financiare americane nu-şi pot permite să treacă cu buretele asupra unei datorii atît de mari.

Conştient de gravitatea situaţiei, guvernul Sato a luat o serie de măsuri pentru redresarea economiei. El a acordat credite, a susţinut în mod mai mult sau mai puţin oficial întreprinderi şubrede, a redus rata de scont. Dar el nu a reuşit încă să restabilească încrederea cercurilor de afaceri şi să readucă economia pe un făgaş bun. Va reuşi oare ? Trebuie să sperăm. În caz contrar, ar fi obligat să recurgă la metode mai brutale ca devalorizarea yenului. Dacă toate aceste măsuri s-ar dovedi inoperante, ar fi necesar ca destinul financiar al ţării să fie predat în întregime în mîinile Washingtonului sau să se accepte consecinţele dezastruoase ale unui faliment generalizat.

Jacques MORNAND

HOLLYWOOD

Ultimul film în alb-negru
(Din LE CANARD ENCHAINÉ, Paris)

THE GUARDIAN

MANCHESTER

POSIBILITĂȚI DE SOLUȚIONARE A CRIZEI CIPRIOTE

CEA DE-A CINCEA sărbătorire, la 16 august, a Zilei Independenței în Cipru, nu a provocat nici entuziasmul grecilor, nici al turcilor care continuă să fie divizați de la prăbușirea structurii politice a insulei, în decembrie 1963.

În timp ce jumătate din cei 100 000 de ciprioți turci sînt retrași în enclavele masiv apărate din Nicosia, Lefka, Paphos și Polis, continuă să nu existe de ambele părți nici un fel de dorință de a începe negocieri de natură să ducă la o împăcare.

În ultimele cîteva luni însă, s-a manifestat o modificare semnificativă în atitudinea cipriotilor greci, de îndepărtare de la poziția neabătută pentru Enosis și spre o reconsiderare a unui Cipru independent, ca singura cale posibilă de urmat într-un viitor previzibil. Această schimbare de atitudine a fost provocată într-o mare măsură de acceptarea generală de către cipriotii greci a concluziilor la care a ajuns mediatorul O.N.U., Galo Plaza, în raportul său cu privire la Cipru, publicat în martie.

Deși principalele sale recomandări — renunțarea de către cipriotii greci la idealul Enosis și de către cipriotii turci la împărțire sau federație — au fost respinse deîndată, cipriotii greci au început să-și dea seama în mod treptat că, dacă Enosis va fi vreodată realizat, aceasta va fi numai ca urmare a unei îndelungate perioade de independență liniștită și respectabilă, așa cum a recomandat Plaza.

În timp ce arhiepiscopul Makarios și guvernul său sînt pregătiți pentru o bătălie îndelungată și, poate, riscată în conferințele internaționale, în apărarea dreptului lor de a-și rezolva propriile lor probleme fără „amestecul ilegal în problemele interne" din partea Turciei, Angliei și chiar Greciei, principala energie a lor va fi îndreptată mai ales spre restabilirea și dezvoltarea economiei Ciprului, ca stat independent.

Guvernul a investit masiv în industria turistică, în rafinării petroliere și în planul de dezvoltare în valoare de 60 milioane lire sterline, menit să creeze o economie cu o solidă bază agricolă și industrială. Guvernul își atribuie meritul de a fi echilibrat bugetele și de a fi menținut o economie sănătoasă în ultimii cinci ani furtunoși. Scopul său în momentul de față este de a redobîndi încrederea cipriotilor turci prin menținerea legii și ordinei și prin înlăturarea treptată a baricadelor.

Desigur, acesta nu poate fi un proces realizabil de la o zi la alta, atunci cînd 30 000 de oameni se află față în față, după baricade din saci de nisip ; va fi necesară vreme îndelungată prezența personalului O.N.U. ca negociatori și observatori.

Revenirea la ideea independenței a fost întărită de convorbirile care au avut loc în ultimele luni între Grecia și Turcia cu privire la Cipru. Deși aceste convorbiri sînt suspendate în momentul de față datorită crizei guvernamentale din Grecia, se crede la Nicosia că Turcia se îndreaptă spre o poziție de pe care ar putea eventual accepta Enosis ca subiect de negociere, în schimbul unor teritorii grecești.

Totuși, o asemenea propunere ar fi de natură să provoace opoziția cipriotilor atît greci cît și turci — este vorba de insistența lui Makarios cu privire la „un adevărat Enosis fără schimburi de teritorii" și de ostilitatea cipriotilor turci față de orice sugestie de a fi lăsați în voia soartei într-un Cipru grecesc.

Se știe că guvernul din Cipru, care s-a opus întotdeauna unor negocieri duse peste capul său, a salutat, cu un suspin de ușurare, suspendarea convorbirilor.

Criza politică din Grecia a slăbit de asemenea poziția acesteia ca ghid și mentor al Ciprului, cu prilejul întrunirii Consiliului de Securitate, atunci cînd Turcia a acuzat guvernul Makarios că violează constituția prin desființarea drepturilor de vot separate ale cipriotilor turci.

Indiferent de ceea ce gîndesc alte țări despre rezultatul întrunirilor Consiliului de Securitate, cipriotii greci sînt convinși că au înregistrat o victorie și că, mai mult ca oricînd în trecut, au prezentat imaginea Ciprului ca un stat independent viguros. Această imagine va fi prezentată țărilor nealiniate atunci cînd Adunarea Generală va ridica problema Ciprului.

Fiind informată de pe acum că țările nealineate nu vor sprijini propuneri pentru desființarea unui stat membru al O.N.U. și unirea sa cu o țară din N.A.T.O., guvernul Ciprului este obligat să prezinte independența ca fiind țelul său final.

Întrucît este de așteptat ca acest lucru să întrunească aprobarea tuturor, singura problemă care rămîne în cazul cînd continuă starea de pace și de dezvoltare economică, va fi aceea a descoperirii posibilităților de împăcare cu cipriotii greci. Deoarece însă condiția inflexibilă a cipriotilor turci pentru orice convorbiri de pace este revenirea la constituția inițială, cu drepturi speciale pentru ei, problema finală este, în mod inevitabil, deosebit de greu de rezolvat.

REFLECTOR

Boxul, basebalul și legea

CORUPȚIA în domeniul boxului și amenințarea reducerii rentabilității echipelor de basebal au sporit interesul Congresului față de adoptarea unor măsuri federale mai serioase cu privire la sportul profesionist.

Comitete ale Senatului și Camerei reprezentanților examinează propuneri urmărind să pună basebalul sub jurisdicția legilor federale împotriva trusturilor și să sporească controlul federal asupra boxului, în special deoarece acest sport este influențat de elemente din lumea interlopă.

Întîlnirea de la 25 mai dintre Cassius Marcellus Clay și Charles Liston pentru titlul de campion la categoria grea a determinat noi cereri de stabilire a unui control federal asupra boxului. Atît în Camera Reprezentanților cît și în Senat au fost prezentate proiecte de legi pentru înființarea unei comisii federale de box.

Activitatea din domeniul boxului profesionist, în special aspectele promovării, sînt controlate de multă vreme — cel puțin parțial — de elemente corupte.

Legislația pentru controlul asupra sportului este rezultatul unor audieri organizate în 1959 de Comitetul senatorial împotriva trusturilor și monopolurilor. Dovezile prezentate la aceste audieri au arătat în mod neîndoielnic că boxul profesionist se află în mîinile unor căpetenii ale lumii interlope.

În urma audierilor, defunctul senator Estes Kefauver, președintele subcomitetului, a prezentat la Congresul celei de-a 87-a și 88-a legislaturi proiecte de legi pentru înființarea funcției de comisar național pentru box. Nici unul din proiecte nu a fost adoptat.

Proiectul de lege examinat în prezent de Senat se aseamănă cu cele două propuse de Kefauver prin faptul că prevede înființarea funcției de comisar național pentru box avînd jurisdicție asupra acordării de autorizații boxerilor, antrenorilor, promotorilor și organizatorilor de întîlniri profesioniști, care activează în domeniul competițiilor între statele federale. Legislația, prezentată de senatorul Philip A. Hart din partea statului Michigan, prevede ca toate contractele și tranzacțiile financiare în domeniul boxului profesionist să fie prezentate comisarului spre examinare.

În Camera Reprezentanților au fost prezentate mai multe proiecte de legi identice, autorizînd înființarea unei comisii federale de box, formate din trei membri numiți de președintele S.U.A.

Caracterul comercial al boxului profesionist a fost stabilit printr-o hotărîre a Curții Supreme din 1955. Potrivit acestei hotărîri, activitatea de promovare a campionatelor de box cu participarea mai multor state federale și vînzarea drepturilor de a televiza, radiodifuza și filma asemenea meciuri pentru a fi transmise între state constituie „comerț" între state și, ca atare, sînt supuse legilor împotriva trusturilor.

(După THE NEW YORK HERALD TRIBUNE)

NICIODATĂ OMENIREA N-A FOST ATÎT DE TÎNĂRĂ

Care este proporția tineretului în lume ? Cum este el repartizat pe zone geografice ? Care este aportul tineretului în viața națiunilor ? Iată cîteva întrebări care și-au găsit răspunsul în ultimul număr al revistei **Le Courier de l'U.N.E.S.C.O.**

„Cifrele ne arată — se spune în revistă — că în lume proporția tinerilor sub 25 de ani nu încetează să crească. În anumite țări ea depășește chiar 50 la sută. Numărul lor total depășește cifra de un miliard. Trebuie subliniat că niciodată procentajul tinerilor în lume n-a fost atît de ridicat.

Pe zone geografice situația se prezintă astfel : 700 de milioane de tineri sub 25 de ani trăiesc în Asia, 103 milioane în Africa, 89 în America Latină, în Europa trăiesc 135 milioane de tineri, iar în America de Nord 65 de milioane.

Această masă considerabilă de tineri, determinată pe de o parte de scăderea mortalității infantile, iar pe de altă parte de progresul economic și social, a creat o situație nouă. Astfel, se constată o creștere mai mare a numărului de tineri care participă la viața economică a fiecărei țări, paralel cu diminuarea considerabilă a mîinii de lucru infantile.

Totuși, trebuie subliniat că proporția tinerilor între 10 și 14 ani care lucrează este de șase ori mai ridicată în țările în curs de dezvoltare decît în cele dezvoltate, adică 31 la sută în primele și aproape 5 în celelalte.

Un fapt foarte important îl prezintă participarea mereu crescîndă a tineretului la viața politică și socială. Cu toate acestea, în țările occidentale dezvoltate se observă că numărul tinerilor care frecventează învățămîntul superior rămîne încă extrem de scăzut. De asemenea, în anumite țări tinerii reprezintă majoritatea șomerilor. Sînt state unde procentul tinerilor care și-au terminat studiile și care sînt șomeri este foarte ridicat. În altele, ei sînt rău tratați ; dacă au șansa de a nu fi șomeri, sînt prost plătiți și trăiesc în condiții grele. Posibilitățile lor de dezvoltare intelectuală și de formare profesională sînt foarte reduse. Totuși, după cum remarcă revista, „tendința nouă este participarea, voluntară sau provocată, a tinerilor la dezvoltarea țării lor. Există, în acest sens, o dezvoltare a conștiinței tineretului".

New Statesman

LONDRA

O SOCIETATE NU CHIAR ATÎT DE MARE

ŞASE LUNI nu înseamnă o perioadă foarte lungă pentru a construi o Societate Bună, cu atît mai puţin o Societate Mare. Dar preşedintele Johnson nu este un Fabius ; ştiinţa sa politică nu admite tactica amînării şi, potrivit propriilor lui reguli (pe care sîntem chemaţi să le urmăm), S.U.A. ar trebui acum să treacă de la Bună la Mare — acum, adică, în ultimele două luni ale sezonului de basebal, pînă la începutul Săptămînii Naţionale a Untului de Alune. După o perioadă destul de lungă de inactivitate legislativă, preşedintele îşi oferă lui însuşi un bal al Marii Societăţi. Săptămîna trecută el a semnat proiectul de lege cu privire la asistenţa medicală, s-a pregătit să aprobe legea cu privire la locuinţe şi legea cu privire la dreptul de vot, şi a văzut cum măsurile cu privire la braţele de muncă şi imigraţie sînt pe cale să fie aprobate. Congresul este în mod vădit dispus să aprobe întregul program al Administraţiei, şi chiar multe măsuri pe care aceasta nu a îndrăznit să le ceară. Dacă congressmenii nu se hotărăsc să părăsească prea curînd Washingtonul din cauza plictiselii, s-ar putea ca ei să realizeze Măreţia chiar înainte de sfîrşitul anului.

Se poate vedea încă de pe acum cum va fi viaţa în cea mai bună dintre toate lumile posibile. Legea cu privire la ajutorarea învăţămîntului acordă — pentru prima dată — fonduri federale şcolilor de stat şi religioase locale (anterior au existat cazuri excepţionale de ajutor, dar sub diferite forme ascunse). Programul de ajutor cuprinde formule întortocheate pentru alocaţii care eschivează prevederile constituţionale (şi sentimentale) referitoare la separarea bisericii de stat şi nu cuprinde reguli deosebit de stricte pentru integrarea rasială. Surprinzător este că programul reprezintă prima încercare a guvernului federal de a îmbunătăţi calitatea învăţămîntului general, şi aceasta cu o întîrziere de aproximativ 20 de ani.

Programul cu privire la asistenţa medicală va asigura persoanelor de peste 65 de ani asistenţă „gratuită" timp de două luni pe an, dar cu condiţia ca aceste persoane să plătească mai întîi cîte 40 de dolari. Pentru încă vreo cîţiva dolari pe săptămînă, sub formă de taxe de asigurări sociale — pentru a acoperi onorariile medicilor şi alte servicii spitaliceşti — aceleaşi persoane pot obţine şi mai multă „asistenţă". Nici o persoană care nu are pensie socială nu este afectată de aceste măsuri. Asistenţa medicală reprezintă aproximativ o zecime din programul sanitar naţional prezentat de preşedintele Truman în urmă cu aproape 20 de ani şi lichidat de lobby-ul medicilor.

Proiectul de lege cu privire la locuinţe se ocupă prea puţin de construirea unor locuinţe noi, dar prevede „subvenţii la chirii" pentru familiile sărace care ar dori să locuiască în apartamente destinate persoanelor cu venituri mijlocii şi care nu-şi pot permite acest lucru. Ca şi majoritatea prevederilor actualei legislaţii sociale, acest proiect este un fel de mijloc de a ajunge pe un drum mai scurt la o poziţie socială. Ne putem închipui o familie de negri sărmani din Harlem primind de la Casa Albă următoarea telegramă : „Felicitări ! Aţi fost aleşi, din întîmplare, pentru a intra în clasa mijlocie. Vă rugăm să vă prezentaţi la 1 octombrie în apartamentul 17 b din Riverside Drive nr. 710 ; apartamentul dispune de un televizor cu diagonala de 50 cm, un abonament la *Saturday Review of Literature* şi o garnitură de argintărie modernă daneză".

Legea cu privire la dreptul de vot va permite negrilor din sud să se înscrie pentru a vota cu condiţia să reuşească : 1) să reziste presiunilor economice şi brutalităţilor fizice la care vor fi supuşi de plantatorii unde lucrează şi de cercurile conducătoare albe locale ; 2) să iasă din apatia politică creată de-a lungul zecilor de ani de discriminare culturală şi socială ; şi 3) să fie convinşi că, votînd, îşi pot schimba viaţa. Pînă în prezent Congresul a ignorat o campanie de proporţii mici, dar intensă, dusă de activiştii pe tărîmul drepturilor civile : aceştia cereau să fie privaţi de mandat cinci reprezentanţi ai statului Mississippi, aleşi — prin violarea unei prevederi specifice a constituţiei federale — în cadrul unor consultări electorale de la care toţi negrii au fost excluşi în mod sistematic.

Ajutorul federal pentru Appalachia — o regiune care se întinde din Tennessee şi munţii Appalachi pînă în statul New York şi care e bîntuită de o groaznică depresiune — constă în special în construirea de şosele pentru a atrage pe turişti şi a da astfel ceva de lucru minerilor de la minele de cărbune rămaşi fără slujbă. Reforma imigraţiei înseamnă menţinerea aceluiaşi număr total de imigranţi autorizaţi să intre anual în S.U.A., reconsiderîndu-se doar criteriile de selecţionare, „calificarea" înlocuind pedigree-ul anglo-saxon. Rezultatul va fi că în ţară vor putea să intre mai puţine secretare britanice sărace şi mai mulţi neurochirurgi pakistanezi bogaţi (cu condiţia să nu fie comunişti sau ceva asemănător). În urmă cu 15 ani preşedintele Truman a opus veto-ul său proiectului de lege care favoriza pe secretarele britanice sărace, dar Congresul a trecut peste el. Majoritatea conservatorilor continuă să se pronunţe împotriva neurochirurgilor pakistanezi bogaţi.

Proiectul de lege cu privire la sindicate reprezintă aprobarea unui capitol (denumit „14-b") al legii Taft-Hartley, căruia preşedintele Truman i-a opus veto-ul său — iar Congresul a trecut peste el — în urmă cu 18 ani. Acest capitol permite statelor federale să declare ilegal „atelierul sindicalizat" sau „sindicalismul obligatoriu" (este vorba de prevederile contractuale potrivit cărora muncitorii angajaţi în întreprinderi trebuie ori să fie membri ai sindicatului respectiv, ori să plătească măcar cotizaţia). Dar nici un mare stat industrial nu a tradus în viaţă această lege restrictivă.

Alocaţia pentru „războiul împotriva sărăciei" reprezintă dublul sumei de anul trecut — aproape două miliarde de dolari. Ce anume a realizat, realizează sau poate realiza acest „război" reprezintă un mister total. Mulţi oameni de la Washington nu vorbesc decît despre el ; anul acesta „Corpul săracilor" este la modă aşa cum era anul trecut Corpul păcii. Dar nici membrii „Corpului săracilor" nici altcineva nu ştie ce ar însemna cîştigarea „războiului". Esenţa programului, o minusculă clauză aluzivă din legislaţie care prevede „participarea în cea mai mare măsură posibilă a săracilor" la planificarea şi administrarea diferitelor bătălii împotriva sărăciei (proiecte comunitare, recalificare profesională, centre preşcolare) nu a fost niciodată aplicată decît de formă.

Există oarecari speranţe că preşedintele Johnson nu a terminat de construit Marea sa Societate, şi că programul legislativ de anul viitor va încerca să schimbe structura complexului social, în loc să se mulţumească să-i adauge camere. Richard Goodwin, unul din consilierii cei mai inventivi ai preşedintelui, s-a plîns recent că nu i se prezintă atîtea idei noi în materie de transformări sociale cîte ar dori el, deşi, în teorie, el urmăreşte asemenea idei. De fapt, Goodwin nu ar trebui să caute prea departe. În ţară circulă astăzi mai multe idei decît ar putea asimila vreodată Goodwin. Problema este dacă, de fapt, el doreşte sau nu să le perceapă. Ele provin de la noii radicali din mişcarea pentru drepturile civile (vara trecută în Mississippi), de la profesori (adunările de tip „teach-in"), de la activiştii sociali (grupurile de acţiune din ghettourile negre şi din cartierele mizere ale albilor), de la zeci de scriitori şi intelectuali independenţi care sintetizează toate aceste aspiraţii.

Preşedintele nu a studiat încă problemele pe care le deplînge atît de des — sărăcia, discriminarea rasială, fărîmiţarea socială — în mod sistematic. El continuă să fie legat de concepţiile New Deal-ului despre bunăstare : săracii poartă răspunderea pentru sărăcia lor, negrii poartă răspunderea pentru asuprirea lor, iar clasa mijlocie poartă răspunderea pentru alienarea ei. Daţi-le tuturor ceva bani şi libertatea minimă de a-i folosi (spun aceste concepţii) —, şi totul va fi bine. Dar nu aşa s-a întîmplat în 1935, şi, după cum se prezintă lucrurile deocamdată în Marea Societate, este îndoielnic că se va întîmpla astăzi.

Andrew KOPKIND

EŞECUL PROIECTULUI „CAMELOT"

Acum cîteva luni, profesorul chilian Eduardo Hamuy, şeful Centrului de studii sociale şi economice de la Facultatea de economie din Santiago, a respins o ofertă avantajoasă : 2 000 de dolari. I se cerea, în schimb, să participe la alcătuirea unui studiu asupra „potenţialului unui război civil" în Chile. Propunerea fusese făcută de către Oficiul special de Operaţiuni şi Cercetări al Universităţii Americane (S.O.R.O.), grup condus de dr. Rex D. Hopper şi finanţat de armata americană. Ziarul *Ultima Hora*, căruia s-a adresat profesorul, a denunţat tentativa ca „spionaj pe scară largă". Guvernul chilian a îmbrăţişat această poziţie, ordonînd o anchetă şi dînd dispoziţii ambasadorului său la Washington să prezinte o notă de protest.

Proiectul, conceput în 1964, se numea „Camelot". Scopul lui era de a „găsi procedeele eficace care să stabilească şansele unor războaie civile în sînul naţionalităţilor sud-americane" şi de a indica mijloacele pe care „un guvern le-ar putea opune într-un eventual război civil". Proiectul „Camelot" prevedea studii identice în Columbia, Paraguay, Peru şi Venezuela. Ziarul uruguayan *Epoca* a arătat că un cunoscut profesor norvegian, Johan Galtung, director al Institutului de investigaţii pentru pace din Oslo, a sosit la Santiago în aprilie anul acesta, invitat de nord-americani, pentru a desfăşura o activitate în sensul proiectului „Camelot".

Mulţi susţin că alegerea statului Chile ca prim teren pentru asemenea cercetări nu este de loc întîmplătoare. Politica externă independentă a lui Frei, refuzul său de a aproba intervenţia S.U.A. în Santo Domingo au făcut ca Departamentul de Stat să acorde preşedintelui chilian titlul de „cel mai bun inamic al nostru".

DER SPIEGEL
HAMBURG

PATRU OAMENI ȘI UN ȚEL

LUPTA pentru victoria în alegerile pentru Bundestag a început acolo unde ea va fi hotărîtă, la 19 septembrie 1965 : pe Rhin, în Ruhr.

Social-democrații, în primul rînd, știu că își pot asigura calea spre putere numai în coloniile din bazinul Rhinului și Ruhrului, unde, cu prilejul alegerilor comunale din 1964, au putut înregistra o mare victorie, obținînd 46,6 la sută din voturi, față de cele 43,1 la sută ale U.C.D. De aceea, candidatul lor la postul de cancelar, Willy Brandt — care de la 16 august este, ca și cancelarul Erhard, în călătorie electorală, într-un vagon-salon — va apare de mai multe ori în principalele orașe ale acestui centru. Social-democrații au început (campania electorală) cu surle, trîmbițe și focuri de artificii. Deviza : progresul și curajul garantează viitorul.

Campania electorală fusese deschisă cu o săptămînă înainte de creștin-democrați, cu șase cuvîntări în decurs de trei ore : Dufhues, Adenauer, Erhard, Barzel, Gerstenmaier și von Hassel. Deviza : experiența și stabilitatea asigură cele obținute.

Altminteri, temele și promisiunile adversarilor electorali se aseamănă ca două picături de apă. Cu cît s-a volatilizat mai mult substanța din politica germană, cu cît există mai puține controverse și alternative, cu atît devine mai neascunsă lupta pentru putere. Cît despre oameni politici, partide, lozinci — toți și toate pot fi schimbate între ele.

După concluziile anchetatorilor opiniei publice, aceasta pare să fie și părerea alegătorilor : în ancheta sa din iulie, institutul de sondaj Emnid a ajuns la rezultatul că P.S.D. (34 la sută) este înaintea U.C.D. în favoarea maselor, cu un avantaj de 2 puncte. Pentru liberii-democrați urmează să voteze 7 la sută, iar pentru celelalte partide 2 la sută. 25 la sută din opinia publică ar fi încă nehotărîtă. Oricît de incert este de data aceasta rezultatul global al alegerilor, este însă cert că la 19 septembrie, după numărarea voturilor, U.C.D. și P.S.D. vor fi mai apropiați unul de celălalt decît oricînd în perioada care s-a scurs de la primele alegeri pentru Bundestag din 1949.

În ce privește P.S.D. și Partidul liber-democrat, linia este clară. Social-democrații vor să formeze o mare coaliție cu U.C.D., chiar și în cazul în care ei ar ieși necontestat învingători. Iar Partidul liber-democrat dorește o continuare a micii coaliții cu U.C.D., sub conducerea lui Erhard. La creștin-democrați părerile sînt, dimpotrivă, împărțite. În timp ce Erhard și majoritatea colegilor săi de partid preferă să guverneze mai departe cu Erich Mende și oamenii săi, în sînul U.C.D. crește presiunea unei minorități în direcția „marii coaliții". S-au aliat în acest grup de presiune politicieni foarte deosebiți, cu mobiluri foarte deosebite, avînd în frunte pe :

— președintele federal Lübke,
— președintele Bundestagului Gerstenmaier,
— președintele U.C.D. Adenauer,
— președintele U.C.S. Strauss.

Președintele federal sprijină, ca și cu patru ani în urmă, o mare coaliție sau chiar un guvern cu reprezentarea tuturor partidelor, pentru ca, pe o bază politică largă să poată fi pornită o inițiativă a guvernului federal în problema reunificării.

Președintele Bundestagului, Eugen Gerstenmaier, dorește să devină fie cancelar, fie cel puțin ministru de externe al unei mari coaliții. Mai mult, acest politician al U.C.D. este de părere că numai o mare coaliție ar putea să frîneze bugetul nemăsurat de cheltuieli al Parlamentului și să împiedice o primejduire a valutei.

Președintele U.C.D., Konrad Adenauer, care în calitate de cancelar calificase neîncetat pe social-democrați drept incapabili de a guverna — și pe care îl imită acum succesorul său Ludwig Erhard — vede într-o mare coaliție singura posibilitate de a-și atinge țelul său politic vital : înlocuirea cancelarului Erhard printr-un alt politician al U.C.D.

În sfîrșit, președintele U.C.S., Franz-Josef Strauss, și-a făcut socoteala că numai o alianță între U.C.D. și P.S.D. ar face posibilă revenirea sa într-un fotoliu ministerial. Atît cancelarul Erhard cît și Partidul liber democrat sînt înainte de toate hotărîți să nu formeze un guvern care să-l includă pe Strauss ; ei vor să-i dea președintelui U.C.S., drept compensație, postul de vicepreședinte al Bundestagului, actualul vicepreședinte Richard Jaeger (U.C.S.), urmînd în acest caz să devină ministru de justiție. Strauss însă speră că P.S.D. va accepta, ca preț pentru o participare la guvern, și un ministru federal Strauss.

De vreo două săptămîni, formulele de coaliție care se discută în vila Hammerschmidt a președintelui federal și, de asemenea, în cercurile U.C.D. din Bonn, au adus tot mai mult în prim plan, ca pe un eventual candidat la postul de cancelar al unei mari coaliții, numele tînărului președinte al fracțiunii U.C.D.—U.C.S. din Bundestag și fostul ministru pentru problemele privind întreaga Germanie, Reiner Barzel, în vîrstă de 41 de ani. Din 1964, de cînd a urmat lui Brentano, Barzel a condus treburile fracțiunii cu vigoare și prudență. El este omul asupra căruia U.C.D.—U.C.S. s-ar declara cel mai ușor de acord să fie succesorul lui Erhard.

Barzel însă păstrează o rezervă precaută și contestă orice ambiții. „Mie îmi vine rîndul cel mai devreme în 1969", spune el. Dar nu neglijează să amintească că și-a început cariera politică în anturajul fostului prim-ministru din Renania de Nord—Westfalia, Karl Arnold, care pînă la moartea sa, în 1958, a fost liderul aripii de stînga a U.C.D. și sprijinitorul unei mari coaliții.

Barzel știe că mulți din colegii săi mai tineri din fracțiune și-au învins prejudecățile ideologice împotriva unei alianțe cu P.S.D. și că fracțiunea sa ar da și astăzi prioritate unei coaliții cu social-democrații, în cazul în care o combinație U.C.D.-U.C.S. — liber-democrații nu ar obține după alegeri o majoritate suficientă.

Recent, cînd cîțiva politicieni liber-democrați s-au consultat pentru a se asigura, cu simțul prevederii, dacă trebuie să continue coaliția cu Erhard, Westrick, ministrul cancelariatului, i-a informat că este preferabil să nu abordeze această temă față de Barzel, deoarece poziția acestuia în chestiuni de coaliție nu este limpede.

REFLECTOR

Nodul rhodesian

După ce frontul rhodesian a învins la alegerile din mai, alternativa politicii primului ministru Ian Smith apare precis conturată. Sau Smith trebuie în mod unilateral, cel mai tîrziu peste un an, să proclame independența Rhodesiei — sau riscă să fie aruncat peste bord de către membrii cei mai hotărîți ai partidului său, care — cu el sau fără el — vor să obțină independența.

Ce este în măsură să întreprindă guvernul englez dacă va decide să împiedice Rhodesia să se proclame în mod unilateral independentă, sau, cel puțin, pentru a îngreuna pe cît se poate realizarea planului rhodesienilor ?

După toate probabilitățile, Anglia ar răspunde proclamării unilaterale a independenței prin anularea tarifelor comerciale preferențiale pentru Rhodesia. Dacă rezervele de lire sterline ale Rhodesiei vor fi blocate la băncile londoneze — iar orice circulație a capitalului între cele două țări interzisă — Rhodesia va fi nevoită să-și asigure valută din alte surse și să caute un împrumut, probabil, în Africa de sud. În același timp, guvernul Rhodesiei va putea lua și alte măsuri. Tutunul rhodesian de calitate superioară costă ieftin. Rhodesienii consideră pe bună dreptate că vor putea să-l desfacă nu numai în Anglia. Ei speră să evite embargoul comercial, stabilind relații comerciale cu țări ca Franța și Japonia. Unii oameni politici din Rhodesia se îndoiesc însă că Londra, fiind un bancher al lirei sterline în întreaga lume, va merge atît de departe încît să blocheze rezervele valutare rhodesiene, deoarece o asemenea hotărîre ar putea dăuna reputației comerciale a Angliei. În ceea ce privește eventualitatea unui amestec militar, rhodesienii sînt gata să parieze că numai ideea posibilelor urmări a trimiterii de trupe engleze, care să lupte împotriva coloniștilor albi de origine britanică, va determina orice guvern londonez să se abțină de la o asemenea măsură.

Dar mijlocul de intimidare cel mai puternic de care dispune Rhodesia este posibilitatea de a se răzbuna împotriva Angliei aducînd mari prejudicii economiei unor state ca Zambia și Malawi. După părerea majorității rhodesienilor albi, această ipoteză ar fi suficientă pentru a face guvernul englez să șovăie a lua măsuri grave cu caracter economic împotriva Rhodesiei.

Zambia este o țară bogată. În 1964 ea a realizat o balanță comercială activă în sumă de 280 milioane dolari. Dar exportul cuprului zambian, care reprezintă 15 la sută din extracția țărilor lumii necomuniste, depinde astăzi în întregime de calea ferată rhodesiană ce duce spre mare, de energia electrică a hidrocentralei din Karib (ale cărei turbine se află pe malul rhodesian al fluviului Zambezi), în sfîrșit, de cărbunele extras, tot în Rhodesia, în minele din Uenki. Dacă Zambia ar recunoaște guvernul în emigrație al africanilor din Rhodesia, cu sediul la Dar-es-Salaam, rhodesienii ar putea foarte bine să blocheze una dintre aceste artere de importanță vitală. Cu nu mai puțin succes Salisbury este în măsură să amenințe Malawi, întrucît toate căile de uscat care leagă în prezent această țară cu marea trec prin Rhodesia și Mozambic.

Chiar dacă S.U.A. vor sprijini politica Angliei față de Rhodesia, este puțin probabil ca presiunile comune ale Londrei, Washingtonului și țărilor afro-asiatice să influențeze hotărîrea Japoniei și altor țări de a cumpăra tutunul rhodesian. Ce-i drept, pe rhodesieni ar putea să-i sprijine congresmenii din statele sudice ale S.U.A. Ei nu văd firește nici o nenorocire în faptul că Rhodesia este condusă de minoritatea albă. Dar, printr-o ironie a soartei, tocmai aceste state cultivă tutun și vor să-l vîndă pe piețele pe care de mult domină Rhodesia.

(După **Africa Report**, Washington)

O nouă bibliotecă prezidențială

La Austin, capitala statului Texas unde s-a născut L. B. Johnson, se va construi edificiul unei biblioteci care va conține toate operele politice ale actualului președinte al S.U.A. (cărți, documente personale, fotografii, filme, discuri, benzi de magnetofon etc.). Clădirea va fi ridicată pe un teren de circa 6 hectare și urmează să fie terminată în ianuarie 1969, cînd va expira mandatul lui Johnson. Pînă acum, în S.U.A. există cinci asemenea biblioteci, terminate sau în stare de proiect, consacrate președinților Franklin D. Roosevelt, Harry Truman, Dwight Eisenhower, Herbert Hoover și John F. Kennedy.

DIE WELT
HAMBURG

MONOPOLURILE INTERNAȚIONALE PE PIAȚA SPANIOLĂ

„NOI nici nu am fi putut face ceva mai bun decît să acostăm aici. Spania este unul din cele mai bune atuuri ale noastre în marele joc de cărți".

Exclamînd cele de mai sus, senatorul american, Mendel, privea entuziasmat de la tribuna sa acostarea flotei americane de amfibii pe țărmul spaniol. Intre timp, manevrele militare de acostare au fost date uitării, dar invazia economică a Americii în Peninsula Iberică continuă. Întreprinderile americane ocupă la mare distanță primul loc între investitorii în această regiune a Europei.

Printre ele se numără Chrysler și Ford din industria de automobile, Kaiser din industria de aluminiu, United Steel din sectorul producției de oțel, Borden din sectorul industriei alimentare, Sears & Roebuck în domeniul caselor comerciale. În afacerile cu petrol — avînd mari ramificații, de la foraj pînă la rafinării sau producția petrochimică — precum și în producția chimică în general, au intrat marile societăți petroliere Jersey Standard, Gulf, Marathon, Philips Petroleum, Caltex și Dow Chemical. Față în față cu asemenea nume, concurenței europene nu-i rămîne altceva de făcut decît să-și asigure la rîndu-i atuuri serioase, dacă dorește să țină pasul în jocul pentru cucerirea pieței spaniole de mîine.

Anul trecut au intrat în Spania din nou peste 300 milioane capital străin (186 milioane dolari sub formă de investiții, iar restul sub formă de credite pe termen lung); 60 milioane din această sumă au fost investite în 180 de întreprinderi avînd participații străine în proporție de 50 la sută și chiar mai mult. Investițiile directe au crescut cu 75 la sută față de anul precedent. Achiziționarea hîrtiilor de valoare s-a redus puțin, în timp ce aceea a imobilelor a rămas constantă.

Din investițiile de anul trecut, S.U.A. au deținut o cotă-parte de 52 la sută (în 1963 cota-parte a americanilor a fost chiar de 58 la sută). Locul al doilea revine Elveției cu 16 la sută. R.F.G. se situează, cu 10 la sută, abia pe locul al treilea — ceea ce înseamnă o reducere neînsemnată față de anul 1963.

În programul său de șapte puncte, Comisarul planificării, Lopez Rodo, numit recent ministru, a acordat investitorilor străini aceleași șanse ca și capitalului intern; înlesniri fiscale, care, valabile pentru cinci ani, echivalează aproape cu o scutire de impozite; generoase oferte de credit; garanții la achiziționarea de terenuri și avantaje vamale. În principiu, oricărui investitor străin i se garantează nelimitat convertibilitatea liberă și exportul profiturilor și dividendelor sale, precum și posibilitatea de a-și retrage însești investițiile.

Viitoarele relații comerciale dintre o țară industrială și un stat în momentul de față în dezvoltare depind fără îndoială și de investiții. Dar nu putem să nu constatăm următoarele: de la 2 la sută în anul 1963, investițiile globale au crescut anul trecut la 12 la sută; în industria de alimente investițiile străine au crescut cam în acest ritm, ajungînd la 11 la sută; dezvoltarea presei a atras atenția investitorilor străini și asupra producției de hîrtie; cele mai mari investiții individuale din ultimul timp au fost efectuate în industria petrolului unde consumul a crescut în ultimii ani cu 50 la sută și, după toate indiciile, perspectiva este aceea a continuării unei dezvoltări ascendente: Spania, care pînă în prezent poseda trei rafinării, a comandat recent patru rafinării în plus, adresîndu-se în special unor firme americane.

R.F.G. pierde teren în Spania. În comerțul exterior al Spaniei, Germania occidentală ocupă al doilea loc. În ce privește investițiile, ea deține — cum am arătat — locul al treilea, după S.U.A. și Elveția. Așa se prezintă situația astăzi. Dat fiind însă că participarea de 3,4 la sută a Marii Britanii în anul 1963 a crescut la aproape 8 la sută anul trecut, chiar locul al treilea pare periclitat pentru R.F.G. Franța și Italia depun de asemenea eforturi accentuate pentru a extinde și asupra altor domenii importantele cote-părți pe care le dețin în industria de automobile. Una din evoluțiile cele mai recente își găsește expresia în afluxul de investiții japoneze.

În conformitate cu necesitățile tipice unei țări agrare, care se află în pragul industrializării, interesul investițiilor se orientează în primul rînd spre industria chimică, cu 20 la sută din investițiile globale, și spre industria de oțel și metalurgică. În industria de oțel investițiile de capital străin au crescut vertiginos. Renault a sporit în decembrie anul trecut cota-parte a capitalului său în întreprinderea spaniolă F.A.S.A. de la 15 la sută la 50 la sută. Pînă în prezent, în producția de automobile, locul de frunte îl ocupă Fiat, Renault și Citroën. Alături de societățile menționate, în vremea din urmă au apărut însă și concernele General Mottors, Alfa Romeo, apoi firma japoneză Honda.

Recent, la Santander, s-a stabilit și British Motor Corporation pentru a produce în Spania automobile Austin și Morris. Se pare că din R.F.G. manifestă interes în momentul de față — alături de Goggomobil — și întreprinderile Wolkswagen.

Un rol deosebit îl joacă investițiile în domeniul energiei nucleare. Spania dispune de bogate zăcăminte de uraniu.

The Economist
LONDRA

CRIZA POLITICĂ DIN SUDAN PERSISTĂ

CRIZA POLITICĂ din cele trei provincii sudice ale Sudanului, Ecuatoria, Nilul Superior și Bahr el Ghazal, a atins punctul culminant, și se relatează că luptele dintre forțele guvernamentale și rebeli devin tot mai îndîrjite. Situația a început să se înrăutățească în primele zile ale lunii iulie, cînd conducătorii celei mai puternice organizații politice din sudul țării, Uniunea națională africană din Sudan (S.A.N.U.), au ieșit din guvernul de coaliție condus de Mohammed Ahmed Mahgoub în semn de protest împotriva numirii unui alt ministru din sud, Buth Diu, care are alte păreri decît S.A.N.U. despre unitatea țării. Rebelii din sud au fost îndemnați la acțiune și de începutul anotimpului ploios.

Pentru prima oară, sudiștii au început să atace cazărmi și orașe mari; aceasta constituie o abatere de la practica obișnuită a lansării de mici atacuri prin surprindere în regiuni îndepărtate. Știri din sud arată că luptele și asasinatele au devenit pline de cruzime. Un mare număr de sudiști încearcă din nou să se refugieze în Uganda. În cadrul unei declarații recente, ministrul pentru dezvoltarea comunitară al Ugandei a avertizat că fondurile sale pentru ajutorarea refugiaților aproape că s-au epuizat.

Deși nu are încă idei în vederea unei soluții politice, guvernul lui Mahgoub este pe deplin conștient de dimensiunile problemei. Încercînd să restabilească legea și ordinea, guvernul se ocupă activ și de alte aspecte ale problemei. În primul rînd, se fac eforturi pentru a trimite înapoi în sud funcționari publici din nord care să rezolve situația locală haotică.

Guvernul afirmă că posedă dovezi potrivit cărora rebelii din sud primesc ajutor din străinătate. În cadrul unui interviu acordat recent, Mahgoub a avertizat pe ambasadorul S.U.A. la Khartum că relațiile sudanezo-americane vor avea mult de suferit dacă se permite guvernului Chombe să folosească ajutorul american pentru a-i sprijini pe rebeli. Chombe are diferite motive pentru a-i ajuta pe sudiști: el dorește să pună capăt oricărui ajutor acordat propriilor lui rebeli care trec prin Sudan; și el dorește, poate, să recruteze pe sudanezii din sud pentru a lupta împotriva propriilor lui revoluționari.

Recentele evenimente din sudul Sudanului au spulberat speranțele într-o nouă conferință a „mesei rotunde" cu participarea conducătorilor partidelor din sud și din nord. După consultări cu alte partide politice din nord, Mahgoub a declarat că guvernul său este hotărît să continue în sud politica lui fermă. El va încerca, de asemenea, să traducă în viață rezoluțiile primei conferințe a „mesei rotunde" care ofereau sudiștilor posibilități economice mai bune, un nivel mai înalt de învățămînt și de asistență sanitară și mai multe slujbe în administrație.

Dar pînă și conducătorii moderați ai S.A.N.U., ca William Deng, nu sînt dispuși să accepte altceva decît federația, cuvînt extrem de urît în nord. Conducătorii sudiști care acționează de la baze din afara Sudanului, și acei care acționează dinăuntrul țării, se află în fața unor dificultăți serioase decurgînd din lipsa unei platforme politice comune. Puțini dintre ei sînt de acord asupra tipului de despărțire sau federație pe care îl urmăresc, și fiecare se străduiește să dovedească că el, și numai el, este reprezentantul autorizat al populației din sud.

Profil

LEE KUAN YEW

Primul ministru al Singaporelui, Lee Kuan Yew, s-a născut la 16 septembrie 1923, într-una din familiile înstărite ale țării. Tatăl său, descendent al unei familii de armatori, a fost consilier juridic al miliardarului Oei Tiong Ham, chinez de origine. După ce a urmat cursurile unei școli din Singapore, cu limba de predare engleză, Lee, la dorința tatălui, pleacă în Anglia să studieze dreptul la Universitatea din Cambridge. A fost unul din studenții de frunte ai promoției care a absolvit în 1950. Reîntors în Singapore, el începe o fervență activitate ca avocat. În scurt timp reușește să se impună în cercurile intelectuale politice din Singapore. Este un bun orator ; ține discursuri, după împrejurări, în cele trei limbi pe care le cunoaște la perfecție — malayeza, chineza și engleza. Se face totodată cunoscut prin sprijinul pe care-l acordă conducătorilor sindicali din țară cît și prin ideile sale anticolonialiste. Era un lucru pe care profesorii săi de la Cambridge nu l-ar fi bănuit. La terminarea studiilor, unul din aceștia îi spunea : „Sînteți inteligent ; sînt sigur că veți acționa în așa fel încît să țineți sus drapelul englez pe cerul Singaporelui".

În 1955, Lee Kuan Yew înființează Partidul de acțiune populară (P.A.P.). Patru ani mai tîrziu partidul iese victorios în alegeri. În același an (1959) Singapore capătă autonomie internă, iar Lee Kuan Yew devine astfel primul prim-ministru al Singaporelui. Cu timpul Partidul de acțiune populară se scindează, detașîndu-se aripa de stînga denumită Barisan Socialis, opusă grupării condusă de Lee. Pe vremea aceea, Lee era un susținător al ideii unei federații malayeze, lucru pe care l-a exprimat și în cartea sa „Lupta pentru fuziune".

După ce însă, la 31 august 1963, Singapore devine independent și după cîteva zile, la 16 septembrie, intră în Federația Malayeză — în fața guvernului Lee Kuan Yew încep să apară, ca o consecință a noii situații de stat confederat, dificultăți politice și economice. Relațiile dintre guvernul central de la Kuala Lumpur și Lee Kuan Yew devin din ce în ce mai dificile. Grupînd în jurul partidului său cercuri ale opoziției din toate statele confederate, el reușește să formeze așa-numita Convenție de solidaritate malayeziană. Fostul adept al Federației Malayeze devine astfel susținătorul unei politici de independență față de guvernul de la Kuala Lumpur. Actul de la 8 august 1965, prin care Singapore se retrage din Federație, este urmarea noii orientări a politicii duse de Lee Kuan Yew.

Prima acțiune a primului ministru al noului stat independent Singapore a fost remanierea guvernului și numirea unui ministru al afacerilor externe (S. Rajaratnam, fost ministru al culturii). În ce privește politica externă preconizată de Lee Kuan Yew, acesta se arată favorabil colaborării economice cu Indonezia, precum și deschiderii unui consulat indonezian la Singapore. De asemenea, după cum a declarat el recent, noul stat independent Singapore va continua să colaboreze cu Malayezia în domeniul apărării și comerțului. Față de Marea Britanie, Lee Kuan Yew a promis respectarea acordurilor anterioare precum și menținerea bazelor militare britanice, cerînd însă ca acestea să servească exclusiv apărării Singaporelui.

R. P.

Fișier

Persona grata

Termenul **persona grata** este o expresie latinească, folosită în relațiile diplomatice cu referire la un diplomat agreat de către guvernul statului de reședință. Respectul datorat suveranității de stat impune ca o persoană să nu poată exercita funcția de diplomat pe teritoriul altui stat, decît cu asentimentul acestuia din urmă. Acest asentiment se dă în cazul șefului misiunii diplomatice (ambasador, ministru plenipotențiar, însărcinat cu afaceri) prin acordarea agrementului, iar în cazul celorlalți diplomați (consilieri, secretari, atașați) prin aplicarea pe pașaportul diplomatic al persoanei în cauză a vizei de intrare pe teritoriul statului de reședință. Dacă un stat numește consilier, secretar sau atașat al său o persoană care se află deja pe teritoriul statului de reședință — caz în care exprimarea consimțămîntului acestui din urmă stat, prin acordarea vizei, este imposibilă — se consideră că acest din urmă stat este de acord cu această numire dacă într-un timp rațional de la înștiințarea despre numirea efectuată, nu manifestă împotrivire, în special nu arată că privește pe cel numit ca **persona non grata**.

Persona non grata

Cînd statul de reședință, pentru un motiv oarecare, nu mai este de acord ca o anumită persoană să funcționeze ca diplomat pe teritoriul său, înștiințează statul reprezentat de acel diplomat că diplomatul a devenit **persona non grata** (persoană neagreată). În acest caz, statul acreditant sau reprezentat este dator să recheme diplomatul care a făcut obiectul acestei comunicări. Dacă diplomatul declarat **persona non grata** nu este rechemat într-un timp rațional, statul de reședință este în drept a nu-l mai trata ca pe un diplomat și a-l reconduce pînă peste frontieră, respectiv a-l expulza.

Atît exprimarea consimțămîntului statului de reședință la numirea diplomatului străin, cît și declararea acestuia drept **persona non grata** sînt acte de atributul exclusiv al statului de reședință și deci nu au nevoie de nici o motivare.

Abaterea de la normele și uzanțele diplomatice, încălcarea drepturilor și imunităților diplomatice prin desfășurarea unei activități ce contravine legilor statului de reședință sînt apreciate drept rațiuni temeinice pentru a declara un diplomat **persona non grata**.

N. V.

Presa acum 50 de ani

Daily Mail comunică „din izvor demn de încredere" că pierderile germane în primul an de război au fost de 490 000 de prizonieri, 1 636 000 de morți și 1 380 000 răniți. Austriecii au avut 810 000 prizonieri, 1 770 000 morți și 1 885 000 răniți. Turcii au pierdut 95 000 de prizonieri, 110 000 morți și 340 000 răniți.

■

A fost dată publicității o „Carte cenușie" belgiană care cuprinde documente demonstrînd încălcarea neutralității Belgiei de către germani.

■

Le Journal de Genève scrie că ocuparea insulei Pelagosa de către italieni reprezintă singurul fapt naval cu caracter strategic permanent și ofensiv care se poate înregistra în timpul acestui an de război, de vreme ce precedentele operațiuni japoneze și anglo-franceze au fost sprijinite de acțiuni ale trupelor terestre. Cazul insulei Pelagosa este cu atît mai important deoarece, fiind situată în regiunea centrală a Mării Adriatice, ea reprezintă un principal sprijin în vederea cuceririi coastelor austriece.

■

Ziarul Le Temps primește din Cairo știrea că mișcarea arabilor din Siria îndreptată împotriva turcilor, menită să instituie un guvern arab, a luat amploare. Se relatează că între arabi și trupele turcești, retrase după înfrîngerile suferite din partea englezilor în Irak, au avut loc ciocniri.

■

După cum anunță agenția Reuter, 15 000 de muncitori ai uzinelor Remington au declarat grevă generală cerînd sporirea salariilor.

■

Din Lisabona se anunță că Bernardino Lachado a fost ales președinte al Republicii Portugheze.

După informații provenind din Germania prin intermediul unor scrisori particulare, austriecii ar fi mobilizat pe toți bărbații apți pentru serviciul militar, încadrîndu-i în categoria cunoscută sub numele de Freisesuetzer (trăgători liberi), compusă din oameni în vîrstă de 40—57 ani.

În ședința inaugurală a legislaturii, parlamentul din Atena a ales ca președinte al Camerei deputaților pe candidatul venizelist Zavitsanos. Acest fapt pare să confirme zvonurile că, ajungînd la o înțelegere cu regele, Venizelos va forma guvernul.

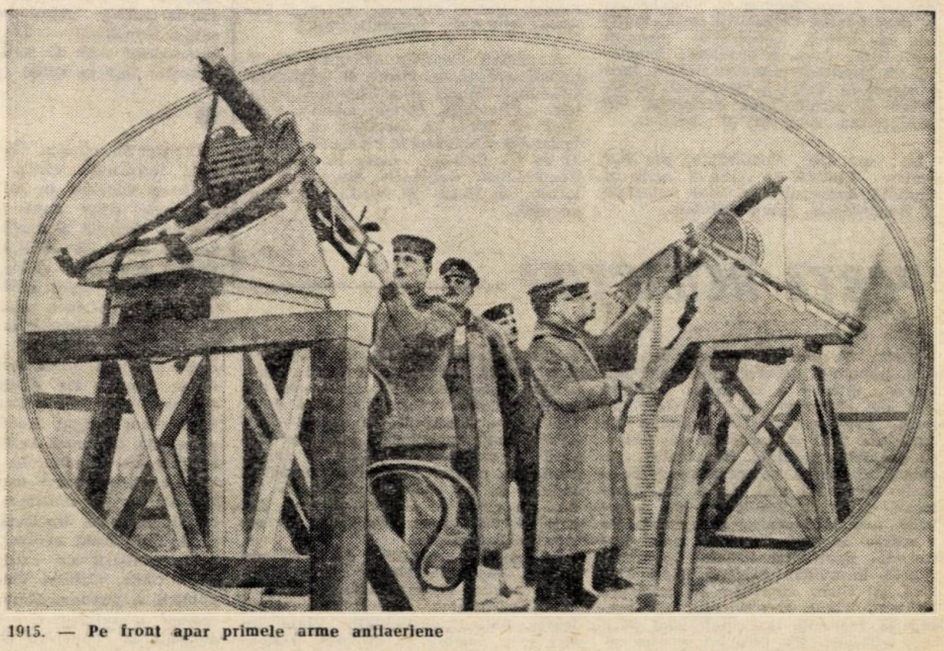

1915. — **Pe front apar primele arme antiaeriene**

BREVIAR

18 august

La Varna a fost semnată Convenţia tripartită privind livrarea de energie electrică din U.R.S.S. pentru R. P. Bulgaria şi tranzitul acestei energii electrice prin sistemul electro-energetic al Republicii Socialiste România.

La invitaţia preşedintelui Comitetului executiv al Sfatului popular al Capitalei, Ion Cosma, a sosit în Capitală o delegaţie a primăriei oraşului Ankara, condusă de Erkut Halil Sezai, primarul oraşului Ankara.

19 august

S-a înapoiat în Capitală preşedintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, Chivu Stoica, împreună cu ministrul afacerilor externe, Corneliu Mănescu, care la invitaţia preşedintelui Indoneziei, Sukarno, şi a ministrului afacerilor externe, Subandrio, au participat la festivităţile prilejuite de cea de-a XX-a aniversare a proclamării independenţei Indoneziei.

Vicepreşedintele Consiliului de Stat, Ştefan Voitec, a primit pe ambasadorul extraordinar şi plenipotenţiar al Pakistanului în Republica Socialistă România, S. Shafqat, care şi-a prezentat scrisorile de acreditare.

La invitaţia prezidiului Academiei Republicii Socialiste România ne vizitează ţara dr. D. C. Martin, secretar executiv al Societăţii regale din Anglia, împreună cu soţia.

La invitaţia ziarului **Scînteia**, a sosit în Capitală o delegaţie de lucrători ai ziarului **Jenminjibao**, condusă de Wuan I, redactor-şef adjunct, pentru a face o vizită de prietenie în ţara noastră.

Boulogne şi Constanţa au devenit oraşe înfrăţite, în cadrul federaţiei internaţionale a oraşelor înfrăţite.

Ambasadorul extraordinar şi plenipotenţiar al Republicii Socialiste România în Republica Cuba, Vasile Muşat, a prezentat scrisorile sale de acreditare preşedintelui Republicii Cuba, dr. Osvaldo Dorticos Torado.

20 august

Den Siao-pin, secretar general al C.C. al P. C. Chinez, vicepremier al Consiliului de Stat al R. P. Chineze, a vizitat expoziţia economică a ţării noastre deschisă la Pekin.

A părăsit Capitala, plecînd la Moscova, o delegaţie a Consiliului general A.R.L.U.S., condusă de Ion Moraru, vicepreşedinte al Comitetului de Stat pentru Cultură şi Artă, membru în Biroul Consiliului general A.R.L.U.S., care, la invitaţia Asociaţiei de prietenie sovieto-române, face o vizită în Uniunea Sovietică, participînd la manifestările prilejuite de sărbătorirea zilei de 23 August.

La inviaţia Comitetului de Stat pentru Cultură şi Artă a sosit în Capitală ministrul afacerilor culturale al Danemarcei, Hans Solvhoj.

21 august

Tovarăşul Luigi Longo, secretar general al Comitetului Central al Partidului Comunist Italian, împreună cu soţia, aflaţi în drum spre patrie, au sosit în ţara noastră, la invitaţia tovarăşului Nicolae Ceauşescu, secretar general al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, pentru o vizită de două zile.

În aceeaşi zi, tovarăşii Nicolae Ceauşescu, Ion Gheorghe Maurer, Paul Niculescu-Mizil au avut o întîlnire cu tovarăşul Luigi Longo, în cadrul căreia s-au discutat probleme interesînd ambele partide. Întîlnirea s-a desfăşurat într-o atmosferă caldă, tovărăşească.

A sosit în Capitală, la invitaţia Consiliului General A.R.L.U.S., o delegaţie a Asociaţiei de prietenie sovieto-române, condusă de O. S. Dimitrievici, secretarul Prezidiului Sovietului Suprem al R.S.F.S. Ruse care face o vizită în ţara noastră, participînd la manifestările prilejuite de sărbătorirea zilei de 23 August.

La invitaţia generalului de armată Leontin Sălăjan, ministrul forţelor armate ale Republicii Socialiste România, a sosit în ţară o delegaţie guineză condusă de domnul Fodeba Keita, ministrul apărării naţionale şi securităţii Republicii Guineea. Delegaţia a fost primită de către ministrul forţelor armate ale Republicii Socialiste România. Tot în aceeaşi zi, domnul Fodeba Keita a făcut o vizită tovarăşului Cornel Onescu, ministrul afacerilor interne al Republicii Socialiste România.

22 august

Tovarăşul Luigi Longo, secretar general al Comitetului Central al Partidului Comunist Italian, a părăsit ţara noastră, îndreptîndu-se spre patrie.

24 august

Tovarăşul Chivu Stoica, preşedintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, l-a primit pe dl Keita Fodeba, ministrul apărării naţionale şi securităţii Republicii Guineea, care face o vizită în ţara noastră. Oaspetele a înmînat tovarăşului Chivu Stoica un mesaj de prietenie din partea preşedintelui Republicii Guineea, Seku Ture. Au fost de faţă tovarăşii Leontin Sălăjan, ministrul forţelor armate, şi Grigore Geamănu, secretarul Consiliului de Stat.

În Capitală a avut loc un simpozion internaţional organizat cu ocazia Congresului internaţional de apicultură care va începe tot la Bucureşti, la 26 august. Au luat parte oameni de ştiinţă din Anglia, Bulgaria, Canada, Franţa, Italia, Polonia, S.U.A., Ungaria, U.R.S.S., România, etc.

A părăsit Capitala delegaţia Comitetului orăşenesc Pekin al Partidului Comunist Chinez şi a Comunei populare „Prietenia chino-română", condusă de Wan Li, membru al Secretariatului Comitetului orăşenesc Pekin al P. C. Chinez, care, la invitaţia Comitetului regional Bucureşti al P.C.R., a făcut o vizită în ţara noastră.

POŞTA REDACŢIEI

Victor Ţugulea, Bucureşti. **În prezent, populaţia de origine indiană din S.U.A., urmaşă a triburilor întîlnite aici de expediţia lui Cristofor Columb, este masată în regiunile de nord ale ţării şi locuieşte în teritorii special amenajate (rezervaţii). De obicei terenurile pe care se află aceste rezervaţii sînt de o fertilitate foarte scăzută. Din cele 290 rezervaţii, numai 12 depăşesc suprafaţa de 1 milion de acri. Cea mai mare dintre ele, aparţinînd tribului Navahos, situată în statele Arizona, New Mexico şi Utah, cuprinde 15 milioane de acri. Toate aceste rezervaţii precum şi regiunile învecinate sînt puse sub administraţia Biroului pentru afaceri indiene, înfiinţat în 1824. Iniţial, acesta îndeplinea funcţiile unui oficiu diplomatic care trata cu triburile, relativ suverane la acea dată. Mai tîrziu, a devenit un organism de „pacificare" contribuind în mare măsură la masarea triburilor în rezervaţii. În prezent, numărul populaţiei indiene de pe teritoriul S.U.A. se ridică la cifra de 550 000 oameni, din care 380 000 în rezervaţii sau în teritoriile învecinate.**

În privinţa condiţiilor de viaţă ale acestei populaţii, Phileo Nash, delegatul pentru afaceri indiene, declara că „majoritatea rezervaţiilor oferă foarte puţine posibilităţi. Viaţa de aici este sumbră şi dificilă". Datele statistice arată că mortalitatea infantilă, morbiditatea sînt mai ridicate în rîndul populaţiei indiene în raport cu media pe scară naţională. Nivelul şomajului în rîndul indienilor este în medie de şapte-opt ori mai ridicat faţă de restul populaţiei ţării. Un muncitor indian cîştigă de două ori mai puţin decît un negru şi de treipatru ori mai puţin decît un alb. Potrivit datelor enunţate de preşedintele Johnson, 50 la sută şi uneori 85 la sută din totalul populaţiei indiene este în căutare de lucru. Durata medie a vieţii indienilor este de 42 de ani.

■

I. Udescu, Cîmpulung Muscel. **Lungimea Canalului Panama este de 65,2 km, iar lăţimea în partea sa cea mai îngustă de 91,5 metri. Canalul cuprinde şase ecluze fiecare avînd 305 metri lungime, 33,5 metri lăţime şi 12,5 metri adîncime. Volumul lucrărilor de terasament executate pentru construirea sa a fost de 160 milioane mc, iar acel al betonului utilizat de circa 4 milioane mc. Astăzi, 40 la sută din totalitatea traficului de pe litoralul de vest al S.U.A. şi aproape toate schimburile comerciale ale ţării cu statele Extremului Orient se efectuează prin Canalul Panama. Traficul său, care înainte de cel de-al doilea război mondial era de circa 27—28 milioane tone anual, a depăşit după 1950 cifra de 36 milioane tone.**

■

G. Predescu, Brăila. **Dintre statele africane, membri fondatori ai Organizaţiei Naţiunilor Unite au fost numai următoarele patru ţări : Etiopia, Egiptul, Liberia şi Uniunea Sud-Africană.**

■

Dezideriu Mach, Cîmpia Turzii. **După cum aţi putut constata, evoluţia situaţiei din Yemen, despre care ne-aţi solicitat să scriem, a fost prezentă în cadrul rubricii „Lumea într-o săptămînă" atît în numărul anterior cît şi în prezentul număr al revistei noastre.**

■

G. Anania, Bucureşti. **În privinţa procentului populaţiei albe din teritoriile africane care nu au obţinut încă independenţa naţională, vă oferim următoarele date : Angola — 3,7 la sută (din totalul populaţiei) ; Mozambic — 1,1 la sută ; Rhodesia — 4,8 la sută ; Basutoland — 0,3 la sută ; Swaziland — 2,6 la sută ; Bechuanaland 0,07 la sută ; Africa de sud-vest 16,1 la sută.**

■

Constantin Mugur, Cluj. **Prima dispută teritorială dintre Argentina şi Chile a izbucnit în iulie 1896, cînd guvernele celor două ţări au cerut reginei Victoria a Angliei să îndeplinească rolul de arbitru. Tribunalul englez constituit ad-hoc a înaintat în 1902, un raport referitor la soluţionarea problemei aflate în litigiu, care a fost aplanată în 1904. La 22 martie 1960 Chile şi Argentina au cerut din nou Marii Britanii să arbitreze disputa lor referitoare la un teritoriu incluzînd o fîşie îngustă situată de-a lungul frontierei lor comune din regiunea Anzilor de sud în lungime de 35 mile. La sfîrşitul anului trecut, guvernul englez a acceptat să ia în considerare arbitrarea conflictelor de frontieră dintre cele două ţări. Anul acesta, la 10 aprilie 1965, miniştrii de externe ai Republicii Chile, Gabriel Valdés şi ai Republicii Argentina, Miguel Zavala, au semnat o înţelegere referitoare la dezvoltarea cooperării economice dintre cele două ţări. Acordurile încheiate cu acest prilej prevăd dezvoltarea în comun a industriei siderurgice a celor două ţări şi cooperarea lor în vederea construirii unei importante şosele în munţii Anzi.**

■

Al. A. Dejeanu, Bucureşti. **Rubrica „Profil" este consacrată prezentării datelor biografice şi activităţii diferitelor personalităţi de seamă ale vieţii internaţionale de peste hotare.**

■

În articolul intitulat „Probleme actuale în Irak" publicat în **Lumea** nr. 32, s-a amintit de războiul împotriva kurzilor. În legătură cu aceasta aş dori să fac cunoscute unele date din istoria poporului kurd.

Kurzii sînt unul din cele mai vechi popoare din lume. Istoria lor numără aproape trei milenii. Ei populează din timpuri străvechi ţinuturi întinse din Orientul Apropiat şi Mijlociu. Pe vremuri, triburile kurde au întemeiat în Orientul Apropiat o serie de principate puternice şi înfloritoare şi au luptat vitejeşte împotriva cotropitorilor străini. Totuşi, kurzii n-au reuşit să-şi întemeieze un stat unitar. La început i-au împiedicat turcii, iar apoi colonialiştii europeni, care au luat locul turcilor, semănînd neînţelegeri şi discordie între triburile kurde.

După terminarea primului război mondial, puterile europene au trecut la împărţirea moştenirii fostului imperiu otoman, care-şi extinsese puterea şi asupra teritoriilor populate de kurzi. Aceştia şi-au revendicat cu hotărîre dreptul la autodeterminare şi aliaţii au fost nevoiţi să includă în tratatul de pace unele clauze care prevedeau acordarea autonomiei kurzilor. Prevederile acordurilor încheiate n-au fost însă respectate, teritoriile locuite de kurzi fiind încorporate în Irak, Turcia, Iran şi Siria.

În Irak kurzii populează mai cu seamă regiunile muntoase din nordul ţării. Reprezentînd aproximativ 20 la sută din populaţia Irakului, ei predomină în patru provincii : Mossul, Suleimania, Kirkuk şi Erbit. Triburile kurde s-au răsculat în repetate rînduri. Deosebit de puternică a fost răscoala din 1943, condusă de Mustafa Barzani, şeful tribului kurd al barzanilor. Această răscoală, care a cuprins întreg Kurdistanul, a durat mai bine de doi ani şi a fost înăbuşită cu multă greutate de trupele regale irakiene, ajutate de trupele britanice. După înăbuşirea răscoalei kurzii au continuat să lupte împotriva regimului monarhist. Ei au participat activ la evenimentele din 14 iulie 1958, care au culminat cu răsturnarea regelui Feissal şi a guvernului reacţionar Nuri Said.

L. LANDSKRON
Bacău

lumea

Săptămînal de politică externă editat de Uniunea Ziariştilor din Republica Socialistă România

Redactor şef GEORGE IVAŞCU

Redacţia şi administraţia : Bucureşti, Piaţa Scînteii 1, Tel: 17.60.10

Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"

LUMEA — PUBLICITATE

O producție a studiourilor italiene

Viața dificilă

Scenariul : Rodolfo Sonego
Regia : Dino Risi
Imaginea : Leonida Barboni

Cu : **Alberto Sordi, Lea Massari, Franco Fabrizi, Antonio Centa, Lina Volonghi, Paolo Vanni, Claudio Cora.**

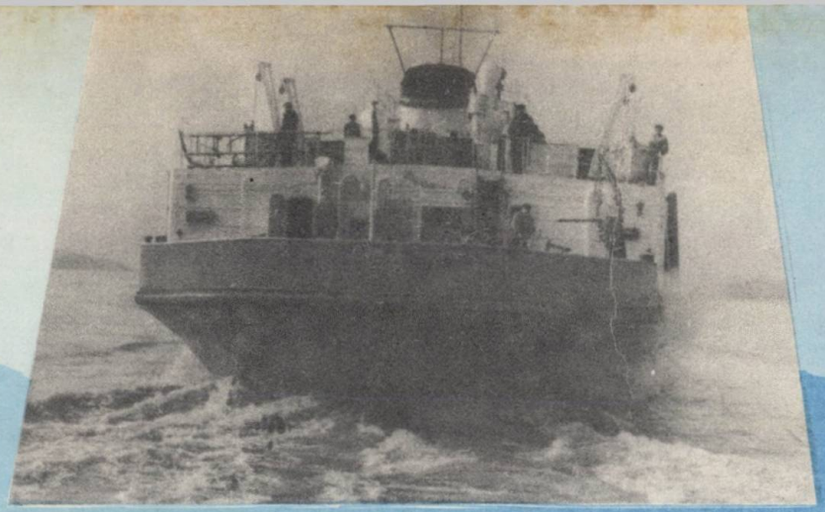

ȘANTIERUL NAVAL

Oltenița

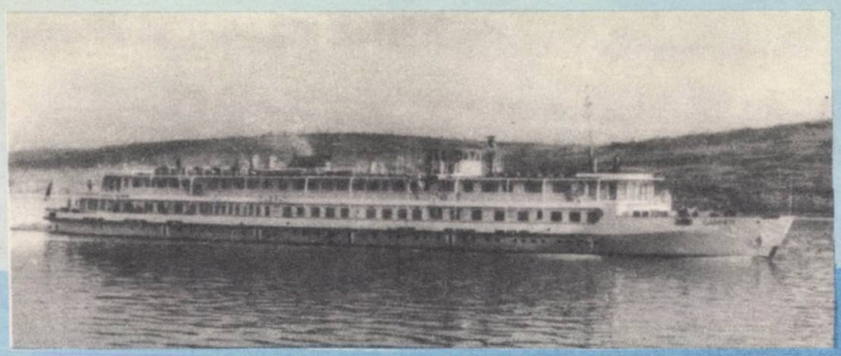

construiește

motonave — vase de pasageri — remorchere fluviale — drăgi maritime

2 lei

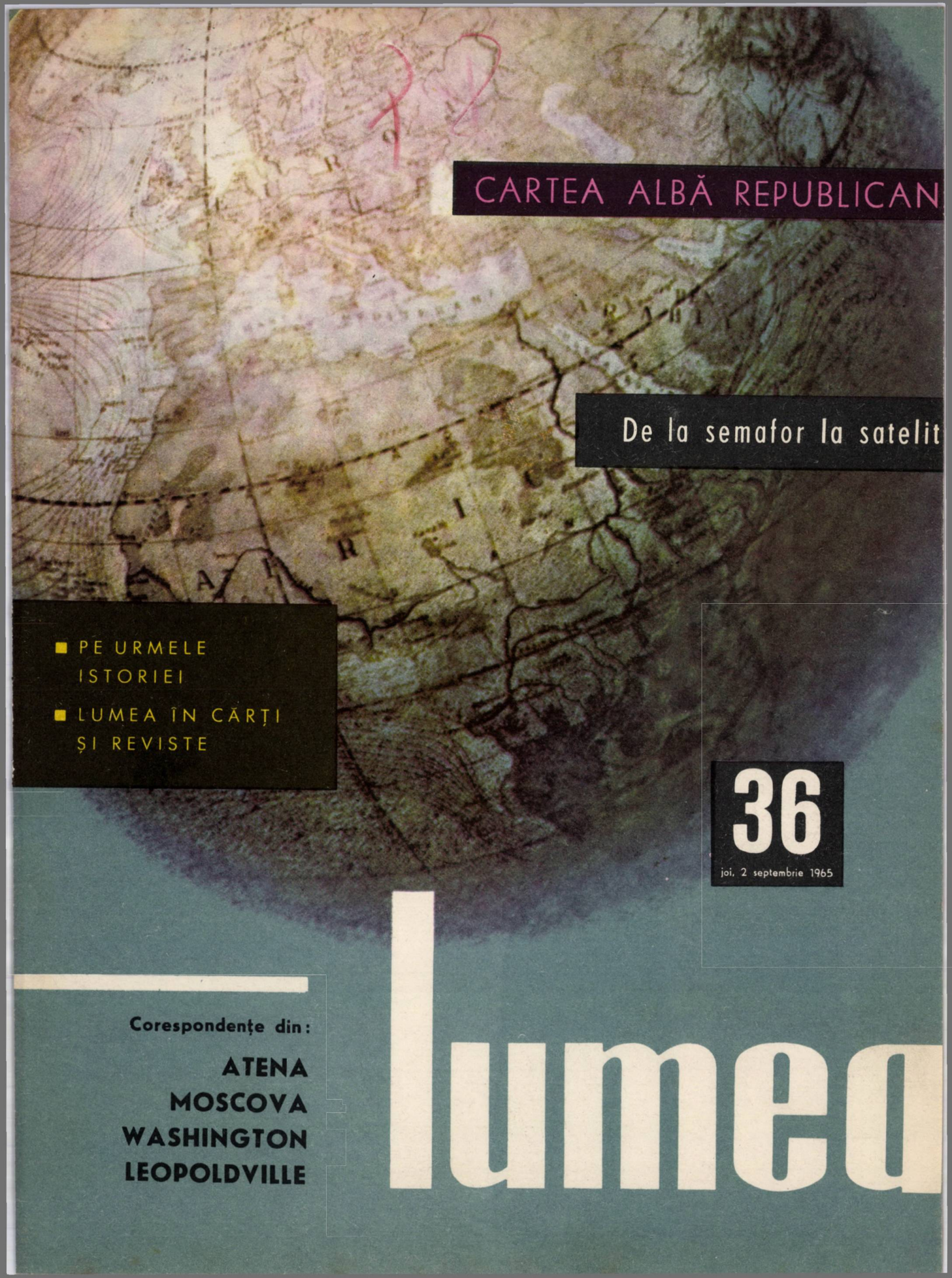

CARTEA ALBĂ REPUBLICAN

De la semafor la satelit

- PE URMELE ISTORIEI
- LUMEA ÎN CĂRȚI ȘI REVISTE

36
joi, 2 septembrie 1965

Corespondențe din:

ATENA
MOSCOVA
WASHINGTON
LEOPOLDVILLE

lumea

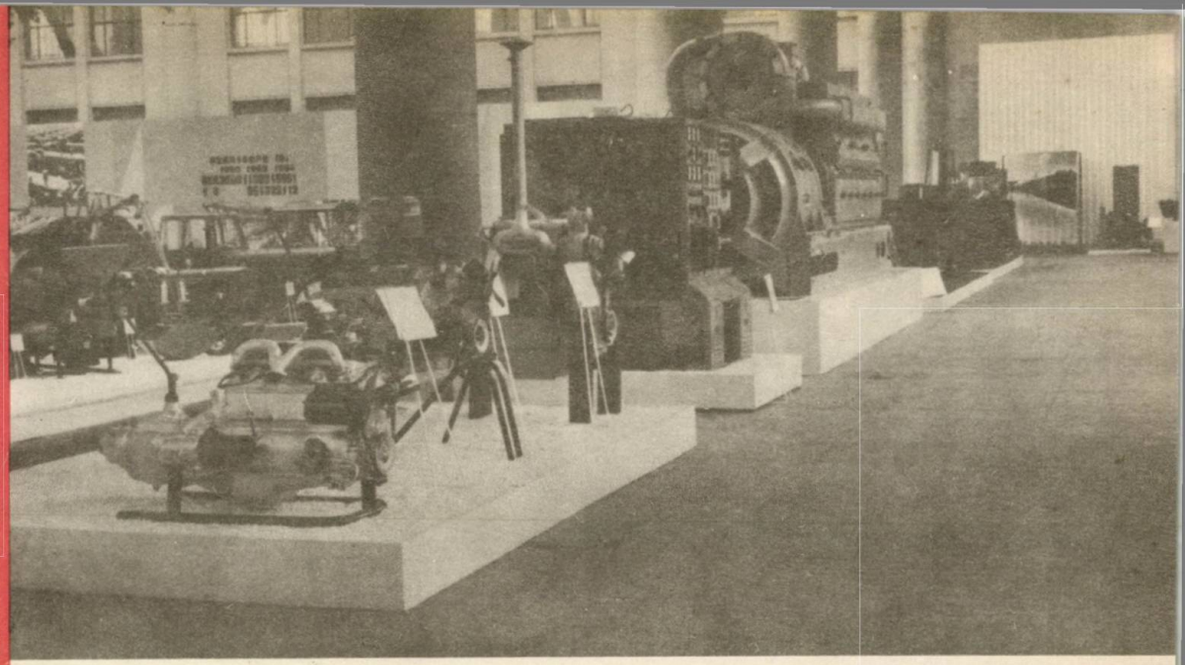

Timp de trei săptămîni, la Pekin a fost deschisă expoziția economică a Republicii Socialiste România

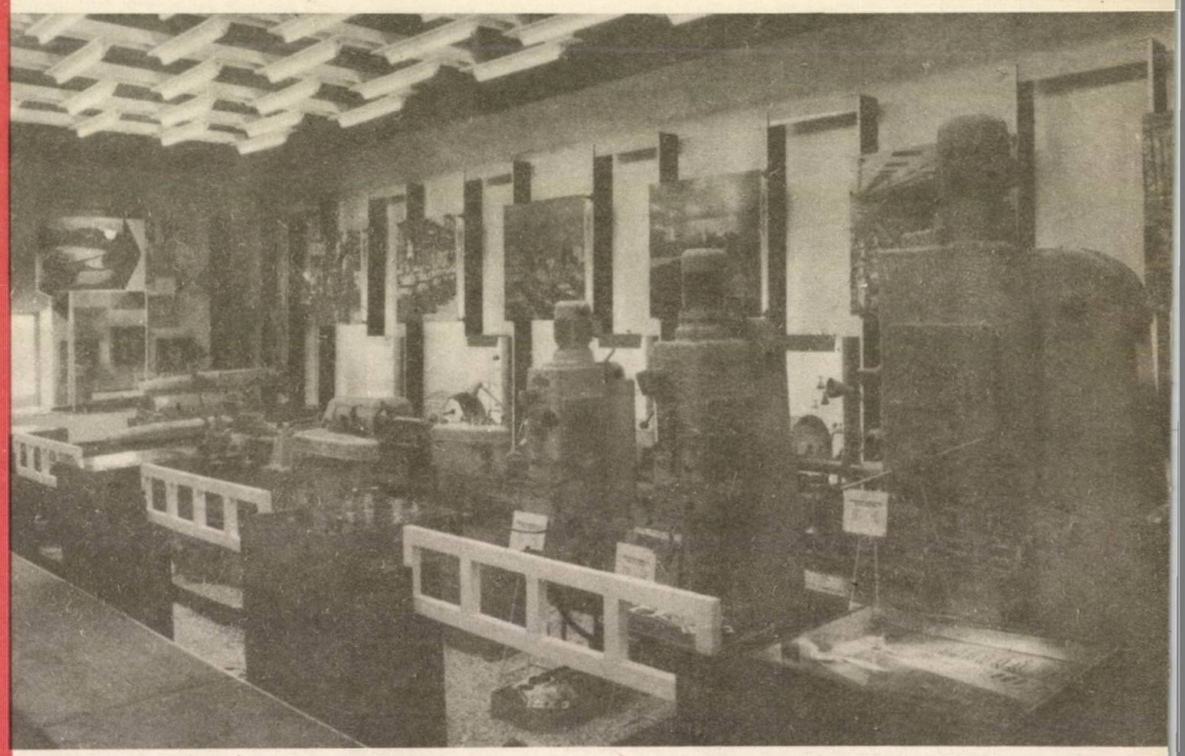

Exponate românești la Tîrgul internațional de la Izmir

Edinburg : aspect de la expoziția „Arta medievală românească"

Anul III
Nr. 36 (97)

Joi
2 septembrie
1965

sumar

LUMEA ÎNTR-O SĂPTĂMÎNĂ

p. 2 PARIS — Turneul lui Fowler **Eugen Phoebus**
3 LONDRA — Armata britanică de pe Rin. **John Gritten**
4 MOSCOVA — Vizita președintelui Nasser în U.R.S.S. **Ileana Nicolaescu**
6 ATENA — Soluția întîrzie. **C. Alexandroaie**
8 WASHINGTON — Discursuri și acțiuni. **Felicia Antip**
9 NEW YORK — Lucrările Comitetului pentru menținerea păcii. **Dan Copăceanu**
10 VENEȚIA — Un test al artei cinematografice. **Angelo Chiari**
11 LEOPOLDVILLE — Kasavubu contra Chombe. **Corneliu Vlad**
12 SANTO DOMINGO — Mărturii edificatoare. **Darie Novăceanu**

ARTICOLE, REPORTAJE

p. 14 Scrisoare din Moscova : Noi edificii consacrate culturii în capitala U.R.S.S. **Silviu Podină**
15 Sărbătoarea poporului vietnamez. **N. Popescu**
17 Le Corbusier.
18 Politica bipartizană și Vietnamul. **Mihai Matei**
22 De la semafor la satelit. **Cristian Popișteanu**

CONVORBIRI CU :

p. 16 **Hans Solvhoj,** ministrul afacerilor culturale din Danemarca. Participanți la Apimondia 20
17 **Elsa Peters** și **Rosina Woodhouse,** activiste ale mișcării pentru pace din S.U.A.

PE URMELE ISTORIEI

p. 20 Douăzeci de ani de la capitularea Japoniei. **Mircea Grigorescu**

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ

p. 25—30 L'Express, Washington Post, New York Herald Tribune, L'Unita, Christian Science Monitor, Krasnaia Zvezda, The Times.

PROFIL

p. 31 Massemba—Debat

FIȘIER

p. 31 Federația internațională a asociațiilor de bibliotecari

BREVIAR, POȘTA REDACȚIEI

În această săptămînă :

vizita președintelui Nasser la Moscova (pag. 4), perspectivele crizei politice din Grecia (pag. 6), reacția cercurilor politice vest-germane la hotărîrea Angliei de a retrage armamentul nuclear cu care este dotată armata britanică de pe Rin (pag. 3), semnificația Cărții Albe republicane despre angajarea americană în Vietnam (pag. 18), tratativele interoccidentale în probleme monetare (pag. 2).

La a XX-a aniversare

a proclamării independenței Vietnamului, poporul vietnamez privește cu nestrămutată încredere spre viitor, convins că victoria va fi de partea sa (pag. 15).

Gemini-5

și-a îndeplinit – într-o măsură importantă – programul de zbor (pag. 6). Folosirea spațiului cosmic în scopuri militare poate avea implicații primejdioase (pag. 8). Reproducem din ziarul Krasnaia Zvezda interviul unui specialist sovietic care examinează problemele cuceririi Cosmosului din punct de vedere al dreptului internațional (pag. 29).

La 2 septembrie 1945

cel de-al doilea război mondial a luat sfîrșit. Ultimul fapt de război : capitularea Japoniei (pag. 20).

Din actualitatea culturală

reținem în această săptămînă festivalul filmului de la Veneția (pag. 10). La pag. 17 – evocarea personalității marelui constructor Le Corbusier. O prezentare a noilor edificii culturale de la Moscova la pag. 14.

Evoluția telecomunicațiilor

este strîns legată de dezvoltarea cooperării internationale. La pag. 22, istoric și perspective.

PARIS

Turneul lui Fowler

Ministrul finanţelor al S.U.A. şi-a început turneul prin Europa occidentală. Scopul : convocarea unei conferinţe internaţionale a statelor capitaliste, în cadrul Fondului Monetar Internaţional (F.M.I.), pentru studierea unei reforme a actualului sistem monetar. Timp de două săptămîni, punctul de vedere al Statelor Unite, prezentat întîi la Paris, va mai fi expus la Roma, Bonn, Bruxelles, Stockholm, Haga, Amsterdam şi Londra. Autorităţile americane acordă o deosebită importanţă misiunii încredinţate lui Fowler. Aceasta reiese şi din faptul că îl întovărăşeşte subsecretarul de stat George Ball. Firește, acesta din urmă nu va aborda numai problemele monetare ale lumii capitaliste. El va profita de vizita sa pentru a discuta şi alte aspecte ale actualelor relaţii interoccidentale.

Înainte de a traversa Atlanticul, ministrul de finanţe american a declarat, în cadrul unei conferinţe de presă, că el nu are intenţia de a propune în Europa occidentală un plan de acţiune în domeniul monetar, ci urmăreşte pur şi simplu să înţeleagă mai bine, înaintea reuniunii anuale a F.M.I., poziţiile pe care se situează în actualul moment statele vest-europene. Observatorii apreciază însă că Fowler nu avea intenţia numai să-şi asculte interlocutorii, întrucît poziţiile acestora — a Franţei mai cu seamă — sînt bine cunoscute. Se afirmă că în timpul turneului său european ministrul american va încerca să convingă cercurile conducătoare ale respectivelor state că :

— economia americană este prosperă, capabilă să înlăture cauzele provocatoare ale deficitelor ;

— lira şi dolarul sînt tot atît de sănătoase ca şi aurul ; deci convertirea lor în aur nu este necesară ;

— problema structurii sistemului monetar capitalist să fie discutată la toamnă în cadrul Fondului Monetar Internaţional şi nu în alt cadru organizatoric.

Misiunea lui Fowler nu este uşoară. După cum se ştie, atitudinea Franţei nu s-a schimbat în lunile din urmă. La 19 iulie, Ministerul Finanţelor al Franţei a publicat un comunicat în care se respingea propunerea americană din 10 iulie privind convocarea unei conferinţe internaţionale menite să reglementeze problema reformei sistemului monetar interoccidental. În comunicat, propunerea americană era considerată drept prematură şi se puneau două condiţii prealabile pentru începerea oricăror negocieri : 1) echilibrarea definitivă a balanţei americane de plăţi — şi 2) un acord prealabil între principalele puteri capitaliste cu privire la natura şi obiectivele reformelor care ar urma să fie discutate la tratativele propriu-zise.

Franţa se situează pe poziţia că actualul sistem monetar capitalist — Gold Exchange Standard — care este în vigoare din 1922, şi a fost oarecum modificat după cel de-al doilea război mondial, nu funcţionează satisfăcător pentru toate părţile. Actualul sistem, apreciază specialiştii francezi, a dus la supremaţia dolarului, a creat un regim privilegiat pentru dolar şi liră. Actualul sistem permite Statelor Unite, de mai bine de zece ani, să-şi alimenteze permanent deficitul balanţei lor de plăţi. Pentru investiţiile din străinătate şi pentru acoperirea cheltuielilor lor militare, Statele Unite cheltuiesc mai mult decît cîştigă pentru că ele nu plătesc în mod real, cu aur, ci în dolari-hîrtie. Numai din cînd în cînd Statele Unite au fost nevoite să apeleze la rezervele de aur de la Fort Knox. Dar chiar în condiţiile în care rezervele americane de aur au scăzut la aproximativ 14 miliarde de dolari, Statele Unite îşi pot permite, deocamdată, să cheltuiască mai mult decît ar putea în realitate să suporte economia americană. Acest lucru este posibil datorită mecanismului existent. Specialiştii financiari din Occident spun că Statele Unite „îşi exportă inflaţia". Potrivit cercurilor conducătoare franceze, această situaţie trebuie să înceteze. De aceea ele propun revenirea la sistemul etalonului aur. Aceasta înseamnă ca toate plăţile internaţionale să fie efectuate în aur.

Discuţiile în legătură cu propunerea franceză durează de mai mulţi ani. La început, cercurile financiare americane s-au mulţumit să le respingă. În vremea din urmă ele au schimbat oarecum tactica. Respingerea pur şi simplu a tezelor franceze nu era de nici un folos întrucît aurul din rezervele americane continua oricum să se scurgă. Franţa — şi nu numai ea — a continuat să preschimbe dolarii în aur. Din această cauză Statele Unite au făcut oferta de a se începe tratative în cadrul F.M.I.

Înainte de plecarea în Europa a celor doi demnitari, pentru a da mai mare greutate argumentelor care aveau să fie invocate, autorităţile americane au organizat o conferinţă de presă. După cum s-a afirmat, a fost cea mai impresionantă din toate cele organizate de actuala Administraţie americană pentru discutarea unor probleme economice. Au vorbit John Connor, ministrul american al comerţului, Henry Fowler, ministrul finanţelor, şi William Martin, directorul Băncii centrale, Federal Reserve Board. În cadrul ei s-a anunţat că, pentru prima oară în ultimii opt ani, balanţa americană de plăţi nu a mai înregistrat un deficit. Excedentul încasărilor asupra cheltuielilor se referă la o perioadă strict limitată — cel de-al doilea trimestru al anului 1965. Cei doi miniştri nu s-au putut pune însă de acord asupra unei singure cifre. Ministrul finanţelor a vorbit despre 132 milioane dolari, iar cel al comerţului despre 248 milioane. Faptul se datoreşte, după cum se spune, metodelor deosebite de calcul.

Dar procesul convertirii dolarilor în aur a continuat. Celor 811 milioane de dolari-aur pierduţi de Statele Unite în primul trimestru al acestui an — s-a arătat la conferinţa de presă — s-au adăugat alţi 330 milioane dolari-aur în cursul trimestrului doi. „Aceasta înseamnă — spunea Fowler — că celelalte state nu consideră dolarul tot atît de sigur ca aurul".

Înaintea plecării peste Ocean, la Casa Albă a avut loc o consfătuire a preşedintelui Johnson cu ministrul de finanţe şi cu George Ball, secretar de stat adiunct. Potrivit relatărilor oficiale, preşedintele şi-a exprimat speranţa că guvernele şi cercurile financiare din ţările vest-europene se vor alătura Statelor Unite în scopul îmbunătăţirii actualului sistem monetar interoccidental.

La Paris bilanţul pozitiv pe un singur trimestru nu este considerat edificator asupra posibilităţilor economiei americane de a lichida definitiv cu deficitele balanţelor de plăţi. De altfel, chiar în momentul cînd Fowler sosea la Paris, din Washington se anunţa că în iulie rezervele americane de aur au scăzut cu încă 80 de milioane de dolari. Astfel, în primele şapte luni ale acestui an pierderile totale de aur s-au ridicat la 1 502 milioane dolari. În acelaşi timp, perspectivele de viitor nu par nici ele îmbucurătoare. Balanţa comercială nu va fi deficitară dar importurile au crescut într-un ritm superior exporturilor ; aceasta va duce la diminuarea beneficiului comercial. Nici în privinţa exporturilor de capital (care în 1965 au depăşit cu 20 la sută pe cele ale anului anterior) nu se întrevede vreo micşorare. Experţii americani afirmă că pentru bugetul pe anul viitor preşedintele Johnson va cere 10 miliarde dolari în plus pentru finanţarea acţiunilor militare din Asia de sud-est.

„Rezultă din declaraţiile principalilor responsabili americani — atrage atenţia *Le Monde* — că în lunile următoare facturi ca acelea ale deficitului balanţei turistice şi îngreunarea efortului de război în Vietnam vor contrazice tendinţele favorabile însănătoşirii situaţiei. De altfel, experienţa ne învaţă că rezultatele celui de-al doilea semestru sînt mai puţin favorabile decît ale primului".

Replica din *Le Monde* pare edificatoare : atîta timp cît situaţia rămîne neschimbată este inutilă cererea de a se opri convertirea dolarilor în aur. Iată de ce, la sfîrşitul celor două zile de întrevederi de la Paris, ministrul de finanţe al Statelor Unite a menţionat, într-o conferinţă de presă, ca singure puncte asupra cărora opiniile sînt convergente : dorinţa de a se organiza tratative la nivel înalt pentru ameliorarea sistemului monetar ; necesitatea pregătirii minuţioase a oricăror tratative în acest sens ; aprecierea sesiunii anuale a Fondului Monetar Internaţional ca o ocazie propice pentru organizarea primei faze a pregătirilor. Cu alte cuvinte s-a căzut de acord doar asupra necesităţii de a se discuta, dar şi aceasta numai după „o bună pregătire". Nici un cuvînt asupra fondului problemei. Pare îndreptăţită deci presupunerea, că divergenţele nu sînt pe cale de a se atenua.

Eugen PHOEBUS

Preşedintele Republicii Italiene a primit vizita şefilor delegaţiilor ţărilor participante la Conferinţa pentru dezarmare de la Geneva. În fotografie, G. Saragat, împreună cu delegatul sovietic Ţarapkin (dreapta) şi delegatul american Foster

LONDRA

Corespondență de la
John GRITTEN

Armata britanică de pe Rin

În patru cuvîntări electorale, ținute la sfîrșitul săptămînii, dr. Adenauer, fostul cancelar vest-german în vîrstă de 89 de ani, actualmente președinte al partidului creștin-democrat, a atacat din nou guvernul britanic pentru ceea ce el a denumit politica „cu totul de neînțeles" a acestuia.

„Întîi le acordăm 100 de milioane, sau cam așa ceva, pentru a le da posibilitatea să-și întrețină trupele de ocupație din R.F.G., a declarat Adenauer. Apoi, ei își retrag trupele echipate cu arme nucleare, afirmînd că acestea au devenit prea vechi. În ceea ce mă privește, aș prefera să avem arme prea vechi decît să nu avem arme deloc".

Atacurile lui Adenauer împotriva Angliei au fost declanșate de știrile după care cel de-al 47-lea regiment regal de artilerie, făcînd parte din armata britanică de pe Rin (BAOR) urmează să fie rechemat în țară. Armamentul lui urmează să fie schimbat: rachetele nucleare „Corporal" vor fi înlocuite cu artilerie ușoară convențională. După părerea fostului cancelar, aceasta a constituit „o lovitură îngrozitoare" pentru R.F.G. Nu-și dau oare seama englezii „în ce măsură distrug încrederea poporului nostru în aliați?" Cu același prilej, Adenauer a amintit și „mărinimia R.F.G. care de curînd a acordat sprijin lirei sterline".

Nu a fost singurul care a făcut asemenea afirmații. Fostul ministru al apărării, Franz Joseph Strauss, a amenințat că în Germania occidentală ar putea apare un nou „führer", care să dobîndească prin mijloace proprii arme nucleare pentru această țară, dacă ea va fi în continuare supusă „discriminării" militare — cu alte cuvinte dacă nu i se va asigura accesul la armele nucleare prin proiectul M.L.F. sau pe altă cale. Ziarul *Die Welt* din Hamburg, de obicei de tendință probritanică, a declarat: „Englezii dau alianței atlantice și îndeosebi Republicii Federale o puternică lovitură... Nu putem să nu ne întrebăm în ce scop a promis Republica Federală atîția bani englezilor pentru armata Rinului".

Referirile lui Adenauer la faptul că vest-germanii „au ajutat englezilor să plătească pentru trupele lor de ocupație din R.F.G." sînt în legătură cu acordul din luna iunie, încheiat după negocieri prelungite și dificile între John Diamond, secretar al trezoreriei britanice, și dr. Rolf Dahlgruen. Pentru britanici, scopul convorbirilor fusese de a-și ameliora deficitul balanței de plăți provocat în parte de menținerea armatei de pe Rin. Ei sperau că vest-germanii vor lua asupra lor 70 la sută din cele 85 de milioane cît reprezintă anual cheltuielile pentru menținerea trupelor britanice (un efectiv de 51 de mii de persoane, plus aproape 20 de mii de soții și peste 31 de mii de copii), precum și întregul echipament de război. Se nădăjduia că aceste 85 de milioane aveau să se adauge schimburilor comerciale normale dintre cele două țări.

De fapt, cînd Diamond s-a înapoiat la Londra, părerea generală a fost că a reușit să obțină tot ce se putea obține în împrejurările existente. În cadrul noului acord, guvernul federal a acordat un avans în numerar de aproximativ 42 de milioane pentru contractele încheiate sau urmînd să fie încheiate pînă la sfîrșitul lunii martie anul viitor, sub egida guvernului britanic. Alte 45 de milioane, obținute de asemenea din conturile blocate ale Germaniei occidentale la Banca Angliei și din creditele particulare vest-germane, urmau să fie folosite în aceeași perioadă pentru finanțarea achizițiilor suplimentare. Bonnul și-a luat de asemenea angajamentul de a garanta plata către Anglia a aproximativ 54 milioane în cel de al treilea an al acordului prelungit. Plățile totale pe întreaga perioadă de

JOHN BROWN (ministrul economiei britanice): — Ce zid! Prea înalt pentru scara mea.
(Din **Daily Worker**, Londra)

trei ani vor fi de aproximativ 150 de milioane.

Din punctul de vedere al guvernului britanic, elementul care provoacă cele mai mari temeri este următorul: vor continua oare guvernul vest-german și oamenii de afaceri să cumpere echipament civil și militar britanic? Dacă nu ar fi decît acest element îndoielnic — și desigur mai mai sînt și altele — englezii au motive să fie oarecum sensibili la atacurile verbale vest-germane împotriva Angliei, indiferent de locul și de motivele pentru care sînt făcute. Corespondentul din Bonn al ziarului *Times* nu-și face nici un fel de iluzii asupra acestor motive. Comentînd afirmația vice-cancelarului von Haase că guvernul său dorește „o discuție promptă" cu consiliul permanent N.A.T.O. privitor la propunerile britanice de reechipare a BAOR, corespondentul scrie: „Influența campaniei alegerilor generale se face simțită pretutindeni aici și guvernul creștin-democrat consideră, desigur, că trebuie să dea dovadă de o activitate vigilentă în favoarea intereselor vest-germane. Acesta este motivul pentru care dr. Adenauer a menționat săptămîna tre-

→

REFLECTOR

Robotul, animalul și omul

Între 31 august și 9 septembrie are loc cea de-a 20-a „Întîlnire internațională geneveză" la care sînt invitați reprezentanți de seamă ai vieții culturale internaționale, între care Louis Aragon, Jean-Paul Sartre, Elsa Triolet, Michelangelo Antonioni etc; delegația țării noastre este formată din Demostene Botez, George Ivașcu și Valentin Lipatti. Întîlnirea va dezbate tema de mare acuitate „Robotul, animalul și omul".

În centrul discuțiilor dintre oamenii de cultură din Est și Vest se află cibernetica. Va putea oare un robot înzestrat cu memorie, cu capacitatea de a soluționa calcule matematice și de a acționa, să înlocuiască omul și activitatea lui socială? Pot fi suplinite rațiunea omului, sentimentele și conștiința lui prin reflecția tehnică a aparatelor electronice? Este posibilă producerea mecanică a operelor de artă?

Sînt programate, de asemenea, conferințe ale unor scriitori, biologi, filozofi, teologi și oameni de artă: profesorul S. M. Ulam de pildă, de la Laboratoarele din Los Alamos (S.U.A.), unul dintre cei mai cunoscuți cibernetic ieni, va vorbi despre „Mașina creatoare", dirijorul elvețian Ernest Ansermet va conferența despre „Condiția operei de artă"; profesorul Guido Calogero de la Universitatea din Roma va aborda problema raportului dintre om și mașină.

Calendar diplomatic afro-asiatic

Între 1—2 septembrie, la Cairo s-a întrunit Comitetul de pregătire a primei conferințe a popoarelor din Asia, Africa și America Latină, programată a avea loc în ianuarie 1966 la Havana. Alcătuit din 19 membri, comitetul cuprinde cîte 6 reprezentanți ai mișcărilor populare și de eliberare din Africa, din Asia și din America Latină. Marocul, al șaptelea stat african reprezentat, va asigura conducerea lucrărilor. Pe ordinea de zi a viitoarei conferințe sînt înscrise ca puncte principale: creșterea luptei antiimperialiste pe cele trei continente; noi mijloace de consolidare a independenței statelor din Africa, Asia și America Latină; lupta împotriva intervenției străine în aceste state. Ca probleme deosebit de importante figurează studierea situației din Vietnam, Republica Dominicană și Congo (Leopoldville).

Vor fi analizate, de asemenea, emanciparea economică a statelor respective, precum și întărirea cooperării economice între țările afro-asiatice și latino-americane.

■

La Casablanca se desfășoară ultimele pregătiri în vederea conferinței arabe la nivel înalt care va începe aici la 13 septembrie. Marea sală a prefecturii, care va servi drept principal loc de întrunire a șefilor de stat, a fost total reamenajată. Mai multe hoteluri sînt acum pregătite pentru a găzdui cei 400 de membri ai delegațiilor invitate de guvernul marocan.

Tot la Casablanca se vor reuni, între 9 și 11 septembrie, miniștrii de externe a 13 state arabe participante la conferință pentru a pune la punct programul lucrărilor. Printre problemele în discuție figurează: însănătoșirea climatului politic în lumea arabă; situația emiratelor din Golful Persic, proiectul unei piețe comune arabe și altele.

La Rabat se apreciază că apropiata conferință „se va deschide în condiții mai favorabile decît cele existente la precedentele întruniri de anul trecut, de la Cairo și Alexandria".

Răspuns exact

În timp ce, la Paris, Juscelino Kubitschek își anunța (și își dezmintea) intenția de reintoarcere în Brazilia, un alt fost președinte brazilian, Juanio Quadros, răspundea la Montevideo întrebărilor puse de către mai mulți corespondenți de presă latino-americani. Quadros, ca și Kubitschek, privat de drepturi politice, s-a abținut de la a face considerații asupra viitorului țării sale. În schimb, la întrebarea „de ce ați renunțat la președinție", pusă de un ziarist chilian, „omul care a fost, timp îndelungat, depozitarul speranțelor maselor largi braziliene", a răspuns, indirect, cu mare exactitate: „dacă nu știți de ce am renunțat, renunțați la a vă mai considera ziarist".

cută norii de furtună ce se adună la Geneva şi şi-a exprimat îndoiala atît faţă de prieteni cît şi faţă de adversari".

Times a subliniat de asemenea într-un editorial că atacul lui Adenauer împotriva propunerilor făcute de S.U.A. la Conferinţa pentru dezarmare de la Geneva dovedeşte că se poate strînge capital electoral „afirmînd cu tărie că interesele vest-germane sînt neglijate de aliaţii şovăielnici. Imaginea britanicilor scoţînd pe ascuns, ca hoţii, în cursul nopţii, armele nucleare din ţară, a stîrnit lătratul cîinilor de pază".

Înalţi funcţionari ai guvernului de la Bonn au declarat corespondenţilor de presă britanici că, după părerea lor, hotărîrea de a retrage rachetele „Corporal" fără a se promite înlocuirea lor, a reprezentat o hotărîre mai degrabă politică decît militară sau economică. Ei şi-au exprimat suspiciunea că guvernul britanic ar putea să lipsească în mod intenţionat Germania occidentală de arme nucleare, ca un gest de bunăvoinţă faţă de Uniunea Sovietică. Un purtător de cuvînt al BAOR a dezmînţit prompt această interpretare. El a subliniat că vest-germanii au fost încunoştiinţaţi cu o lună în urmă despre hotărîrea privitoare la BAOR. „Corporal" devine o armă învechită şi „aceasta este adevărata explicaţie", a declarat el.

Alt element care a atras atenţia a fost recenta opoziţie anunţată de lordul Chalfont, ministrul britanic al dezarmării, faţă de planul american prezentat la Geneva şi a fost apreciată de ziarul *Guardian* ca „o acţiune aproape fără precedent". Lordul Chalfont a declarat că doreşte să modifice proiectul de tratat american „pentru a arăta în mod absolut clar că ne opunem creării oricărei asociaţii capabile să folosească arme nucleare fără consimţămîntul unei puteri nucleare existente" — după cît se pare o aluzie directă la ambiţiile nucleare vest-germane.

În continuarea comentariului din ziarul *Guardian* se spune : „Este o măsură a amploarei sentimentelor britanice în această problemă faptul că delegatul britanic la Geneva s-a simţit obligat să iasă din rînduri". Dar comentatorii de stînga de la Londra nu sînt impresionaţi de „revolta" lordului Chalfont. Ei afirmă că rezervele acestuia nu reprezintă prea mult întrucît, dintre „puterile nucleare existente", S.U.A. şi Anglia au încurajat pas cu pas refacerea forţei militare a Germaniei occidentale. Guvernul britanic, în special, a permis chiar trupelor vest-germane să se familiarizeze cu folosirea rachetelor nucleare pe teritoriul britanic — în insulele Hebride, în largul coastei de nord a Scoţiei.

Este clar că presupusele temeri ale oamenilor politici vest-germani că ar putea fi „abandonaţi" de către aliaţii lor din N.A.T.O. sînt prea puţin întemeiate, oricît de folositoare ar fi exprimarea lor publică în scopuri de propagandă electorală.

Londra, 1 septembrie

MOSCOVA

Vizita preşedintelui Nasser în U.R.S.S.

Evenimentul de prim plan al actualităţii diplomatice din capitala sovietică l-a constituit — în ultima săptămînă — vizita preşedintelui Republicii Arabe Unite, Gamal Abdel Nasser. Sosit joi la Moscova, la invitaţia preşedintelui Prezidiului Sovietului Suprem, Anastas Mikoian, a lui Alexei Kosîghin, preşedintele Consiliului de Miniştri, şi a lui Leonid Brejnev, prim secretar al C.C. al P.C.U.S., conducătorul statului egiptean — care se află la a doua călătorie în U.R.S.S. — şi-a limitat de data aceasta vizita la capitală „în dorinţa de a discuta mai îndelung cu înalţii demnitari sovietici probleme interesînd cele două ţări, lărgirea înţelegerii lor comune".

Actuala vizită coincide cu cea de a 10-a aniversare a stabilirii relaţiilor de prietenie dintre cele două state. De atunci, relaţiile dintre U.R.S.S. şi R.A.U. se dezvoltă, după cum a subliniat la venire preşedintele Nasser, „pe calea colaborării pozitive, efective şi creatoare în numeroase domenii". Între Uniunea Sovietică

MADRID:

În pragul noului an universitar

Este încă vie amintirea puternicelor manifestaţii studenţeşti care au avut loc în Spania, în cursul ultimului an. Primul semnal l-au dat cei 3 000 de studenţi care au participat la prima „adunare liberă" a studenţilor Facultăţii de filozofie şi litere din Madrid. La marele miting care a avut loc, participanţii au cerut democratizarea sindicatului oficial existent — S.E.U. La sfîrşitul reuniunii, studenţii au format un cortegiu şi s-au îndreptat spre rectorat, în frunte cu mai mulţi dintre profesorii lor, pentru a prezenta concluziile adunării. Poliţia a intervenit cu brutalitate.

A doua adunare a avut loc la 25 februarie, la aceeaşi facultate madrilenă. Mişcarea revendicativă a cuprins apoi întreaga Spanie. Studenţilor din Madrid li s-au alăturat cei din Barcelona, Valencia, Sevilla, Bilbao şi Pampelune. La toate acţiunile întreprinse de studenţii acestor facultăţi s-a cerut cu hotărîre desfiinţarea sindicatelor oficiale care nu reprezintă interesele studenţilor şi nu le apără.

Sub puternica presiune a mişcărilor studenţeşti autorităţile au luat cîteva măsuri destinate să liniştească spiritele. Au fost efectuate cîteva modificări, neesenţiale, de structură a sindicatului oficial. Acestea nu satisfăceau însă nici pe departe cererile studenţilor. În faţa acestei situaţii chiar şi preşedintele naţional al noului sindicat, numit de autorităţi, şi-a dat demisia întrucît şi-a dat seama că nu va putea convinge masele studenţeşti să sprijine noua organizaţie.

Timp de cîteva luni — între timp a intervenit şi vacanţa de vară — nu s-a mai auzit nimic despre problemele a căror rezolvare era cerută de studenţi. Iată însă că, după şase luni de tăcere, autorităţile s-au hotărît să treacă la contraatac. Zilele trecute s-a anunţat că printr-un decret al Consiliului de Miniştri trei profesori au fost excluşi pe viaţă din cadrul corpului universitar. Este vorba despre Tierno Galvan din Salamanca, Garcia Calvo şi José Luis Arangiren din Madrid. Alţi doi profesori — Montero Diaz şi Aguilar Navarro — au fost suspendaţi pe cîte doi ani.

Anunţarea măsurilor represive a fost amînată timp de cîteva luni pentru ca să nu coincidă cu perioada de maximă efervescenţă din Universităţi. Se spera că pînă la reluarea cursurilor universitare întreaga problemă va fi dată uitării.

În februarie, purtători de cuvînt ai autorităţilor afirmau că mişcările care au avut loc nu au fost decît o simplă „rugeolă studenţească". După reînceperea cursurilor se va vedea dacă acest optimist pronostic se va dovedi exact. În primăvară studenţii îşi mărturisiseră hotărîrea de a continua lupta pînă la obţinerea satisfacţiei depline. Revendicărilor iniţiale li se adaugă acum şi cea privind reintegrarea profesorilor lor.

Reproducem, după Le Monde, **fragmente din articolul publicat de profesorul Galvan la rubrica „Libres opinions" a ziarului parizian.**

Sancţiunile adoptate de guvernul spaniol împotriva profesorilor care au intervenit în cursul campaniei de revendicări a studenţilor din luna februarie actualizează pentru toţi spaniolii cea mai gravă dintre problemele de care se loveşte ţara noastră : reducerea lentă dar necruţătoare a vieţii publice spaniole la nivelul aproape vegetativ al unei pasivităţi fără viitor. Se urmăreşte ca orice încordare dialectică să fie redusă la o simplă relaţie mecanică între guvernanţi şi guvernaţi.

Pentru a explica politica guvernului madrilen, autorul face o analiză a factorilor pe care-i consideră determinanţi :

a) Este guvernul cel mai omogen pe care l-a avut ţara după războiul civil. Se poate spune chiar că persoanele care ţin frînele puterii sînt în mod practic toate supuse aceleiaşi discipline religioase, morale şi poate chiar politice — mă refer la Opus Dei ;

b) Acest guvern deţine cea mai mare concentrare de puteri pe care am cunoscut-o vreodată. Toate funcţiile lui sînt subordonate unui efort principal : planul de dezvoltare şi de întărire a bazelor economice ale clasei conducătoare. În acest scop, guvernul încearcă să sporească investiţiile de capital străin şi să intensifice turismul.

În aceste condiţii, concedierea a trei profesori universitari şi pronunţarea unor verdicte grele împotriva altor doi profesori pentru că au contribuit la exprimarea paşnică a agitaţiei studenţilor, înseamnă din partea guvernului :

1. Voinţa fermă de a nu accepta nici o mişcare socială. Nu există forţe sociale „autentice" decît atunci cînd sînt conduse de guvern. Mişcările de opinie nedirijate de regim vor fi totdeauna considerate subversive şi pasibile de pedeapsa legii ;

2. Voinţa fermă de a nu permite ţării nici o opţiune. Spaniolii trebuie să accepte ceea ce există şi nu au dreptul să-şi exprime divergenţele ;

3. Voinţa fermă de a rămîne surd în faţa unei evoluţii democratice, pretinzînd să-şi atribuie virajul spre democraţie printr-o evoluţie a sistemului actual ;

Este evident că evoluţia sistemului nu va face decît să-i sporească lipsurile şi nu le va îndrepta cîtuşi de puţin. Într-adevăr, a persista în greşeală nu pare să constituie o metodă logică de reuşită...

Concluziile pe care le prezint eu aici sînt poate greşite. Dar acei care constituie ceea ce se numeşte în termeni foarte vagi opoziţia sînt profund preocupaţi de această atitudine prezentînd aspectul unei boli, unei boli psihice care pare să se caracterizeze prin imposibilitatea de a privi viitorul.

Organul cel mai responsabil din ţară, cel mai cult, adică Universitatea, a încercat să deschidă calea alegerii, reînnoirii. Răspunsul dat la această încercare, consecinţele acestui răspuns, implică un pericol uriaş. Excesul de putere slăbeşte regimul, cel puţin pe plan politic, şi cu cît el îşi va simţi forţele slăbind, cu atît va căuta să pară mai puternic. Această contradicţie inevitabilă, care se va ascuţi zi de zi, duce la o despărţire totală între guvern şi ţară.

și numeroase state tinere care au scuturat jugul colonialismului și au pornit pe calea independenței, a luptei antiimperialiste și a dezvoltării sociale progresiste s-au stabilit întotdeauna — a arătat L. Brejnev în cuvîntul de primire — relații de bună colaborare. Pe măsură ce această dezvoltare înaintează, pe măsură ce tinerele state se îndreaptă spre țelul progresist pe care și l-au propus, legăturile dintre aceste țări și statele socialiste devin tot mai multilaterale, mai adînci și mai trainice.

Actuala vizită a președintelui Nasser este considerată în Uniunea Sovietică drept un nou pas important și semnificativ pe calea dezvoltării relațiilor de prietenie dintre U.R.S.S. și R.A.U. Între U.R.S.S. și R.A.U. există o largă colaborare economică. Se dezvoltă de asemenea cu succes legăturile culturale. „Relațiile dintre U.R.S.S și R.A.U., sublinia L. Brejnev în discursul ținut la prînzul oferit în cinstea conducătorului egiptean, se bazează pe devotamentul ferm al celor două țări față de mărețele idealuri revoluționare ale libertății și progresului, pe intransigența noastră comună față de forțele asupririi, exploatării și agresiunii imperialiste... Sîntem uniți prin legături de prietenie sinceră, de respect și încredere reciprocă, de sprijin reciproc".

La rîndul său, președintele Nasser a spus : „...Pe arena internațională am mers alături și am luptat împotriva imperialismului sub toate formele lui. Uneori părerile celor două țări au coincis, uneori s-au deosebit, dar aceasta — după cum se întîmplă în condițiile adevăratei prietenii, făcea să se întărească și mai mult înțelegerea reciprocă, constituind un exemplu al relațiilor internaționale de tip nou".

Convorbirile dintre conducătorii R.A.U. și Uniunii Sovietice au abordat de asemenea probleme dintre cele mai importante ale situației internaționale actuale și în primul rînd problemele menținerii și asigurării păcii. Primul secretar al C.C. al P.C.U.S. a subliniat că „în actuala situație internațională încordată prietenia și colaborarea dintre U.R.S.S. și R.A.U. capătă o importanță cu atît mai mare cu cît ele constituie o contribuție serioasă la cauza sfîntă a întăririi solidarității antiimperialiste a popoarelor, a unirii tuturor forțelor păcii, libertății și progresului". Luînd cuvîntul la mitingul de prietenie sovieto-arabă care a avut loc marți după amiază la Kremlin, președintele Nasser a afirmat că „pacea nu se menține numai prin bunele intenții ale celor care tind spre pace. Pacea și progresul trebuie apărate cu fermitate". Șeful de stat arab a specificat că problemele grave existente în lume nu au fost lichidate, eventualele primejdii care amenință popoarele nu au fost încă înlăturate. Printre acestea Gamal Abdel Nasser a evidențiat primejdia revenirii la politica de forță al cărei exemplu îl constituie atacurile directe care se repetă zilnic în Vietnamul de nord. „Această agresiune — a subliniat Nasser — a stîrnit indignarea opiniei publice în întreaga lume".

În convorbirile dintre președintele R.A.U. și conducătorii sovietici ca și în tratativele guvernamentale duse cu acest prilej, s-a evidențiat comunitatea de vederi a celor două guverne în probleme de primă importanță ale vieții internaționale. „Apreciem mult realizările revoluției egiptene și politica externă pe care o promovează guvernul R.A.U., a declarat în acest sens Anastas Mikoian... Apreciem politica R.A.U. în ceea ce privește unificarea tuturor forțelor antiimperialiste, indiferent de deosebirile de rasă sau alte deosebiri, în vederea luptei împotriva agresiunilor imperialismului și colonialismului... Am avut o întîlnire tovărășească, prietenească și sinceră, a precizat președintele Sovietului Suprem al U.R.S.S. De la început am găsit un limbaj comun și înțelegerea comună a problemelor internaționale în dezvoltare și vedem în aceasta un mare folos nu numai pentru țările noastre ci și pentru toate celelalte țări care luptă împotriva forțelor întunecate ale reacțiunii, pentru victoria forțelor păcii și progresului".

Încheindu-și vizita în Uniunea Sovietică, președintele R.A.U. a părăsit ieri Moscova, pentru a sosi în aceeași zi la Belgrad la invitația președintelui R.S.F. Iugoslavia.

Ileana NICOLAESCU

Poliția din Seul recurge la gaze lacrimogene pentru a împrăștia manifestația studenților și elevilor care protestează împotriva tratatului sud-coreeano-japonez

REFLECTOR

Patrimonii bibliofile

Anuarul statistic U.N.E.S.C.O. publică rezultatele cercetărilor făcute în toate țările lumii cu privire la patrimoniul bibliofil conservat în bibliotecile naționale. Clasificate după numărul de cărți de care dispun, țările se prezintă astfel :

— U.R.S.S., 62 000 000 volume ; — R.P. Chineză, 17 000 000 volume ; — S.U.A., 12 000 000 volume ; — Anglia, 9 000 000 volume ; — ROMÂNIA, 8 200 000 volume. Urmează : R.F.G. și R.D.G. cu totaluri sub 6 000 000 ; Cehoslovacia, sub 4 000 000 ; restul țărilor europene, Chile, India, Noua Zeelandă și Izrael, sub 2 000 000.

În ceea ce privește numărul bibliotecilor publice locurile sînt deținute astfel : — U.R.S.S., — S.U.A., — Anglia, — Japonia, — Iugoslavia, — Canada, — România. Dacă raportăm însă numărul bibliotecilor publice și numărul volumelor conservate în bibliotecile naționale, la totalul populației fiecărei țări, ROMÂNIA se situează pe primul loc în lume, cu cele 8 200 000 volume ale sale și cu cele 12 704 biblioteci.

Nu mai e loc peste Atlantic

Extinderea continuă a traficului internațional a transformat spațiul de deasupra Oceanului Atlantic într-o vastă rețea de drumuri aeronautice frecventată de mii și mii de avioane. Statisticile ne informează că anul trecut au zburat pe aceste trasee aproape 48 000 de avioane, care au transportat între continente 3 560 000 de călători. Circulația din ce în ce mai intensă pune probleme noi organizatorilor zborurilor transatlantice. Normele fixate în anul 1955 nu mai corespund. Ele prevăd următoarele separări între avioanele care zboară în aceeași direcție : 600 metri pe verticală, 222 km între căile laterale paralele, 20 de minute între decolări. Normele acestea erau, desigur, mulțumitoare pentru traficul anului 1955, dar cele 50 000 de avioane ale anului 1965 nu ar mai încăpea, în spațiul de peste Atlantic dacă ele ar fi în continuare respectate. O conferință a Organizației Aeronautice Comerciale Internaționale, ținută recent la Montreal, a formulat propuneri pentru regulamentul viitor : 300 de metri separație pe verticală, 170 km între rutele paralele și 15 minute între decolări. Se așteaptă avizele tehnice speciale, care trebuie să răspundă mai ales dacă erorile altimetrice probabile admit noile „corsete" impuse rețelelor de zbor transatlantice.

La conferință a fost comunicat și recordul de securitate înregistrat de aviația comercială în anul 1964 : 0,61 accidente pentru fiecare 10.000.000 mile-pasageri.

Mezzogiorno rămîne în urmă

Corriere della sera furnizează cîteva date interesante cu privire la accentuarea dezechilibrului economic dintre sudul și nordul Italiei în cursul anului 1964, pentru care există cifre definitive.

În Mezzogiorno venitul a crescut cu 7,5% în comparație cu anul 1963 în timp ce în centru-nord statisticile vorbesc de 9,9%. Prin aceasta decalajul de dezvoltare dintre sud și restul țării s-a mărit. După cum arată ziarul, fenomenul este vizibil și în ceea ce privește venitul pe locuitor. Fenomenul este explicat prin scăderea producției agricole cu 4,8% în timp ce în alte regiuni producția a crescut. Se afirmă că faptul s-a datorat proastelor condiții atmosferice.

Rezultatele obținute în agricultură au determinat accentuarea decalajului în ciuda faptului că în industrie s-a înregistrat un ritm de creștere superior nordului țării. Valoarea producției industriale a sporit în sud cu 11,8% în timp ce în restul țării s-a înregistrat o sporire de 8,2% (Amintim că aceste cifre se referă la perioada anterioară apariției fenomenelor de stagnare generală a activității economice în Italia). Chiar dacă valoarea producției industriale a sporit cu cîteva procente în anul 1964, perspectivele de viitor s-au dovedit cît se poate de îngrijorătoare. Fenomenul este vizibil în cifrele privitoare la investiții. În agricultură, investițiile au scăzut de la 281,6 miliarde lire în 1963 la 224,9 miliarde în 1964, iar în industrie de la 548,2 miliarde la 527,2 miliarde. În celelalte sectoare de activitate s-a înregistrat o micșorare a investițiilor cu 3,4%.

Opt zile în Cosmos

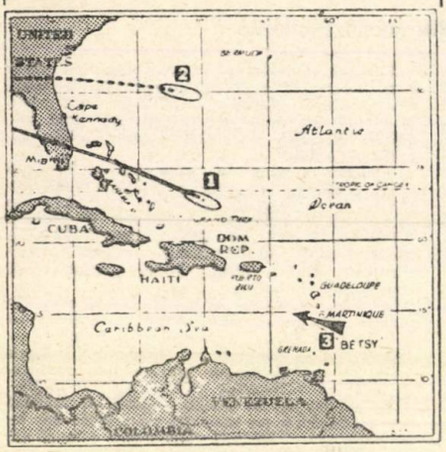

Din pricina uraganului tropical dinspre sud (zona 3), capsula Gemini-5 a amerizat în zona 2 şi nu în zona 1, cum se plănuise

Luni la prînz, după un zbor de aproape 8 zile, nava cosmică Gemini-5 a reintrat în atmosfera pămîntească. Locotenent-colonelul Gordon Cooper (în vîrstă de 38 de ani) a executat manevra manuală de amerizare, în timp ce locotenent-comandorul Charles Conrad (35 de ani) urmărea măsurătorile pe instrumentele de bord. La orele 12,56 (G.M.T.) nava a atins apele Atlanticului, la 619 km sud-vest de insulele Bermude.

După ieşirea din cabina spaţială, un elicopter i-a transportat pe cosmonauţi, în 63 de minute, la bordul vasului portavion „Lake Champlain". În bună stare fizică, cei doi cosmonauţi au ţinut să se plimbe pe covertă, „pe pămînt ferm", după cele 190 de ore şi 56 de minute de zbor cosmic, din care majoritatea timpului în stare de imponderabilitate. Primele lor dorinţe au fost să facă un duş, să se radă şi să doarmă. Consultaţi de medicul lor principal, dr. Charles Berry, ei au fost găsiţi în stare satisfăcătoare, doar cu simptome de hipotensiune, caracterizate prin slăbirea pulsului şi creşterea ritmului bătăilor inimii.

După aprecierile specialiştilor, obiectivul principal urmărit de N.A.S.A., acela al efectuării unui zbor avînd o durată similară cu aceea a unei călătorii de la Pămînt la Lună, a fost realizat. Cei doi cosmonauţi au rămas în spaţiu şapte zile, 22 de ore şi cinci minute.

Zborul nu a fost lipsit de emoţii. El s-a efectuat în condiţiile unor incidente neprevăzute, cel mai grav fiind defectarea temporară a pilei de combustibil, un sistem nou folosit pentru producerea de energie electrică prin fuziunea de oxigen şi hidrogen lichid. Apoi, două din cele 16 rachete mici, care permiteau navei să se orienteze, s-au defectat la rîndul lor. Acest incident tehnic nu a periclitat însă securitatea cosmonauţilor, ei fiind doar obligaţi să reducă experienţele proiectate pentru ultimele trei zile ale zborului şi să renunţe la întîlnirea prevăzută cu un mic aparat radar orbital.

Această din urmă experienţă în care au eşuat pînă acum trei nave Gemini, urmează să fie efectuată de nava Gemini-6, a cărei lansare este anunţată pentru data de 25 octombrie.

ATENA

Corespondenţă de la C. ALEXANDROAIE

Soluţia întîrzie

Deşi au trecut 49 de zile de la demisia forţată a guvernului Papandreu, nu se întrevede încă perspectiva unei rezolvări rapide a crizei. Observatorii politici consideră că numai dacă i se va încredinţa lui Papandreu mandatul de a forma noul guvern s-ar putea pune capăt crizei în cîteva zile, întrucît liderul centrului are asigurată majoritatea parlamentară care a votat împotriva învestirii guvernului Tsirimokos, mai puţin trei deputaţi ai partidului progresist. Pentru moment însă, consilierii regali, forţele dreptei şi grupul celor 36, care s-a separat de Uniunea de centru, exclud o asemenea ieşire din criză, fără a putea însă să avanseze vreo altă soluţie.

Se pare, totuşi, că aceste cercuri s-au convins că nici un guvern nu va întruni adeziunea parlamentului, dacă nu se bucură de aprobarea celor 134 de deputaţi ai centrului care îl sprijină pe Papandreu şi a deputaţilor E.D.A. (Pe întregul parcurs al crizei cele două partide au acţionat împreună, reuşind să răstoarne unul după altul două guverne aparţinînd „Noii drepte" — pentru a folosi denumirea dată de cotidianele centrului grupării Novas-Tsirimokos.) Culisele politice ale dreptei canalizează spre presa influenţată de ea ştiri cu caracter de sondaj, potrivit cărora s-ar putea acorda mandatul fostului vicepremier Stefanopoulos şi apoi din nou lui Tsirimokos, care ar urma să-şi remanieze radical cabinetul interimar, sau lui Papapolitis, fostul lider al partidului de centru EPEK. Este evident că prin aceste ştiri se caută să se afle dacă nu cumva grupul aşa-zişilor „nehotărîţi" din Uniunea de centru ar fi dispus să se rupă de partidul lor. Se consideră însă că dacă abilele manevre de acum o săptămînă nu au reuşit să provoace o nouă spărtură în rîndurile Uniunii de centru şi să asigure învestitura guvernului Tsirimokos, cu atît mai slabe sînt şansele acestei speculaţii inofensive publicate de *Mihera*, cotidianul aripii „dure" a partidului E.R.E. Ziarele centrului subliniază că o nouă sciziune a Uniunii de centru este exclusă.

În această situaţie îşi face tot mai mult loc ideea de a se găsi o formulă ministerială care să se bucure de aprobarea liderului centrului şi să se ajungă la un compromis în legătură cu organizarea alegerilor. Este însă foarte dificil să se aducă poziţiile părţilor la un numitor comun, întrucît fiecare partid se străduieşte să-şi asigure anticipat victoria electorală. Papandreu vrea alegeri în termen de 45 de zile. E.D.A. la fel. E.R.E. pretinde „depapandreizarea" ţării, reinstaurarea rînduielilor karamanliste, desfiinţarea organizaţiilor de tineret ale stîngii şi abia după aceea consultare electorală. Cu alte cuvinte, scriu ziarele de centru, ceea ce doreşte E.R.E. este reeditarea unor alegeri de „tip Pericle". Palatul nu şi-a spus încă cuvîntul în această problemă, dar se crede că preferă amînarea lor pînă după februarie-martie 1966.

A doua mare dificultate rezidă în sistemul electoral. La alegerile din 1963 şi 1964, atît E.R.E. cît şi centrul au aprobat sistemul proporţional-majoritar, de pe urma căruia, după cum a declarat Papandreu zilele trecute, E.D.A. a pierdut mandate. Acum însă E.R.E., consilierii regali, partidul progresist, „Noua dreaptă", cer să fie aplicat sistemul proporţional-simplu, întrucît se consideră că acesta ar crea o nouă posibilitate de încurajare a forţelor centrifuge din Uniunea de centru. Este semnificativ faptul că forţele dreptei preconizează acum sistemul în favoarea căruia stînga se pronunţă de mulţi ani, numai pentru a provoca o nouă spărtură în tabăra lui Papandreu şi în speranţa că vor putea prelua puterea. Sesizînd însă scopurile urmărite, E.D.A. şi partidul comunist au dat publicităţii un comunicat prin care subliniază că, întrucît în prezent esenţialul este restabilirea ordinii constituţionale, prin lichidarea crizei guvernamentale care a adus economia ţării la stagnare, este necesar să se organizeze deîndată alegeri pe baza sistemului în vigoare.

În orice caz, pentru a se modifica legea electorală ar trebui să existe mai în-

Tineri greci manifestînd în faţa Parlamentului, împotriva învestiturii lui Tsirimokos

tii un guvern care să facă o propunere în acest sens în parlament. Dar nici un guvern care şi-ar înscrie un asemenea punct în declaraţia-program nu ar fi agreat, întrucît centrul, avînd acum interese asemănătoare cu stînga, urmează aceeaşi linie de reglementare a crizei ca şi ea.

Liderul partidului E.R.E., Kanellopoulos, a ameninţat majoritatea antiguvernamentală a parlamentului că va cere regelui să-i încredinţeze lui mandatul de formare a guvernului, cu dreptul de a dizolva acest for legislativ şi de a organiza alegeri. Colegul său de partid, Rodopoulos, fost preşedinte al parlamentului, a mers mai departe, spunînd că situaţia din ţară prezintă aceleaşi simptome ca şi în 1935, înainte de instaurarea dictaturii lui Metaxas. Pentru a se face faţă situaţiei, spunea Rodopoulos corespondentului din Atena al ziarului *Le Monde*, s-a proclamat atunci legea marţială, cenzura presei etc. „Acelaşi lucru trebuie să se facă şi astăzi pentru a readuce calmul în ţară şi a-l cuminţi pe Papandreu". Rodopoulos a adăugat că această părere a expus-o atît regelui, cît şi grupului parlamentar E.R.E., dar nu a fost ascultat.

Soluţia dictaturii, care ar provoca resentimente şi proteste energice în întreaga ţară pare, în prezent, exclusă. Sînt considerate de asemenea excluse următoarele soluţii: guvern de personalităţi extraparlamentare (căruia i se opun toate partidele); guvern condus de Kanellopoulos sau Papandreu (regele nu le va încredinţa mandatul). Datorită contradicţiilor ce se manifestă în prezent în rîndurile E.R.E., pare exclusă şi posibilitatea formării unui alt guvern al Uniunii de centru. O parte a grupului parlamentar E.R.E. consideră că sprijinirea unei noi experienţe de tip Novas sau Tsirimokos ar fi o greşeală tactică de neiertat. Se aminteşte de călătoria deputatului E.R.E., Achilevs Karamanlis, la Paris, unde se presupune că a primit instrucţiuni de la fratele său, fost premier, Konstantin Karamanlis, să-şi manifeste dezacordul faţă de linia adoptată de actualul lider Kanellopoulos, care sprijină un grup „pe ducă". Abţinerea de la vot a lui Achilevs a fost interpretată de unii observatori politici ca reprezentînd un pericol pentru unitatea E.R.E. Faptul că tocmai acum ziarele dreptei au început să scrie articole despre „unitatea de nezdruncinat a dreptei naţionaliste" este interpretat ca un indiciu că nici acest partid nu stă bine la capitolul „unitate" şi că articolele constituie un apel adresat deputaţilor E.R.E. de a lipi fisurile, înainte de a fi prea tîrziu.

După întrunirea Consiliului de coroană, convocat miercuri seara, pentru a se discuta modalitatea ieşirii din impasul politic actual, se aşteaptă ca, spre sfîrşitul săptămînii, regele Constantin să anunţe noua sa hotărîre. Această lungă perioadă de gîndire este considerată necesară pentru ca suveranul să încredinţeze de data aceasta mandatul de formare a guvernului acelei persoane care îl va putea asigura dinainte, aducînd nume şi cifre exacte, că va reuşi să obţină învestitura parlamentului.

Cui ? Pronosticurile sînt premature.

Atena, 31 august

ACŢIUNILE FORŢELOR PATRIOTICE SUD-VIETNAMEZE

Caracteristic pentru operaţiunile militare desfăşurate în ultima săptămînă este diversitatea acţiunilor întreprinse de trupele Frontului Naţional de Eliberare în cele mai diferite puncte ale teritoriului sud-vietnamez.

În noaptea de 26 august forţele patriotice au iniţiat din nou un atac cu mortiere asupra postului de la Duc Co din regiunea Platourilor Înalte, unde există o tabără a forţelor speciale guvernamentale. În acelaşi timp, alte formaţiuni ale partizanilor sud-vietnamezi au bombardat cu mortiere postul Phu Cat din provincia Binh Dinh, situat la 275 km nord-est de Saigon. În dimineaţa zilei următoare, atacurile partizanilor au vizat poziţiile postului înaintat de la Than Son Nhut, atacat pentru a doua oară în cursul acestei luni şi aflat la circa 20 de km de capitală. În urma unui bombardament cu mortiere, care a durat circa două ore, pierderile pricinuite în rîndurile apărătorilor postului au fost calificate drept „grele". Un purtător de cuvînt american a declarat că trupele de elită care au fost trimise de urgenţă în ajutorul postului n-au putut face joncţiunea cu trupele saigoneze aflate la Tan Son Nhut (încercuite între timp de forţele patriotice) iar legăturile cu postul au fost întrerupte. Un raport al trupelor americane publicat peste cîteva zile recunoştea că avanpostul guvernamental de la Than Son Nhut a fost ocupat temporar de unităţi ale Frontului Naţional de Eliberare. Potrivit unei surse sudvietnameze (confirmate şi de un purtător de cuvînt american) în această acţiune a fost angajată o formaţiune de circa 450 de partizani.

Nu departe de Than Son Nhut se află situată capitala districtului Binh Chanh care, la circa o oră după declanşarea atacului asupra postului de mai sus, a fost la rîndul ei ţinta mortierelor forţelor patriotice. Aceste două atacuri au fost iniţiate în urma apelului radiodifuzat al preşedintelui C.C. al Frontului Naţional de Eliberare, Nguyen Hoo Tho, care a chemat la intensificarea operaţiunilor în regiunea din jurul Saigonului, în scopul îngreunării legăturilor capitalei cu restul ţării.

Ca urmare, activitatea militară din următoarele zile s-a concentrat în principal în aşa-zisa zonă strategică „D" din regiunea Saigonului. Locuitorii capitalei au auzit în tot cursul nopţii din 27 spre 28 august zgomotele bombardamentelor şi tirul armelor de foc.

Ultimele zile au marcat şi un nou val de demonstraţii în principalele centre sud-vietnameze împotriva regimului de la Saigon.

În oraşul Hue manifestaţiile studenţeşti de săptămîna trecută, care cereau o soluţionare politică a conflictului şi înlăturarea generalului Nguyen Van Thieu din funcţia de preşedinte al Consiliului Naţional, au culminat duminică printr-o puternică demonstraţie antiguvernamentală la care au participat peste 4 000 de persoane.

Luni o manifestaţie asemănătoare la care a participat o mulţime de peste o mie de persoane, în majoritate studenţi, a avut loc sub lozincile înlăturării regimului militar de la Saigon şi destituirii lui Thieu.

N. P.

REFLECTOR

Troc militar

Pentru prima oară de la terminarea celui de-al doilea război mondial, Germania occidentală îşi va construi o bază militară în străinătate. Ştirea a fost făcută cunoscută de un purtător de cuvînt al Ministerului Apărării al R.F. Germane. El a anunţat că s-a ajuns la o înţelegere pentru amenajarea unei baze militare în Portugalia, la Beja. Preţul de cost a fost evaluat, pentru moment, la 50 milioane de dolari. După cum se afirmă, aranjamentul militar dintre Portugalia şi R.F. Germană a fost încheiat cu prilejul vizitei făcute la Lisabona de ministrul vest-german al apărării, Kai Uwe von Hassel, în luna iunie. Baza militară va fi folosită pentru pregătirea aviatorilor care vor zbura pe avioanele cu reacţie „F-104" construite în Germania occidentală după patente americane.

Baza militară de la Beja a fost pusă la dispoziţia Germaniei occidentale în schimbul ajutorului pe care aceasta l-a acordat şi continuă să-l acorde pentru finanţarea războiului colonialist desfăşurat de Portugalia în Africa. După cum anunţă unii observatori, după ce piloţii vest-germani vor începe antrenamentele în Portugalia, Germania occidentală va vinde acestei ţări aproximativ 60 avioane moderne de vînătoare cu reacţie, destinate operaţiilor represive din Africa.

Puştii şi puştile

Tînărul reporter al revistei vest-germane **Stern**, Ralf Döring (23 ani), a vizitat recent două unităţi de grăniceri, în regiunile Luneburg şi Winsen. S-a întors cu 516 fotografii. A publicat 24. Reporterul n-a fotografiat însă grăniceri ci... copii care se joacă de-a grănicerii. Copii între 12 şi 15 ani care-şi petrec o originală vacanţă „educativă" sub conducerea unor ofiţeri vest-germani. Ei învaţă să tragă cu puşca, să arunce grenade antitanc, poartă căşti, fac exerciţii militare...

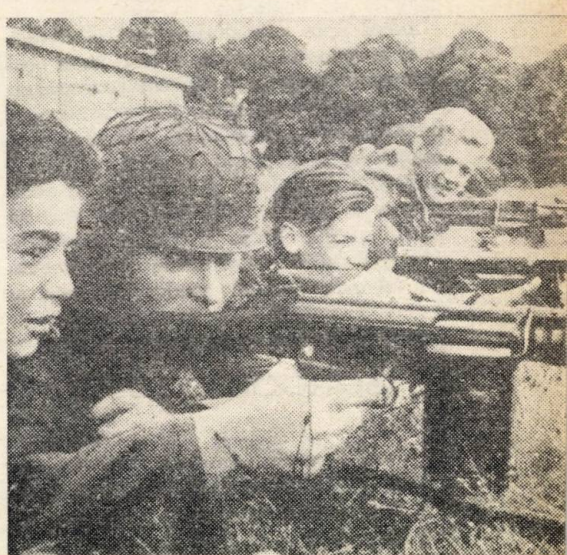

Una din fotografiile publicate de Stern

Generalul de brigadă Siegfried Noffke a intentat un proces lui Ralf Döring, acuzîndu-l că ar fi trucat fotografiile („Copiilor — recunoaşte el — li s-au dat arme, dar numai o singură dată, şi aceasta pentru a putea să aprecieze greutatea lor"). În două articole succesive Henri Nannen, redactorul şef al revistei **Stern**, demonstrează însă — aşa cum spune el — „penibilul adevăr". Cele 516 fotografii nu sînt trucate. Din iniţiativa ministrului de interne, Herman Höcherl, o instanţă judecătorească se va ocupa cu cercetarea cazului.

WASHINGTON

Discursuri și acțiuni

Gemini-5, o treaptă către MOL

Emoția și bucuria cu care este salutat pretutindeni fiecare nou pas al omului în Cosmos sînt explicabile. Ofensiva pentru cucerirea cerului deschide umanității perspective pe care abia dacă le bănuim și în același timp îi insuflă legitima mîndrie de a fi capabilă de performanțe uluitoare.

Cu cîțiva ani în urmă a fost semnat acordul cu caracter preventiv care interzice lansarea pe orbite spațiale a armelor nucleare. Satisfacția cu care a fost primit este explicabilă : nu mai avem, așadar, a ne teme că în văzduh sau deasupra lui, sinistre purtătoare ale morții atomice ar putea evolua nestingherit, așa cum evoluează astăzi sateliții meteorologici sau de telecomunicații. Dar acordul încheiat la Geneva în această privință nu este atotcuprinzător. Statele Unite au respins propunerea delegației sovietice care preconiza interzicerea oricărei activități militare în Cosmos. S-a știut tot timpul că limitarea acordului este folosită discret dar intens de S.U.A. pentru experimentarea unor sateliți spioni care fotografiază automat regiunile străbătute. În momentul de față, în Statele Unite cei mai mulți sateliți sînt lansați nu de Administrație pentru cercetarea spațiului cosmic (NASA), organism civil, ci de Pentagon.

Saltul spre oficializarea utilizării militare a spațiului cosmic a fost făcut însă abia miercurea trecută, în toiul euforiei generale produse în Statele Unite de succesul lui Gemini-5. Președintele Johnson a anunțat că s-au alocat aviației militare americane un miliard și jumătate de dolari pentru a proiecta și executa un nou vehicul spațial, MOL (inițialele cuvintelor Manned Orbiting Laboratory, care înseamnă laborator orbital condus de om), cu scopul de a aplica la „apărarea Americii" posibilitățile create prin prezența omului în Cosmos.

MOL va fi o versiune ameliorată a lui Gemini-5. Ideea care stă la baza proiectului este că ochiul omului este preferabil oricărui obiectiv fotografic atunci cînd este vorba de a face observații cu caracter militar. Dacă Cooper și Conrad ar fi avut misiunea de a spiona țările deasupra cărora au trecut, faptul că au zburat de 16 ori deasupra teritoriului R. D. Vietnam sau de 8 ori deasupra Cubei le-ar fi oferit un prilej unic, ținînd seama de excelentele condiții de vizibilitate despre care au vorbit ei înșiși. Derivat din capsula Gemini și urmînd a fi lansat de o rachetă Titan 3X (la rîndul ei o perfecționare a lui Titan II), MOL va fi un vehicul spațial cu două locuri care ar putea rămîne pe orbită mai mult de o lună. Prima lui lansare este prevăzută pentru 1968. Ar fi o etapă către alte proiecte, mai ambițioase, ale specialiștilor Pentagonului : MORL (Manned Orbital Research Laboratory) și LORL (Large Orbital Research Laboratory).

Ziarele americane vorbesc despre „caracterul dramatic și tulburător" al hotărîrii președintelui Johnson. Primele editoriale ale ziarelor *New York Times* și *New York Herald Tribune* au fost intitulate a doua zi „Arme în spațiu" și „Pentagonul în spațiu". Va fi, scrie *New York Herald Tribune*, „primul cap de pod militar în spațiu. MOL reprezintă evoluția de la stadiul experimental, cu caracter științific larg, al cercetării spațiale, la dezvoltarea practică a acestei cercetări în scopuri militare, strategice". „MOL va fi util nu numai pentru apărare ci și pentru a ataca", scrie *New York Times*. Se vorbește despre „misiunile ofensive care ar putea fi dirijate, de pe o asemenea platformă, împotriva anumitor puncte de pe pămînt".

MOL încă nu există. Este doar un proiect. Cîteva clipe după enunțarea lui, președintele Johnson declara : „Visul către care năzuim în spațiul cosmic este un vis de pace și de colaborare amicală cu toate națiunile pămîntului. Considerăm că cerul aparține tuturor popoarelor. Prin intermediul O.N.U. vom extinde asupra spațiului cosmic domnia legii. Ne-am angajat să nu plasăm pe orbită arme de exterminare în masă. Avem intenția de a respecta această făgăduială. În această pasionantă epocă a explorărilor spațiale continuăm de asemenea să oferim colaborarea noastră tuturor țărilor, inclusiv Uniunea Sovietică".

Două căi opuse, indicate într-o singură cuvîntare. Pentru prima, cea „dramatică și tulburătoare" — un miliard și jumătate de dolari. Pentru cea de-a doua — promisiuni.

„Mai bine însurat decît în Vietnam !"

Washingtonul este capitala occidentală unde se vorbește și se acționează cel mai mult în aceste zile de sfîrșit de vacanță. Spațiul cosmic nu este unicul domeniu care insuflă cuvîntări în contrazicere cu ceea ce se face. În vocabularul războiului antivietnamez a apărut un nou cuvînt : „dezescaladare". Un corespondent francez scria că dacă în spatele acestui cuvînt

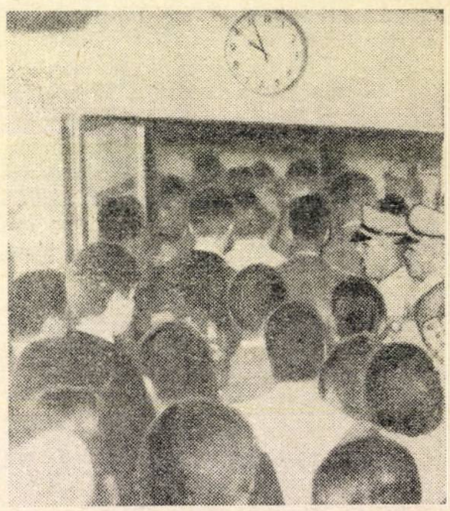

Coadă la Oficiul stării civile din Las Vegas

s-ar afla o realitate palpabilă, perspectiva ar fi mai mult decît promițătoare. Dar creatorul lui, ziarul *New York Times*, l-a bazat doar pe supoziții, zvonuri și unele „declarații". Chiar dacă nu suie, în aceste zile, noi trepte pe scara agresiunii, Statele Unite nu mani-

GORDON COOPER N-A VĂZUT TOT

Una din calitățile cele mai lăudabile ale cosmonautului american Gordon Cooper este agerimea ochilor săi. De la sute de kilometri înălțime, el a văzut o mulțime de amănunte din zona bazei de lansare de la Cape Kennedy, a recunoscut orașul Houston și bazele de urmărire a astronavei Gemini aflate în Australia. Dar noi credem că această calitate a lui Cooper nu a fost îndeajuns pusă în valoare de planificatorii zborului. Dacă planul orbitelor descrise de nava Gemini s-ar fi situat în regiunea oceanelor Pacific și Indian, — la nord și nu la sud de Ecuator, cosmonautul american ar fi putut vedea mult mai multe lucruri interesante. Ne putem imagina chiar următoarea discuție între Cooper și centrul de control al zborului :

Cooper : Sînt deasupra orașului Dallas ; arată destul de calm. Evoluez spre vest-nord-vest.

Centrul de control : Continuă să ne comunici tot ce observi.

Cooper : Văd Los Angeles-Hollywood. Mi se pare că se turnează un film cu incendierea Romei.

Centrul de control : Nu este Roma, este cartierul Watts, dar mai bine lasă asta și spune cum este Pacificul.

Cooper : Calm. O mulțime de vapoare cu turiști se îndreaptă spre Hawai.

Centrul de control : Nu sunt numai turiști, sînt și soldați care se îndreaptă spre Vietnamul de sud.

Cooper : Intru în zona Japoniei. Ce caută atîtea avioane de-ale noastre în Okinawa ?

Centrul de control : Se adăpostesc de taifun, Cooper.

Cooper : Dar nu văd nici un taifun.

Centrul de control : Asta ne spun și japonezii. Se pare că ei ar prefera taifunul.

Cooper : Judecînd după numărul de militari americani, cred că am ajuns deasupra Vietnamului de sud.

Centrul de control : Îi vezi bine pe soldați ?

Cooper : Da. În delta Mekongului de exemplu, văd vreo trei batalioane. Dar nu-i văd pe partizani.

Centrul de control : Din nefericire, nici soldații nu-i văd decît atunci cînd este prea tîrziu. Acum unde ai ajuns ?

Cooper : Nu știu exact, cerul a fost cam acoperit. Acum văd ceva ce seamănă a demonstrație antiamericană.

Centrul de control : Asta nu e un indiciu. Poate e Cambodgia, poate e Pakistanul, cine știe. Accelerează puțin, dacă te demoralizează.

Cooper : Am accelerat, sînt în zona Mediteranei. Spre nord recunosc Grecia. Se vede Acropole.

Centrul de control : Vreun guvern, se vede ?

Cooper : Nici urmă de așa ceva.

Centrul de control : Păcat. Poți să te culci, Cooper ; și așa vei fi în curînd deasupra Franței și generalul de Gaulle ar putea crede că te-am trimis să vezi uzina de la Pierrelatte. Pentru orice eventualitate, noi o să anunțăm că dormi profund.

M. M.

festă oficial intenţia de a da măcar cu un pas înapoi. Reafirmarea de către Dean Rusk a „dorinţei de a negocia" nu poate fi considerată un element nou atîta timp cît ea este proclamată în timp ce agresiunea continuă neîmblînzită împotriva poporului din ambele state vietnameze.

Ampla şi aparent gratuita dezbatere despre vechimea şi actualitatea sprijinului „bipartizan" pentru politica americană faţă de Vietnam are rostul precis de a crea impresia unui consens general. Cei care o animă nădăjduiesc să convingă poporul american că opinia liderilor celor două partide este şi opinia lui. Un episod aproape burlesc a adus o notă disonantă în corul „da"-urilor pentru „escaladare". Întrucît numărul celor recrutaţi pentru războiul din Vietnam urmează să crească într-una („dezescaladare" ?), preşedintele Johnson a anunţat că anulează statutul militar privilegiat acordat în septembrie 1963 de John Kennedy tinerilor căsătoriţi. Toţi bărbaţii în vîrstă de 19 pînă la 26 de ani, dacă nu au copii, vor fi asimilaţi celibatarilor şi deci vor fi mobilizabili. Decizia nu se aplică celor care s-au însurat înainte de intrarea în vigoare a acestui decret prezidenţial. Dar el fusese anunţat în prima jumătate a zilei de 26 august şi urma să capete putere de lege abia la miezul nopţii. A urmat un fenomen unic în istoria matrimonială a Americii : mulţi tineri care au găsit o fată dispusă să se mărite cu ei şi mai ales oficii de stare civilă puţin pretenţioase în materie de formalităţi, au manifestat dorinţa urgentă de a părăsi starea de celibat. La o cercetare rapidă a legilor statelor a reieşit că Nevada şi Arizona oferă condiţiile cele mai prielnice. Las Vegas era celebru pe vremuri ca oraş în care căsătoriile se desfac foarte uşor. Acum aflăm că acolo ele se şi pot încheia la fel de uşor. Palatul de justiţie şi curtea lui au fost de-a dreptul invadate de tineri dornici să capete cît mai repede, în orice caz înainte de miezul nopţii, statutul de oameni căsătoriţi. „Majoritatea tinerelor perechi şi mamele lor, scrie *New York Herald Tribune*, şi-au exprimat temerea ca băieţii să nu fie trimişi în Vietnam". O fată plîngea : „Nu vom ajunge să ne căsătorim la timp". Din San Francisco, din New York, veşti asemănătoare.

Este şi acesta un test al popularităţii războiului din Vietnam. Şi dacă i s-a făcut oarecare publicitate în Statele Unite, este pentru că nu e un lucru care poate fi văzut în toate zilele. Frecvenţa unui fenomen este indirect proporţională cu spaţiul care i se acordă în presă. Este ceea ce reaminteşte ziarul britanic *The Times* revistei americane *Time* care reproşa ziarelor din Anglia că nu acordă suficientă atenţie apelurilor lansate de Statele Unite pentru a obţine ajutorul aliaţilor în războiul din Vietnam. „În Statele Unite, scrie *The Times*, cu excepţia exploziilor uriaşe, ca cele de la Los Angeles, ziarele nu scriu nimic sau foarte puţin despre violenţele din oraşele americane. Explicaţia este una şi aceeaşi : au fost prea multe apeluri la ajutor aliat şi prea multe acte de teroare şi crime rasiste. Nici unele nici celelalte nu mai sînt noutăţi".

Felicia ANTIP

NEW YORK

Corespondenţă de la Dan COPĂCEANU

Lucrările Comitetului pentru menţinerea păcii

Dezbaterile Comitetului Special al Naţiunilor Unite pentru operaţiunile de menţinere a păcii, reluate la 15 august, se desfăşoară pe baza raportului secretarului general, U Thant, şi al preşedintelui Adunării Generale, Alex Quaison Sackey, care se ocupă de structura, organizarea, funcţionarea şi finanţarea viitoarelor operaţii de menţinere a păcii.

Raportul redă pe scurt principalele concepţii care s-au conturat în decursul lucrărilor Comitetului, exprimînd poziţiile şi interesele diferitelor state sau grupări de state, în legătură cu definirea noţiunii şi a cadrului juridic al operaţiilor menţionate. Astfel, s-au exprimat păreri în sensul că în sfera operaţiunilor de menţinere a păcii se încadrează numai acţiunile de ordin militar, care pot fi angajate exclusiv de către Consiliul de Securitate. Alt punct de vedere este că operaţiunile menţionate ar avea un cadru mult mai larg, incluzînd atît acţiuni cu caracter militar propriu-zis, cît şi alte măsuri cu caracter paramilitar sau nemilitar, cum ar fi supravegherea păcii la frontiere, observarea respectării liniilor de demarcaţie, concilierea poziţiilor divergente ale părţilor în litigiu etc. În această a doua interpretare a operaţiunilor de menţinere a păcii, Adunarea Generală ar fi competentă să le angajeze în limita în care situaţiile concrete date nu ar reclama acţiuni intrînd în competenţa exclusivă a Consiliului de Securitate pe baza capitolului VII al Cartei O.N.U. ca în cazurile de ameninţare sau violare a păcii sau de acte de agresiune.

S-a emis, de asemenea, opinia că, pentru stabilirea cadrului juridic al operaţiunilor de menţinere a păcii, nu ar trebui avută în vedere, în primul rînd, natura lor — anume, dacă sînt militare sau nemilitare — ci faptul că aceste operaţiuni sînt angajate cu sau fără acordul statului pe teritoriul căruia ar urma să aibă loc, spre deosebire de măsurile întreprinse de Consiliul de Securitate în aplicarea articolului VII al Cartei, care sînt angajate fără a fi nevoie de acordul părţilor în litigiu şi sînt îndreptate întotdeauna împotriva unuia sau mai multor state.

Cu toate că în Comitet nici una din interpretări nu a întrunit adeziunea tuturor membrilor, autorii raportului precizează de la început că operaţiunile de menţinere a păcii sînt operaţiuni cu caracter militar, paramilitar sau nemilitar, care urmează să fie înfăptuite de către Naţiunile Unite pentru menţinerea păcii şi securităţii internaţionale, cu excepţia acelora care sînt cuprinse în categoria acţiunilor de constrîngere la care se referă capitolul VII din Carta O.N.U. Se subliniază, ca o trăsătură importantă a acestor operaţiuni, faptul că ele pot fi întreprinse numai la invitaţia sau cel puţin cu consimţămîntul ţării pe al cărei teritoriu ar urma să aibă loc. Ele ar fi, prin urmare, în concepţia autorilor raportului, un mijloc de proteguire a unui stat, în special a unui stat mic, de către Naţiunile Unite şi nu o formă de intervenţie internaţională contrară voinţei şi intereselor lui. Condiţia de a exista o invitaţie sau cel puţin consimţămîntul ţării pe al cărei teritoriu ar urma să se desfăşoare operaţia de menţinere a păcii apare, la o primă analiză, ca o expresie a preocupării de a ţine seama de principiul suveranităţii şi independenţei naţionale a statelor membre ale O.N.U.

Referindu-se la cadrul mai larg al naturii activităţilor Naţiunilor Unite, reprezentantul român în Comitetul special al Naţiunilor Unite pentru operaţiunile de menţinere a păcii a arătat că, după părerea guvernului român, Organizaţia Naţiunilor Unite nu poate să devină puternică decît dacă îşi aşează toate activităţile sale pe terenul solid al principiilor Cartei şi dacă îşi îndeplineşte rolul de centru care să armonizeze acţiunile naţiunilor în urmărirea scopului comun de asigurare a păcii, securităţii şi colaborării. Aceste relaţii, ca şi raporturile dintre Organizaţia Naţiunilor Unite şi statele membre, trebuie să fie bazate pe respectul suveranităţii statelor, al independenţei lor, al egalităţii lor în drepturi, pe neamestecul în treburile lor interne, pe drepturile tuturor popoarelor de a-şi decide singure soarta.

În eventualitatea în care s-ar considera că Naţiunile Unite ar putea întreprinde în

→

Uzinele de cauciuc sintetic de la Louisville (Kentucky — S.U.A.) după exploziile în care au fost omorîte peste zece persoane

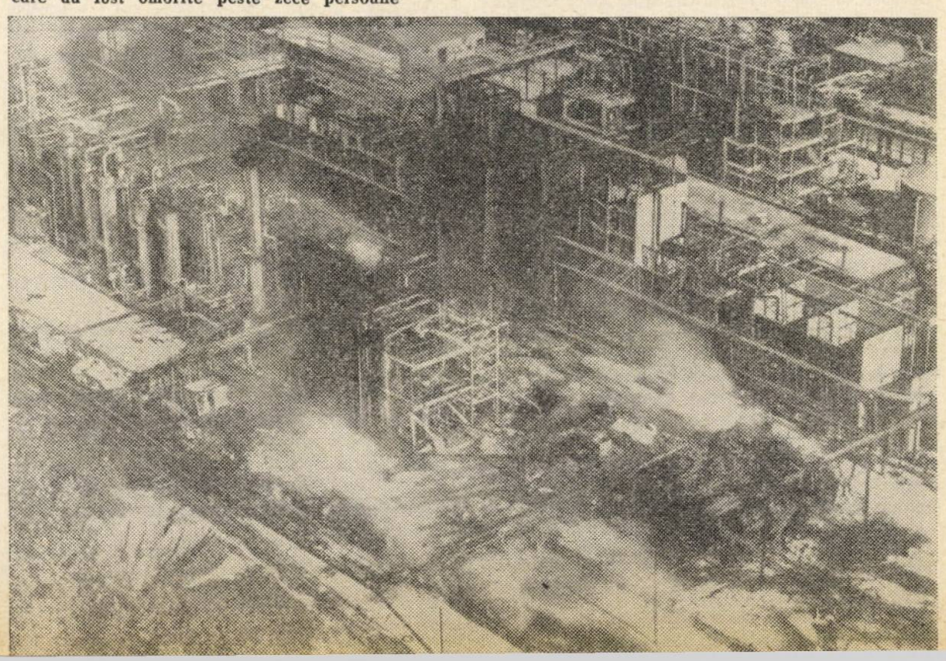

viitor o operațiune de menținere a păcii pe teritoriul unei țări, condiția ca însăși această țară să fi cerut întreprinderea operațiunii, sau ca ea să-și fi dat cel puțin consimțămîntul în mod liber, este deosebit de importantă, deoarece ea presupune *respectarea suveranității și independenței naționale a fiecărui membru al colectivității internaționale, conjugată cu preocuparea pentru menținerea păcii și securității internaționale.* Urmează însă să se discute dacă toate aceste operațiuni ar urma să fie întreprinse la ordinul sau la recomandarea Consiliului de Securitate, în care voința celor cinci membri permanenți are un rol hotărîtor, la recomandarea Adunării Generale întrunind 114 state membre ale Națiunilor Unite, sau se va conveni asupra unei proceduri speciale, în care să fie satisfăcute, în parte, atît exigența care au dus la configurarea atribuțiilor Consiliului de Securitate și a poziției speciale de care se bucură cei cinci membri permanenți în cadrul Organizației, cît și cerințele formulate de statele mici și mijlocii vizînd creșterea rolului Adunării Generale în realizarea sarcinilor ce revin Organizației Națiunilor Unite în menținerea păcii și securității internaționale.

Autorii raportului opinează că, în cazul în care Consiliul de Securitate este dintr-un motiv sau altul în neputință de a adopta decizii în exercițiul responsabilității lui principale pentru menținerea păcii și securității internaționale, nimic nu împiedică Adunarea Generală să ia problema imediat în studiu și să facă recomandările pe care le va considera necesare în conformitate cu responsabilitățile ei și cu prevederile pertinente ale Cartei. În conformitate cu art. 11, par. 2 din Cartă, Adunarea Generală poate opta pentru trimiterea problemei înapoi Consiliului de Securitate, împreună cu recomandările pe care le va considera necesare. Dacă Adunarea Generală hotărăște printr-o majoritate de două treimi să facă astfel de recomandări, este de așteptat, se arăta în raportul lui U Thant și Alex Quaison Sackey, ca greutatea lor, sprijinită pe o majoritate substanțială a membrilor Națiunilor Unite, să aibă un efect deosebit de semnificativ asupra acțiunii subsecvente a Consiliului de Securitate. Este, de asemenea, de așteptat, pe de altă parte, ca Adunarea Generală să acorde cea mai serioasă atenție punctelor de vedere exprimate și pozițiilor adoptate de Consiliul de Securitate, atunci cînd Consiliul a fost inițial sesizat asupra problemei respective.

În măsura în care soluția preconizată nu înseamnă o opunere a Adunării Generale Consiliului de Securitate și nici o transferare a unor atribuții din competența unui organ în competența celuilalt, ci numai o completare reciprocă și utilă a activității lor, compatibilă cu prevederile fundamentale și spiritul Cartei, o influențare morală a Consiliului de Securitate de către o majoritate de cel puțin două treimi din Adunarea Generală, ea merită să fie reținută. Soluția pare a nu fi de *lege ferenda*, adică așa cum ar trebui să fie dispozițiile Cartei O.N.U. în viitor, în urma unei modificări a ei, ci de *lege lata*, adică așa cum ar putea fi interpretate actualele dispoziții ale Cartei O.N.U.

Fără îndoială, Carta O.N.U. fiind un acord internațional, trebuie să primească aceeași interpretare din partea tuturor părților la acest acord. Așa cum s-a arătat în cadrul dezbaterilor din Comitetul special al Națiunilor Unite pentru operațiunile de menținere a păcii, nici o dispoziție din Cartă nu stabilește procedurile privind interpretarea ei. Carta nu prevede nici organele competente însărcinate să tranșeze, în ultimă instanță, probleme de interpretare. În consecință, în caz de divergențe fundamentale asupra interpretării articolelor determinate ale Cartei, numai un acord unanim ar putea da soluția definitivă.

Referindu-se la stabilirea unui mecanism al Națiunilor Unite pentru pacea și securitatea internațională, reprezentantul român în Comitet a arătat că delegația română înțelege să dea întregul său sprijin oricărei soluții care, fiind rezultatul armonizării punctelor de vedere ale statelor membre în Comitet și primind adeziunea unanimă, va respecta principiile fundamentale ale Cartei. Este o poziție care dă expresie principiului egalității suverane a statelor înscris în Cartă și care militează pentru un rol activ din partea tuturor statelor în soluționarea problemelor Organizației.

Nu se poate presupune, desigur, că întregul complex al operațiunilor de menținere a păcii va putea fi precizat dintr-o dată în limite acceptabile pentru toate părțile, fără noi eforturi din partea tuturor membrilor Comitetului. Faptul, însă, că în dezbaterile din Comitet au fost avansate sugestii și propuneri, care, fără a se abate de la spiritul prevederilor Cartei, urmăresc creșterea rolului tuturor statelor membre ale O.N.U., independent de forța lor economică, politică și militară, în abordarea și soluționarea problemelor vitale — pacea și securitatea internațională — merită, indiscutabil, aprecierea cuvenită. Aceste sugestii și propuneri nu reprezintă decît forme concrete ale cerințelor de adaptare continuă a Organizației la realitățile și exigențele lumii contemporane.

New York, 1 septembrie

VENEȚIA

Corespondență de la Angelo CHIARI

Un test al artei cinematografice

Al 26-lea Festival internațional de artă cinematografică se află la ultimele replici, și, după cum se știe, în general finalurile acestui gen de manifestări sînt scînteietoare. După „Vaghe stelle dell'Orsa" de Visconti, după „Trois chambres à Manhattan" de Carné, și „Am 20 de ani" de Kusev s-ar putea ca pretențiile să crească. Aceasta, ca să nu mai vorbim despre „Giulietta degli Spiriti" de Federico Fellini, care, după atîtea peripeții și după neliniștea organizatorilor Festivalului de la Veneția, pare să asigure un spectacol deosebit în afara concursului. Deocamdată nu se întrevăd candidați-surpriză la primul loc. Participanții continuă să prevadă că „Leul de Aur" va fi atribuit filmului lui Visconti.

Celor care se întrebau ce însemnătate are Festivalul, Luigi Chiarini, președintele comitetului de organizare, le-a răspuns, chiar de la început, că obiectivul pe care și-l propune acest Festival este „să prezinte opere care pot fi semnalate drept expresie a situației actuale a cinematografiei ca fenomen artistic și cultural". Precizîndu-și ideile, în legătură cu critica severă care a selecționat și a admis filmele în concurs, Chiarini a adăugat „Bineînțeles, nu s-a spus că aceste filme trebuie să fie capodopere : ele pot fi și o expresie a descompunerii și crizei, așa cum sînt în prezent diferite lucrări în alte domenii ale artei. Dar însăși expresia acestei crize înseamnă că filmele respective se definesc pe alt plan decît producțiile care vînd idei curente, în scopuri pur și simplu comerciale, urmărind numai succesul de casă".

Față de multiplicarea manifestărilor cu caracter monden, turistic-balnear și comercial în domeniul cinematografiei, Veneția și-a impus să devină un festival exclusiv de artă. Mergînd pe această cale, Chiarini a propus chiar abolirea premiilor pentru că — sînt cuvintele sale — „într-un Festival cu caracter artistic concursul este un anacronism". Dreyer și Fellini, care nu concurează pentru „Leul de Aur", prezintă același interes pentru cei care au venit la Veneția ca și Visconti, Kurosawa, Godard și alții care participă la concurs.

Pornind de la aceste idei, Festivalul a provocat reacții variate în Italia și în alte țări. Diferența între cinematograful-artă și cinematograful-afacere cu tot ceea ce acesta generează — ceremonia „divelor" și publicitatea — a imprimat manifestării de la Veneția un climat de austeritate. Fotografii sînt aproape șomeri la Lido di Venezia, „stelușele" și autografele și-au pierdut actualitatea, iar marile lumini ale Olimpului cinematografic lipsesc de data aceasta de la Festival. Producătorii, proprietarii de săli de cinema și secțiile de publicitate, obișnuiți să măsoare frumusețea după încasări și calitatea după cantitate, nu sprijină concepțiile riguroase despre artă.

Luis Bunuel, Marcel Carné, Karl Teodor Dreyer, Federico Fellini, Jean Luc Godard, Akira Kurosawa, Luchino Visconti, Satyajit Ray și tineri ca Forman, Penn, Kusev, Todorovski, Allio și Olmi sînt nume pe care nu le găsești întotdeauna împreună la un festival. Filmele lor reprezintă, în mare măsură, cinematograful de idei contemporan. Grupul italian, cu cele două capete de afiș — Fellini și Visconti — a prezentat la Veneția filme așteptate cu interes deosebit. În întreaga lume a făcut vîlvă „Giulietta degli Spiriti" dar nimeni nu știe despre ce este vorba. După cum a arătat recent — vorbind cu jumătăți de cuvinte — este vorba despre povestea unei căsătorii dificile. Din aceasta a ieșit o poveste cinematografică în binecunoscutul stil al lui Fellini. Filmul lui Visconti, „Vaghe stelle dell'Orsa", are în centrul său drama unor caractere, într-o familie de nobili dintr-o mică localitate provincială. Construită în jurul morții tatălui, om de știință ilustru evreu, într-un lagăr de exterminare nazist, este de fapt o tragedie individuală care face parte din marea dramă a societății. Al treilea film italian, prezentat de Olmi, aduce pe ecran viața și activitatea papei Ioan XXIII.

Francezii, cu „Le démon de onze heures" al lui Godard, au adus la Veneția o poveste de dragoste și de contrabandă cu arme, care folosește toate ingredientele unui film polițist ; dar Godard este de data aceasta inferior faimei sale. În „Trois chambres à Manhattan", Carné a realizat un film după Simenon — da un Simenon care se îndepărtează de filonul polițist, pentru o incursiune în do-

niul vast al psihologiei. Allio, tînăr regizor francez de talent, cu „La vieille dame indigne", inspirat dintr-o scurtă povestire a lui Bertolt Brecht, reabilitează bătrînețea unei femei pe care lumea măruntă de provincie o consideră nedemnă

Americanii, dîndu-și seama anul trecut că Festivalul de la Veneția se conduce nu după criterii comerciale, ci după acelea ale exigenței artistice, nu au trimis filme care să-i reprezinte oficial. Cele două filme invitate — „Film" de Alan Schneider (20 minute de interpretare tragică și mută a lui Buster Keaton în rolul unui bătrîn care, la sfîrșitul vieții, învins de mizantropie, se baricadează în casă și orbește) și „Mickey One" de tînărul Penn (povestea unui om persecutat, realizată în maniera lui Fellini) — au avut succes la Festival.

Luis Bunel cu „Simon du désert", invitat oficial ca reprezentant al Mexicului, a adus pe ecran o anchetă în legătură cu contradicția dintre viața contemplativă și viața reală ; figura ascetului chinuit de diavol sfărîmă tradiționalul prestigiu mistic al ascetismului. În „Barbarossa", Kurosawa nu mai prezintă samurai, ci povestea unui medic japonez din secolul al XVIII-lea. În „Good times, wonderful times", de Lionel Rogosin (Anglia), problema păcii, tratată ca temă a fericirii care trebuie apărată de ororile războiului, capătă semnificația unui apel la răspunderea ce revine astăzi întregii omeniri. În cadrul Festivalului s-a prezentat și „Lașul", al indianului Ray, o dramă despre curaj și lașitate în relațiile de dragoste ; dar filmul nu se ridică la înălțimea unora din operele sale anterioare. Învingătorii de la Cannes și de la Moscova („The Knack" de Richard Lester, „20 de ore" de Zoltan Fabri, „Război și pace" de Serghei Bondarciuk) au fost prezenți în afara concursului. În ce privește ultimul film al lui Dreyer, „Gertrud", acesta a fost de asemenea vizionat în afara concursului, în aplauzele publicului și ale criticilor.

Cehoslovacia a trimis la festival „Iubirile unei blonde" de Milos Forman. În ce privește cinematografia sovietică, ea este reprezentată cu „Fidelitate" și „Am 20 de ani", semnate de Todorovski și Kusev. În afara concursului, a fost prezentat „Saltul", al polonezului Konwicki. Lucrările tinerilor regizori ai cinematografiei din țările socialiste au fost primite cu viu interes, filmul ceh fiind apreciat în mod deosebit.

Panorama nu ar fi completă dacă nu am adăuga retrospectiva asupra cinematografului german de la Weimar, care a constituit un pas de mare interes sociologic și istoric. Au fost prezentați Lubitsch, Murnau, Jutzi, Dreyer și alți exponenți ai acestei mișcări de avangardă.

Și-a atins oare cea de-a 26-a ediție a Festivalului de la Veneția — ca să repet cuvintele lui Chiarini — scopul de a prezenta opere care pot fi semnalate ca expresie a situației actuale a cinematografiei ca fenomen artistic și cultural ? Deocamdată este imposibil să stabilim un bilanț. Dar s-ar putea face încă de pe acum o observație : nu este de ajuns să pui alături cele mai cunoscute nume ale cinematografiei contemporane pentru a avea un festival care să exprime pulsul vieții actuale. Ne mai ademenește căutarea unor nume, dar nu este destul. Astăzi în cinematografie concurează forțe noi, mai puternice : ne îndoim că Veneția a prezentat filme la nivelul celor pe care le vom avea sau le-am putea avea mîine. Am văzut deja la Pesaro, în iunie, mai multe filme ale unor tineri regizori capabili să meargă pînă în miezul problemelor contemporane cu mijloace expresive, noi. La Veneția nu au existat opere de angajare ; problematica mereu readusă pe ecran ca o obsesie este aceea a omului singur aflat într-o lume care pare să-i fie din ce în ce mai străină. Criza apasă asupra omului incapabil de a se regăsi, de a se considera pe el însuși ca măsură a civilizației pe care o creează. În felul acesta festivalul nu exprimă luminile și umbrele situației actuale a cinematografiei.

Veneția, Lido, 1 septembrie

LEOPOLDVILLE

Kasavubu contra Chombe

Alegerile parlamentare din Congo nu s-au putut încheia nici după expirarea termenului neobișnuit de lung fixat pentru desfășurarea lor (șase săptămîni) și astăzi, la peste cinci luni de la începutul operațiilor de votare nu sînt cunoscute încă rezultatele finale ale scrutinului. Configurația parlamentului (care urma să se întrunească inițial la 31 iunie) este incertă deoarece în trei provincii ale țării — Kivu central, Kwilu și Cuvette central (care vor trimite 32 de deputați în noua Adunare Națională compusă din 160 de membri) — alegerile au fost anulate din cauza „neregularităților comise în timpul desfășurării lor". Amînată în cîteva rînduri de către Chombe, care invocase „dificultăți materiale", prelungită apoi de către Kasavubu, operațiunea votării în cele trei provincii s-a încheiat, în sfîrșit, duminică 22 august. Peste două zile, cînd nici nu se publicaseră rezultatele acestui vot, Curtea supremă din Leopoldville s-a grăbit să anuleze și alegerile desfășurate în provincia Maniema și în teritoriul Fizy din partea de est a țării. Organizarea, desfășurarea și publicarea rezultatelor operațiunilor electorale care se vor repeta în aceste două regiuni va mai dura cel puțin o lună. Dar nu este exclus ca și alegerile încheiate recent în cele trei provincii de mai sus să fie anulate pentru a doua oară. În acest fel parlamentul nu se va putea întruni mai devreme de sfîrșitul anului, adică exact în perioada în care sînt proiectate și alegerile prezidențiale.

Cui folosește „bisarea" diferitelor numere ale farsei electorale care se desfășoară în prezent în Congo ? În mod paradoxal, ambilor protagoniști angajați în lupta pentru putere. Chombe a luat notă de intențiile președintelui Kasavubu de a proceda, imediat după anunțarea rezultatelor electorale, la formarea unei echipe ministeriale lărgite, zisă „Uniunea națională" în fruntea căreia n-ar urma să se afle neapărat actualul premier. Îndepărtarea datei cînd, după anunțarea rezultatelor definitive ale alegerilor, o confruntare directă Kasavubu-Chombe ar deveni inevitabilă, îi acordă acestuia din urmă un nou răgaz pentru consolidarea pozițiilor în cursa pentru președinție. Printre alte acțiuni menite să-i întărească prestigiul, Chombe s-a folosit recent de un vechi atu al său, efectuînd un turneu în cîteva țări occidentale, de unde s-a întors cu noi promisiuni de ajutor. La Bonn el a obținut un împrumut pe termen lung în valoare de 10 milioane de mărci, iar la Bruxelles a căpătat asigurări pentru un credit de un miliard de franci belgieni, sume deosebit de necesare în prezent cînd deficitul bugetar al Congoului, numai în primele șapte luni ale acestui an, a fost de 11 miliarde de franci congolezi.

Se pare că nici Kasavubu nu mai dorește acum o întrunire imediată a parlamentului în sesiune. Rezultatele alegerilor din aprilie, așa cum au fost ele regizate de ministrul de interne din acea perioadă, Munongo, au acreditat ideea victoriei formației politice înjghebate ad-hoc de Chombe (Conaco). Kasavubu n-a considerat însă pierdută bătălia pe plan electoral. Rezultatele preliminare ale recentelor alegeri din cele trei provincii au confirmat cu promptitudine faptul că în fruntea departamentului-cheie al internelor a ajuns acum un sprijinitor al președintelui — fostul șef al siguranței, Nendaka. (În Kwilu, de pildă, partidul lui Chombe a pierdut pînă acum cel puțin 3 locuri în parlament, primele șapte locuri pentru care rezultatele sînt cunoscute revenind altor grupări politice. La alegerile din aprilie, Conaco obținuse în această pro-

→

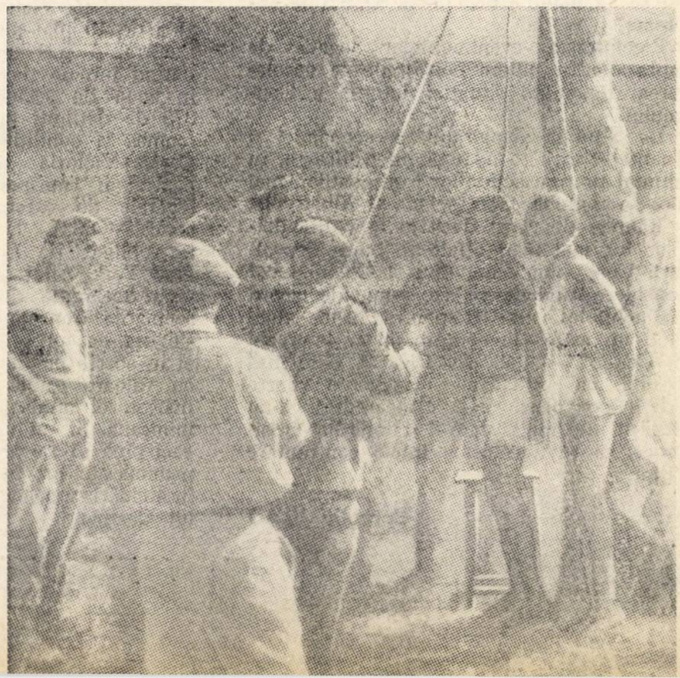

Prilej „de amuzament" pentru mercenarii străini din Congo (Leopoldville) : doi băștinași sînt spînzurați

vincie zece din cele 14 mandate puse în joc.)

Pe arena electorală se dispută însă numai unul din aspectele competiției pentru supremație angajată între Kalina (sediul guvernului) și Mont Stanley (reședința șefului statului). Cei doi protagoniști se străduiesc să-și asigure poziția nr. 1 în conducerea statului și prin intermediul constituției. Dacă parlamentul s-ar fi întrunit în cursul lunii iunie, Chombe intenționa să ceară modificarea prevederilor constituționale în sensul micșorării la limită a puterilor prezidențiale, măsură menită să-l priveze practic pe președinte de orice împuterniciri. (În prezent, șeful statului congolez deține cea mai mare parte a atribuțiilor executive.) Surse informate susțin că în cursul recentei vizite a lui Chombe în capitala belgiană, guvernul din Bruxelles s-a declarat dispus să accepte o soluție de compromis, conform căreia constituția, modificată, să-i atribuie premierului puteri mai mari decît președintelui. Aceasta, afirmă aceleași surse, deoarece primul ministru și ministrul de externe belgian au anunțat că „Belgia dorește ca în fruntea Congoului să rămînă persoanele actuale".

Între timp Kasavubu a început să se pregătească pentru o eventuală confruntare cu Chombe în cadrul alegerilor prezidențiale de la sfîrșitul anului. Revista tunisiană *Jeune Afrique* dădea un indiciu semnificativ în acest sens. Kasavubu, care în timp de cinci ani fusese însoțit în toate deplasările sale de un ministru însărcinat cu pronunțarea de cuvîntări în numele președintelui, desfășoară în ultima vreme o activitate publică neobișnuit de febrilă pentru el, acordînd interviuri și ținînd discursuri pe tema rolului de prim ordin care-i revine, potrivit constituției, în viața politică a țării. Totodată, el se străduiește să-și întărească pozițiile, recurgînd din nou la sprijinul influentului grup de politicieni cunoscut sub numele de „Binza Boys". Aceasta este și principala semnificație atribuită numirii lui Nendaka, unul din promotorii grupului, în funcția de ministru de interne. Observatori din Leopoldville consideră însă că Nendaka țintește mai sus. „Congresul provinciilor orientale congoleze" care s-a deschis zilele trecute în localitatea Bukavu, la inițiativa și sub președinția sa, ar avea drept scop înjghebarea unei noi formații angajată în lupta pentru putere. Nendaka — consideră observatorii — „îl va sprijini pe acela care îi va asigura un vot convenabil, dar în cazul în care s-ar simți destul de puternic nu se va da în lături de la aspirațiile supreme".

Precipitarea evenimentelor legate de lupta pentru putere contribuie la accelerarea degradării situației interne a Congoului.

La situația deplorabilă a economiei și finanțelor țării se adaugă intensificarea, în ultimul timp, a acțiunilor insurgenților, mai ales în regiunile Stanleyville și Albertville.

Rămîne de văzut dacă în fața dificultăților tot mai mari aflate în calea dezvoltării Congoului, Kasavubu și Chombe vor considera nimerit să se pună de acord („Bineînțeles, n-ar fi pentru prima dată cînd un astfel de compromis ar interveni în Congo" — nota *Le Figaro*). Este însă posibil ca actualele divergențe dintre liderii congolezi, care deocamdată n-au depășit cu mult stadiul tatonărilor reciproce, să se transforme într-o confruntare fățișă.

Corneliu VLAD

DEMISIA LUI IMBERT BARERRA

Agențiile de presă apreciază demisia de luni seara a „guvernului de reconstrucție" condus de Antonio Imbert Barerra drept o surpriză. Actul respectiv poate fi calificat astfel numai datorită momentului în care se produce; căci evenimentele din ultimele săptămîni îl prevesteau.

Înfruntarea dintre diferitele forțe politice dominicane părea să fie de durată. Formarea guvernului provizoriu întîrzia. Imbert a găsit de fiecare dată cîte un pretext pentru a tergiversa. În ultimele zile, liniștea care crea motive de speranță a fost tulburată din nou de focurile de armă trase asupra zonei constituționaliștilor. Luni, comandamentul lui Caamano a anunțat moartea a cinci persoane și rănirea mai multora. În aceeași seară, Barerra și-a dat demisia, dar a ținut să sublinieze că ceilalți patru membri ai guvernului său continuă să-și păstreze funcțiile de miniștri interimari pînă la formarea noului guvern și că „Actul de reconciliere" propus de O.S.A. nu va fi semnat. Aceasta înseamnă că Julio Postigo, Alejandro Zeller, Carlos Grisolia și colonelul Bartolomé Benoit se vor strădui să mențină scheletul juntei abandonate de Barerra. Refuzul de a semna „Actul de reconciliere" reprezintă o ultimă încercare de a întîrzia formarea guvernului provizoriu.

Dar, indiferent de evoluția noii situații, „plecarea" lui Barerra nu poate să nu aibă urmări. În primul rînd pentru că demisia sa nu e un act personal ci, după cum s-a afirmat, se datorește conflictelor dintre el și O.S.A. și celor care îl opun oficialităților nord-americane. Barerra nu putea găsi în nici un caz un moment mai nimerit pentru a demisiona decît acesta cînd O.S.A. l-a acuzat de a fi cel care a provocat noile incidente. El a susținut că, dimpotrivă, focurile au fost trase de trupele S.U.A., integrate forțelor interamericane.

Demisia lui Barerra, după cum a declarat Caamano, apropie mai mult posibilitatea creării unui guvern provizoriu condus de Garcia Godoy.

De altfel, în cursul zilei de marți, colonelul Caamano, membrii Comisiei ad-hoc a O.S.A. și candidatul la președinție, dr. Garcia Godoy, au semnat „Actul de reconciliere". Prima consecință a acestei acțiuni ar putea fi, potrivit agenției France Presse, instalarea în cursul zilei de vineri a guvernului provizoriu Godoy.

SANTO DOMINGO

Mărturii edificatoare

Declarații de tot felul, privind evenimentele dominicane, trec dintr-o parte în alta, sînt comentate de ziariști sau traversează oceanul, spre Washington, rămînînd în acest caz, în marea lor majoritate, necunoscute. Un film al evenimentelor de aici se va cunoaște tîrziu și niciodată în întregimea sa. Multe din amănunte vor lipsi.

Totuși, unele din ele, inedite presei internaționale, au fost încredințate de unul din conducătorii răscoalei, Pedro Manuel Casals Victoria, unei ziariste spaniole, în trecere prin New York. Ea a publicat aceste mărturii în ziarul uruguyan *Epoca* din 22 august.

Militant antitrujilist (a trebuit să stea o lună de zile în spital pentru a se vindeca de torturile din închisoare), apoi ministru al finanțelor sub Reid Cabral, funcție din care a demisionat „pentru că eram obligat să fac tot felul de manevre financiare în beneficiul politicienilor trujiliști", Casals Victoria a fost liber pînă în ziua de 16 mai a.c., cînd, din ordinul lui Barerra, a fost arestat și ținut pînă de curînd într-un pavilion „de 80 mp. situat în zona de securitate împreună cu alți 375 de deținuți politici". Spațiul restrîns, foamea și condițiile morale îi evocau lui Casals Victoria „trenurile morții în care naziștii îi transportau pe prizonieri spre lagărele de exterminare". Nu de mult, comisia O.S.A., la presiunile lui Barerra, l-a obligat pe Casals să se exileze la New York. Aflat aici, el a refuzat să facă vreo declarație deosebită. Ciorna cu însemnările transmise ziaristei spaniole este singura excepție. Amănuntele relevate de el în aceste pagini constituie un document cu valoare dublă: ele aparțin nu unui martor, ci unui participant la drama dominicană. Și nu unui participant de rînd, căci pînă să fie arestat Casals a trecut de nenumărate ori în zona de securitate cu însărcinări speciale din partea guvernului lui Caamano.

Cu o zi înainte de răsturnarea lui Reid Cabral, Casals asista, împreună cu atașatul cultural al S.U.A. și episcopul din Santiago de los Caballeros, la un concert de jazz oferit de orchestra universității din Michigan.

În timpul concertului, un tînăr ofițer l-a chemat pe Casals deoparte și i-a spus că lovitura împotriva lui Reid Cabral se va produce a doua zi. În ziua respectivă, organizatorii acestui act au pus stăpînire pe o stație de radio. Reid Cabral le-a dat un ultimatum, pentru retragere, de cinci ore. După primele patru ore Casals Victoria, care se afla la Santiago, a primit ordin să organizeze rezistența în acest oraș. În același timp, partizanii reveniră la un regim constituționalist, a căror luptă armată a fost condusă de colonelul Caamano, au pătruns în capitală și au cucerit palatul guvernamental „fără să tragă un singur glonț". Primul mort a fost un colonel trujilist. Imediat după aceasta, doi generali, Peguero și Imbert Barerra, s-au oferit, de trei ori, să participe la acțiunile constituționaliștilor. „Datorită euforiei și poate pentru că nu se temeau că vor avea loc represalii, aceștia i-au refuzat pe cei doi generali și i-au lăsat în libertate". A urmat propunerea lui Wessin y Wessin de a forma împreună o juntă de guvernămînt, respinsă și ea. De la San Isidro, Wessin a ordonat bombardamentul care a distrus palatul guvernamental și mai multe clădiri din zona constituționaliștilor. Comandamentul lui Caamano i-a cerut lui Casals să atace baza de la San Isidro cu ajutorul garnizoanei din Santiago. „În ultimul moment efectivul acestei garnizoane a trădat, trecînd de partea vechilor militari. 40 de mitraliere și 2 tancuri, promise cîteva ore mai înainte n-au mai sosit". După primul bombardament ordonat de Wessin, Caamano s-a prezentat la ambasadorul S.U.A. din Santo Domingo, Tapley Bennet, cerîndu-i să intervină pentru a evita distrugerea orașului și uciderea populației civile. „Dacă nu vă simțeați în stare să rezolvați această situație — i-a spus Tapley Bennet — nu trebuie s-o creați. Retrageți-vă imediat fără condiții". La puțin timp, din ordinul lui Bennet tancurile lui Wessin au atacat podul de pe rîul Ozama. Au fost în total 11 atacuri. După primul, și îndată ce Caamano a respins

ultimatumul lui Bennet, constituționaliștii au cerut populației prin radio și televiziune să apere orașul prin toate mijloacele. „După cel de al 11-lea atac, moralul populației a scăzut foarte mult. La gestul curajos al unui tînăr care a reușit să distrugă unul din tancuri, entuziasmul a reînviat și lupta a început să se echilibreze".

De la Santiago de los Caballeros, consulul nord-american a cerut tuturor garnizoanelor din regiune să-l sprijine pe Wessin. Casals, care se afla aici, s-a refugiat în casa lui Garcia Godoy, în prezent președinte probabil al guvernului provizoriu în curs de formare. A doua zi comandamentul lui Caamano i-a cerut prin radio să revină la Santo Domingo. Trupele de marină ale S.U.A., sosite deja, i-au întîrziat ajungerea cu 24 de ore. La Santo Domingo, lui Casals i s-a încredințat conducerea relațiilor internaționale din partea constituționaliștilor. Comisia O.S.A., formată și ea între timp, a făcut demersuri pentru un armistițiu „cu scopul vădit de a favoriza recuperarea lui Wessin de la baza din San Isidro, practic izolat în acel moment și susținut cu nehotărîre de trupe demoralizate". Simultan, trupele nord-americane au înaintat pe podul Duarte și i-au fracționat pe constituționaliști. „Pentru a legaliza invazia, O.S.A. a creat zona de securitate (...) dar constituționaliștii n-au întîrziat în a atrage atenția că respectiva zonă oferă securitate numai forțelor imbertiste infiltrate, sub sprijinul marinei S.U.A. în acest teritoriu". Din Porto Rico, Juan Bosch le-a sugerat constituționaliștilor să-l aleagă pe Caamano ca președinte, funcție pe care acesta n-a acceptat-o. „Ore în șir comandamentul a insistat arătîndu-i necesitatea acestei desemnări (...) iar la sfîrșit a fost de acord, cu condiția ca în clipa cînd pacea se va restabili să fie ales altcineva". În această calitate, Caamano l-a primit de cîteva ori pe Nunțiul Apostolic Clarizio, care i-a cerut să semneze Actul de la Santo Domingo document, menit, în înțelegerea diplomatului papal, să pună capăt crizei. „Caamano a refuzat pentru că nu știa cine va semna respectivul act din partea sectorului imbertist și nu voia ca semnătura sa să apară alături de cea a unui asasin al poporului dominican". Nevoind să semneze ca președinte, Clarizio i-a cerut să o facă în calitatea sa de colonel al forțelor armate. În fața celui de al doilea refuz, Clarizio a rîs. „Indignat, Caamano i-a atras atenția că e destul sînge și sînt destule lacrimi care curg în Republica Dominicană și asta nu trebuie să stîrnească rîsul".

Schița orașului Santo Domingo cuprinzînd punctele și sectoarele mai importante : zona de securitate, direcția spre baza lui Wessin, de la San Isidro, aeroportul și rîul Ozama, unde s-au produs cele mai multe incidente armate. (După Vision — Mexico)

În funcția încredințată, Casals Victoria l-a sfătuit pe Caamano să nu negocieze cu delegații O.S.A. decît pe bază de documente oficiale. Casals și Cury, ministrul de externe în guvernul Caamano, au redactat notele prin care s-au probat partialitatea și ineficacitatea comisiei O.S.A., semnalate de guvernul lui Caamano Organizației Națiunilor Unite. În zilele acelea Casals a privit cum un elicopter al S.U.A. a coordonat focul artileriei de la San Isidro asupra stației de radio aflată în mîinile constituționaliștilor, după ce aceștia refuzaseră să o treacă sub controlul organizației interamericane. Și tot în acele zile, într-una din primele întîlniri avute cu mediatorii O.S.A. l-a întrebat pe secretarul general al acestui organism, A. Mora Otero, dacă nu are autoritatea să oprească înaintarea trupelor de marină ale S.U.A. asupra liniilor de apărare constituționaliste. „Monosilabic și nepreocupat Mora a răspuns nu. I-am atras atenția că una din sarcinile comisiei O.S.A. era retragerea trupelor imbertiste din zona de securitate, unde acestea acționau cot la cot cu efectivele nord-americane. Dar, pe același ton, Mora a răspuns că nu are nici un fel de dovadă din care ar rezulta că trupele lui Imbert s-ar afla în această zonă". Casals a propus formarea unei comisii mixte pentru obținerea acestei dovezi, dar propunerea a fost respinsă pe loc de A. Mora Otero.

În rezolvarea sarcinilor ce-i reveneau, Casals trecea des dintr-o zonă în alta, ajungînd să fie confundat după un timp cu un ziarist oarecare. În însemnările lui se află și declarațiile pe care i le-a făcut un infanterist din marina S.U.A. Din această declarație reiese inducerea în eroare a soldaților de către conducătorii militari nord-americani în ceea ce privește scopul debarcării lor în Republica Dominicană, (protejarea cetățenilor americani) precum și împușcarea unui tînăr dominican de 12 ani de o patrulă a S.U.A. „A căzut ținînd în mînă o pușcă veche și i-am găsit în buzunare patru grenade de mînă". Lîngă aceste declarații stau cuvintele unui alt infanterist care, privind manifestele lansate peste oraș de un avion nord-american, a remarcat : „Cine altcineva, dacă nu noi înșine, ar putea spune ceva bun despre noi ?".

De multe ori Casals a avut nevoie de sprijinul ziariștilor nord-americani pentru a traversa zona de securitate. „Un paradox tragic prin care un cetățean nord-american îl ajută pe un dominican să treacă peste o stradă dintr-un oraș dominican..."

Cu caracter strict personal, agenda de însemnări a lui Casals Victoria dovedește o dată în plus imixtiunea nord-americană în Republica Dominicană și ilustrează oprimarea unui popor înarmat cu revoltă.

Dario NOVACEANU

Santo Domingo. Trupele constituționaliste arestează un provocator infiltrat în rîndurile lor

SCRISOARE DIN MOSCOVA

Noi edificii consacrate culturii în capitala U.R.S.S.

Capitala sovietică se împodobeşte an de an cu noi lăcaşe de cultură. La Ostankino, una din periferiile pitoreşti ale Moscovei, în vecinătatea grădinii botanice şi a unei pădurici de stejari seculari, se construieşte noul centru unional de televiziune.

Macaralele lucrează de zor la înălţarea impunătoarei clădiri din beton armat, lungă de aproape 400 de metri, lată de 100 şi înaltă de patru nivele, cu un corp central care va avea 13 etaje şi care va adăposti toate redacţiile televiziunii centrale a Uniunii Sovietice. În timp ce suprafaţa totală a încăperilor actualului centru de televiziune este de 20 000 de metri pătraţi, „capitala" televiziunii sovietice de la Ostankino va avea o suprafaţă de 105 000 metri pătraţi. Aici se vor instala 18 studiouri care vor asigura transmiterea simultană a şase programe : unul în culori şi cinci în alb-negru, dintre care unul internaţional ; aici se vor afla săli de repetiţie, de vizionare, de înregistrare a sunetului, magazii de decoruri, de mobilă şi butaforie, diferite alte ateliere, un centru pentru condiţionarea aerului etc. Studiourile sînt amplasate în adîncul clădirii, departe de pereţii exteriori şi sînt izolate de încăperile înconjurătoare prin pereţi dubli ridicaţi pe fundaţii separate, nelegate una de alta. Lîngă clădirea centrului se ridică zvelt spre cer turnul antenei care va avea o înălţime de 520 de metri.

În prezent volumul de emisie al postului de televiziune din Moscova este 14 ore pe zi. Noul centru va emite programe cu o durată totală de 50 de ore pe zi, situîndu-se astfel printre cele mai mari din Europa. El va fi legat prin sistemul Intervision cu ţările socialiste iar prin sistemul Eurovision cu toate celelalte state ale Europei.

Noul centru de televiziune din Moscova va fi dat în exploatare în întregime în anul 1968, dar primele patru programe în alb-negru vor fi transmise cu un an mai devreme, în ajunul celei de-a 50-a aniversări a revoluţiei.

În centrul Moscovei, pe bulevardul Tverskoi, se construieşte noua sală a Teatrului Academic de Artă. Clădirea, concepută sub forma unui dreptunghi, va fi finisată cu metale neferoase uşoare, lemn, ceramică şi oglinzi. Interiorul va rămîne identic cu cel al vechiului teatru, dar sala de spectacole va avea 1 900 de locuri (faţă de 1 100 cîte are cea actuală), va fi dotată cu un sistem acustic modern şi instalaţii de aer condiţionat. Se prevede, de asemenea, folosirea celor mai noi realizări ale tehnicii teatrale : înlocuirea rapidă şi fără zgomot a decorurilor, instalaţii speciale pentru modificarea avanscenei etc.

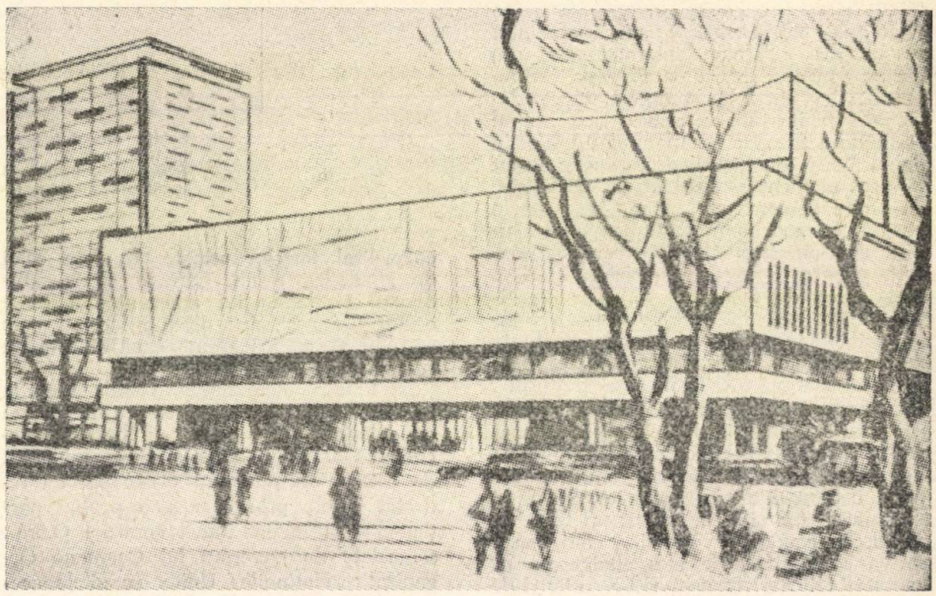

Proiectul noii clădiri a Teatrului de Artă de pe Bulevardul Tverskoi

Pe strada Vasilevskaia se află în construcţie un alt lăcaş al artei, Casa cineaştilor. E o clădire dreptunghiulară, înălţată pe piloni masivi de granit de culoare închisă, care va contrasta cu albul imaculat al pereţilor. Aici se vor desfăşura festivaluri internaţionale ale filmului, vor avea loc conferinţe, vizionări de filme, dezbateri de specialitate, întîlniri cu artiştii. Pereţii foaierului vor fi acoperiţi cu fresce. Sala de spectacole va avea 1 200 de locuri, fiecare cu o bună vizibilitate spre ecranul înalt de 11 metri şi lat de 22. În speteaza fiecărui fotoliu va fi montată o instalaţie pentru traducere sincronică. Clădirea va avea de asemenea sală de conferinţe, încăperi în care îşi vor desfăşura activitatea lucrătorii din reţeaua cinematografiei, săli de expoziţie, saloane primitoare, o braserie şi o sală de biliard.

Cea de-a 250-a aniversare a Bibliotecii Academiei de Ştiinţe a U.R.S.S. a coincis cu un alt eveniment important din viaţa ei : au început lucrările de construcţie a noului său sediu. Acest masiv palat al cărţilor se află în noul raion al Moscovei — Ceriomuşki. Colectivul de proiectanţi a găsit o soluţie constructivă originală. Clădirea va avea trei nivele dintre care primele două afectate depozitului de cărţi, iar al treilea sălilor de cultură. În fiecare din cele două etaje ale depozitului stelajele pentru cărţi vor fi aşezate ca nişte enormi faguri metalici, astfel ca orice carte să fie uşor accesibilă. Sălile de lectură cele mai mari vor avea cîte 100 de locuri, celelalte cîte 20—30. Ele vor fi pardosite cu materiale moi care să absoarbă sunetele şi vor avea plafoane îmbrăcate în panouri antifonice. Livrarea cărţilor va fi în întregime mecanizată. Depozitul va putea adăposti 7 milioane de volume, urmînd ca în viitor capacitatea lui să poată fi dublată.

În curînd va coborî de pe planşetele arhitecţilor şi îşi va întrupa liniile în beton Casa Tineretului din Moscova. Ea îşi va ocupa locul alături de sora ei bună — Palatul Pionierilor — pe colinele Lenin, în vecinătatea Universităţii.

Comsomoliştii îşi văd casa ca o clădire modernă care să devină centrul activităţii lor. Aici vor lua fiinţă numeroase secţii ale tinerilor specialişti în diferitele ramuri ale tehnicii, ale tinerilor arhitecţi, artişti plastici, regizori de cinema ş.a.m.d. Tot aici vor funcţiona un teatru al tineretului şi o secţie care va coordona activitatea cluburilor din oraş. Pentru adunările comsomoliştilor va exista o sală cu 1 500—2 000 de locuri. Nu va lipsi, desigur, nici sala sporturilor. Va lua fiinţă de asemenea, în noul edificiu, un interesant muzeu al Comsomolului. Casa Tineretului din Moscova va fi inaugurată cu prilejul aniversării a 50 de ani de putere sovietică — la 7 noiembrie 1967.

Silviu PODINĂ

Sărbătoarea poporului vietnamez

Cu douăzeci de ani în urmă, la 2 septembrie 1945, în piaţa Ba Dinh din Hanoi, într-un miting impresionant, preşedintele Ho Şi Min, adresîndu-se în numele guvernului provizoriu unei mulţimi entuziaste de 300 000 de oameni, a dat citire Declaraţiei de independenţă, actul de naştere a Republicii Democrate Vietnam. Se întorcea astfel o pagină glorioasă din istoria de lupte necurmate împotriva dominaţiei străine dusă timp de decenii de poporul vietnamez.

Infrîngerea militarismului japonez în cel de-al doilea război mondial a constituit semnalul pentru dezlănţuirea pe scara întregii ţări a insurecţiei armate. La 19 august, poporul sărbătorea victoria la Hanoi, la 23 august la Hue şi la 25 august la Saigon. Într-o săptămînă regimul imperialist şi puterea feudalilor s-au prăbuşit. Puterea populară a fost instaurată în întreaga ţară, de la Nam Quan, în extremitatea de nord, pînă la capul Ca Man, în extremitatea de sud a ţării.

Primele alegeri generale se desfăşoară în 1946. Acum este aleasă Adunarea Naţională, se adoptă Constituţia republicii şi se formează guvernul oficial al ţării. Începe o perioadă de muncă încordată pentru lichidarea grelei moşteniri lăsate de dominaţia străină şi de război : ruină economică, foamete, 95 la sută din populaţie analfabetă, sabotajul reacţiunii, comploturile neîntrerupte ale imperialiştilor. Avîntul cu care pornea poporul vietnamez pe noul drum este ilustrat fie şi numai de această cifră : pînă la sfîrşitul anului 1946, 2 700 000 de oameni au învăţat să scrie şi să citească.

După puţine zile de la proclamarea independenţei, tînărul stat a trebuit să înfrunte o nouă agresiune, aceea a colonialismului francez. Pînă în 1954 poporul vietnamez a trebuit să-şi apere din nou cu arma în mînă independenţa şi fiinţa naţională ameninţate. După cum se ştie, acordurile de la Geneva au consfinţit noua înfrîngere suferită de colonialism, recunoscînd independenţa, unitatea, integritatea teritorială a Vietnamului.

Dar acordurile de la Geneva au fost încălcate în Vietnamul de sud, unde s-a creat un guvern reacţionar, la adăpostul unei noi intervenţii, de astă dată a S.U.A., şi a „războiului special" pe care acestea l-au început de atunci, continuîndu-l pînă astăzi împotriva poporului vietnamez.

Republica Democrată Vietnam a înaintat rapid pe drumul reconstrucţiei economice şi culturale, a transformat revoluţia naţională în revoluţie socialistă. Problemele care stăteau în faţa poporului vietnamez, condus de Partidul celor ce muncesc, erau uriaşe. Economia prezenta caracteristicile clasice ale unei ţări slab dezvoltate de tip colonial : agricultură înapoiată, o industrie cvasiinexistentă (în 1954 se numărau în R.D. Vietnam numai şapte întreprinderi, inclusiv o distilerie, o fabrică de bere şi o fabrică de gheaţă şi 30 de ateliere de reparaţii), nici un fel de învăţămînt tehnic şi deci lipsă absolută de cadre naţionale. Pentru a ilustra starea de înapoiere şi ruină în care se găsea ţara, amintim că producţia de energie electrică nu depăşea 1 kWh pe cap de locuitor şi pe an.

Pînă în 1957, nivelul antebelic al producţiei a fost atins şi depăşit. S-a trecut apoi la realizarea primului plan economic de trei ani (1958—1960). La sate, după efectuarea unei reforme agrare radicale şi distrugerea structurilor feudale a început procesul cooperativizării agriculturii, încheiată în linii generale în 1960. Din 1960, R. D. Vietnam înfăptuieşte cu succes primul său plan cincinal. S-au pus bazele industriei socialiste moderne. Au apărut şi s-au dezvoltat ramuri industriale inexistente în trecut, ca industria constructoare de maşini, electrotehnică, metalurgică, chimică. Din totalul investiţiilor alocate în planul cincinal pentru industrie — 48 la sută — patru cincimi sînt destinate industriei grele. S-au înălţat mari obiective industriale cum sînt Combinatul siderurgic Thai Nguyen, fabrici de tractoare, combine şi alte maşini agricole etc. Recent, la şantierele navale din Hayfong a fost lansat la apă primul vas de transport maritim construit de muncitorii şi tehnicienii vietnamezi, în mai puţin de un an.

În agricultură, producţia a sporit constant. O reţea deasă de canale de irigaţie, diguri, lacuri de acumulare, folosirea pe scară tot mai largă a tractoarelor şi altor maşini agricole a făcut ca atît producţia globală de cereale cît şi producţia la hectar să urmeze o linie ascendentă. Anul acesta ţăranii vietnamezi strîng o recoltă bogată, anumite provincii (Quang Dinh) realizînd producţii record, care depăşesc cu 15,5 la sută recolta din aceeaşi perioadă a anului trecut.

Eforturile întreprinse în domeniile învăţămîntului şi sănătăţii au dat rezultate excepţionale. Analfabetismul a fost lichidat. În învăţămîntul general sînt cuprinşi 2,6 milioane de elevi, 38 000 de tineri învaţă în şcoli tehnice, 26 500 în universităţi. Numărul medicilor se ridică în prezent la 6 000 şi practic nu există sat fără cadre sanitare. Procentul anual de creştere a populaţiei s-a ridicat de la 1,5 la sută în 1955, la 3,5 la sută în 1965, ceea ce echivalează aproape cu recordul mondial în acest domeniu.

Uriaşul şi eroicul efort constructiv al poporului vietnamez continuă şi în prezent neabătut, în condiţiile intensificării agresiunii S.U.A. în Vietnamul de sud şi ale

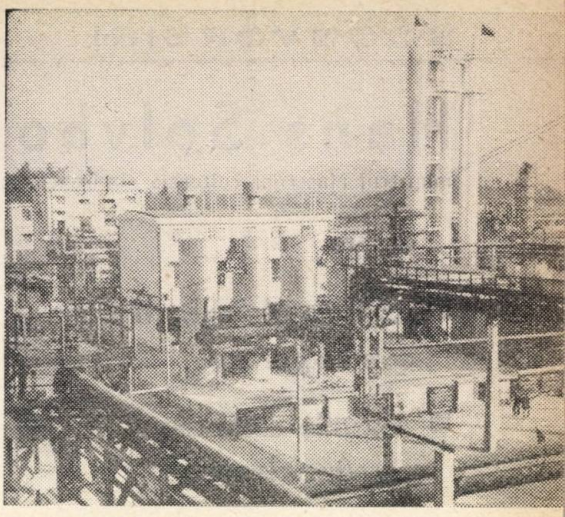

Complexul metalurgic Thai Nguyen. Vedere parţială a instalaţiilor de recuperare a chimicalelor rezultate din procesul de cocsificare

politicii de escaladare a războiului în nord. Zilnic avioanele americane bombardează oraşe, aşezări, obiective economice, căi de comunicaţie în R. D. Vietnam. Poporul vietnamez îşi mobilizează toate energiile pentru a da riposta cuvenită agresorilor, cere ca intervenţioniştii să înceteze bombardamentele împotriva teritoriului R. D. Vietnam, să-şi retragă trupele şi materialul de război din Vietnamul de sud, să respecte întocmai prevederile acordurilor de la Geneva din 1954 cu privire la Indochina. Aceste cereri juste sînt sprijinite ferm de toate ţările socialiste, de numeroase alte state iubitoare de pace, de cercurile cele mai largi ale opiniei publice internaţionale.

În aceste zile, cînd Republica Democrată Vietnam sărbătoreşte 20 de ani de la proclamarea independenţei sale, poporul vietnamez luptă şi munceşte cu şi mai multă îndîrjire provocînd serioase înfrîngeri agresorilor, asigurînd, în pofida bombardamentelor şi alarmelor aeriene, desfăşurarea neîntreruptă a procesului de producţie. Colectivele a peste 200 de întreprinderi din Hanoi şi-au luat angajamentul să presteze ore suplimentare în sprijinul luptei împotriva agresiunii americane. În satele din provinciile Ha Tay, Ha Bac, Tuyen Quang şi Son La, tineretul prestează zeci de mii de zile de muncă voluntară pe şantierele de construcţie hidraulice şi la alte lucrări de folos obştesc.

Despre oraşul Vinh din provincia Nghe An propaganda americană vorbea ca despre un oraş mort, deoarece acest oraş a fost supus unor repetate bombardamente. Ce se întîmplă în realitate acolo ? Eroicii apărători ai oraşului, muncitorii, întreaga populaţie au rămas la posturile lor. După terminarea bombardamentelor sau alarmelor, fiecare îşi reia cu şi mai multă însufleţire munca.

Astăzi, la a 20-a aniversare a proclamării independenţei Vietnamului, poporul vietnamez simte imensul val de solidaritate cu cauza lui dreaptă, care s-a ridicat în lumea întreagă. El priveşte cu nestrămutată încredere în viitor, convins că victoria va fi de partea sa.

Cel de-al IX-lea Congres al Partidului Comunist Român a adoptat o moţiune de solidaritate cu lupta poporului vietnamez, în care se adresează „un fierbinte salut de solidaritate şi frăţie internaţionalistă poporului vietnamez, care duce o luptă dîrză, plină de eroism pentru libertate şi independenţă".

„Declarăm solemn — se spune în moţiune — că poporul român este hotărît să acorde poporului vietnamez întregul său ajutor frăţesc !"

N. POPESCU

Hanoi. Clădirile Institutului de agronomie şi ale Şcolii superioare financiare

Hans Solvhoj

ministrul afacerilor culturale din Danemarca

despre

- **aspecte ale culturii daneze contemporane**
- **relațiile culturale româno-daneze**

— Opinia publică românească este, într-un anumit sens, familiarizată cu valorile culturii din Danemarca. Vă rugăm totuși să ne prezentați o imagine mai cuprinzătoare a culturii daneze contemporane.

— În Danemarca de azi se manifestă o viguroasă tradiție clasică, mai ales în literatură și muzică și totodată o mare varietate de curente noi, care conturează destul de expresiv profilul modern al preocupărilor noastre de cultură. Pictorul nefigurativ Asger Jorn are un nume de circulație internațională. Sculptorul Robert Jacobsen, tot un nefigurativ, care lucrează în metal, se bucură de mare succes ori de cîte ori expune la Paris, unde se și află, de altfel, atelierul său. Pe lîngă această tendință nefigurativă, artele din Danemarca păstrează filonul realist, care atrage un public numeros. Pentru ca acest public să deprindă și limbajul nou, al artei moderne, și astfel să poată discerne lucrările valoroase din noianul de opere care se produc, ne preocupăm de formarea de pedagogi specializați în inițierea vizitatorilor cu limbajul, formele și direcțiile actuale ale artei.

— În domeniul literaturii...

— Aici asistăm la dezvoltarea unei ramuri moderniste și în paralel la renașterea realismului, — în domeniul romanului în special.

— Și al arhitecturii...

— V-aș putea comunica despre Arne Jacobsen, figura noastră cea mai reprezentativă în acest domeniu, că a construit recent un colegiu la Oxford și că elaborează proiectele unor mari lucrări pe care le va ridica în R.F.G. Construcțiile făcute de el în Danemarca și școala arhitectonică pe care a creat-o reprezintă manifestări caracteristice pentru stadiul nostru de civilizație.

— De un mare prestigiu internațional se bucură baletul danez...

— Într-adevăr, baletul e acum principala noastră forță artistică pe plan internațional. El se bucură de mare popularitate în țară și peste hotare. Este remarcabilă personalitatea maestrului Knudage Riisager, care a impus o concepție și o fericită direcție artistică.

— Care sînt formele actuale de difuzare largă a culturii în Danemarca ?

— Nevoilor de reactualizare și de îmbogățire a cunoștințelor culturale le răspund Școala populară superioară, cursurile serale. Școala populară superioară, deschisă elevilor care au terminat studiile medii, face educația artistică a acestora, în cadrul unor cursuri cu o durată de cinci luni. Nu se dau examene și nu se emit diplome, dar eficiența școlii este cu totul remarcabilă. Și în cadrul cursurilor serale, unde se țin ore de istoria artei, cu teme practice, își desăvîrșește priceperea un numeros public.

— Ce anume aspecte cunosc danezii din cultura românească ?

— În Danemarca numele lui Eminescu, Enescu, Brâncuși sînt recunoscute ca făcînd parte din patrimoniul clasic al culturii. Tînărul și talentatul dirijor Iosif Conta, care a fost nu demult oaspetele nostru (în timp ce un dirijor danez conducea Orchestra Filarmonică din București), s-a bucurat, de asemenea, de mult succes și de o caldă audiență în rîndurile publicului și criticii de specialitate.

— Ce v-a reținut atenția mai mult în timpul vizitei pe care ați făcut-o în țara noastră ?

— În primul rînd faptul că românii sînt un popor de artiști. Aceasta m-a impresionat cel mai mult. Îmi dau bine seama că poporul danez ar fi interesat să cunoască mai îndeaproape operele de artă românești. Am vizitat muzeele de la Constanța și m-a uimit interesul pe care îl manifestă publicul pentru aceste foruri de cultură. Activitatea eminentă de popularizare a muzeelor, efortul depus pentru interesarea publicului constituie, de asemenea, o mare experiență pentru noi. Sînt foarte impresionat de modul în care se cultivă folclorul muzical și coregrafic, precum și întreaga tradiție de artă. Aș dori ca valorile dv. artistice să fie popularizate în Danemarca ; m-aș bucura ca operele scriitorilor români moderni să beneficieze de traduceri cît mai fidele în limba mea. Cu deosebit interes am remarcat existența studioului de pe lîngă Institutul de artă teatrală și cinematografică „I. L. Caragiale" din București, unde actorii-studenți au mari posibilități de formare.

— Care sînt perspectivele pe care vizita dv. la București le deschide relațiilor culturale dintre cele două țări ?

— Sper că vom putea promova, în perspectivă, schimburi largi de artiști și oameni de cultură. Vom face schimburi de opinii și de experiență în ce privește metodele de lucru în domeniul artei și al culturii de masă. Deși țările noastre au sisteme politice și sociale diferite, cooperarea noastră culturală se va putea dezvolta tot mai rodnic, acționînd în felul ei specific ca o forță a păcii.

Radu VARIA

APIMONDIA 20

Desfășurate timp de o săptămînă (26—31 augus.) în marea sală a Palatului, lucrările celui de-al 20-lea Congres internațional jubiliar al Apimondiei au reunit aproape 2 000 de participanți, oameni de știință, profesori, cercetători, conducători de organizații internaționale și naționale, apicultori practicieni din aproape 70 de țări. Cu acest prilej, am cules numeroase aprecieri despre țara noastră din partea oaspeților de peste hotare.

Întrucît am luat parte la ultimele patru congrese de la Viena, Roma, Madrid și Praga — ne-a declarat dr. N. M. GLUSKOV, directorul Institutului de cercetări apicole al Uniunii Sovietice — pot spune că cel de-al 20-lea Congres jubiliar de la București comportă o semnificație aparte. Ea se datorează în primul rînd marelui număr de participanți care depășește pe cel al congreselor anterioare, precum și amplului și rodnicului schimb de experiențe pe care l-a prilejuit. Apreciez că buna organizare și desfășurare a congresului se datorează mai ales eforturilor comitetului de organizare în frunte cu colegul nostru prof. V. Harnaș (ales președinte al Apimondiei pentru următorii patru ani), care întrunesc admirația și recunoștința noastră. Organizarea la București a primei expoziții internaționale-tîrg din istoria apiculturii mondiale a constituit un real succes. Expoziția și modernul combinat apicol ne-au întărit convingerea că alături de celelalte ramuri ale agriculturii românești, apicultura se dezvoltă cu succes. Părăsesc Bucureștiul — acest oraș al florilor — ducînd cu mine impresii de neuitat.

Dl GOLAY GEORGES, inspector cantonal al apiculturii din Elveția, a subliniat în convorbirea avută că recentul congres de la București și-a atins pe deplin nu numai scopul științific, dar și pe acela de a contribui la lărgirea colaborării internaționale. Aș vrea să rețineți — ne-a spus dl Golay Georges — că expoziția-tîrg pe care am vizitat-o mi-a apărut drept rezultatul unei îndelungate și rodnice activități în domeniul apiculturii din țara dv. De altfel, am căpătat impresia că apicultura românească are un grad de înaltă rentabilitate. Orașul-gazdă al Congresului ne-a produs o excelentă impresie. Uzinele și întreprinderile moderne, pe care le-am cunoscut într-o scurtă călătorie prin țara dv., ne-au demonstrat dezvoltarea puternică și rapidă pe care a înregistrat-o în ultimii ani industria românească.

La rîndul său, dl ROBERT BANKER, președintele Federației crescătorilor de albine din S.U.A., a ținut să sublinieze că „exemplarul congres de la București are marea însemnătate de a contribui la înțelegerea mai bună a necesității colaborării internaționale. M-au impresionat în mod deosebit realizările apicultorilor români. Ei dispun de o bună asistență tehnică, de echipament modern și de o bună organizare. Cu toții am apreciat sprijinul pe care organele de stat îl acordă dezvoltării apiculturii în România socialistă. Mulțumesc organizatorilor acestui minunat congres, tuturor cetățenilor deosebit de ospitalieri pe care i-am cunoscut la București și în alte locuri ale minunatei dv. țări".

A.M.

O experiență valoroasă

Timp de două săptămîni Elsa Peters Morse **și** Rosina Woodhouse, **activiste ale mișcării pentru pace din S.U.A., ne-au vizitat țara spre a cunoaște îndeaproape realizările poporului român pe tărîm economic și social.**

Doamna Peters Morse este specialistă în probleme economice. În lucrările sale printre care The Key to World Peace and Plenty ; A Scientific Humanist Society, **Domnia sa a analizat posibilitatea realizării unei lumi fără războaie, o lume a colaborării și bunei înțelegeri. Într-o altă carte, intitulată** A New Civilisation ; Peace and Abundance, **autoarea studiază efectele economice ale dezarmării ; pentru acest ultim volum, doamnei Morse i s-a decernat premiul Institutului internațional pentru pace de la Viena.**

Doamna Rosina Woodhouse este fermieră, membră în sindicatul fermierilor din statul Montana. În cadrul organizației Women's International League for Peace and Freedom **din Statele Unite îndeplinește funcția de secretară financiară a organizației din statul Montana.**

În țara noastră, cele două reprezentante ale femeilor americane au vizitat regiunea Brașov, litoralul Mării Negre, expoziții și muzee, au purtat convorbiri la Consiliul Național al Femeilor, s-au interesat îndeaproape de activitatea Comitetului Național pentru Apărarea Păcii.

În convorbirea pe care am avut-o, vizitatoarele au ținut să sublinieze dorința sinceră de pace și colaborare care însuflețește masele largi din S.U.A., au prezentat aspecte din lupta femeilor americane pentru împiedicarea unui nou război.

Interlocutoarele s-au oprit îndelung asupra impresiei pe care le-a produs-o țara noastră, arătînd că România le-a prilejuit „o valoroasă experiență — confruntarea cunoștințelor teoretice despre socialismul științific cu aplicarea lor judicioasă și înțeleaptă în practică".

— Țara dumneavoastră a obținut importante succese economice în ultimii ani — a spus doamna Morse. Ca specialistă îmi dau seama de ritmul uluitor în care le-ați realizat și de perspectivele pe care le deschide următorul plan cincinal. Doamna Morse a enumerat o serie de măsuri care, după opinia sa, atestă preocuparea conducerii de stat în această direcție, subliniind mai ales grija față de procesul educativ. După părerea sa, deși complexul școlar de la Steagul Roșu-Brașov are un profil tehnic, aici se folosește o programă analitică ce îmbină armonios cunoștințe umaniste și tehnice. Un alt exemplu este și efortul care se depune de către organele în drept și organizațiile de femei de a dezvolta pregătirea intelectuală a femeii din mediul agricol ca și a celei din mediul industrial.

Doamna Woodhouse, din numeroasele impresii culese, a insistat mai ales asupra faptului că în România „domnește un spirit minunat, oamenii îndrăgesc munca, sînt veseli și mulțumiți. Am constatat acest lucru la persoanele întîlnite întîmplător pe stradă ca și la lucrătorii de la obiectivele industriale ca Uzinele Steagul Roșu-Brașov, sau cooperativa agricolă de producție de la Hălchiu.

— Aș vrea ca în articolele pe care le vom scrie și în emisiuni televizate să putem reproduce neștirbite impresiile de neuitat despre România. Americanii sînt un popor generos și nu se poate ca prinosul de lumină și căldură sufletească din țara dumneavoastră să nu-și găsească drumul spre inimile lor.

C. Z.

LE CORBUSIER

Tot ceea ce încerc să clădesc urmărește să creeze o ambianță de bucurii și frumusețI vieții pe pămînt, să integreze minunățiilor naturii — soarele, apele, munții și cîmpiile — o adevărată Casă a omului. Aș dori ca măcar cîteva din liniile acestei „lumi de locuit" în care omul să-și afle fericirea, să-mi supraviețuiască.

Această profesiune de credință a fost făcută acum aproape cinci decenii de tînărul Charles Edouard Jeanneret-Gris, cunoscut apoi de întreaga lume sub numele Le Corbusier.

În vîrstă de 78 de ani, Le Corbusier a încetat din viață.

O viață clocotitoare de energie și pasiune creatoare, sfîrșită sub razele fierbinți ale soarelui de august. În răstimpul întregii sale activități, desfășurată mai bine de o jumătate de secol, Le Corbusier a vrut să supună omului — în slujba căruia punea construcțiile sale — lumina soarelui, culorile naturii, trăinicia pietrei și betonului ; să le subsumeze unui univers uman al fraternității. Le Corbusier și-a pus pecetea asupra a numeroase ansambluri arhitectonice presărate pe întinsul tuturor continentelor, și-a afirmat punctul de vedere în teoria și arta construcțiilor moderne fiind șeful necontestat al școlii arhitecturale funcționaliste. Născut în Elveția, într-o mică localitate montană din Jura, aproape de Neuchâtel, debutînd cu profesiunea de gravor și ceasornicar, Le Corbusier (care și-a ales din 1916 Franța drept a doua patrie) s-a dedicat din tinerețe, cu o fervoare nealterată de-a lungul anilor, elaborării și realizării în practică a unor principii proprii de arhitectură și construcții care situează omul în centrul preocupărilor oricărui ansamblu.

Fără a fi nici în prezent adoptate unanim, chiar întîmpinate în fiecare etapă cu numeroase critici și uneori cu neînțelegere, concepția și realizările arhitectului numărul unu al lumii — cum îl califica André Malraux acum doi ani la decernarea distincției de mare ofițer al Legiunii de onoare — și-au văzut asigurate cu timpul un imens prestigiu care le conferă într-o anumită măsură și eloqiul singularității de avangardă. Oskar Niemeyer, creatorul Brasiliei, care a colaborat cu el la cîteva proiecte, spunea duminică : a fost adevăratul geniu al arhitecturii contemporane ; dintre toți el a fost cel mai mare.

O primă încununare oficială l-a consacrat pe arhitectul — pictor, sculptor, poet, publicist, decorator — încă în 1927 cînd a obținut premiul întîi al concursului de proiecte pentru Palatul Națiunilor de la Geneva. El a construit și a elaborat planurile a sute de edificii și mii de locuințe în numeroase țări : Franța în primul rînd dar și în Brazilia, U.R.S.S., India, Chile, Japonia, Columbia etc. etc. Membru activ sau Honoris Causa a numeroase Academii și universități, deținător a multiple diplome și medalii, făcînd parte din grupul celor 5 specialiști-consilieri care au supravegheat construcția impunătorului palat U.N.E.S.C.O. din Capitala Franței, Le Corbusier a avizat numeroase proiecte de reconstrucție a orașelor franceze în primii ani de după al doilea război mondial și a fost membru al delegației franceze în comitetul de experți pentru sediul Națiunilor Unite de la New York. El a fost de asemenea Președinte-fondator al A.S.C.O.R.A.L. (Asociația constructorilor pentru renovarea arhitecturii). Glasul său a fost mereu prezent în amplul colocviu al colaborării între intelectualii din lumea întreagă. Partea esențială — și în orice caz cea mai dragă arhitectului — din realizările sale o ocupă acele celebre „cités radieuses", orașe ale luminii și bucuriei, înălțate de el la Marsilia (1945—1952), Rezé-les-Nantes (1952—1956), Briey-en-font (1959) destinate traiului oamenilor simpli. Prototip al concepției sale inovatoare în domeniul locuințelor acestor „Les cités radieuses" li se adaugă numeroasele cvartale Le Corbusier din împrejurimile capitalei franceze și din alte orașe.

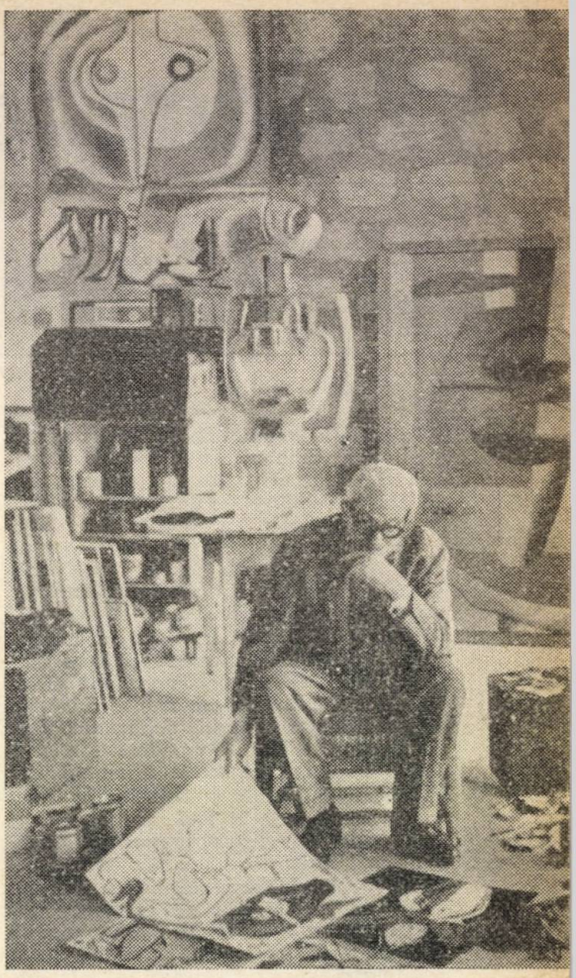

Arhitectul în atelierul său de lucru

În egală măsură constructor și teoretician, Le Corbusier și-a formulat ideile în cîteva lucrări fundamentale care unesc poezia cu exercițiul rațiunii matematice : „Spre arhitectură". „Cînd catedralele erau albe". „Casa omului", „Poemul unghiului drept".

Ultima lucrare ale cărei planuri au fost trasate de Le Corbusier, dar a cărei înfăptuire el n-o va mai putea supraveghea, este Muzeul Artei Secolului XX care va fi ridicat la Paris din inițiativa guvernului francez. Identificată cu marile idealuri umaniste de pace și progres ale omenirii, opera arhitectului Le Corbusier va ființa pe toate meridianele pe care se află, și în viitoarele proiecte ale elevilor și discipolilor săi, ca o mărturie a năzuințelor spre lumină ale oamenilor secolului XX cărora le-a fost închinate. Este un suprem omagiu.

C. P.

Palatul justiției din Chandigar — capitala statului Pundjab din India, ale cărui planuri și construcții principale au fost realizate de Le Corbusier

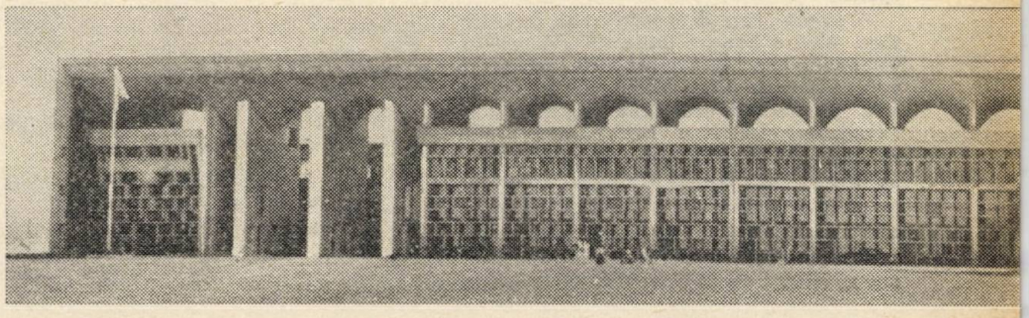

Politica bipartizană și Vietnamul

Intervenția americană în Vietnam este destul de veche pentru a avea o istorie. Iar această istorie a stîrnit în ultimele săptămîni o controversă susținută ; au fost aduse în discuție începuturile și desfășurarea intervenției, precum și atitudinea pe care au avut-o față de ea principalele partide, republican și democrat. Cronologia disputei a fost următoarea :

17 august: Fostul președinte (republican, 1952—1960) Eisenhower declară într-o conferință de presă că angajamentele față de guvernul Vietnamului de sud — conținute într-o scrisoare adresată defunctului Ngo Dinh Diem în 1954 — se refereau la acordarea de ajutor economic și nu militar ; promisiuni de sprijin militar. Statele Unite nu au făcut decît în 1961, în timpul Administrației (democrate) Kennedy. Declarația lui Eisenhower contrazice toate expunerile — atît de frecvente în ultima vreme — făcute de președintele Johnson, după care democrații au preluat „angajarea în Vietnam" (de bună voie, de altfel) de la republicani.

18 august : Secretarul de presă al Casei Albe, Bill D. Moyers, afirmă că „președintele consideră dăunătoare pentru interesele naționale eforturile acelora care se servesc de generalul Eisenhower pentru a încuraja divergențele privind angajarea Statelor Unite în Vietnam".

19 august : Eisenhower declară că nu se consideră „folosit" de nimeni în discuțiile privind Vietnamul. El reafirmă, implicit, că nu a luat hotărîri de natură militară în 1954, explicînd că „situația de atunci era deosebită de cea actuală", dar își exprimă sprijinul deplin pentru politica urmată în prezent de Administrația Johnson. Prezent la Gettysburg, unde Eisenhower făcea declarațiile citate, Gerald Ford, lider al minorității republicane din Camera Reprezentanților, acuză Casa Albă de „insinuări iresponsabile" în sensul că fostul președinte ar fi „utilizat ca o marionetă" și reclamă, în numele acestuia, scuze publice.

22 august : Într-un articol publicat în ediția americană a ziarului *New York Times* se arată că punctul de origine al angajării Statelor Unite în Vietnam „amenință să devină o problemă politică, pe măsură ce prezența americană în această țară și numărul victimelor (americane) sporesc".

23 august: Este dată publicității de către Casa Albă o broșură intitulată „Vietnamul — pentru ce ?". Broșura (cu caracterul unei adevărate Cărți Albe) conține, între alte documente, scrisorile adresate de Eisenhower lui Ngo Dinh Diem (1954 și 1960) și Sir Winston Churchill (1954). În aceeași zi, Gerald Ford îl acuză pe președinte că încearcă să reducă la tăcere sau să discrediteze pe acei congresmani republicani care îi critică politica internă sau externă.

24 august : Cu o zi mai devreme decît fusese prevăzut, republicanii din Camera Reprezentanților dau publicității o Carte Albă privind politica americană în Vietnam. Documentul republican arată că hotărîrea de a acorda Vietnamului de sud „sprijin economic și militar" fusese luată de președintele (democrat) Truman încă în 1950, și că la expirarea mandatului lui Eisenhower în Vietnam nu se aflau decît 700 de militari americani și nu se vorbea despre „criză". În consecință — conchide Cartea Albă — încercările de a atribui angajarea militară a S.U.A. Administrației republicane „nu fac cinste" președintelui Johnson. Totul este argumentat cu declarații venind din partea unor personalități din partidul democrat.

25 august : Președintele Johnson recunoaște, în cadrul unei conferințe de presă, că „unele divergențe" există, dar acestea „ar putea contribui la întărirea sistemului politic american". El afirmă că acțiunile militare din Vietnam au fost întreprinse cu colaborarea liderilor republicani și democrați deopotrivă, acordînd o mențiune metaforică ex-președintelui Eisenhower — „al cărui sprijin a fost pentru mine ca un turn întărit". În aceeași zi, la o conferință de presă programată astfel încît să le permită să riposteze, se pronunță și congresmanii republicani : principalul editor al Cărții Albe, Charles E. Goodell (statul New York) reafirmă că situația din Vietnam s-a înrăutățit în anii ultimelor administrații democrate ; Gerald Ford relevă reacția „moderată" a președintelui în urma criticilor republicane.

Prima febră a disputei este acum depășită. Republicanii consideră fapt stabilit că inițiativa „angajării" în Vietnam nu aparține partidului lor. Președintele Johnson va rări, probabil, recapitulările istorice, dar va putea vorbi despre sprijinul bipartizan de care se bucură politica sa actuală. Sensul disputei nu stă însă în asemenea precizări de interes pentru istorici. Pentru a-l lămuri este utilă o privire asupra personalităților republicane implicate.

Generalul Eisenhower nu aspiră la un rol activ în viața politică. Din 1961 încoace, preocupările sale se îndreaptă tot mai mult spre conturarea cît mai favorabilă a „legendei" sale politice : memoriile generalului au, pentru mulți critici, semnificația unei încercări de a îndepărta orice îndoieli privind rolul pozitiv pe care el l-a jucat în „anii petrecuți la Casa Albă". Eisenhower caută, în genere, să fie identificat în continuare atît cu politica națională cît și cu cea republicană. Aprobarea pentru politica actuală în Vietnam ilustrează prima din aceste aspirații, iar repudierea inițiativei de a trimite militari în Vietnam are semnificația dublă a unui serviciu adus partidului republican, dar și propriei sale „imagini".

Gerald Ford, în schimb, se orientează spre viitor. A fost ales lider al grupului republican din Camera Reprezentanților numai anul trecut (înlocuindu-l pe Charles Halleck), în perioada urmînd dezastrului alegerilor în care republicanii prezentaseră candidatura lui Goldwater, cînd aceștia se grăbeau să caute, în așteptarea unor formule, lideri noi. Deși autoritatea sa asupra grupului din Camera Reprezentanților a stat cîtăva vreme sub semnul întrebării, Ford s-a manifestat în general ca un politician dornic să contribuie la întărirea pozițiilor republicane, afirmîndu-se totodată ca un purtător de cuvînt articulat al partidului său. În ultimele zile ale lunii trecute și la începutul lui august el a beneficiat de publicitatea pe care i-au conferit-o acuzațiile președintelui Johnson ; acesta din urmă afirma că încercînd să formuleze critici la adresa politicii în Viet-

Johnson :
— În sfîrșit !
Te credeam
pierdut
în junglă...
(Din NEW YORK TIMES)

nam, Ford ar fi dezvăluit informații militare cu caracter confidențial. Resentimentul față de aceste critici, dar și combativitatea unui militant activ, explică pentru ce Ford reclama, dramatic, scuze în timp ce Eisenhower însuși, mai concesiv, insista asupra aprobării sale pentru orientarea Administrației. Se poate spune că Ford este un exponent al politicii republicane mai „reprezentativ" decît fostul președinte.

Această politică — trebuie precizat de la început — nu constituie o „alternativă moderată" și nu recomandă inițiative pașnice. Președintele Johnson nu greșește atunci cînd susține că dispune de sprijinul liderilor republicani. Principalii critici ai politicii de escaladare nu trebuie căutați printre republicani. Rezerve față de politica președintelui exprimă Mike Mansfield, liderul majorității democrate din Senat. Frank Church, care s-a pronunțat în cîteva rînduri pentru negocieri, și Wayne Morse, care consideră prezența militară a Statelor Unite „o greșeală gravă", sînt senatori democrați (din Ohio și, respectiv, Oregon). Tot democrat este și Robert Kennedy, care afirma săptămîna trecută că, în condițiile în care politica Statelor Unite se va rezuma la eforturi militare, „vom cîștiga unele lupte, dar vom pierde războiul".

Criticile formulate în Cartea Albă republicană sînt de o natură cu totul diferită. Principalele reproșuri adresate Administrației democrate sînt următoarele :

1) „Lipsă de energie" — adică acceptarea unei soluții negociate (și, de altfel, încălcate ulterior) — în problema Laosului.

2) Ostilitate față de Ngo Dinh Diem (ceea ce — afirmă republicanii — a provocat „confuzia politică" din Vietnamul de sud).

3) „Camuflarea" gravității situației din Vietnamul de sud.

4) Declarațiile moderate făcute de președintele Johnson în timpul campaniei electorale de anul trecut ; condamnarea candidatului republican ca extremist — susține Cartea Albă — i-a încurajat pe adversari să pună la îndoială hotărîrea de luptă a Statelor Unite.

5) Confuzia crescîndă a declarațiilor oficiale privind intențiile Statelor Unite în Vietnam.

În rest, partidul republican nu contestă — potrivit Cărții Albe — necesitatea „acțiunii viguroase" în Vietnam. Aceasta este cel puțin poziția predominantă în Camera Reprezentanților, și se știe că liderul republicanilor din Senat, Dirksen, (care nu a participat la dispută), se raliază și el politicii urmate în prezent de Administrație. Or, liderii din Congres sînt principalii purtători de cuvînt ai partidului în această perioadă în care candidații la președinție mai au de așteptat aproape trei ani pînă la începerea campaniei electorale.

Politica bipartizană și interesele electorale

Peste aproximativ un an însă, va începe o campanie electorală : în toamna lui 1966 vor avea loc alegeri pentru toate locurile din Camera Reprezentanților, o treime a mandatelor din Senat și aproximativ o treime din posturile de guvernator. Acest factor poate explica pentru ce partidul aflat în opoziție amorsează o dezbatere în legătură cu un aspect esențial al politicii Administrației democrate și pentru ce în această acțiune un rol proeminent revine liderului minorității republicane din Camera Reprezentanților.

Formal, Ford a încercat să evite o asemenea interpretare a acțiunii sale. De mai multe ori (inclusiv în cursul conferinței de presă de la 25 august), el a afirmat că nu dorește să provoace o dispută politică în legătură cu situația din Vietnam. Dar aceasta amintește de procedeul utilizat de atîția candidați la președinție care s-au semnalat atenției publice tocmai printr-o declarație că nu vor să candideze. „Este de datoria partidului aflat în minoritate să-și exprime convingerile" — a spus, prezentînd Cartea Albă, Charles Goodell. Iar Gerald Ford, apărînd — împotriva presiunilor prezidențiale — „dreptul de a-și exprima convingerile", completa : „Singura cale de a-l înfrîna pe președinte este de a alege un număr substanțial de republicani în Camera Reprezentanților, anul viitor". Concluzia comentatorului Tom Wicker (în *New York Times*, la 25 iulie) era că prin publicarea Cărții Albe se urmărește „crearea unui punct de plecare pentru republicanii care vor ataca Administrația în cursul campaniei politice din 1966".

În acest context, rostul precizărilor de ordin istoric aduse de Cartea Albă devine clar. Republicanii încearcă să recîștige o parte din terenul pierdut în 1964, prezentîndu-se ca partid care va ști să pună capăt unui conflict în care țara a fost atrasă de „ceilalți". Acest calcul s-a dovedit cîndva just — în 1952, cînd conflictul supus dezbaterii electorale era cel coreean. Dar — așa cum ar spune generalul Eisenhower — condițiile de atunci erau altele ; generalul a devenit președinte promițînd că „îi va aduce pe băieți acasă" și a realizat, pînă la urmă, acest lucru, prin negocieri. În prezent, liderii republicani, deși consideră „o gravă răspundere pentru Administrație" prezența trupelor americane în Vietnam, nu sugerează o alternativă pașnică la escaladare, și chiar văd în referirile, mai mult retorice, la posibilitatea unor tratative, primejdia ca „Vietnamul de sud să fie abandonat".

Fermitatea cu care se situează republicanii pe această poziție este ilustrată și de faptul că un punct tradițional al programului republican, reducerea investițiilor cu caracter social propuse de Administrație (este vorba, în speță, de proiectele componente ale „războiului împotriva sărăciei"), este susținut în ultima vreme cu argumentul că asemenea cheltuieli nerentabile „periclitează efortul (militar) pe care S.U.A. trebuie să-l depună în Vietnam". La laudele pe care președintele Johnson le aducea (la 25 august) eficienței măsurilor militare, republicanii nu răspund decît sugerînd că ei ar putea duce o politică similară cu mai mult succes.

Este ceea ce face ca manevra preelectorală a Cărții Albe să apară lipsită de perspectivă, chiar apreciind-o exclusiv din unghiul eficienței : dezaprobînd politica dusă de democrați în 1950 și 1961, dar nu și pe aceea din 1965, republicanii oferă „un ecou, și nu o alternativă", adresîndu-se aceleiași majorități — considerată de comentatori a fi în scădere continuă — care „aprobă încă" politica americană în Vietnam.

Comentînd dezbaterea privind începuturile angajării militare a Statelor Unite, *New York Times* scria : „În trecut, deciziile cu caracter militar au exclus opțiuni diplomatice încă accesibile. Este ceea ce trebuie evitat pe viitor". Atît conducerea democrată cît și republicanii sînt departe de a subscrie la cea de-a doua propoziție. De remarcat totuși că, în disputa purtată în ultimele săptămîni, nici unul dintre partide nu-și face un merit din inițierea intervenției.

Mihai MATEI

AGITAȚIE ÎN COREEA DE SUD

Orașul Seul se află în mod practic în stare de asediu. Studenții au ieșit în stradă. Forțele armate sud-coreene, puse în stare de alarmă, așa cum se întîmplă ori de cîte ori au loc manifestații de acest gen, au fost nevoite să intervină, cu baioneta la armă și cu bombe lacrimogene, pentru a seconda poliția.

Accesele de febră sînt frecvente în cercurile universitare sud-coreene. Agitația universitară dezlănțuise în primăvara anului 1960 tulburările care au dus la prăbușirea lui Li Sîn Man. În trecut, această agitație a reușit uneori să exercite presiuni asupra autorităților și să silească guvernul să facă cîteva concesii. S-a întîmplat de asemenea ca ea să fie folosită de guvern pentru a exercita presiuni asupra S.U.A., așa cum a fost cazul în 1962, cînd guvernul sud-coreean dorea să obțină autorizația ca militarii americani să fie judecați de tribunale sud-coreene.

Importanța actualului val de agitații este greu de apreciat. Studenții au revenit la calul lor de bătaie tradițional : problema relațiilor cu Japonia. Anul acesta există totuși un element nou, deoarece tratatul referitor la normalizarea relațiilor dintre Tokio și Seul a fost semnat în sfîrșit la 22 iunie.

Stînga sud-coreeană se opusese totdeauna acestei acțiuni. Dar multă vreme naționaliștii sud-coreeni nu doriseră nici ei să audă vorbindu-se de o împăcare cu puterea care colonizase Coreea de la începutul secolului. Aceasta era poziția lui Li Sîn Man și motivul principal al neînțelegerilor lui cu Washingtonul.Acesta este de asemenea motivul pentru care prăbușirea lui nu provocase prea multe regrete în S.U.A., unde se considera că o echipă liberală — și dispusă să negocieze cu Tokio — era gata să preia succesiunea lui.

Dar speranțele provocate în S.U.A. de prăbușirea lui Li Sîn Man — ca și mai tîrziu, în Vietnam, sfîrșitul regimului Ngo Dinh Diem — nu s-au dovedit justificate. De fapt, la început Washingtonul a întîmpinat unele dificultăți pentru a se înțelege cu generalul Pak, care, după diferite peripeții, a pus mîna pe putere la Seul în 1961. Lucrurile s-au aranjat întrucîtva în toamna anului 1963, cînd în Coreea de sud au avut loc alegeri în urma cărora generalul Pak a fost ales președinte al republicii.

De altfel, tratativele japono-coreene, reluate în 1964, au provocat un nou val de manifestații studențești și protestul Adunării sud-coreene care, în unanimitate, a cerut suspendarea lor. Atunci a fost proclamată la Seul legea marțială. Manifestațiile au continuat. Dar tratativele, lăsate un moment deoparte, au fost reluate la sfîrșitul anului.

Ele s-au încheiat în primăvara anului 1965, nu fără să provoace noi manifestații studențești la Seul (ca și la Tokio).

Între timp, se produsese începutul „escaladei" americane în Vietnam. Hotărîrea luată de Seul — unde Adunarea este boicotată de opoziție — de a trimite o divizie în Vietnamul de sud nu poate, evident, decît să accentueze dezbinarea din cercurile politice sud-coreene. În luna mai, scurt timp înainte de vizita făcută de generalul Pak în S.U.A., unde a obținut un credit de 150 milioane dolari, fusese zădărnicit un complot militar împotriva președintelui Coreei de sud.

Se pare totuși că pentru moment el este stăpîn pe situație și poate să împiedice dezvoltarea agitației studențești în asemenea măsură încît Coreea să devină din nou un „punct nevralgic" în Asia.

(După **Le Monde**)

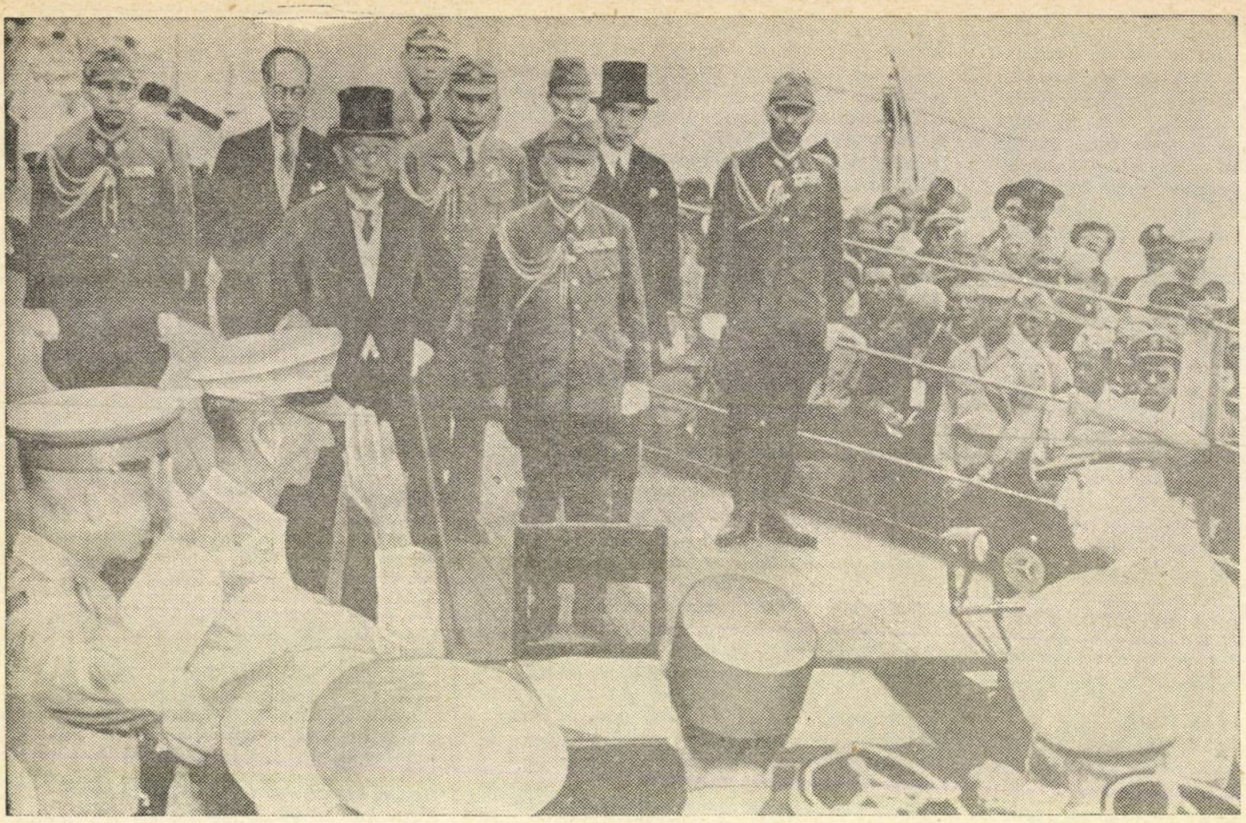

Delegaţia japoneză pentru semnarea capitulării, pe bordul navei americane „Missouri".

2 SEPTEMBRIE 1945

douăzeci de ani de la capitularea Japoniei

Şase ani şi o zi. Aceasta a fost durata operaţiunilor militare din cel de al doilea război mondial: de la 1 septembrie 1939, ora 4,45 dimineaţa, cînd s-a dezlănţuit atacul diviziilor blindate ale Germaniei hitleriste împotriva Poloniei — pînă la 2 septembrie 1945, ora 10,30, cînd pe puntea vasului de linie american „Missouri" a fost semnată capitularea Japoniei.

Între aceste două zile de început de septembrie s-a desfăşurat cea mai dureroasă din convulsiunile prin care a trecut omenirea. Este absurd să se spună că a fost cel mai mare război din istorie. Probabil că toate celelalte războaie, luate la un loc, nu ajung să se compare cu acest brîu de foc şi de sînge care a înconjurat Pămîntul şi ale cărui urme profunde nu s-au cicatrizat pe deplin, nici pînă astăzi.

Iată pentru ce, în dimineaţa zilei de 2 septembrie 1945, gîndurile lumii întregi se îndreptau spre o navă de război din golful Tokio, pe al cărei bord cîţiva ofiţeri şi demnitari japonezi, cu feţele împietrite, îmbrăcaţi într-o penibilă ţinută de gală, semnau, în picioare, actul prin care Japonia imperială capitula. Era o dimineaţă fără soare. Celestul simbol nipon părea să refuze „fiilor" săi samurai o asistenţă pe care aceştia o invocaseră în toate aventurile lor militare. Ultimul fapt de război se consumase. Pentru a-l înţelege, trebuie să întoarcem filele înapoi, cel puţin pe cele din cartea istoriei militare, dacă cele de istorie politică ne-ar duce mult prea departe.

■

În iarna anului 1942 războiul străbătuse aproape în întregime prima lui perioadă. Ofensiva trupelor motorizate hitleriste în direcţia Moscovei se lovise de un zid fără breşe. La începutul lunii decembrie 1942, comandamentul german era obligat să-şi dea seama că mersul războiului făcea o cotitură decisivă. Aproape în acelaşi moment (la 7 decembrie din partea japoneză şi la 8 decembrie dinspre americani, ţinînd seama că meridianul de schimbarea datei pe glob trece pe la mijlocul Oceanului Pacific) marele comandament nipon a dat lovitura militară de la Pearl Harbour. Biblioteci întregi s-au umplut cu documentele şi comentariile privitoare la actul acesta agresiv. El prezintă cîteva trăsături cu totul speciale.

Imediat după săvîrşirea lui, domina în ziare termenul de „surpriză totală", de „cea mai neaşteptată lovitură din istorie". Încetul cu încetul, s-a aflat, însă, cu o „surpriză" aproape tot atît de mare, că autorităţile militare americane aveau sub ochi, „în clar", informaţii amănunţite asupra pregătirilor aero-navale desfăşurate de amiralitatea japoneză în Pacific. Un spion văzuse, timp de cîteva clipe, cheia cifrului de război al japonezilor şi datorită acestei indiscreţii serviciul secret american citea, zilnic, radiotelegramele „strict confidenţiale" pe care amiralul japonez Yamamoto

le trimitea unităţilor sale. Este, poate, verosimil că un atac aerian asupra bazei de la Pearl Harbour să fi apărut de neconceput pentru unii oameni politici americani — care tocmai se osteneau în tratative sterile în vederea unui tratat de neagresiune cu Japonia. Rămîne, totuşi, cel puţin ca o enigmă a istoriei, faptul că „surpriza" era ştiută şi prevenirea ei nici n-a fost schiţată.

În vremea aceea, armatele japoneze de uscat erau angajate în agresiunea împotriva Chinei, în cucerirea Manciuriei, în acţiuni încete şi abile de prelingere către peninsulele din sudul Asiei şi insulele bogate în materii prime ale mărilor indochineze. Petrol — cauciuc — alimente. Acestea erau, în ordine descrescîndă, cele trei cuvinte magice care obsedau pe conducătorii Japoniei. Membrii castei militare, uniţi cu magnaţii marii finanţe şi industrii într-o comunitate firească de interese, căutau o ieşire mai largă spre domeniile coloniale, exploatate, pe atunci, de englezi, de olandezi şi, într-o măsură mai puţin importantă, de trusturile americane.

În mintea comandanţilor niponi ideea de război ajunsese să fie confundată — ca urmare a unor îndelungate presiuni psihologice — cu ideea de onoare. De aceea, planul unor războaie expansioniste, de cea mai pură esenţă imperialistă şi colonialistă, intrase de mult în domeniul practicii. Se punea însă o problemă politică şi militară complexă, în special în condiţiile istorice din 1942 : care va fi soarta marilor puteri angajate în luptă ? În ce parte va atîrna balanţa şi încotro să se îndrepte Japonia ? Răspunsul a rezultat nu din examinarea lucidă a situaţiei ci din faptul că prin dogmatismul lor politic guvernanţii de la Tokio aveau afinităţi puternice cu regimurile totalitare, fasciste, iar prin interesele economice o rivalitate de neîmpăcat cu Anglia şi Statele Unite ale Americii. După doi ani de pregătiri bine ascunse, comandanţii japonezi au ajuns la un plan, uimitor prin prezumţia şi miopia lui : să dea Americii o mare lovitură, un pumn gigantic la plex, care să zdruncine prestigiul Washingtonului, să oblige pe americani la negocieri mai mult sau mai puţin publice şi să lase liber statul-major japonez în desfăşurarea ofensivei sale din regiunea mărilor australe. Plexul era Pearl Harbour. Un port îngust, adică abia cît un eleşteu, 12 metri de apă pînă la fundul de corali, dar un port în care se adăposteau cele mai mari şi mai prestigioase nave americane de război din Pacific. Acolo trebuia să fie dată lovitura.

Cine citeşte azi nota memorială a generalului japonez de aviaţie Centa, autorul planului de luptă de la Pearl Harbour, nu-şi poate stăpîni impresia de perplexitate. Nu este necesar să fii strateg, nici măcar strateg amator, pentru a înţelege că un atac în stilul „disperat", care domina gîndirea militară niponă pe atunci, nu avea nici o şansă serioasă de a zgudui puterea de luptă a Statelor Unite. Pe lîngă aceasta, oricît s-ar fi străduit politicienii niponi să considere acţiunea lor din Pacific drept o „acţiune izolată", un act de război fără alte urmări, menit numai să sprijine tratativele în vederea unei redistribuiri a poziţiilor în ceea ce pretindeau ei a fi sfera de influenţă economică a Japoniei — interdependenţa firească a fronturilor mondiale de luptă din acel moment ducea la consecinţe inevitabile, obliga S.U.A. la o soluţie militară completă.

■

În fapt, efectul aventurii aero-navale de la Pearl Harbour a fost imediat — şi de două feluri. Mai întîi tactic : cu pierderi minime japonezii au distrus principala flotă americană din Pacific.

Dar toată gloriola acestei victorii momentane a dispărut ca fumul, sub forţa celui de al doilea efect : reacţia impetuoasă a opiniei publice americane, care a simţit încotro se îndrepta tăişul sabiei şi a determinat adoptarea unei atitudini hotărîte de către guvern şi preşedinte : intrarea efectivă în război nu numai împotriva Japoniei ci şi a Germaniei hitleriste. Globul se învăluia în văpăi.

A urmat o lungă, teribilă epopee a Pacificului. Încurajaţi de primele succese aparente, comandanţii japonezi au desfăşurat un larg evantai de ofensive terestre, în toată aria indochineză, indoneziană, australă şi micronezianâ. Zeci, apoi sute de teritorii şi de insule au fost cucerite de trupele japoneze după lupte sîngeroase sau pur şi simplu ocupate fără lupte. Războiul a avut, în acea perioadă şi în acele locuri, o caracteristică interesantă : se dădeau bătălii navale şi aeriene de oarecare amploare, se dădeau lupte terestre înverşunate, dar combatanţii erau, în sensul exact al cuvîntului, străini de pămîntul pe care mureau. Localnicii nu participau la război. Mulţi — foarte mulţi — dintre ei sufereau rigorile ostilităţilor, mureau decimaţi de bombe, de molime, de foame, dar războiul acesta rămînea pentru băştinaşi o nebunie ciudată, care le stîrnea mînia cea mai dreaptă şi o nestrămurită sete de libertate. În lumina acestei „neparticipări" pot fi înţelese mai bine evenimentele de după război şi anume puternicul val al luptei de eliberare naţională a popoarelor din fostele colonii, posesiuni şi dominioane.

Paralel cu ofensiva terestră a japonezilor, se dădea o luptă discretă dar incomparabil mai puternică, între două mari industrii de război : niponă şi americană. Pentru ambele state majore inamice întinderea Pacificului constituia o problemă de bază. Japonezii sperau că oceanul nu va putea fi trecut, nici cu flota, nici cu aviaţia ; ceilalţi credeau că vor reuşi să-l străbată în forţă şi să dea lovitura de graţie pe deasupra distanţei uriaşe care-i despărţea de duşman. Şantierele navale şi uzinele de avioane americane luptau zi şi noapte. În 1943, către sfîrşitul anului, flota „de salon" care pierise la Pearl Harbour era nu refăcută ci structural înlocuită de o imensă flotă modernă, în care dominau navele purtătoare de avioane şi submarinele. Tot atunci, Statele Unite şi Anglia ajunseseră la o producţie de aproape 80 000 de avioane pe an. Potenţialul industrial îşi spunea cuvîntul decisiv. Printr-o mişcare-amfibie, războiul din Pacific a intrat în a doua lui perioadă : contraofensiva americană. În 1944, echilibrul forţelor s-a rupt definitiv în favoarea trupelor americane. În 1945, cu preţul unor jertfe omeneşti înfiorătoare, insulele Micronezieî au început una după alta să-şi schimbe ocupanţii militari, în timp ce localnicii supravieţuiau undeva prin jungle, prin gropi, prin peşterile de mărgean.

■

Aproape în acelaşi timp cu această „ofensivă a materialului", în Europa se hotărîse soarta beligeranţilor. La începutul anului 1944 plutea încă umbra neagră a războiului, dar undeva, în însăşi această întunecime, se simţea apropierea zorilor. Marea victorie sovietică în bătălia de pe Volga lichidase încă din 1943 orice speranţă a comandanţilor hitleriştî de a cîştiga războiul. Operaţiunile ulterioare, apoi debarcările din Italia şi Normandia au mărit proporţiile dezastrului.

La începutul lunii mai 1945, Reichul german s-a prăbuşit. Era lovitura decisivă pentru evoluţia întregului război mondial. Oricît erau de încăpăţînaţi în voinţa lor de a lupta — chiar dacă nu mai puteau crede în vreo victorie — samuraii de la Tokio au rămas, desigur, îngînduraţi în faţa acestei situaţii. La 26 iulie 1945 a fost publicată „declaraţia de la Potsdam" prin care s-a adresat Japoniei cea dintîi cerere de capitulare imediată şi necondiţionată. Guvernul de la Tokio a respins cererea, cu o ultimă tresărire de orgoliu ; dar sfîrşitul sosise. Două fapte noi au precipitat deznodămîntul : explozia bombelor atomice americane la Hiroşima (2 august 1945) şi Nagasaki (8 august 1945) şi intrarea Uniunii Sovietice în război împotriva Japoniei (8—9 august 1945). Pînă la această ultimă dată, frontiera Amurului fusese doar o „frontieră fierbinte", un subiect continuu de îngrijorare pentru statul major japonez, care-şi imobilizase acolo aproape 800 000 de soldaţi. Ofensiva trupelor sovietice s-a declanşat fulgerător. Într-o lună, toate forţele japoneze de luptă au fost destrămate, comandanţii locali s-au predat şi circa 600 000 de militari au fost luaţi prizonieri.

A fost luna tratativelor pentru capitulare. Chiar din primele zile ale lui august, îndată după calamitatea exploziilor atomice şi dezastrul armatelor de la Kvantung, de pe frontul sovieto-japonez, guvernul nipon a trebuit să se încline în faţa realităţii.

Lăsîndu-se legănat, pînă atunci, de un mit pe cale de dispariţie, comandamentul suprem de la Tokio pregătise, fără discreţie, şapte sute de aviatori-sinucigaşi, „kamikaze", cu misiunea de a se năpusti asupra flotei americane în ipoteza unei încercări de debarcare pe coasta japoneză. Pregătirile au rămas fără urmări. Resemnat, guvernul de la Tokio a mai avut o singură rezervă la capitulare : să fie păstrate prerogativele împăratului, în calitatea sa de cîrmuitor suprem al Japoniei. Un număr mare de samurai şi-au făcut harachiri. Alt număr — mai mare — a renunţat la această jertfă inutilă. La Tokio şi în alte oraşe japoneze au început uriaşe demonstraţii populare pentru pace. Şedinţele cabinetului suprem şi ale consiliului de miniştri se succedau la intervale de cîteva ore...

Spre sfîrşitul zilei de 15 august, în adăpostul subteran din grădina palatului imperial, s-a ţinut cea din urmă şedinţă a cabinetului de război. Discuţiile au continuat pînă tîrziu, în noapte, părerile fiind împărţite în mod egal : trei voci pentru capitulare, trei pentru război pînă la capăt. Ajuns la limita puterilor, primul ministru, Suzuki, partizan al capitulării, a rupt brusc cu tradiţia — care-l punea pe împărat în afara discuţiilor omeneşti — şi i-a cerut lui Hiro Hito să ia, el însuşi, hotărîrea finală. Dovedind mai mult tact politic decît colaboratorii săi, împăratul Japoniei a rostit două-trei fraze în care a spus, mai întîi, că părerile comandanţilor militari s-au dovedit nefaste pentru Japonia şi — în concluzie — că acceptă capitularea, pentru a evita distrugerea ţării.

Hotărîrea aceasta a fost transmisă guvernelor S.U.A. şi Angliei printr-o telegramă necifrată, depusă la reprezentanţa diplomatică elveţiană de la Tokio. Cîteva zile mai tîrziu, forţele militare japoneze de pe teritorii străine au capitulat şi ele, separat, în faţa comandanţilor sovietici şi englezi. La 2 septembrie 1945 ultimul act s-a consumat pe puntea vasului „Missouri".

Era sfîrşitul celui mai teribil război. Cîteva semnături, ale învingătorilor şi învinşilor. Un salut rece, scurt. O clipă, la o răscruce a istoriei.

Mircea GRIGORESCU

CENTENARUL
UNIUNII
INTERNAȚIONALE
DE TELECOMUNICAȚII

de la semafor la satelit

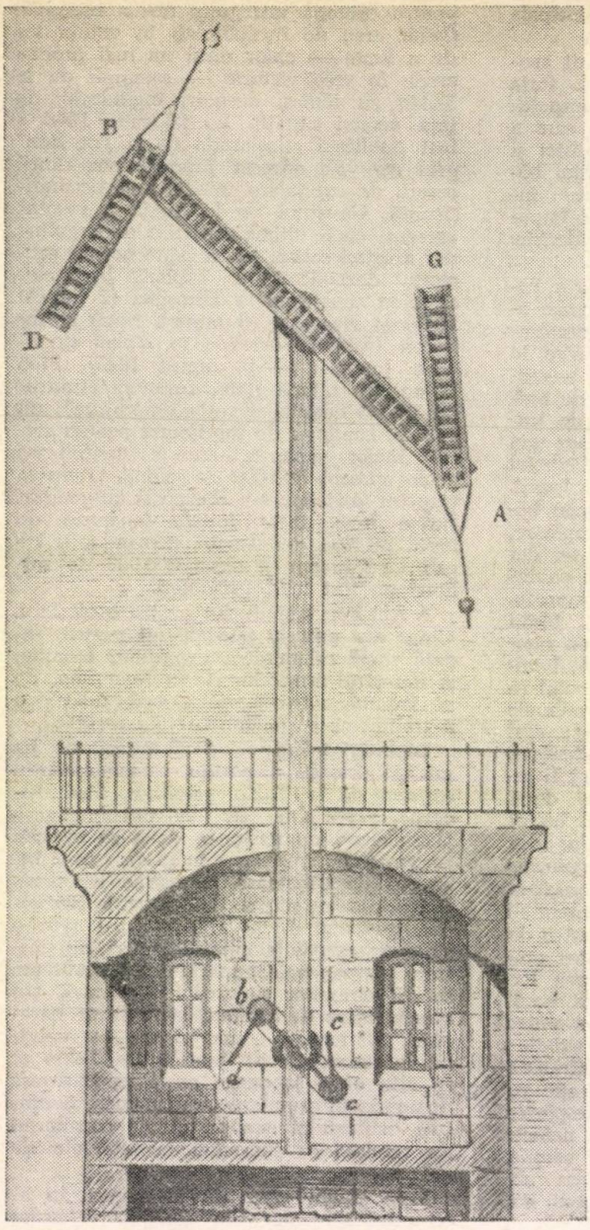

Cel dintîi „turn telegrafic" din istoria telecomunicațiilor, construit de inginerul francez Claude Chappe în 1790, în Place de l'Etoile, la Paris

Aproximativ 400 000 000 de aparate de radio, 175 000 000 posturi telefonice, 130 000 000 ecrane de televiziune, sute de sateliți de jur împrejurul Pămîntului — iată cifrele potențialului de telecomunicații în funcțiune în 1965. Cu ajutorul acestor mijloace comunică între ei miliardele de locuitori ai Pămîntului, se stabilesc legături între comune, orașe, țări și continente, distanța dintre poli și Ecuator este practic anulată. Istoria dezvoltării telecomunicațiilor nu înseamnă doar istoria progresului științific și tehnic, înseamnă un amplu capitol al cunoașterii și apropierii între oameni. Centenarul nașterii celei mai vechi organizații internaționale guvernamentale — Uniunea Internațională de Telecomunicații — oferă prilejul cîtorva considerații retrospective și de viitor asupra acestei probleme cuprinse în volumul publicat de Uniunea Internațională a Telecomunicațiilor cu prilejul centenarului său (1865—1965).

Oriunde s-ar afla — pe uscat sau în aer, în creierii munților sau în adîncurile oceanului — datorită mijloacelor moderne de telecomunicații, omul contemporan nu se mai simte izolat. Înfrîngerea redutabilei bariere a distanței a dat omului unul din cele mai puternice instrumente pentru a se avînta pe căi noi. Asigurîndu-și practic mijloacele de comunicare la orice distanță și în orice condiții, omul a stimulat sentimentul solidarității umane. Prin aceasta, dincolo de conținutul lor *particular*, fiecare mesaj trimis prin telegraf, fiecare cuvînt transmis prin telefon, fiecare emisiune radiofonică, fiecare imagine televizată a dobîndit un caracter *social*. Începînd cu aparatele de televiziune, tot mai utilizate în medicină, și pînă la modernele teleimprimatoare, fără care existența presei mondiale din zilele noastre ar fi greu de conceput, mijloacele de telecomunicații contribuie la dezvoltarea diverselor sfere de activitate umană. Pentru a se ajunge la stadiul tehnic de astăzi, pentru a se crea perspectivele aproape de nebănuit ale anilor ce vor veni, au fost necesare un efort uriaș, un spirit întreprinzător și inventiv, o nobilă pasiune și dăruire.

Precursorii

Istoria mijloacelor de comunicații începe cu focurile prin care cetățile vechii Elade anunțau vești importante, cu tamtamul care răsuna pe pămîntul african cu multe secole în urmă, cu porumbeii călători, purtători de mesaje, de pe continentul american. Timp de milenii, viteza maximă de transmisie fusese aceea a curierului ecvestru — 15 km pe oră.

Momentul revoluției franceze marchează primul salt în domeniul tehnicii telecomunicațiilor. Asediată de forțele contrarevoluției europene, Republica Franceză a pus la dispoziția armatelor sale cel dintîi mijloc mecano-optic de transmitere a informațiilor : semaforul. Un inventator francez, Claude Chappe, împreună cu frații săi, a pus la punct (pe baza unei teorii depusă la Royal Society în 1684 de marele fizician și astronom englez Robert Hooke) sistemul care a permis guvernului revoluționar francez să-și transmită ordinele și să primească rapoarte de pe diferitele fronturi, într-un termen cu mult mai scurt decît al adversarilor săi. Prima linie de stații telegrafice, Lille-Paris, folosind semaforul drept mijloc de transmisie și telescopul ca recepție, a adus capitalei franceze la 15 august 1794 vestea recuceririi localității Le Quesnoy de către trupele republicane. Curînd Franța avea să fie împînzită de o adevărată rețea de telecomunicații. De pe continent, semaforul a fost rapid adoptat în Marea Britanie și Statele Unite. Către mijlocul secolului al XIX-lea diplomatul rus Schilling (1832), profesorul danez Oersted (1837), cercetătorii germani de la Universitatea din Götingen, Gauss și Wehe (1833) și, în sfîrșit, inventatorul englez William Cooke și fizicianul Wheatstone (1838) au pus la punct mai multe variante ale telegrafului electromagnetic.

Dincolo de Atlantic istoria comunicațiilor marca o mare dată — 1 ianuarie 1845 — ziua în care străduințele și tenacitatea pictorului și profesorului de istoria artelor de la New University din New York, Samuel Morse, și ale mecanicului Alfred

Vail au fost încununate de succes : punerea în funcţiune a primei linii de telegrafie Washington-Baltimore.

Asociată încă de la început mijloacelor moderne de comunicaţii, presa a constituit unul dintre cei mai stimulativi factori ai dezvoltării lor. Ziarele şi agenţiile de presă au fost printre cei dintîi clienţi ai societăţilor telegrafice. Necesitatea cotidienelor din New York, dirijate de *Associated Press,* de a avea noutăţi de pe întreg cuprinsul S.U.A., a determinat instalarea a mii de kilometri de linii telegrafice. Iulius Reuter, fondatorul agenţiei britanice de presă *Reuter,* a devenit faimos în jurul anului 1850, cînd depeşele sale au început să dea cele mai multe informaţii economice, politice şi culturale obţinute — prin intermediul telegrafului — de la corespondenţii săi din diferite capitale europene. Telegraful electric fiind, în epoca respectivă, mijlocul care asigura viteza maximă de difuzare a informaţiei, cîteva mari ziare au inclus acest cuvînt chiar în titlu. Este cazul cotidianului londonez, binecunoscut şi în zilele noastre, oficiosul partidului conservator *Daily Telegraph,* înfiinţat în 1855.

Asaltul undelor

Sute de experienţe au încercat să stabilească o legătură telegrafică nu numai pe uscat ci şi peste întinderile marine. În 1847 a fost realizată o primă tentativă de acest gen, între Anglia şi Franţa ; dar abia peste trei ani insulele au avut cu continentul o legătură telegrafică, pe sub Canalul Mînecii. De scurtă durată însă, căci în vara aceluiaşi an un pescar a tăiat o bună bucată de cablu, mîndrindu-se apoi cu acest trofeu, socotit drept o nouă specie de peşte.

Treptat, tenacitatea oamenilor, dornici de a-şi transmite cît mai repede gîndurile, a învins obstacol după obstacol. În anii 1850—1860, numeroase ţări cu deschidere la mare au stabilit contacte prin cablu telegrafic submarin. În 1857 Ceylonul avea o astfel de legătură cu India ; în 1859 Tasmania era legată de Australia ; în 1860 între Londra şi Caraci era instalat un cablu care trecea prin Suez, Kosseir, Sonakin, Aden, Mascat. O perseverenţă cu totul deosebită a necesitat realizarea primului cablu transatlantic. Începută în 1857, operaţia a fost încununată de un prim succes după cîteva tentative nereuşite, la 5 august 1858, cînd vasele *Agammemnon* şi *Niagara,* sub pavilioanele britanic şi american, au reuşit să instaleze cabluri în lungime de 3 240 de kilometri. O lună mai tîrziu, printr-o întîmplare, un tehnician, care a folosit o lampă cu un voltaj mai mic, avea să creeze zile de emoţii de o parte şi de cealaltă a Atlanticului, făcînd să se creadă că s-a defectat sau că s-a rupt însuşi cablul suboceanic. Eroarea a fost repede observată şi transmisiile au reintrat în normal. Montarea cablului transoceanic este legată în special de activitatea a doi mari savanţi : englezul William Thomson şi americanul Cyrus Field. După 1866 aceste legături au asigurat tot timpul

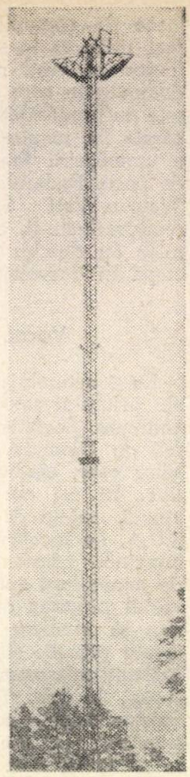

La frontiera U.R.S.S.—Finlanda se înalţă această antenă de oţel care face, prin aparatele instalate în vîrful ei, conexiunea programelor de televiziune transmise de Intervision şi Eurovision

Centrala telegrafică din Paris, în 1860

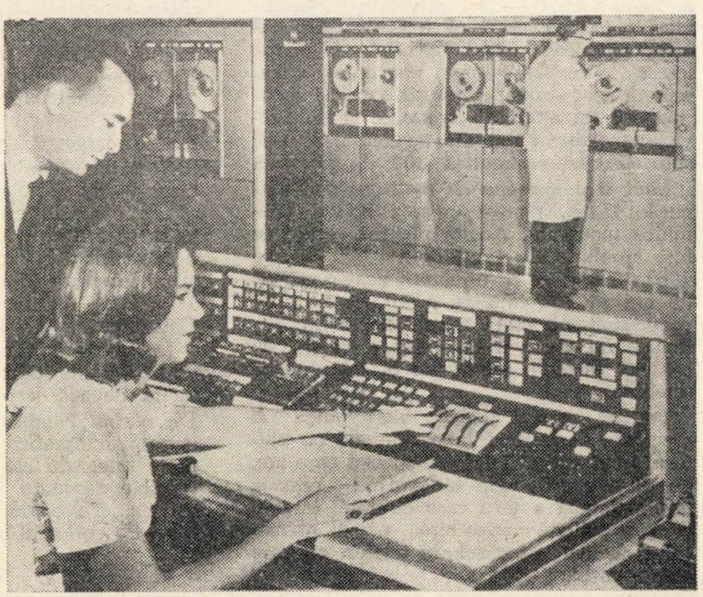

Centrala telegrafică de la New York (1963). Telegramele sînt imprimate pe benzi de magnetofon. O singură operatoare indică prin apăsare pe butoane localitatea cu care se va intra în legătură

— chiar în perioade de război — comunicaţiile telegrafice între America şi Europa.

Între timp dezvoltarea mijloacelor de comunicaţii ia avînt. Bazîndu-se tot pe datele teoretice ale lui Robert Hooke, americanul Charles Page — om de ştiinţă din Salem — în 1837, şi germanul Philipp Reis (Friedrichsdorf — Frankfurt pe Main) în 1860, elaborează primele variante ale telefonului, al cărui nume fusese pus în circulaţie de savantul german E. Huth încă din 1796.

Asemenea celor care, un sfert de veac mai tîrziu, aveau să-şi dispute paternitatea transmisiilor prin radio — Marconi şi Popov — întîietatea brevetului telefonului a fost obiect de triste litigii între cei doi creatori, Elisha Gray şi Alexander Graham Bell, ambii americani. Brevetul a fost acordat, în cele din urmă, lui Bell. Noul mijloc de comunicare s-a extins repede — mereu mai perfecţionat, în funcţie de cuceririle generale ale ştiinţei şi tehnicii, întîi în America şi Europa ; a urmat apoi (la 7 ianuarie 1927) prima legătură transoceanică între S.U.A. şi Marea Britanie.

Apariţia radiodifuziunii a fost precedată — ca şi în cazul celorlalte mijloace de comunicare — de un lung şir de cercetări care i-au pregătit naşterea pas cu pas. Între lucrările care au influenţat această descoperire fundamentală se află cercetările efectuate de celebrul fizician german Heinrich Hertz, primul care a detectat şi măsurat undele electro-magnetice. La 7 mai 1895 şi la 2 iunie 1896, Popov şi respectiv Marconi realizează primele lor reuşite. Catastrofa *Titanicului* survenită în 1912 avea să demonstreze întregii omeniri marea utilitate a radioului. „Legăturile prin radio cu vapoarele de pe mare sînt, în mod cert, una din cele mai mari binefaceri dăruite societăţii de cercetătorii animaţi de pasiunea pentru ştiinţă", scria, a doua zi după naufragiul *Titanicului,* atît de sobrul cotidian englez *Times.*

Ultimele decenii au fost martorele uriaşului avînt pe care l-au cunoscut telecomunicaţiile. Deşi folosite din plin în cursul celor două războaie mondiale (de altfel şi celelalte mij-

loace de comunicare, de pildă focul, au fost utilizate în trecut pentru a transmite importante veşti militare), telecomunicaţiile, domeniu în care cooperarea dintre naţiuni este indispensabilă, îşi pot îndeplini adevărata lor menire de apropiere şi înlesnire a cunoaşterii între oameni doar în timp de pace. Radarul (descoperit de sir Robert Watson-Watt în 1939), televiziunea, semiconductorii, electronica, zborurile cosmice au deschis în zilele noastre o nouă etapă în dezvoltarea telecomunicaţiilor.

Vocea omenească în Cosmos

La 4 octombrie 1957 cele dintîi semnale ale primului satelit artificial lansat de Uniunea Sovietică parcurgeau sutele de mii de kilometri, inaugurînd era transmisiilor care, cîndva, se vor numi interplanetare. În cei opt ani care au trecut de atunci, sutele de lansări din U.R.S.S. şi S.U.A. au încetăţenit transmisiile sonore şi imaginile televizate din Cosmos, devenite de acum fapt aproape cotidian. Paralel cu vastul program de cercetări ştiinţifice menite să studieze spaţiul infinit, au fost create primele sisteme de sateliţi destinaţi exclusiv telecomunicaţiilor — Syncom, Echo Relay, Molnia, Telstar. Prin intermediul acestor sisteme, zeci şi zeci de evenimente s-au bucurat de o asistenţă care se numără în milioane, marele record deţinîndu-l pînă acum întrecerea sportivă de la Tokio, — Jocurile Olimpice, ediţia 1964.

În momentul de faţă, s-a şi trecut la elaborarea cîtorva proiecte de mare anvergură, care vor afecta multiplele ramuri ale telecomunicaţiilor, pe scară mondială şi cosmică. Amintim doar vastul program al reţelei de sateliţi permanenţi destinaţi meteorologiei, televiziunii, telefoniei, ai cărei parametri sînt obiect concret de studiu pentru organizaţiile internaţionale specializate — în primul rînd Uniunea Internaţională de Telecomunicaţii, O.M.M., F.A.O., O.M.S., U.N.E.S.C.O., Comitetul O.N.U. pentru spaţiul cosmic — şi pentru oamenii de ştiinţă din U.R.S.S., S.U.A., Anglia, Franţa şi alte ţări, care lucrează în laboratoare naţionale sau colaborează în vederea unor realizări internaţionale. Imaginile de televiziune din Cosmos, emisiunile de televiziune retransmise prin sateliţi, convorbirile telefonice intercontinentale prin sateliţi, marchează primii paşi ai acestei ere noi. Nu peste mult, faza spectaculoasă a unor asemenea experienţe va fi depăşită, ele intrînd în cotidian.

Iată, acum, cîteva exemple care indică perspectivele de mîine ale telecomunicaţiilor. Ambasada americană din Paris serveşte drept centru de transmisie a comunicărilor între Departamentul de Stat şi 58 de oficii diplomatice şi consulare de pe întregul glob. Aici funcţionează o centrală electronică de mare supleţe, dispunînd de capacitatea de a primi, analiza, depozita, tria şi retransmite orice mesaj provenit de pe aceste canale diplomatice.

Maşina electronică primeşte orice mesaj — un calcul electronic rapid sau o comunicare, socotită azi relativ lentă — îl apreciază după ordinea de prioritate şi-l transmite la Washington, în cel mai scurt timp posibil: de la cîteva secunde la cîteva minute.

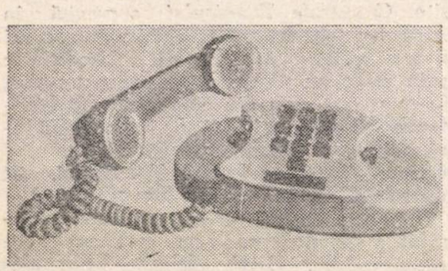

Aparat de telefon la care numărul se formează prin apăsarea butoanelor cu cifre

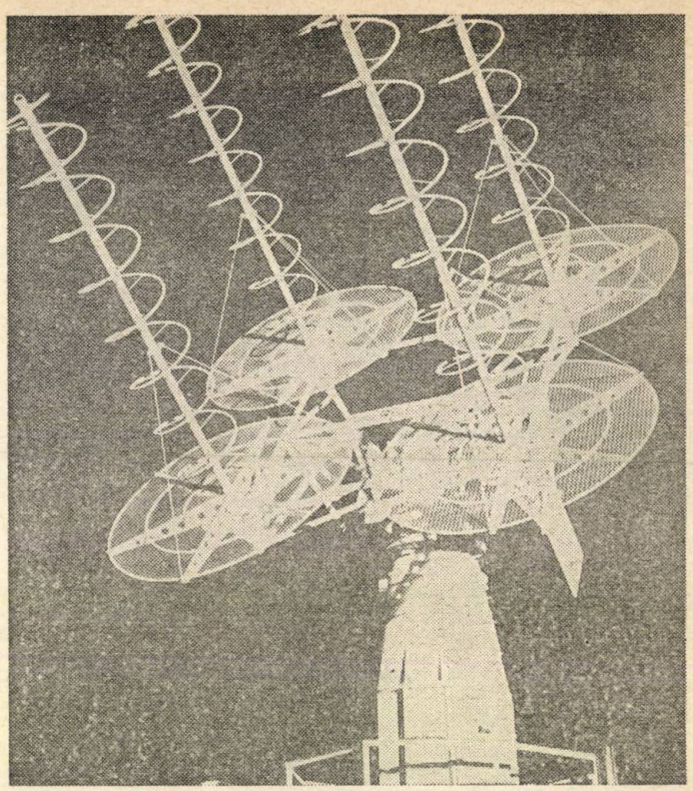

Sistem de antene „în elice", pentru localizarea sateliţilor, recepţionarea semnalelor şi transmiterea comenzilor pentru aparatajul de la bordul lor

În domeniul telefoniei sînt în perspectivă cîteva planuri îndrăzneţe, de pildă, sistemul T.A., datorită căruia se poate mări cu mult randamentul liniilor de telefon. Pornindu-se de la constatarea că o persoană care vorbeşte la telefon nu ţine linia ocupată decît 40 la sută din timp, s-a reuşit ca printr-o comandă electronică de foarte mare viteză să se utilizeze restul de timp pentru alte convorbiri.

Se speră, de asemenea, că la sfîrşitul acestui deceniu să fie pus în funcţiune primul cablu transoceanic pe bază de tranzistori, permiţînd 700 de convorbiri telefonice simultane. Un alt proiect priveşte folosirea undelor ghidate cu ajutorul unui tub de oţel cu diametru de 5 cm, care, fiind umplut cu azot, va putea asigura 100 000 de convorbiri telefonice simultane sau retransmite programele a 100 de canale de televiziune. Se lucrează la interconectarea telefonului cu maşina de scris la mare viteză — tot pe criterii electronice, — după sistemul telexului. Un inginer american, Hugo Gernslak, se ocupă intens de realizarea unui ziar instantaneu, radiodifuzat direct cititorilor. Acelaşi autor propune un aparataj electronic şi de televiziune care va permite medicului să ţină sub observaţie simultan 100 de pacienţi.

Mult mai aproape de realizare sînt planurile U.I.T. pentru crearea reţelei telefonice mondiale. Aceste planuri, care au fost aprobate de Conferinţa U.I.T. din 1963, prevăd ca în următorii zece-douăzeci de ani să se realizeze o intercomunicare progresivă automată a centralelor internaţionale cu ajutorul unei dense reţele de cabluri terestre submarine şi cu ajutorul sateliţilor.

Potrivit acestui proiect, vor putea fi efectuate convorbiri internaţionale cu ajutorul unui aparat telefonic special care are, pe disc, următoarele indicative: reţeaua internaţională a ţării care cheamă, ţara în care se solicită convorbirea, oraşul abonatului chemat, numărul de telefon cu care se va vorbi.

În sfîrşit, proiectata utilizare a laserului în telecomunicaţii este apreciată a fi de natură să revoluţioneze multe sisteme ale tehnicii transmisiilor.

Cooperare internaţională rodnică

În mai 1865, cînd plenipotenţiarii a douăzeci de state se întruneau la Paris pentru a elabora statutul unei organizaţii internaţionale care avea să devină mai tîrziu U.I.T., saloanele capitalei franceze trăiau sub impresia fantasticei poveşti a domnului Jules Verne, *De la Pămînt la Lună*. Este sigur că dezvoltarea pe care avea să o ia foarte curînd tehnica, ale cărei uzitări internaţionale se străduiau să le reglementeze acei plenipotenţiari, i-ar fi uimit într-o măsură şi mai mare decît cărţile lui Jules Verne.

Opera de colaborare începută acum un secol avea să dea roade trainice. U.I.T. numără astăzi 127 de state membre, între care şi România. U.I.T. joacă un rol important în crearea bazei tehnice şi a cadrelor de specialişti în domeniul telecomunicaţiilor în numeroase state în curs de dezvoltare, din Asia, Africa, America Latină. Potrivit recomandărilor Adunării Generale a O.N.U., Uniunea Internaţională de Telecomunicaţii a ţinut în octombrie 1963 la Geneva o primă conferinţă de radiocomunicaţii spaţiale.

Contribuind la înfăptuirea cooperării internaţionale şi în acest domeniu, U.I.T. îşi consacră rezultatele activităţii sale exclusiv ţelurilor paşnice, progresului, omului. În acest spirit s-au desfăşurat festivităţile care au celebrat în 1965 un secol de existenţă a U.I.T. — în toamnă urmînd să aibă loc Conferinţa generală, la Montreux-Elveţia.

Intrate în patrimoniul civilizaţiei umane, mijloacele de telecomunicaţii sînt o strălucită dovadă a solidarităţii interumane. De curînd Pămîntul a recepţionat primele imagini fotografice ale planetei Marte, primele fotografii ale părţii ascunse a Lunii, primele secvenţe „pe viu" din spaţiul cosmic. Telecomunicaţiile îşi îndeplinesc rolul de curier al evului modern.

Cristian POPIŞTEANU

L'EXPRESS
PARIS

ERA BĂNUIELILOR RECIPROCE

CÎND Henry Cabot Lodge s-a înclinat în fața generalilor sud-vietnamezi pentru a înmîna președintelui Directoratului militar, generalul Nguyen Van Thieu, scrisorile sale de acreditare, nimeni nu s-a lăsat înșelat de căldura declarațiilor sale oficiale. Prea multe gînduri ascunse atît la unii cît și la ceilalți au contribuit la transformarea acestei ceremonii protocolare nu într-o reuniune de familie, ci într-o înfruntare.

Niciodată guvernul de la Saigon nu a avut atîta nevoie de prezența americană. Dar niciodată tutela americană nu a fost resimțită cu atîta amărăciune. Cabot Lodge, noul ambasador al S.U.A., este pe cale să-și dea seama de acest lucru.

Succesorul generalului Maxwell Taylor ar fi dorit să sosească la Saigon încă în prima jumătate a lunii august. Generalul Nguyen Cao Ky, primul ministru, a descoperit atunci că are obligația urgentă de a pleca să negocieze la Taipe (Taiwan) și la Bangkok (Tailanda) acorduri de colaborare economică și militară. Imediat, Cabot Lodge a hotărît să-și amîne plecarea în Vietnam. Dar șeful guvernului sud-vietnamez și-a amînat imediat vizitele.

În sfîrșit, debarcînd în noaptea de 20 august pe aeroport, reprezentantul puternicei națiuni americane a găsit pentru a-l primi în numele guvernului sud-vietnamez numai pe secretarul de stat al Ministerului Educației Naționale.

În seara aceea, la Bangkok, generalul Ky era oaspetele primului ministru al Tailandei. Cu vocea monotonă și șovăielnică pe care o rezervă discursurilor sale oficiale, tînărul general-președinte declara : „Poporul Tailandei poate fi mîndru că grupurile electrogene oferite de Tailanda contribuie la remedierea penuriei de electricitate provocate la Saigon de sabotajele Vietcongului".

Neliniștiții conducători de la Saigon interpretează drept o amenințare chiar și intenția exprimată în mod oficial de conducătorii americani de a intensifica operațiunile militare după anotimpul ploios. Ei se gîndesc la primejdia unui comandament militar unic, evident american, din care generalii sud-vietnamezi ar fi excluși.

În tot cursul săptămînii trecute, la Saigon au circulat zvonurile cele mai neverosimile. Deoarece în august 1963 Cabot Lodge venise în capitala sud-vietnameză pentru a sprijini înlăturarea președintelui Ngo Dinh Diem, se afirma că el nu se putea înapoia decît cu misiunea de a înlătura Directoratul militar. Și bănuielile s-au intensificat o dată cu sosirea generalului-maior Edward Lansdale, care în perioada 1954—1957 a fost animatorul ocult al politicii americane în Vietnam, omul serviciilor secrete. Se spune că dacă s-a înapoiat Lansdale, înseamnă că se va întîmpla ceva.

Această părere se bucură de credit cu atît mai mult cu cît sosirea sa a fost ținută secretă timp de mai multe zile. Dar polițiștii sud-vietnamezi de serviciu pe aeroportul Tan So Shut au anunțat aterizarea misterioasă în cursul nopții a unui avion american înconjurat imediat de poliția militară și ai cărui pasageri, îmbrăcați civil, s-au suit în automobilele ambasadei americane, scăpînd astfel de orice control al autorităților sud-vietnameze. Astăzi se afirmă că era vorba de echipa lui Lansdale.

Cabot Lodge l-a adus de asemenea pe Tom Corcoran, care pînă în 1956 a fost ultimul consul general al S.U.A. la Hanoi și cunoaște astfel pe majoritatea conducătorilor nord-vietnamezi. Aceasta era suficient pentru a acredita teza contactelor cu Hanoiul. Cabot Lodge, pe care l-am întrebat în această privință, a ridicat din umeri.

Declarațiile sau ideile generalilor și politicienilor locali au tot mai puțină importanță pentru americani. Americanii îi fac să simtă, cu o oarecare brutalitate, că de doi ani s-a făcut totul pentru a întări guvernele sud-vietnameze succesive și pentru a ajuta echipele la putere, dar că totul a fost inutil din cauza lipsei de seriozitate a clanurilor de la Saigon.

Este adevărat. Numai că astăzi se uită că s-a făcut de asemenea totul pentru a îndepărta de la putere pe acei care tindeau să pună sub semnul întrebării orientarea ortodoxă și își permiteau să favorizeze tezele neutraliste sau să vorbească despre un socialism democratic. De acum înainte, acei care ocupă la Saigon posturile guvernamentale nu mai sînt priviți decît ca niște personaje lipsite de importanță.

Americanii consideră că s-au angajat într-o luptă militară și economică cu comunismul asiatic, luat în ansamblu. Hazardurile istoriei și ale strategiei fac ca astăzi întrecerea să se desfășoare pe teritoriul vietnamez. Dar locuitorii Vietnamului de sud îi interesează prea puțin pe americani. Ca parteneri, importanța lor este neglijabilă ; ca aliați, combativitatea lor este relativă și loialitatea lor îndoielnică.

Indiferent de virulența anticomunismului lor, generalii sud-vietnamezi sînt plini de amărăciune. Antiamericanismul lor crește pe măsura neputinței lor. Ei încearcă să pară independenți și puternici, manifestîndu-și în mod vizibil ostilitatea față de Cabot Lodge. Dar, în ochii americanilor, ei contează din ce în ce mai puțin.

În această vară a anului 1965, politica americană în Vietnam nu se mai elaborează de la Saigon. Ea se elaborează de pe bordul portavioanelor flotei a 7-a. Echipajele avioanelor nu fac nici o deosebire între sud-vietnamezi și Vietcong și se tem de tot ceea ce se mișcă pe sol. Esențialul este să lovească puternic.

Dar această atitudine americană este pe cale să cristalizeze împotriva ei coaliția temporară a tuturor acelora, budiști sau catolici, care suferă să-și vadă țara zi de zi mai lovită de bombardamente, și a miilor de tineri fără opinie politică, care se tem de mobilizare. Dezbinate în toate problemele care afectează politica internă sud-vietnameză, aceste grupuri s-ar putea uni într-o zi, pentru a striga : „Yankei, cărați-vă acasă".

Georges CHAFFARD

The Washington Post

„AMERICANUL URÎT" SAU „AMERICANUL LINIȘTIT" ?

ADMINISTRAȚIA l-a numit pe generalul-maior Edward G. Lansdale asistent special al ambasadorului Henry Cabot Lodge la Saigon, acțiune considerată ca reflectînd îngrijorarea tot mai mare pentru faptul că poziția S.U.A. în Vietnam a devenit prea militarizată și prea americanizată.

Figură neortodoxă și controversată, Lansdale se va ocupa pe larg de factorii politici, sociali, economici și psihologici esențiali care, după părerea multor specialiști, au fost neglijați în recentele preocupări americane cu privire la Vietnam.

Unul din eforturile inițiale ale lui Lansdale, după sosirea sa în Vietnam, va consta în stabilirea de legături mai strînse cu liderii vietnamezi, atît cu cei de la

→

O delegație a Partidului celor ce muncesc din Vietnam, condusă de Le Duc Tho, membru al Biroului Politic, a sosit la Paris

Saigon cît şi cu cei din regiunile rurale. Legăturile cu vietnamezii au devenit precare în timpul ambasadorului Maxwell Taylor, care în general elabora programe fără a consulta autorităţile locale. Lansdale este de părere că nu pot fi realizate progrese, îndeosebi în domeniul politic, dacă nu se restabileşte sentimentul de încredere între americani şi vietnamezi.

El se va strădui totodată să stabilească contactul cu marea varietate de fracţiuni politice şi religioase, în speranţa de a le ajuta să găsească un oarecare teren comun în vederea unităţii.

Unii specialişti afirmă că obiectivul de perspectivă al lui Lansdale era de a consolida aceste elemente în cazul cînd tratative viitoare ar recomanda alegeri în Vietnam.

Lansdale a recrutat o „echipă de acţiune politică" compusă dintr-o duzină de specialişti pentru a-l asista în misiunea sa.

Întocmai ca şi colonelul T. E. Lawrence, Lansdale este un personaj care a inspirat admiraţie, ironie şi mai presus de toate controverse. Ca funcţionar al C.I.A. la Saigon în 1954, el l-a sprijinit pe preşedintele sud-vietnamez, Ngo Dinh Diem, împotriva reprezentantului special al preşedintelui Eisenhower, generalul J. Lawton Collins, care era în favoarea unei coaliţii a liderilor vietnamezi.

În romanul lor destul de transparent, William Burdick şi William Lederer l-au înfăţişat pe Lansdale în „Americanul urît" ca pe un personaj sensibil, lipsit de egoism, care priveşte cu simpatie aspiraţiile asiatice. Dar scriitorul englez Graham Greene l-a zugrăvit în personajul „Americanul liniştit" ca pe un idealist naiv.

În ultimii ani, el a criticat în mod public politica S.U.A. în Vietnam reafirmînd teza sa favorită potrivit căreia, singură, acţiunea militară nu poate remedia situaţia.

Astfel în revista *Foreign Affairs* din octombrie, el şi-a exprimat îndoiala că bombardamente de felul celor efectuate în Vietnamul de nord şi de sud ar putea fi eficiente. El a scris : „Comuniştii au declanşat o idee revoluţionară în Vietnam şi ea nu va pieri numai pentru că este ignorată, bombardată sau înăbuşită de noi".

Aceste opinii afirmate cu energie se pare că l-au iritat pe ministrul apărării McNamara şi pe consilierii săi militari, care s-au împotrivit actualei numiri a lui Lansdale la Saigon, dar ei au fost dominaţi de voinţa preşedintelui Johnson.

Părerile lui Lansdale au reţinut însă atenţia mai multor membri ai Congresului, printre care senatorul Thomas Dodd. La începutul anului el propusese preşedintelui ca Lansdale şi alţi americani cu experienţă să fie trimişi la Saigon pentru a stabili legătura cu armata vietnameză, cu budiştii, intelectualii şi liderii locali.

Acţionînd în baza acestei recomandări, preşedintele Johnson a dat instrucţiuni ambasadorului Lodge să-l includă pe Lansdale în misiunea sa. Din cîte se ştie, liderii vietnamezi nu au fost consultaţi asupra numirii lui Lansdale.

Americanii care cunosc dificultăţile misiunii S.U.A. de la Saigon sînt de părere că maniera neortodoxă a lui Lansdale se va lovi de opoziţia anumitor ofiţeri americani din Vietnam.

O grijă mult mai mare — care l-ar frămînta în aceeaşi măsură pe Lansdale însuşi — este aceea că s-ar putea să se aştepte de la el miracole în Vietnam. „Dacă nu înfăptuieşte un miracol, afirmă o oficialitate americană, prietenii săi vor fi dezamăgiţi, iar duşmanii săi încîntaţi".

Herald Tribune NEW YORK

ROLUL CUVENIT ORGANIZAŢIEI NAŢIUNILOR UNITE

SUFLĂ UN VÎNT care nu prevesteşte nimic bun. Din fericire, controversa cu privire la refuzul anumitor guverne de a plăti cheltuielile pentru „menţinerea păcii" cerute de O.N.U. ar putea avea ca urmare mai degrabă întărirea decît slăbirea mecanismului pentru menţinerea păcii în lume.

Problema reală, care nu a fost subliniată în discuţiile publice, este că O.N.U. nu este şi nu a fost niciodată menită să fie un suprastat — un guvern mondial în stare să încalce după bunul lui plac suveranitatea sau independenţa oricărei ţări. O.N.U. a fost menită să fie şi este în realitate o federaţie de state ai cărei membri sînt autorizaţi de Carta organizaţiei, în baza articolului 51, să ia măsuri colective pentru propria lor apărare şi pentru apărarea oricăror alte ţări care ar putea să le solicite sau să aibă nevoie de ele.

Dar „măsuri colective" înseamnă măsuri voluntare şi nici o ţară care hotărăşte să rămînă deoparte nu poate fi obligată să plătească cheltuielile unui război sau unei operaţiuni de menţinere a păcii la care nu doreşte să participe.

Carta O.N.U., în baza articolului 17, nu prevede decît că Adunarea Generală va aproba „bugetul organizaţiei", dar cuvîntul „buget" are un sens cu totul diferit de cel care i-a fost dat recent. „Bugetul" se referă la operaţiunile normale ale oricărei organizaţii. Ţinînd seama de această deosebire, acelaşi articol 17 stipulează că Adunarea Generală „va lua în considerare şi aproba orice aranjamente financiare şi bugetare cu agenţii specializate" şi le va face „recomandări".

Este clar că o naţiune suverană nu poate fi obligată, împotriva voinţei ei, să participe la activitatea agenţiilor specializate ale O.N.U., întrucît acestea se extind de la problemele sociale şi economice la o varietate de activităţi ale ţărilor care urmăresc în mod voluntar să îmbunătăţească situaţia generală a anumitor ţări sau regiuni.

Dar în cazul acesta ce anume constituie „cotizaţii" ? Acestea înseamnă, desigur, cheltuielile organului principal şi nu acelea ale oricăror alte agenţii. În baza articolului 19 al Cartei, „un membru al O.N.U. care are restanţe în plata contribuţiilor lui financiare către organizaţie nu va avea drept de vot în Adunarea Generală". Dar cuvîntul folosit este „contribuţie financiară" şi nu „cheltuieli" sau „cotizaţii".

Trebuie reamintit că Franţa şi alţi membri, precum şi Uniunea Sovietică, au refuzat să plătească orice cheltuieli de „menţinere a păcii" efectuate de O.N.U. atunci cînd organizaţia a mobilizat anumite unităţi militare din diferite ţări pentru a interveni în Orientul Mijlociu şi în Congo. Guvernul francez a afirmat că numai parlamentul ales al ţării poate stabili taxe plătibile de poporul francez.

Există unii care susţin că prin Carta O.N.U. se permite Adunării să solicite „opinii consultative" Curţii Internaţionale de justiţie şi că acest for a enunţat o astfel de „opinie" aprobînd cotizaţiile impuse de Adunare. Răspunsul dat acestora este că o asemenea „opinie" nu poate determina o modificare a Cartei care să se aplice oricărui membru semnatar. Orice amendament trebuie să fie ratificat, potrivit documentului original, prin „procesele constituţionale respective" ale fiecărui stat membru.

În plus, principiul fundamental al Cartei O.N.U. este că ţările vor acţiona în mod colectiv pe bază pur voluntară. Altminteri, un grup de ţări interesate să promoveze agresiunea şi imperialismul în întreaga lume ar putea să pună mîna într-o zi pe majoritatea voturilor în Adunarea Generală a O.N.U.

Aşadar, totul se rezumă la problema dacă O.N.U. urmează să fie un supraguvern sau o federaţie de state care permite membrilor individuali să acţioneze în mod voluntar participînd sau refuzînd să participe la operaţiuni de „menţinere a păcii". În prezent răspunderea pentru oprirea agresiunii revine în mod clar alianţelor voluntare de ţări, aşa cum este firesc, şi dacă ele nu au forţa militară şi economică pentru a acţiona în mod colectiv în situaţii speciale, nici O.N.U. nu ar reuşi s-o facă prin perceperea arbitrară de cotizaţii pentru „cheltuieli".

David LAWRENCE

l'Unità ROMA

ITALIA ŞI DEZARMAREA

VIZITA pe care delegaţii la conferinţa de la Geneva pentru dezarmare au făcut-o preşedintele Saragat reprezintă poate ceva mai mult decît un gest de pură curtoazie. Într-adevăr, Italia a fost urmărită din mai multe părţi, pentru a i se solicita un rol autonom în tratative, ca fiind o ţară „atlantică" care ar trebui să fie printre cele mai sensibile în polarizarea punctelor de vedere a acelei largi părţi a lumii care, nefiind angajată în politica blocurilor, doreşte sincer să se ajungă în timpul cel mai scurt la acorduri de dezarmare. Noi dorim ca întîlnirea de la Santo Vincenzo, care nu angajează în mod necesar pe nimeni, să servească la reaprinderea speranţei în acţiunea ţării noastre, redînd încrederea în vocile, rămase din păcate fără ecou, potrivit cărora delegaţii italieni la Geneva ar fi trebuit să acţioneze, în cursul actualei sesiuni, nu în sensul sublinierii poziţiilor unei singure părţi, ci în strînsă legătură cu reprezentanţii acelor ţări care văd într-o dezarmare efectivă şi controlată singura posibilitate de dezvoltare a economiei lor şi de a trăi în pace. De un astfel de credit internaţional are nevoie